

עיר וקדיש מזו שמיא נחית

זיא תשבת מפוי זרען

ספר זוהר השמחה

בזוהר דא יפקון מן גלותא ברחמי

והמשכילים יזהרו כזוהר הרקיע

חוברת מספר 140

תמוז תשע"ד - עיה"ק בית שמש תובכ"א

הוצאת:

שע"י "חברה מזכי הרבים העולמי" מפעל עולמי להצלת הדת

מיסודו של הגה"צ רבי שלום יהודה גראס
כ"ק מרן אדמו"ר מהאלמין שליט"א

MIFAL HAZOHAR HOILUMI
C/O CHEVREH MAZAKEI HARABIM HOILUMI
Under The Supervision Of Rabbi Sholom Yehuda Gros
The Head Of The Rabbinical Court Of Holmin

מצוה גדולה לזנות את הרבים

ולפרסם ספרי הזוהר היומי

בבתי כנסיות, בבתי מדרשות, בשמחות, לכל החברים וידידים,

ולכל אחד ואחד מישראל, לקרב הגאולה שלימה בב"א

וכל המזכה את הרבים זוכה לבנים צדיקים

ולכל ההבטחות הרשב"י זיע"א

מכתבי הסכמה מגדולי ישראל, כבר באו בדפוס בשאר
הספרים שהוצאנו לאור - וזכרון אחד עולה לכאן ולכאן

"מפעל הזוהר העולמי"

רחוב נחל לכיש 24/8

רמת בית שמש ארץ ישראל

טל: 054-843-6784 / פקס: 02-995-1300

בט"ד

עימוד ועיצוב ספרים מקצועי

'מקראי אור'

052-7615936

yoel32@neto.net.il

ספר זוהר השמחה

חלק א

בו יבואר גודל מעלת עבודת ה' בשמחה, ואיך שכל עניני היהדות תלויים בשמחה, ואין אדם יכול לשער מה שיכול לפעול על ידי השמחה, שידע האדם שכל תענוגי העולם הזה הם כאין וכאפס לעומת התענוג האמיתי להתענג על ה' שזה שעשועי ותענוגי הגן עדן, ויתבונן אז בשכלו הזך כי יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בשמחה בעולם הזה שעולה לאלף ידות לעומת שלא בשמחה, ועוד כי כל תכלית ביאת האדם בעולם הזה הוא כדי שיעבוד את ה' בשמחה דווקא כמו עבדו את ה' בשמחה, וכמו שדרשו חז"ל על הפסוק תחת אשר לא עבדת את ה' אלוקיך בשמחה, ושעה אחת בשמחה שוה יותר מכל חיי העולם הבא, ויתבונן בשכלו כמה שעות מימי חייו הלכו לבטלה שהפסיד שלא היה בשמחה, והוא יסוד חשוב מתיקוני התשובה.

כל זה מלוקט מדברי חז"ל בש"ס בבלי ירושלמי ומדרשים, זוהר הקדוש תיקונים וכתבי האריז"ל והבעש"ט ותלמידיהם הקדושים וספרי הראשונים, ומספרי מוסר מגדולי האחרונים זלה"ה, ודבריהם הקדושים חוצבים מלהבות אש, מלהיבים נפש האדם לעבודת הבורא. דברים העומדים ברומו של עולם ובני אדם מזלזלים בהם, ואפילו הלומדים והיראים מחמת חסרון ידיעה. ועל ידי ספר זה יהיה יד הכל ממשמשין בהן ויזכרו לשמור ולקיים.

יצא לאור חודש סיון ה'תשע"ד

מפעל הזוהר העולמי סניף בת ים 0527-651911 בו ימצאו רבנים, מגידי שיעור וראשי ישיבות, מלמדים ומחנכים את הדרך אשר ילכו בה ואת המעשה אשר יעשון. כל בני אדם ימצאו בו הדרכה נפלאה איך להדריך את ביתם לתורה ויראת שמים בשמחה, שעל ידה יזכו לתשובה מאהבה כמו שאמר דוד המלך ע"ה, (תהלים ע"ג, כ"ח) "וְאֲנִי קָרַבְתִּי אֲלֵהֶם לִי טוֹב".

המעייין בספר זוהר השמחה בלתי ספק יקבל תועלת גדולה ונפלאה בהתעוררות בלתי גבול להתאמת ולהתחזק לקיים מצות הבורא יתברך שמו על ידי עבודת ה' בשמחה, ושיכול על ידה להגיע להשגות רוחניות מופלאות.

הרשות נתונה לכל מי שברצונו להדפיס קטעים מספר זה או כל הספר בכל לשון שהוא בכל מדינה ומדינה, כדי להרבות תורה ויראת שמים בעולם ולעורר לבות אחב"י לתשובה.

מבוא

אודה ה' מאוד בפי ובתוך רבים אהללנו, "אחת שְאֵלְתִי מֵאֵת ה' אֹתָהּ אֲבַקֵּשׁ שְׁבֵתִי בְּבֵית ה' כִּל יָמֵי חַיֵּי לַחַזוֹת בְּנַעַם ה' וּלְבַקֵּר בְּהִיכָלוֹ" (תהלים כ"ז ד'), מחצרות בית ה' ומהיכל קדשו אפתח פי בשיר ורננה, להודות להשי"ת על רוב רחמיו וחסדיו עמנו בעל עת ועונה, ובפרט עתה אשר זכינו להוציא לאור את הספר זוהר השמחה, שיהיה לתועלת לכל יהודי באשר הוא שם לקבל את אור השכינה הקדושה כנאמר (תהלים צ"ז, יא-יב) "אור זָרַע לְצַדִּיק וְלִישְׂרֵי לֵב שְׁמֹחָה, שְׁמֹחוּ צְדִיקִים בַּה' וְהוֹדוּ לְזָכָר קִדְשׁוֹ". על ידי לימוד דברי רבותינו התנאים והראשונים ז"ע על עניני השמחה, מילי דחסידותא משולב ומתובל בתוכחת מוסר ואהבה מגולה, כדרכינו, לקרב אל לבבות בני ישראל לאביהן שבשמים. בספר זוהר השמחה ז' חלקים, ובו חלק א' כל השגות האר"ז¹ באו על ידי שמחה של מצווה, שורש כל המצוות לקיימם מתוך שמחה ואז שכרו וענגו מופלג מאד, וכו', זוהר השמחה חלק ב', השמחה וסגולותיה, על הפסוק "תחת אֲשֶׁר לֹא עֲבַדְתָּ אֵת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּשִׂמְחָה וּבְטוֹב לֵבָב מְרֹב כָּל", זוהר השמחה חלק ג', גלות וגאולה, על דברי חז"ל, "וְחֻדְוָה שָׁל צִיּוֹן עֲתִיד הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְשַׂמַּח אֵת יִשְׂרָאֵל בְּשִׂמְחָה יְתֵרָה מִהַכֵּל", זוהר השמחה חלק ד' שמחת השבת. זוהר השמחה חלק ה' שמחת נישואין. זוהר השמחה חלק ו', בעניני ברית מילה, בר מצווה. זוהר השמחה חלק ז', ברכת המזון - זימון - ברכות - ועוד, זוהר השמחה חלק ח' עניני חתן וכלה. פיוטי צדיקים בענין השמחה, פיוט של הבבא סאלי - "יודו לך רעיוני".

זכות אבזה"ק ורבוה"ק תגן עלינו להיושע ב"אלף המגן" תשועת עולמים על ידי התקדשות ישראל בלימוד תורת הסוד, שהיא תורה לשמה, כמו שכתב בתנא דבי אליהו (זוטא פרק כ'): אמר להם הקדוש ברוך לישראל: בני, היו לפני קדושים, ואל תבהלו מיום הדין, שנאמר והייתם לי קדושים וגו' (ויקרא כ כו). זוהי הבטחה של הקדוש ברוך הוא שמגלה לנו אליהו הנביא זכור לטוב, שאם ישראל יהיו קדושים אין מפחדים מיום הדין. ויש לנו עצה אחת ועוצה "לימוד תורה לשמה", ולמוד הזוה"ק בְּשִׂמְחָה, אֲשֶׁר בְּכחוֹ לַעֲצוֹר כָּל פְּרָעָנוֹת וְלַהֲשִׁיעַ כָּל הַבְּרָכוֹת בְּרוּחָנִיּוֹת וּבְגִשְׁמִיּוֹת, וְכִידוּעַ תַּקְנַת הַרְמָח"ל ז"ע לְלִמּוּד הַזוה"ק בְּרַצִּיפוֹת - שְׁמַצִּיל מִן הַפְּרָעָנוֹת - וּמִבִּיא הַגְּאוּלָּה (עין ספר אור זוהר פ"ה,

הערות

א) הגימטריה של "אלף המגן תלוי עליו" עם הכולל = 277 = בגימטריה = וכרך עלינו שנה טובה = ביאת משיח = קץ העולם = ומשיח בן דוד. ועל ידי לימוד זוהר הקדוש בשמחה שווה פי אלף אלפי אלפים, נזכה להגנה רוחנית לקראת קבלת התורה הקדושה בלימוד הפרד"ס, נזכה בקרוב ממש לביאת משיח צדיקנו בב"א.

ב) תורת הסוד הוא תורה לשמה, (אור יצחק פ"א). וכמו שאמר המגיד לְמַרְן הַבֵּית יוֹסֵף: אִם תִּקְבַּע עֵתִים בְּחֻמַּת הַקְּבֵלָה, אֲפַתַח לְבָבְךָ בְּהַ דְתַדְבִּיק רִזִּין סְתִימִין דְּלֹא יָדַע יְתְהוֹן בְּרַ נְשׁ. (מגיד מישרים פרשת בא) - ווי לעלמא דאנון אטימין לבא וסתמין עינין דלא מסתפלין בְּרִזִּי דְאֹרִייתָא. (זהר חלק א' דף כ"ח.) - אינון דְעַבְדִּין לְאֹרִייתָא יְבִשָּׁה, וְלֹא בְעָאן לְאַשְׁתְּדָּלָא בְּחֻמַּת דְקַבְלָה, דְגָרְמִין דְאַסְתַּלַּק נְבִיעוֹ דְחֻמַּת דְאִיהִי י' מִינָה, וְאַשְׁתְּאַרְתָּ ב' בִּישָׁה, וִי לֹן דְגָרְמִין עֲנִיּוּתָא וְחֻרְבָּא וּבִזְיָה וְהָרָג וְאֲבָדִין בְּעֻלְמָא. (תיק"ז תי' ל').

וכן הובא בספר "תורתו מגן לני". להני ידוע שכל המסימים את ספר הזהר הקדוש בבחינת "פנישתא חדא" (זה"ק) הם בבחינת "אלף המגן תלוי עליו כל שלטי הגבורים" (שיר השירים ז, ד), – עליהם תלוי ועומד הצלת כלל ישראל, "כל שלטי הגבורים" והם שולטים על הגבורות וממתקים אותם, ומיד באה הגאולה בב"א.

לפי זה מתבאר היטב מאמר הרשב"י "יכול אני לפטור את העולם פולו מן הדין". – על פן פנו בבקשה לראשי הישיבות ולראשי הפוללים, להרשות לכם להקדיש שנים עשר דקות בהתחלת כל סדר ללמוד הזה"ק בשמחה, ובודאי יספיקו עמכם, כמו שכתב נודע המציאות בהרבה ישיבות וכוללים שפך עשו. וכידוע דכל דבר שבקדשה כדי שיצליח צריך קודם אתערותא דלתתא (ענין זה"ק פ"ק פ"ק פ"ק פ"ק ע"ג). וכל המעלות האדירות שנקאמרו במעלת הלימוד והקריאה בזה"ק הם גם במי שאינו מבין כלל את אשר הוא קורא – כמשל ההולך אל הרופא, אינו צריך להבין ברפואה כדי להתרפא, כן הלימוד בזה"ק הגם שאינו מבין עצם הלימוד כוחו גדול ועצום "ובונה בשמים עליותיו", ובפרט עתה לקראת קבלת התורה שעל זה נאמר בגמרא שבת: (דף פ"ח): דרש ההוא גלילאה עליה דרב חסדא בריך רחמנא דיהב אוריין תליתאי לעם תליתאי על ידי תליתאי ביום תליתאי בירחא תליתאי, ועתה שזכינו לקדושה משולשת על ידי חיבור קוב"ה אורייתא וישראל חד הוא, בלימוד הזוהר הקדוש בשמחה ובאחדות שאפשר להתחבר על ידי זה לשכינה הקדושה בוודאי שפוט מעליו ומכל הסובבים אותנו כל מרעין בישין ומזיקין ומחבלים, ומשפיע

הערות

ג) ופירש רבנו ניסים גאון: דרש ההוא גלילאה עליה דרב חסדא בריך רחמנא דיהב אוריין תליתאי, פירש תורה נביאי וכתובי. ביום תליתאי. פי' ביום שלישי לפרישה כרבנן דאמר בחמישי עבד ליה פרישה. ע"י תליתאי ע"י משה שהוא שלישי אהרן ומרים ומשה, לעם תליתאי כהנים לויים וישראל, בירח תליתאי בחודש השלישי ניסן אייר סיון, ובסיון ניתנה התורה והוסיפה ההגדה בדבר זה אותותיה משולשים, כלומר שהתורה נקריית אמת, שנאמר (משלי כ) אמת קנה ואל תמכור, ומספר אמת ג' אותיות וישראל בני אבות ג' אברהם יצחק ויעקב, משבט שלישי ראובן שמעון לוי, ומן לוי נולד משה שעל ידו ניתנה תורה, לוי יש בו ג' אותיות, משה ג' אותיות, ונצפן ג' ירחים, כדכתיב (שמות ב) ותצפנהו ג' ירחים, ובזה אמרו אמר ר' לוי הא למדתה שכל מעשה אותו היום היה משולש, וכגון זה עוד יש במדרש ילמדנו (תנחומא פרשה יתרו) הלא כתבתי לך שלישים, אמר ר' יהושע בן נחמיה הן תורה שאותיותיה משולשות אלף בית גימל, והכל היה משולש תורה משולשת, תורה נביאים וכתובים, משנה משולשת, תלמוד הלכות ואגדות, תפלה משולשת ערב ובוקר וצהריים, משולשת קדוש קדוש קדוש, ישראל משולשים כהנים לויים וישראלים, ומשה אותיותיו משולשים משבט לוי שאותיותיו משולשין, מזרע אברהם יצחק ויעקב אבות שלשה, בחודש משלש ניסן אייר סיון, בסיני שאותיותיו משולשים, לשלשה ימים נתקדשו שנאמר (שמות ט) והיו נכונים ליום השלישי.

אמרו לפניו רבונו של עולם חמדה שגנוזה לפניך תשע מאות ושבעים וארבעה דורות קודם שנברא העולם. הא מילתא נפקא להו לרבנן (ב"ר פכ"ח) מהאי קרא דכתיב (תהלים קח) זכר לעולם בריתו דבר צוה לאלף דור, שלפי שמצאו מן יצירת אדם הראשון ועד נתינת התורה כ"ו דור, וזה פרטן י' דורות מאדם עד נח, וי' מנח עד אברהם, ומאברהם עד משה ו' דורות, אברהם יצחק ויעקב לוי קהת עמרם עד משה, ועל ידו ניתנה התורה, וכבר שלמו כ"ו דורות ידעו כי התורה היתה גנוזה תתקע"ד דורות, וכיון שעברו עליה מימות העולם כ"ו דורות שהן השלמת אלף דור ניתנה התורה כדי שיתקיים דבר צוה לאלף דור.

שפע קדושה ורחמים וטהרה עליונה כנאמר וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם, ועל ידי פן נגאל במהרה בקרוב, כי עת צרה היא ליעקב וממנה ישע – יעקב אבינו ע"ה נקרא אב של שבועים נפש, ושבועים גימטריה סוד – דע"י לימוד התורה – שהיא מדתו של יעקב אבינו ע"ה, ובפרט זזה"ק – שפנגד סו"ד, ובזה נקרא אב של שבועים נפש, נמצל משבועים אמות העולם – ועוד פידוע יעקוב במלוי אותיות כזה: יו"ד עי"ן קו"ף וי"ו ב"ת, גימטריה 770 – שמשנת תש"ע – נפתח הצינור השפע האלוקי ללמוד את הזוהר הקדוש בלשון הקודש והוא בבחינת גילוי שכינה, וממנה - מכח סגלת לימוד הסוד המחובר בשלש קדושות יושע תשועת עולמים. זכרו! בידנו הדבר! – "הלוא אם קטן אתה בעיניך ראש שבטי ישראל אתה", והחלש לאמר גבור אני, ויתקיים בנו הפסוק "הקטן יהיה לאלף והצעיר לגוי עצום אני ה' בעתה אחישנה" (ישעיהו ס, כב) בב"א.

הקדמה

ענין השמחה הוא דבר גדול מאוד ומגיע ממקור עליון, כי השמחה היא באה על ידי הארת הנשמה באור אלוקי ממעל, עד כדי כך שהקשה הקדושת לוי רבי לוי יצחק מברדיטשוב זי"ע על הפסוק, (אסתר ה' ט') "וַיֵּצֵא הַמֶּן בַּיּוֹם הַהוּא שְׂמֵחַ וְטוֹב לֵב", מהיכן באה לו שמחה לרשע זה? והרי שמחה זה רק מכוח הקדושה, ותירץ דעל ידי שאכל מסעודתה של הצדקת אסתר המלכה ע"ה שיריים של צדקת, מכוח זה באה לו שמחה, ורק ברוב רשעותו איבד את זה, ולא נשאר לו כלום, כי באמת שמחת הרשעים אינה אלא הוללות ושטות, כי השמחה היא בשלימות ואחדות כמו שאמרו חז"ל אין שמחה כהתרת הספיקות, וזה משום שמחת השלימות, וכל עיקר השלימות היא ישראל ואורייתא וקודשא בריך הוא חד הוא, [בלשון ארמית חד זה אחד, וחדו זה שמח, כי באמת כאשר מתאחדים, במקור העליון באה שמחה אמיתית - מה שאין כן הרשעים כים נגרש, כמו שנאמר בנביא (ישעיה נז, כ-כא) "וְהִרְשָׁעִים פָּיִם נִגְרָשׁ פִּי הַשֶּׁקֶט לֹא יוֹכֵל וַיִּגְרָשׁוּ מִיָּמָיו רֶפֶשׁ וְטִיט, אֵין שְׁלוֹם אָמַר אֱלֹהֵי לְרָשָׁעִים" - וכן נאמר במשלי (יח, א) "לְתַאֲוָה יִבְקֹשׁ נַפְרָד", וממילא אין להם שלימות ולא שלווה ולא שייך אצלם כלל שמחה], ובזמן בית המקדש בחג הסוכות היתה שמחה גדולה שמחת בית השואבה שמשם היו שואבים רוח הקודש [כידוע שיונה הנביא קיבל נבואתו משם], וזהו מעגל נפלא כי על ידי לימוד התורה באה השמחה כמו שנאמר (תהלים יט, ט) "פְּקוּדֵי ה' יִשְׁרִים מְשֻׁמְחֵי לֵב", ועל ידי שאדם שמח, זוכה להארה עליונה רוח הקודש ונבואה כמו שנאמר (מלכים ב' פרק ג' ט"ו) "וַעֲתָה קָחוּ לִי מִנְּגֹן וְהָיָה כְּנָגֵן הַמִּנְּגֵן וְתָהִי עֲלֵיו יַד ה'".

ובזוהר פרשת וישב (דף קפ): בלשון הקודש: כָּאן יֵשׁ לְהִסְתַּפֵּל בְּכִמְה צְדָדִים, אֶחָד - שְׁהֵנָה רְאִינוּ שְׂאִין הַשְּׂכִינָה שׁוֹרָה בְּמִקּוֹם עֲצוּב, אֲלֹא בְּמִקּוֹם שְׂיֵשׁ בּוֹ שְׂמִחָה. אִם אֵין בּוֹ שְׂמִחָה, אֵין שְׂכִינָה שׁוֹרָה בְּאוֹתוֹ מִקּוֹם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (מלכים ב' ג) וַעֲתָה קָחוּ לִי מִנְּגֹן וְהָיָה כְּנָגֵן הַמִּנְּגֵן וְתָהִי עֲלֵיו יַד ה'. שְׁהָרִי וְדָאֵי שְׂשִׁכְיָנָה לֹא שׁוֹרָה בְּמִקּוֹם עֲצוּב. מִנְּגֵן לְנוֹ? מִיַּעֲקֹב, שְׂמִשׁוֹם שְׁהָיָה עֲצוּב עַל יוֹסֵף הַסְּתַלְקָה מִמְּנוֹ שְׂכִינָה. פִּינֵן שְׂבָאָה לּוֹ הַשְּׂמִחָה עַל בְּשׁוֹרֵת יוֹסֵף, מִיָּד וְתָחִי רוּחַ יַעֲקֹב אֲבִיהֶם, עכ"ל.

השמחה באה ממקור פנימיות הנשמה של האדם, ולכן כאשר האדם שמח זה מראה על חיבור פנימי ועמוק עם העניין, ידוע מאמר חז"ל על הפסוק (איוב מא, ג) "מִי הַקְּדִימִנִי"

הערות

(ד) חתם סופר במדבר (יח, כט), וז"ל: מכל מתנותיכם תרימו את תרומת ה' פי' ממך הכל ומידך נתנו לך מי הקדימי ואשלם לכן תדעו ותבינו כי מכל מתנותיכם שאני נותן לכם מתנת חנם מבלי זכות שיקדם לכם, ואלו מתנות אתם מרימים תרומת ה' כי לא תרומתכם הוא כי לו הכל, ולא עוד אלא אפילו בהרימכם את חלבו את מקדשו ממנו, בשידוע כי צוה להרים חלב לה' פי הנאות והמשובח ועי"ז ממשיך עליו מקדושה עליונה היינו אעפ"י שהכל ממנו מ"מ רב חסד הוא בהרימכם את חלבו עי"ז תרימו מקדשו ממנו תמשיכו עליכם ממנו ממקום גבוה את מקדשו. ואמרת ללויים בהרימכם את חלבו ונחשב ללויים ע"ד דאמרו חז"ל קודם ברכה לה' הארץ לאחר ברכה והארץ נתן לב"א הנה אחר שתרימו חלבו יהי' נחשב ללויים כאלו הוא ללויים ולא לה' הארץ אלא כלו

וְאֶשְׁלֵם תַּחַת כָּל הַשָּׁמַיִם לִי הוּא", שאין אדם יכול לבקש שכרו בדין, כי לולי חסד ה' עליו לא יכול לקיים מצוות, כגון הקב"ה קודם נותן לאדם בית, ואחר כך יכול לשים מזוזה, וכן קודם נותן לו בן זכר ואחר כך מקיים מצות ברית מילה, וכן על זה הדרך, וכידוע דברי הרמח"ל שהביא את דברי חז"ל שכל ענין בריאת האדם וירידת הנשמה לזה העולם היא מפני כי קודם היתה נמצאת בעולם הנשמות ומתענגת מזיו השכינה אך בבחינת לחם חסד שהוא נהמא דכיסופא [לחם של בושה], ולזה ירדה לעולם כדי לסגל תורה ומצוות ולנצח במלחמה, ואז יקבל האדם שכר מושלם בעולם הבא עולם הנשמות ולא תתבייש הנשמה, ושואלים גדולי הצדיקים, (בשם רבי הגאון רבי עזרא עטיה זי"ע), אם אין באפשרות לקיים מצוות לולי שהשם יתברך יתן לו כלי וחפצי המצווה, וממילא לא חייב לשלם לאדם, כמו שנאמר מי הקדמני ואשלם, אם כן נשאר נהמא דכסופא שהכל ניתן לו בתורת חסד, ומה הואיל ירידת הנשמה לזה העולם, ותרצו, דהחלק של האדם הוא עשיית המצוות בשמחה שזה באמת מחלקו, ומפנימיות נשמתו, (ע"כ). נמצא שכל מטרת האדם בזה העולם בקיימו תורה ומצוות הוא כדי להינצל מנהמא דכסופא, וזה יתכן רק כאשר מקיים את התורה ומצוות מהחלק הנפש הפנימי ביותר על ידי השמחה, ועתה מובן מה שאמרה התורה הקדושה בפרשת התוכחה (דברים כח, מז) "תַּחַת אֲשֶׁר לֹא עֲבַדְתָּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּשִׂמְחָה וּבְטוֹב לֵבָב מְרֹב כָּל", **כי עיקר העבודה היא בשמחה** וכן נראה מדברי הב"ח באו"ח סימן מ"ז, (אות ב) ומ"ש דאמר רב יהודה אמר רב וכו'. רבינו מביא ראיה מרב יהודא אמר רב שהקב"ה מקפיד על לומדי תורה אפילו עוסקין בה טובא אם אינן זהירין לברך בתורה תחלה. ואיכא לתמוה טובא למה יצא כזאת מלפניו להענישם בעונש גדול ורם כזה על שלא ברכו בתורה תחלה שהוא לכאורה עבירה קלה ונראה דכונתו יתברך מעולם היתה שנהיה עוסקים בתורה כדי שתתעצם נשמתנו בעצמות ורוחניות וקדושת מקור מוצא התורה ולכן נתן הקב"ה תורת אמת לישראל במתנה שלא תשתכח מאתנו כדי שתתדבק נשמתנו וגופינו ברמ"ח איברים ושס"ה גידין ברמ"ח מצוות עשה ושס"ה לא תעשה שבתורה ואם היו עוסקים בתורה על הכוונה הזאת היו המה מרכבה והיכל לשכינתו יתברך שהיתה השכינה ממש בקרבם כי היכל ה' המה ובקרבם ממש היתה השכינה קובעת דירתה והארץ כולה היתה מאירה מכבודו ובזה יהיה קישור לפמליא של מעלה עם פמליא של מטה והיה המשכן אחד אבל עתה שעברו חוק זה שלא עסקו בתורה כי אם לצורך הדברים הגשמיים להנאתם לידע הדינים לצורך משא ומתן גם להתגאות להראות חכמתם ולא נתכוונו להתעצם ולהתדבק בקדושת ורוחניות התורה ולהמשיך השכינה למטה בארץ כדי שתעלה נשמתם למדרגה גדולה אחרי מיתתם הנה בזה עשו פירוד שנסתלקה השכינה מן הארץ ועלתה לה למעלה והארץ נשארה בגשמיותה בלי קדושה וזה היה גורם חורבנה ואבידתה והוא אמרו מי האיש החכם וגומר על מה אבדה הארץ וגומר ויאמר ה' על עזבם את תורתי אשר נתתי לפנייהם וגומר ואמר תורת תורה אמת אשר נתתי במתנה שלא יהיו למדין ושוכחין וגם פירשתי להם טעם כל הדברים ופירושיהם וזהו אשר נתתי לפנייהם כשלחן

הערות

נתון לכם. ומסיים כתרומת גורן וכתרומת יקב שיש בהם החזקת טובה לבעלים כי סתם גורן ויקב בשדה הם עומדים כמ"ש תוס' בע"ז נ"ו ע"א ד"ה ואעפ"י ע"ש. נמצא שלא ראה פני הבית ויכול לפוטרו להכניס במוץ שלה ואפ"ה גורם לה חיוב הרי יש לו שכר בעמלו, עכ"ל.

ערוך וכו' וכמו שכתבו רבותינו ז"ל (עירובין נד ע"ב מכילתא ריש משפטים) על פסוק (שמות כא א) ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם וכוונתי שיתקשרו בעצם קדושת תורת תורה אמת והשכינה תהא שורה בקרבם והמה עזבו את תורתו ולא הלכו בה פירוש תחלת ההליכה ברוחניות התורה ממדרגה למדרגה כדי שתדבק הנשמה בעצמות קדושת התורה לא הלכו בה דהיינו לא הלכו בה לשמה בשעה שבאו לפתוח בעסק התורה ולברך לפניו יתברך ולהודות לו על נתינת התורה לעמו ישראל כדי שיהיו דבקים בקדושתה ובשכינתו יתברך והוא המכוון בברכת אשר בחר בנו על אשר קרבנו לפני הר סיני ונתן לנו תורתו הקדושה כלי חמדו שהיה משתעשע בה בכל יום כדי שתדבק נשמתינו בעצמות קדושת התורה ורוחניותה ולהוריד השכינה בקרבנו לא הלכו בה לעסוק בדברי תורה לשמה כי בזה נענשו שנסתלקה השכינה מן התחתונים ואז אבדה הארץ נצתה כמדבר מבלי עובר כלומר נחרבה ונשארה חומרית מבלי עובר שם קדושת השכינה כי נסתלקה השכינה לגמרי מן הארץ ועלתה לה למעלה וכך היא גירסת רב אלפס (ברכות ה ע"ב) ולומדי תורתך לשמה וכזה ראוי להגיה בסדורים, עכ"ל.

כי כל עיקר נתינת התורה למען חיבור הנשמה עם הקב"ה נותן התורה, וזה כמו שאמרנו שעל ידי האיחוד ישראל אורייתא וקוב"ה זוכה ומביא לשמחה פנימית עצומה ואמיתית. וזה מה שאמרו בזה"ק שלעתיד לבוא תהיה השמחה שלימה בהשגת האלוקות, כי אז כולם יראו את השכינה הקדושה עין בעין בשלימות, כמו שאנו מתפללים בכל יום "וְתַחֲזִינָה עֵינֵינוּ בְּשׁוֹבְךָ לְצִיּוֹן בְּרַחֲמִים", ונצפה שיתקיים בנו דברי הזה"ק: פרשת וירא (דף קיח:): בלשון הקודש: אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בָּא רֵאָה שְׁכָף הוּא, שְׁפָתוֹב (שם) מְלֻף אָסוּר בְּרֵהוּטִים, וְכָתוּב אֶחָרָיו מֵה יִפִּית וּמֵה נַעֲמֶת. וְאָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בְּאוֹתוֹ זְמַן עֲתִיד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְשַׁמַּח עוֹלָמוֹ וְלְשַׁמַּח בְּבְרִיּוֹתָיו, שְׁנֶאֱמַר (תהלים קד) יִשְׂמַח ה' בְּמַעֲשָׂיו. וְאִזִּי יִהְיֶה שְׁחֹק בְּעוֹלָם מֵה שְׂאִין כֵּן עַכְשָׁיו, שְׁפָתוֹב (שם כזו) אֵז יִמְלֵא שְׁחֹק פִּינוֹ וְגו'. זֶהוּ שְׁפָתוֹב וְתֵאמֶר שְׂרָה צָחֵק עֲשֵׂה לִי אֱלֹהִים, שְׂאִזִּי עֲתִידִים בְּגִי אָדָם לֹמַר שִׁירָה, שֶׁהוּא עַת שְׁחֹק. רַבִּי אַבָּא אָמַר, הַיּוֹם שִׁישְׂמַח הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עִם בְּרִיּוֹתָיו, לֹא הֵיטֵה שְׂמֵחָה כְּמוֹתָהּ מִיּוֹם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם, וְהַצְדִּיקִים הַנְּשָׂאֲרִים בִּירוּשָׁלַיִם לֹא יֵשׁוּבוּ עוֹד לְעַפְרָם, שְׁפָתוֹב (ישעיה ד) וְהֵי הַנְּשָׂאֲרִים בְּצִיּוֹן וְהַנּוֹתֵר בִּירוּשָׁלַיִם קְדוֹשׁ יֵאָמֵר לוֹ. הַנּוֹתֵר בְּצִיּוֹן וּבִירוּשָׁלַיִם דִּקְא.

דָּבָר אַחֵר וְתֵאמֶר שְׂרָה צָחֵק עֲשֵׂה לִי אֱלֹהִים, פָּתוּב (ישעיה טו) שְׂמַחוּ אֶת יְרוּשָׁלַיִם וְגִילוּ בָּהּ כָּל אֲהַבֶּיהָ שִׂישׁוּ אֶתְהּ מְשׁוֹשׁ כָּל הַמִּתְאַבְּלִים עָלֶיהָ. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, לֹא הֵיטֵה שְׂמֵחָה לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מִיּוֹם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם כְּאוֹתָהּ שְׂמֵחָה שֶׁעֲתִיד לְשַׁמַּח עִם הַצְדִּיקִים לְעֲתִיד לְבֹא, וְכָל אֶחָד מְרָאָה בְּאֶצְבַּע וְאוֹמֵר, (שם כח) הִנֵּה אֱלֹהֵינוּ זֶה קוִינֵנוּ לוֹ וְיֹשִׁיעֵנוּ זֶה ה' קוִינֵנוּ לוֹ נְגִילָה וְנִשְׂמַחָה בִּישׁוּעָתוֹ, וְכָתוּב (שם יב) זָמְרוּ ה' כִּי גֵאוֹת עֲשֵׂה מוֹדַעַת זֹאת בְּכָל הָאָרֶץ.

רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר, לֹא רָאִינוּ מִי שֶׁפָּרַשׂ אֶת הַדָּבָר הַזֶּה כְּדוֹד הַמְּלֻף שְׂאֵמֶר (תהלים קד) תִּסְתִּיר פְּנֵיךָ בְּהִלּוֹן וְגו'. מְכַאֵן שְׂאִין הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עוֹשֶׂה רְעָה לְשׁוּם אָדָם, אֲלֵא כְּשֶׁאִינוּ מְשִׁיחִם בּוֹ - הוּא כְּלֵה מְאֻלִּיו, שְׁכָתוּב תִּסְתִּיר פְּנֵיךָ בְּהִלּוֹן תִּסְפֶּה רֹחַם יִגְעוֹן וְגו', וְאַחֵר כֵּף (שם) תִּשְׁלַח רֹחְךָ בְּרֵאוֹן וְגו', וְאַחֵר כֵּף (שם) יְהִי כְבוֹד ה' לְעוֹלָם יִשְׂמַח ה'

בְּמַעֲשָׂיו. וְאֵזִי הַשְּׂחֹק בְּעוֹלָם, שְׂכָתוֹב (שם קכו) אֲזִי יִמְלֵא שְׂחֹק פִּינוּ וּלְשׁוֹנֵנוּ רָנָה. זְהוּ
שְׂכָתוֹב וְהַתְּאֵמָר שְׂרָה צָחַק עָשָׂה לִי אֱלֹהִים, לְשִׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ.

כמו שהתגעגעו הצדיקים לשמוח בהתחברות עם ה' יתברך והתורה הקדושה, בפרט
שרואים בפיוט שחיבר הסבא קדישא המלוב"ן הצדיק רבי ישראל אביחצירא הבאבא
סאלי זי"ע.

פיוט של הבבא סאלי - "יודו לך רעיוני"

יודו לך רעיוני, אל מבטן יוצרי, על קרבתיך בסיני, להאיר את נרי, על כן בתחנוני,
אפאר בשירי, בכל ימי ושני, עד לעד לעולם.

אשמח בך, אשמח בך, אשמח בך אל עולם. אשמח בך גואל נפשי, את גאולת
עולם.

ששון לכי המה, בזכרי חסדיו, כי בחר מכל אומה, ישראל עבדיו, נצר נטיעה
תמה, האבות ידידיו, אכן צדק שלמה, משורש גדלם.

אשמח בך, אשמח בך, אשמח בך אל עולם. אשמח בך גואל נפשי, את גאולת
עולם.

רצונך אשאלה, חי בעל הרצון, כאשר בתחלה, נהגת את הצאן, במרעה טוב
ונפלא, והיה כל עלצון, רועה ישראל סלה, האזן את קולם.

אשמח בך, אשמח בך, אשמח בך אל עולם. אשמח בך גואל נפשי, את גאולת
עולם.

אתה הוא האלהים, העד והדין, קום נא לקראת גבהים, צאה נא מזין, לנקם
בקמותך מהם, להשלים כל ענין, שמך וכסאך שהם, מעין כל חי בעלם.

אשמח בך, אשמח בך, אשמח בך אל עולם. אשמח בך גואל נפשי, את גאולת
עולם.

לעשה נפלאות לבדו, את יריבי יריב, אקוה תמיד חסדו, השכם והעריב. ולא יסיך
בעדו, את טירתו יחריב. ואז נשיר לכבודו, השירים במקלם.

אשמח בך, אשמח בך, אשמח בך אל עולם. אשמח בך גואל נפשי, את גאולת
עולם.

חזה ציון מועדנו, אשר מכוונת, מול זכול מקדשנו, שהיא הנותנת, כח עליון לגנו,
עדן המכוונת. אשר בם כל חפצנו, הם מקדש ואולם.

אשמח בך, אשמח בך, אשמח בך אל עולם. אשמח בך גואל נפשי, את גאולת
עולם.

זאת היתה לי בעיני, גדולה הבטחה. לאב המון נסיי, בין בתרים זרחה. לאמור
מותי ואיה, ומצאנה מנוחה. בך כל מאויי, אל תאות עולם.

אשמח בך, אשמח בך, אשמח בך אל עולם. אשמח בך גואל נפשי, את גאולת
עולם.

קץ ימים גלה לעם אלה עמוסי תלאות. גדל צערי ועמלי, בפלאי פלאות. מצפים
אבות ועוללי, עשה לטובה אות. כלילו גדילי, בניך על תלם.

אשמח בך, אשמח בך, אשמח בך אל עולם. אשמח בך גואל נפשי, את גאולת
עולם.

ספר זוהר השמחה

חלק א

על ידי שמחה של מצוה מגיעים להשגות רוחניות עליונות

בו יבואר גודל מעלת עבודת ה' בשמחה, ואיך שכל עניני היהדות תלויים בשמחה, ואין אדם יכול לש

ער מה שיכול לפעול על ידי השמחה, שידע האדם שכל תענוגי העולם הזה הם כאין וכאפס לעומת התענוג האמיתי להתענג על ה' שזה שעשועי ותענוגי הגן עדן, ויתבונן אז בשכלו הזך כי יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בשמחה בעולם הזה שעולה לאלף ידות לעומת שלא בשמחה, ועוד כי כל תכלית ביאת האדם בעולם הזה הוא כדי שיעבוד את ה' בשמחה דווקא כמו עבדו את ה' בשמחה, וכמו שדרשו חז"ל על הפסוק תחת אשר לא עבדת את ה' אלוקיך בשמחה, ושעה אחת בשמחה שוה יותר מכל היי העולם הבא, ויתבונן בשכלו כמה שעות מימי חייו הלכו לבטלה שהפסיד שלא היה בשמחה, והוא יסוד חשוב מתיקוני התשובה.

כל זה מלוקט מדברי חז"ל בש"ס בבלי ירושלמי ומדרשים, זוהר הקדוש תיקונים וכתבי האריז"ל והבעש"ט ותלמידיהם הקדושים וספרי הראשונים, ומספרי מוסר מגדולי האחרונים זלה"ה, ודבריהם הקדושים חוצבים מלהבות אש, מלהיבים נפש האדם לעבודת הבורא. דברים העומדים ברומו של עולם ובני אדם מזלזלים בהם, ואפילו הלומדים והיראים מחמת חסרון ידיעה. ועל ידי ספר זה יהיה יד הכל ממשמשין בהן ויזכרו לשמור ולקיים.

יצא לאור חודש סיון ה'תשע"ד

מפעל הזוהר העולמי סניף בת ים 0527-651911 בו ימצאו רבנים, מגידי שיעור וראשי ישיבות, מלמדים ומחנכים את הדרך אשר ילכו בה ואת המעשה אשר יעשו. כל בני אדם ימצאו בו הדרכה נפלאה איך להדריך את ביתם לתורה ויראת שמים בשמחה, שעל ידה יזכו לתשובה מאהבה כמו שאמר דוד המלך ע"ה, (תהלים ע"ג, כ"ח) "וַאֲנִי קָרַבְתִּי אֱלֹהִים לִי טוֹב". המעיין בספר זוהר השמחה בלתי ספק יקבל תועלת גדולה ונפלאה בהתעוררות בלתי גבול להתאמת ולהתחזק לקיים מצות הבורא יתברך שמו על ידי עבודת ה' בשמחה, ושיכול על ידה להגיע להשגות רוחניות מופלאות.

הרשות נתונה לכל מי שברצונו להדפיס קטעים מספר זה או כל הספר בכל לשון שהוא בכל מדינה ומדינה, כדי להרבות תורה ויראת שמים בעולם ולעורר לבות אחב"י לתשובה.

התלפזז

על ידי שמחה של מצוה מגיעים להשגות רוחניות עליונות

אור שברא הקדוש ברוך הוא במעשה בראשית, היה עולה אורו מסוף העולם ועד סוף העולם ונגנז

אמר רבי יצחק, אור שברא הקדוש ברוך הוא במעשה בראשית, היה עולה אורו מסוף העולם ועד סוף העולם ונגנז.

בזוהר פרשת בראשית (דף לב.): אמר רבי יצחק אור דברא קודשא בריך הוא בעובדא דבראשית הוה סליק נהוריה מסיפיי עלמא עד סיפיי עלמא ואתגניז.

מה הטעם שנגנז? כדי שלא יהנו ממנו רשעי העולם, והעולמות לא יהנו בגללם. והוא שמוור לצדיקים, לצדיק דוקא, שכתוב (תהלים צ) אור זרע לצדיק ולישרי לב שמחה. ואז יתבשמו העולמות ויהיו כלם אחד. ועד היום שיהיה העולם הבא, הוא נסתר ונגנז.

מאי טעמא אתגניז. בגין דלא יתהנון מניה חייבי עלמא. ועלמין לא יתהנון בגיניהון. והוא טמיר לצדיקיא, לצדיק דיקא דכתיב, (תהלים צ) אור זרוע לצדיק ולישרי לב שמחה וכדין יתבסמון עלמין ויהון פלא חד. ועד יומא דיהא עלמא דאתי הוא טמיר ונגניז.

אשריהם הצדיקים לעולם הבא, שפמה מאורות גנוזים להם

אשריהם הצדיקים לעולם הבא, שפמה מאורות גנוזים להם, כמה עדונים באותו העולם טמונים להם, שכתוב מה רב טובך אשר צפנת ליראיך. מה רב טובך, הרי פרשוה שזהו אור הגנוז לצדיקים לעולם הבא, שכתוב (בראשית א) וירא אלהים את האור כי טוב, וכתוב (תהלים צ) אור זרע לצדיק ולישרי לב שמחה. ועל זה מה רב טובך.

בזוהר פרשת פקודי (דף ר"כ): זכאין אינון צדיקיא לעלמא דאתי, דכמה נהורין גניזין לון, כמה עדונים בההוא עלמא טמירין לון, דכתיב מה רב טובך אשר צפנת ליראיך. מה רב טובך, הא אוקמוה, דא הוא אור דגניז לצדיקיא לעלמא דאתי, דכתיב, (בראשית א) וירא אלהים את האור כי טוב, וכתוב (תהלים צ) אור זרוע לצדיק ולישרי לב שמחה. ועל דא מה רב טובך.

כתוב פאן מה רב טובך, וכתוב שם וירא אלהים את האור כי טוב. אשר צפנת, משום שהסתכל הקדוש ברוך הוא באותו האור והסתכל באותם הרשעים שעתידים לחטא בעולם, ונגז את אותו

בתיב הקא מה רב טובך, וכתוב הָתָם וירא אלהים את האור כי טוב. אשר צפנת, בגין דאסתפל קודשא בריך הוא בההוא נהורא, ואסתפל באינון חייביא דזמינין למחטי בעלמא, ונגניז

ליה לההוא נהורא, למזפי ביה צדיקיאי
 לעלמא דאיתי, כמה דאתמר.
 האור לזכות בו את הצדיקים לעולם
 הבא, כמו שנתבאר.

ולמי גנו אותו? דוקא לצדיקים

בזוהר חדש (פרשת בראשית): רבי
 יהודה אומר אור שפכר היה,
 תנן. משמע דכתיב ויהי אור. והיה לא
 כתיב, אלא ויהי.

וכד אסתפל קודשא בריך הוא באינון
 דרין דרשיעיא, דלא יתחזון
 לההוא נהורא, גניז ליה. הדא הוא
 דכתיב (איוב לח) וימנע מרשעים אורם.
 ולמאן גניז ליה. לצדיקיאי. לצדיקיאי
 דוקא, כמה דכתיב, (תהלים צז) אור זרוע
 לצדיק ולישרי לב שמחה. ויאמר
 אלהים יהי אור, הדא הוא דכתיב, (ישעיה
 מא) מי העיר ממזרח.

הקדוש ברוך הוא ראה וצפה שהעולם אינו יכול לעמוד בלתי היסוד

(בראשית א) ויאמר אלהים יהי אור ויהי אור (בראשית
 א). רבי תיאי פתח, (תהלים צז) אור זרוע
 לצדיק ולישרי לב שמחה. הקדוש ברוך
 הוא ראה וצפה שהעולם אינו יכול לעמוד
 בלתי היסוד, ואיזהו היסוד שהעולם
 עומד עליו? הוא הצדיק, שנאמר (משלי י)
 וצדיק יסוד עולם. וזהו יסוד הראשון
 שברא הקדוש ברוך הוא בעולמו, והוא
 נקרא אור, שנאמר אור זרוע לצדיק. ועוד,
 ממה שכתוב (בראשית א) וירא אלהים את
 האור כי טוב. נאמר כאן כי טוב, ונאמר
 להלן (ישעיה ג) אמרו צדיק כי טוב.
 ויאמר אלהים יהי אור ויהי אור (בראשית
 א). רבי תיאי פתח, (תהלים צז) אור זרוע
 לצדיק ולישרי לב שמחה. הקדוש ברוך
 הוא ראה וצפה, שהעולם אינו יכול
 לעמוד בלתי היסוד, ואיזהו היסוד
 שהעולם עומד עליו, הוא הצדיק,
 שנאמר (משלי י) וצדיק יסוד עולם. וזהו
 יסוד הראשון שברא הקדוש ברוך הוא
 בעולמו. והוא נקרא אור, שנאמר אור
 זרוע לצדיק. ועוד, ממה דכתיב, וירא
 אלהים את האור כי טוב. נאמר כאן כי
 טוב, ונאמר להלן (ישעיה ג) אמרו צדיק
 כי טוב.

לבוש הנשמה לעולם הבא הוא אור זוהר שלמעלה מכפסא הכבוד הוא

בזוהר חדש (פרשת לך לך): דבר אחר,
 אמר רבי תנחום, מה כתיב
 דבר אחר, אמר רבי תנחום, מה כתוב
 למעלה מן הענן? רק אשר אכלו

הנערים. וכתוב אחריו אחר הדברים האלה ה'יה דבר ה' אל אברם. באותה שעה שהנשמה יושבת ונזונית מאותו האור של מעלה, ומתלבשת בו. שאמר רבי תנחום, לבוש הנשמה לעולם הבא הוא אור זוהר שלמעלה מפסא הכבוד הוא, שנאמר (תהלים צ) אור זרע לצדיק ולישרי לב שמחה. וכתוב (ישעיה ס) וה'יה לך ה' לאור עולם. ולא מלאך ולא פסא הכבוד. ודוד אמר (תהלים כז) ה' אורי וישעי ממי אירא.

למעלה מן הענין, רק אשר אכלו הנערים, וכתוב בתריה אחר הדברים האלה ה'יה דבר ה' אל אברם. באותה שעה שהנשמה יושבת ונזונית מאותו האור של מעלה, ומתלבשת בו. שאמר רבי תנחום, לבוש הנשמה לעולם הבא, הוא אור זוהר שלמעלה מפסא הכבוד הוא, שנאמר (תהלים צ) אור זרע לצדיק ולישרי לב שמחה. וכתוב (ישעיה ס) וה'יה לך ה' לאור עולם. ולא מלאך ולא פסא הכבוד. ודוד אמר (תהלים כז) ה' אורי וישעי ממי אירא.

והולך זה כמו שאמר רבי יהודה, נשמתו של צדיק נטלה מאור פסא הכבוד, ונכנסת בעולם הזה. אם זכתה ועולה למעלה - אינו דין שיתוסף לה יותר אור ממה שקבלה בראשונה לפנס בעולם הזה. וממי מקבלת אותו האור? אמר רבי יהודה, אלמלא מקרא כתוב, אי אפשר לאמרו, שכתוב (בראשית טו) אל תירא אברם אנכי מגן לך, אנכי ולא אחר, ולמה? בשביל ששכרך הרבה מאד.

ואז"ל הא, כי הא דאמר רבי יהודה, נשמתו של צדיק נטלה מאור פסא הכבוד, ונכנס בעולם הזה. אי זכתה ועולה למעלה, אינו דין שיתוסף לה יותר אור ממה שקבלה בראשונה ליכנס בעולם הזה. וממי מקבלת אותו האור, אמר רבי יהודה, אלמלא מקרא כתוב אי אפשר לאמרו, דכתיב (בראשית טו) אל תירא אברם אנכי מגן לך, אנכי ולא אחר, ולמה, בשביל ששכרך הרבה מאד.

עתיד הקדוש ברוך הוא להיות עטרה בראש כל צדיק וצדיק לעולם הבא

דבר אחר, שכרך הרבה מאד - יש לך שכר הרבה מאד, על שהיה לך בראשונה ומתלבשת מאותו האור, והקדוש ברוך הוא נוטל אות אחת משמו, ונותנה בראשה. פי הרי שנינו, עתיד הקדוש ברוך הוא להיות עטרה בראש כל צדיק וצדיק לעולם הבא. ואיזהו? זה אות ה"א, כאשר ברא שמים וארץ, שכתוב (בראשית א) בהבראם, בה"א בראם.

דבר אחר, שכרך הרבה מאד, יש לך שכר הרבה מאד, על שהיה לך בראשונה. ומתלבשת מאותו האור, והקדוש ברוך הוא נוטל אות א' משמו, ונותנה בראשה. פי הא דתנן, עתיד הקדוש ברוך הוא להיות עטרה בראש כל צדיק וצדיק לעולם הבא. ואיזהו, זה אות ה"א, כאשר ברא שמים וארץ, דכתיב (בראשית א) בהבראם, בה"א בראם.

זהו שכתוב (שם יז) ולא יקרא עוד את שמך אברם וה'יה שמך אברם, להיות

ה'יה הוא דכתיב, (שם יז) ולא יקרא עוד את שמך אברם וה'יה שמך

הנשמה שלמה בתכלית השלמות והטוב. זהו שפתוב (ישעיה סב) עין לא ראתה אלהים זולתך יעשה למחפה לו.

אברהם. להיות הנשמה שלימה בתכלית השלמות והטוב, הָדָא הוא דְכָתִיב, (ישעיה סד) עין לא ראתה אלהים זולתך יעשה למחפה לו.

שמחה של בן אדם מושף לעצמו שמחה אחרת עליונה

בלשון הקודש: כמו זה, (תהלים ק) עבדו את ה' בשמחה. שמחה של בן אדם מושף לעצמו שמחה אחרת עליונה. כך גם זה העולם התחתון - כמו שהיא מתעוררת, כך מושף מלמעלה. משום כך מקדימים ישראל ומעוררים בשופר קול שהוא (סוד של רחמים) כְּלוּל בְּאֵשׁ וּמִים וְרוּחַ, וְנַעֲשֶׂה אֶחָד, וְעוֹלָה לְמַעְלָה, וּמִכָּה בְּאֶבֶן הַטּוֹבָה הַזֶּה, וְנִצְבַּע בְּגוֹנִים אֵלֹהֵי הַקּוֹל הַזֶּה, וְאֵז כְּמוֹ שְׁמִתְרָאָה, כִּי מוֹשֵׁף מְלַמְעָלָה.

זוהר פרשת ואתה תצוה (דף קפ"ד): כְּגוֹנָא דָא, (תהלים ק) עבדו את יי בשמחה. חֲדוּה דְבֵר נֶשׁ, מְשִׁיף לְגִבְיָה חֲדוּה אַחְרָא עֲלָאָה. הָכִי נָמִי הָאֵי עֲלָמָא תַתָּאָה, כְּגוֹנָא דְאִיְהִי אַתְעַטְרַת, הָכִי אַמְשִׁיף מְלַעֲיָלָא. בְּגִין כִּי מְקַדְמִי יִשְׂרָאֵל, וְאַתְעַרֵי בְּשׁוֹפֵר קָלָא דְאִיְהוּ (רזא דרחמי) כְּלִיל בְּאֶשָׁא וּמִיָּא וְרוּחָא, וְאַתְעַבִיד חַד, וְסַלְקָא לְעִילָא, וּבְטַשׁ בְּהָאֵי אֶבֶן טָבָא, וְאַצְטַבַּע בְּאִינוּן גּוֹנוּן דְהָאֵי קָלָא, וּכְדִין כְּמָה דְאַתְחַזִּיאַת, הָכִי מְשִׁיף מְלַעֲיָלָא.

כאשר נכנע צד זה, מתעלה הקדוש ברוך הוא למעלה ומתכבד בכבודו

ועוד, שלא מתישבים דברי תורה אלא שם, שאין אור אלא אותו היוצא מתוך החשף. שפאשר נכנע צד זה, מתעלה הקדוש ברוך הוא למעלה ומתכבד בכבודו, ואין עבודת הקדוש ברוך הוא אלא מתוך החשף, ואין הטוב אלא מתוך הרע. וכאשר נכנס בן אדם בדרך רעה ועזב אותה, אז מתעלה הקדוש ברוך הוא בכבודו, ועל זה שלמות הפל - טוב ורע כאחד, ולעלות אחר כך בטוב, ואין טוב אלא ההוא שיצא מתוך הרע. ובטוב זה מתעלה כבודו, וזוהי עבודה שלמה.

בזוהר פרשת תצוה (דף קפ"ד): וְתוּ דְלָא מְתִישְׁבֵן מְלִי דְאוּרִייתָא, אֲלָא תַמָּן. דְלִית נְהוּרָא אֲלָא הֵהוּא דְנַפְיָא מְגו חֲשׂוּכָא, דְכַד אַתְכַפֵּיא סְטָרָא דָא, אַסְתַּלַּק קוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא לְעִילָא, וְאַתְיִיקַר בִּיקְרִיָּה. וְלִית פּוֹלְחָנָא דְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא, אֲלָא מְגו חֲשׂוּכָא, וְלִית טוּבָא אֲלָא מְגו בִישָׁא. וְכַד עָאֵל בַּר נֶשׁ בְּאוּרַח בִישָׁא, וְשָׁבִיק לִיה, כְּדִין אַסְתַּלַּק קוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא בִיקְרִיָּה, וְעַל דָּא שְׁלִימוּ דְכָלָא טוּב וְרַע כְּחֲדָא, וְלֹא אַסְתַּלַּקָא לְכַתֵּר בְּטוּב, וְלִית טוּב אֲלָא הֵהוּא דְנַפְק מְגו בִישָׁא. וּבְהָאֵי טוּב, אַסְתַּלַּק יְקְרִיָּה, וְדָא אִיְהוּ פּוֹלְחָנָא שְׁלִים.

ואנחנו עד עכשו יושבים שם כל ימי השנה בכדי להכניע במדבר לצד האחר.

ואננו, עד השתא יתיבנא תמן, כל יומי שתא, בגין לאכפיא במדברא

עכְשׁוֹ שֶׁהִגִּיעַ זְמַן עֲבוֹדַת הַקֹּדֶשׁ שֶׁל צַד הַקֶּדְשָׁה, חֲזַרְנוּ לְיִשׁוּב, שֶׁשָּׁם הֵי אֵי עֲבוֹדָתוֹ. וְעוֹד, שֶׁעַתָּה בְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה הִגִּיעַ זְמַן שֶׁל הַנְּחֹשׁ הַהוּא לְתַבְעַ דִּין מִלְפָּנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְשָׁם הוּא שׁוֹלֵט, וּמִפְּנֵי כֵּךְ יֵצְאוּ מִשָּׁם וּבָאוּ לְיִשׁוּב.

לְהֵיבֹא סֵטְרָא. הַשְּׂתָא דְמְטָא זְמַנָּא דְפּוֹלְחָנָא קְדִישָׁא, דְסֵטְרָא דְקְדוּשָׁא, אֲהֲדַרְנָא לְיִשׁוּבָא דְתַמָּן אִיהוּ פּוֹלְחָנָא דִּילֵיהּ. וְתוּ, דְהַשְּׂתָא בְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה מְטָא זְמַנָּא דְהֵיבֹא חוּיָא, לְמַתְבַּע דִּינָא מְקָמֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְתַמָּן אִיהוּ שְׁלִיט. וּבְגִין כֵּךְ נִפְקָנָא מִתַּמָּן וְאֵתִיבָא לְיִשׁוּבָא.

שורש כל המצוות לקיימם מתוך שמחה ואז שכרו וענגו מופלג מאד

בספר הקדוש שער המצוות למהרח"ו בהקדמה: גם דע כי העושה מצוה אין מספיק לו במה שיעשה אותם שהרי מצינו בדברי רז"ל שאמרו (קידושין ל"ט ע"ב) כל העושה מצוה אחת מטיבין לו ומאריכין לו ימיו וכיוצא בזה אמרו כל המקיים מצוה פלונית יש לו כך וכך, והנה אנחנו ראינו כמה וכמה מצוות שעושים בני אדם ואינם מתקיימים דברי רבותינו ח"ו בענין גודל שכרם אפילו בעוה"ז. אבל השורש שהכל נשען עליו הוא שבעשיית המצוה אל יחשוב שהיא עליו כמשא וממרה להסיר מעליו אבל יחשוב בשכלו כאלו בעשותו אותה המצוה ירויח אלף אלפים דינרי זהב ויהיה שמח בעשותו אותה המצוה בשמחה שאין לה קץ מלב ומנפש ובחשק גדול כאלו ממש בפועל נותנים לו אלף אלפים דינרי זהב אם יעשה אותה מצוה. וזה סוד הפסוק (דברים כח מז) תחת אשר לא עבדת את ה' אלהיך בשמחה ובטוב לבב כו' וזה סוד (ברכות ט ע"ב) רב ברונא דחד יומא סמך גאולה לתפלה ולא פסק חוכא מפומיה כל ההוא יומא. וזה יורה על היות אמונת בטחוננו בבורא יתברך בתכלית האחרון יותר משאם היה השכר מזומן לפניו בפועל וכפי גודל שמחתו באמת ובטוב לבב הפנימי כך יזכה לקבל אור עליון ואם יתמיד בזה אין ספק שישרה עליו רוח הקודש. וענין זה נוהג בקיום כל המצוות כלם בין בעת שעוסק בתורה שיהיה בחשק גדול נמרץ בהתלהבות עצום כאלו עומד לפני המלך ומשרת לפניו בחשק גדול למצוא חן בעיניו לקבל ממנו מעלה יתירה וגדולה.

להיותו שמח וטוב לב יותר מכאשר מרויח או מוצא אלף אלפים דינרי זהב

בשער רוח הקודש (דף ח' ע"ב): הנה צריך האדם בעת קיומו כל מצוה ומצוה, או בהתעסקו בתורה, או כשמתפלל התפלה, להיותו שמח וטוב לב, יותר מכאשר מרויח או מוצא אלף אלפים דינרי זהב וכמו שמצינו (ברכות ל' ע"ב) על החכם ההוא אביי ע"ה, דהוה קאים קמיה (דרבא) [דרבא] והוא קא בדח טובא ואמר תפילין קא מנחנא וכו' וזהו פי' הפ' תחת אשר לא עבדת את ה' אלהיך בשמחה ובטוב לבב מרוב כל (דברים כ"ח), פי' תשמח יותר, מכאשר תרויח רוב כל ממון שבעולם, וזה מרוב כל, פי' יותר מכאשר הוא רב כל.

בגנות מידת העצבות ואין מידה מונעת השגה יותר ממנה

בשער רוח"ק שם: גם מדת העצבות בעצמה, היא מדה מגונה מאד, ובפרט הרוצה להשיג חכמה ורוח הקדש, ואין דבר גורם מניעת ההשגה, אפי' אם יהיה ראוי אליה, כמו (שיש בו) מדה של העצבות, והעד בזה, מש"ה ועתה קחו לי מנגן, והיה כנגן המנגן, (מלכים ב' ג') וכמה ראיות אחרות. גם מדת הכעס, מלבד מה שמונעת ההשגה לגמרי, וכמו שמצינו על פסוק ויקצף משה על אלעזר ועל איתמר (ויקרא י') וארז"ל כל הכועס אם נביא הוא נבואתו מסתלקת ממנו וכו' האמנם יתר רעה יש לו מדבר הנז' כמו שנבאר, והנה מורי ז"ל היה מקפיד בענין הכעס, יותר מכל שאר העבירות, אפי' כשהוא כועס בשביל מצוה, וכענין משה כנז"ל, והיה נותן טעם לזה ואומר, כי הלא כל שאר העבירות אינם פוגמים אלא כל עבירה ועבירה פוגמת אבר אחד, אבל מדת הכעס פוגמת כל הנשמה כלה, ומחליף אותה לגמרי, והענין הוא, כי כאשר יתכעס האדם, הנה הנשמה הקדושה מסתלקת ממנו לגמרי, ונכנסת במקומה נפש מצד הקלי' וזה סוד מש"ה טורף נפשו באפו וגו' (איוב י"ח) כי ממש טורף נפשו הקדושה, ועושה אותה טריפה וממית אותה בעת אפו וכעסו, וכמבואר בזוהר בפ' תצוה (דף קפ"ב ע"ב) וע"ש כמה מגזים ענין הכעס, עד שאומר, כי מאן דמשתעי עם הכועס, כאלו משתעי עם ע"ז עצמה, וע"ש, ואף על פי שעושה האדם תקונים לנפשו ותשובה מעולה על כל עונותיו, ומצות רבות וגדולות, הכל נאבדים ממנו לגמרי, לפי שהרי אותה הנשמה הקדושה, שעשתה כל המעשים הטובים, נתחלפה בטמאה, והלכה לה, ונשארה שפחה טמאה במקומה, וירשה את גבירתה, וצריך שיחזור פעם אחרת, לחזור ולתקן כל התקונים הראשונים שעשה בתחלה, וכן הוא בכל פעם ופעם שהוא כועס נמצא כי בעל הכעס אין לו תקנה כלל, כי תמיד הוא ככלב שב על קיאו, וגם גורם היזק (דף י"א) גדול אחר לעצמו, והוא כי הנה אם עשה איזו מצוה גדולה אשר בסבתה היתה איזו נשמה קדושה של איזה צדיק ראשון מתעבר בו בסוד העיבור לסייעו כנודע, ועתה על ידי הכעס מסתלקת גם היא, וזהו ג"כ ענין טורף נפשו באפו, באופן, כי מי שהוא בעל כעס, אי אפשר לו, כל ימי היותו בעל מדה זו, להשיג שום השגה, אפילו אם יהיה צדיק בכל שאר דרכיו, לפי שהוא בונה, וסותר כל מה שבנה, בכל עת שכועס, אמנם שאר העבירות, אינם טורפים ועוקרים הנפש ממש, אמנם נשאר דבוקה בו, אלא שהיא פגומה, בבחי' אותה העבירה שעושה בלבד, וכאשר יתקן הפגם ההוא לבדו, יתוקן לגמרי, אבל הכעס, צריך תיקונים רבים, והכנות רבות, לחזור להביא את נשמתו הנטרפת ממנו, וכולי האי ואולי, כנזכר בזוהר בפ' תצוה כנז"ל, כי לפעמים כפי בחי' ומציאות הכעס ההוא, אין לו עוד תקנה כלל, ולא די זה אלא אפי' כשהייתי מלמד את אחי יצ"ו, ולא היה יודע כפי רצוני, והייתי מתכעס עמו על הדבר הזה, וגם על הדבר הזה הזהירני והוכיחני מורי ז"ל במאד מאד. גם בענין עסק התורה, היה אומר לי מורי ז"ל שצריך קונת האדם בעסקו בתורה, לשימשוך עליו השגה וקדושה עליונה. תלוי בענין זה, שכל כונתו תהיה לקשר את נפשו, ולחברה עם שרשה העליון על ידי התורה, ותהיה כונתו בזה, כדי שעל ידי כן יושלם תיקון אדם

העליון, כי זהו תכלית כונתו ית', כבריאתו את בני האדם, ותכלית צוויו אותם. שיעסקו בתורה.

בספר של"ה הקדוש שער האותיות אות תשוקה (וכן הביא עניין זה שם בספרו מסכת יומא דרך תוכחות מוסר אות כ'). והוא החשק והאהבה להשם יתברך ולתורתו הקדושה ולמצותיה, ולשמור ולעשות ולקיים את הכל בשמחה גדולה שישמח שזוכה לעבוד את השם יתברך ולהיות דבק בו. וזה לשון **ספר חרדים**, מתנאי קיום המצוה השמחה הגדולה במצוה, דכל מצוה ומצוה שתזדמן לו - דורנא דשדר ליה הקב"ה, ולפי רוב השמחה יגדל שכרו. וכן גילה הרב החסיד המקובל מהר"י אשכנזי זצ"ל לאיש סודו, שכל מה שהשיג שנפתחו לו שערי חכמה ורוח הקודש בשכר שהיה שמח בעשיית כל מצוה שמחה גדולה לאין תכלית, ואמר דהיינו דכתיב (דברים כח, מז), תחת אשר לא עבדת את ה' אלהיך בשמחה ובטוב לבב מרוב כל, פירוש מרוב כל, מכל מיני תענוגים שבעולם מכל זהב ופז רב ואבנים טובות ומרגליות, עכ"ל.

כל פקודא דלאו איהי בדחילו ורחימו לאו פקודא היא

ספר החרדים בהקדמה למצוות, ויש לי להקדים כל התנאים שאדם צריך ליהרהר בכל מצוה ומצוה לעשותה כהלכתה, כדי שתקובל לרצון לפני מלכנו יוצרינו יתברך, ולא ניעול בכיסופא לעלמא דאתי. התנאי הראשון שנעשה כל מצוה ומצוה בכוונה לצאת ידי חובותינו, כדפסק הרי"ף והרמב"ם והרמב"ן מצות צריכות כוונה. התנאי השני והשלישי, לעשות המצוה ביראה ובאהבה רבה, כדאמר רבי שמעון בן יוחאי (תק"ז ת' כה, ב), כל פקודא דלאו איהי בדחילו ורחימו לאו פקודא היא. התנאי הרביעי, השמחה הגדולה במצוה, דכל מצוה ומצוה שתזדמן לו, דורנא הוא דשדר ליה הקדוש ברוך הוא, ולפי רוב השמחה יגדל שכרו. וכן גילה הרב החסיד המקובל מוהר"ר ר' יצחק אשכנזי ז"ל לאיש סודו, שכל מה שהשיג שנפתחו לו שערי חכמה ורוח הקודש, בשכר שהיה שמח בעשיית כל מצוה שמחה גדולה לאין תכלית. ואמר דהיינו דכתיב (דברים כח, מז), תחת אשר לא עבדת את ה' אלהיך בשמחה ובטוב לבב מרוב כל, פירוש מרוב כל, מכל מיני תענוגים שבעולם ומכל זהב ופז רב ואבנים טובים ומרגליות.

כל העושה מצוה בשמחה יש לו שכר אלף ידות יותר ממי שמצוה עליו

בספדה"ק ראשית חכמה (שער האהבה פרק יב): והנה בענין השמחה כבר ביארנו שמתוך והנה הבטחון והאמונה תבוא השמחה כי העבד הבוטח באדונו ומאמין שישלם לו שכר עבודתו כפלי כפלים יעבוד בשמחה והוא שמח בכל מקום שיגזר עליו, וכן הוא סובל כל דבר כגון החולה שיאכל סמים שהם מרים בשביל הרפואה והסובל הוא חפשי מדאגות העולם. .. ואם אחר שעשה אדם תשובה ולא יבא עניינו בטוב כאשר בתחלה, אז מצות עשה שיחשוב בלבו כי לטובתו נהפך עניינו לרעה, כי קודם שעשה תשובה היה הקדוש ברוך הוא משלם

שכר מצוה כדי לטורדו מן העולם הבא, וכל זה תליין במדת השמחה מי שהוא שמח בחלקו שחלק אליו האל יתברך, אך הדרך שישמח האדם בחלקו שישמח אותו על הרעה כמו על הטובה ויסבול אותה בשמחה, כי הסובל הוא חפשי מדאגות העולם, כי הסובל יסתפק במיעוט שיש לו, כי יאמר די לי במה שגזור לי הבורא יתברך. ועתה הבט וראה כי השמחה כוללת את הכל כי כל הדואג על העולם הזה אין לו מנוחה כל ימיו, כי תמיד הוא מחשב להרויח הממון ולא יסתפק לו במה שחלק לו האל יתברך, ולכן כל השמח בחלקו הוא עשיר אפילו אם הוא עני כי הוא ישמח בהשם כי הוא נחלתו, וכן כתיב (איכה ג, טז) חלקי ה' אמרה נפשי, וכתיב (תהלים טז, ה) ה' מנת חלקי וכוסי וגו', ונאמר (שם קה, ג) ישמח לב מבקשי ה', והמדה הזאת אינה אלא בנפשות הצדיקים שהם בנועם שלם בענין עבודתם ובשמחה גדולה בפרישות, כמו שנאמר (שם לב, יא) שמחו בה' וגילו צדיקים והרנינו כל ישרי לב, ונאמר (שם צו, יא) אור זרוע לצדיק ולישרי לב שמחה. לכן ישם כל אדם שמחתו על התורה ובעת שיעשה המצות ישמח בלבו על שזכה להיות עבד למלך העליון אשר בני מעלה משתחווים לו, וכן אמר דוד (שם קיט, קסב) שש אנכי על אמרתך כמוצא שלל רב, וכל העושה מצוה בשמחה יש לו שכר אלף ידות יותר ממי שמצוה עליו, אברהם ודוד היו עוסקים בתורה כל היום ומפארים ומשבחים בשירות ותשבחות של הקדוש ברוך הוא להרים קול בשמחה ואז נוצלו כל איבריו בטוב נעימיו ושולח רוח הקדש בקרבו ולבו שמח ומתמלא אהבת הקדוש ברוך הוא ונפשו קשורה בגיל ומגלה להם רזים וחדושים מעלה לפי שהיה ירא את השם וישרו נכנס הנועם בקרבו, וזה שאמר שלמה המלך ע"ה (שיר השירים ו, ו) נפשי יצאה בדברו, (משלי כג, ט) ותעלוזנה כליותי בדבר שפתיך מישרים, וכן אמר דוד (תהלים קד, א) ברכי נפשי את ה', לפי שהנפש מעלה עולה וכשם שהיא יודעת ענין סודה אז תאהב את הבורא ותסגל מצותיו, וכאשר תגיע הנפש אל מקומה המעולה אשר היא דומה לו אז תיחדהו במצפוניו ותשתעשע בחדריהם ובכל עת ורגע חושקת אהבתו וזוכרת אותו בלילה על יצועיו, אז השם יתברך שולח בו חשק השמחה, כענין שנאמר (ישעיה סב, א) שוש אישי בה' תגל נפשי באלהי, ואשרי הנפש הזוכה לראות אותה שמחה, ואין השכינה שורה אלא מתוך שמחה וכל הנביאים לא נתנבאו בכל עת שירצו אלא מכוונין דעתן ויושבין שמחים וטובי לב ומתבודדים, שאין הנבואה שורה לא מתוך עצבות ולא מתוך עצלות אלא מתוך שמחה, לפיכך בני הנביאים היו לפנייהם תוף וחליל וכינור ומבקשים הנבואה, כדכתיב (מלכים ב ג, טו) ויהי כנגן המנגן ותהי עליו יד ה'. והאהבה היא תפארת הנשמה שתתפאר בתפארת השמחה אשר תשמח באלהיה ותדבק בזיו יראת השם להדביק יקר הודה ומתערב אור חמדתה ליצורה באהבת תשוקתה חשק תאוות עליון להתעטר עטרת יופי המחשבות הזכות הטהורות, ותהיה נוהמת מגודל גיל עליצתה לידידה ידיד עליון ותתקשר בקישורי חיבה ותהיה דורשת וחוקרת אחר המעלות לאור באור החיים, ובעת אשר היא מתרוממת ומתגדלת לדעת.

קדושת יוצרה ומתדבקת באמונתה לבוראה, אז היא מתפשטת בחדוות וגיל ומתרחבת בשמחה באותה שעה מתקדשת קדושת קודש הקדשים, ואז מתאהבת ונושאת חן לפני מלך מלכי המלכים, ובעת ההיא מתקיימת ומתייפה ומתהדרת בהדר גאון עוז תוקף הדרת האהבה, ואז העליון יסגלנה להצהיר זיווה להכניסה בחדרי זוהר ולצררה בצרור החיים, הרחמן הוא ישימנו מאנשי עבודתו השמחים בו. הפרק הזה כללתי מחובת הלכות בשער הבטחון ומספר בית מדות אשר נמצא אצלנו בכתיבת יד ומה שהוספנו בו כפי מה שחננו השם כפי אשר יראה המעיין מה שהוא תוספת, ועלינו לחלות פני האל ידריכנו בנתיב מצותיו ותורתו להיות מאוהבי שמו אמן וכן יהי רצון.

יהיה שמח בשמחת הקדוש ברוך הוא ובמצוותיו ותורתו יותר מכל ממון שבעולם **בספה"ק** ראשית חכמה (שער האהבה): ושמעתי בשם מה"ר יצחק די לוריא אשכנזי ע"ה שפירש פסוק תחת אשר לא עבדת וגו' מרוב כל פירוש יותר אם היה לך רוב כל. והכוונה שיהיה שמח בשמחת הקדוש ברוך הוא ובמצוותיו ותורתו יותר מכל ממון שבעולם, כמו שהתורה נאמר בה (משלי ט יא) וכל חפצריך לא ישוו בה כך לא ישוו שום שמחה שבעולם אצל שמחת מצוה. וכן פי' לעיל בפרק ב בענין האהבה, וכענין זה שמעתי בשם הר' יונה ע"ה בפסוק (שם ג ט) כבוד את ה' מהונך, שפירש יותר מהונך.

ראוי שיאמר אדם בלבו מהיכן זכיתי אני לתת כתר למלכו של עולם, אלא שהמלך ברוב חסדיו קרבני אליו

בספר הקדוש ראשית חכמה (שער האהבה): וכן פירש בפרשת ויקרא בפסוק (תהלים ק ב) עבדו את ה' בשמחה, כי הכהן מצדו באה השמחה, זה לשונו, שמחה בכהנא אתקיים בגין דהא רחיקא מן דינא תדיר וכהנא בעיית לאשתכחא תדיר באנפין נהירין חדאן תדיר יתיר מכל עמא, עד כאן לשונו. ובזוהר (זוהר פרשת וירא דף ח ע"א) שאלו על פסוק עבדו את ה' בשמחה וגו' שמי שחטא ועבר על לא תעשה שבתורה תקנתו שביא קרבן ויתודה ויתעצב, ואם יבכה יותר טוב לו, אם כן היכן שמחה ורננה שלו, ותירצו שבזמן שבית המקדש קיים היה הדבר תלוי על ידי הכהן והלוי, שהכהן איש החסד הוא בעל השמחה והלוי משורר, הרי שמחה ורננה. ושאל אחר כך ז"ל השתא דלא אשתכח קרבנא מאן דחטי קמי מאריה ותב לגביה ודאי במרירו דנפשא בעציבו בבכיה ברוח תבירא היאך אוקים שמחה ורננה הא לא אשתכחו גביה, אלא הא אוקמוה דתושבחן דמאריה וחדוותא דאורייתא ורננה דאורייתא דא הוא שמחה ורננה. ועוד פירש שם פירוש אחר והוא כי שמחה ורננה הם יסוד ומלכות, והכונה שיהיה כוונתו ליחד המדות האלו שעליהם אמרו רבותינו ז"ל (ברכות פרק קמא), לעולם יכנס אדם שיעור שני פתחים, ועוד האריך בזוהר (זוהר

פרשת תרומה דף קסה ע"א) בענין תירוץ קושיא זו, עיין שם. והנה כלל השמחה יהיה לפי זה שזכהו השם להיות מעבדיו המיחדים אותו מה שלא כל אדם זוכה לזה, ולפי הפשט השמחה שיעורר האדם בתפלתו ובפרט אם הוא בבית הכנסת או בבית המדרש במציאות התפלה כי התפלה היא צורך גבוה והעד שנעשה ממנו כתר למלכו של עלם, וראוי שיאמר אדם בלבו מהיכן זכיתי אני לתת כתר למלכו של עולם, אלא שהמלך ברוב חסדיו קרבני אליו, ולכן ראוי שאעבוד עבודתו בשמחה.

שוש אשיש בה' בעתיק יומין אתמר דהא הוא חדוותא דכולא

בספר הקדוש ראשית חכמה (שער האהבה): ובקבלת כל האדם בסבר פנים יפות יש בזה סוד כמו שפי' באדרא (אידרא דף קלג), זה לשונו, ותאנא מאי דכתיב (ישעיה סב א) שוש אשיש בה' בעתיק יומין אתמר דהא הוא חדוותא דכולא, עד כאן לשונו. ולקמיה אמר שמב' פנים העליונים שבעתיקים מאירים למטה פני זעיר אנפין, ועל הפנים העליונים נאמר (משלי יז טו) באור פני מלך חיים. ואמר אחר כך תאנא כד אתגליין תרין תפוחין אלין אתחזי זעיר אנפין בחדוותא, וכל אינון בוצינין דלתתא נהרין וכל עלמין חדאן ושלמיין מכל שלימותא וכלא חדאן ונהרין וכל טיבו לא פסיק, עד כאן לענינו.

אמר רשב"י הלב ששמח בגדולת אחיו ילבש אורים ותומים

הרי שכל המציאויות צריכין שמחה שבכל הרי העולמות מתעוררות מהפכים העליונים, והנה בקבלת אדם את כל אדם בסבר פנים יפות ופניו צהובות מורה על פני זעיר אנפין שהאירו מהפנים העליונים והוא שלימות העליון, כל שכן אם מקבל פני חכם או רבו שהקבלת פניו כהקבלת פני שכינה שצריך שיהיה בשמחה. אמרו ז"ל בתנחומא על אהרן שנאמר בו (שמות ד יד) וראך ושמח בלבו ושמח לבד לא נאמר אלא ושמח בלבו, אמר רשב"י הלב ששמח בגדולת אחיו ילבש אורים ותומים, שנאמר ונתת אל חשן המשפט וגו' והיו על לב אהרן.

בעשיית המצוה דכל מצוה ומצוה שתזדמן לו דורונא הוא דשדר ליה קב"ה

בספדה"ק פלא יועץ (ערך כלילת יופי): ארבעה תנאים... ג) צריך להיות בכל מצוה ומצוה לעשותה כהלכתה כדי שתקובל לרצון לפני אבינו מלכנו יוצרנו ית"ש ולא ניעול בכסופא לעלמא דאתי. ד) צריך לשמוח שמחה גדולה בעשיית המצוה דכל מצוה ומצוה שתזדמן לו דורונא הוא דשדר ליה קב"ה ולפי רוב השמחה יגדל שכרו וגילה הרב האר"י ז"ל שכל מה שהשיג שנפתחו לו שערי החכמה ורוח הקודש היה על ידי שהיה שמח בעשיית כל מצוה שמחה גדולה עד אין תכלית כי כן ראוי לשמוח מכל זהב ומפז רב בהעמיק לחשוב אחרי מי יצא מלך העולם לחפון קרבתו לעמוד לשרתו ולאהבה איתו אשרי ילוד אשה אשר מלך גדול גבור ונורא המשילו במעשה ידיו כל שתה תחת רגליו שיהא בונה בשמים עליותיו ויעשה נחת

רוח ליוצרו להנאתו ולטובתו באמת אין טובה ואין שמחה גדולה מזו ויפה אמר התנא יפה שעה אחת בתורה ומעש"ט בעולם הזה מכל חיי העולם הבא.

הקב"ה קובע שכר על השמחה ששמח במצוה יותר מהמצוה עצמה

בספר הנהגות הצדיקים להגה"ק בעל החיד"א זי"ע: ג. גילה. שישמח מאד בעשיית המצוה מאלפי זהב וכסף, ואמרו ז"ל דהקב"ה קובע שכר על השמחה ששמח במצוה יותר מהמצוה עצמה. וכבר פירשו כת הקודמין מאמרם ז"ל "גדול הנהנה מיגיעו יותר מירא שמים" דנהנה מיגיעו הוא ששמח מאד בעשיית המצוה, נגש והוא נהנה כמוצא שלל רב, יותר מירא שמים, כי בשכר השמחה הוא אוכל בעולם הזה והקרן קיימת לעולם הבא והרי זה משובח השמח במצוות דאכיל משופרי שופרי בעולם הזה, יותר מירא שמים שמקיים המצוות בפשיטות, דאלו בירא שמים וכו', ובנהנה מיגיעו כתיב, יגיע כפיך כי תאכל אשריך בעולם הזה וטוב לך לעולם הבא, וזהו יגיע כפיך שנהנה ושמח במצוות כי תאכל בעולם הזה, וכמו שהאריך הרב זרע ברך בביאור הפסוק היום לעשותם, ולמחר לקבל שכרם, "והיה" לשון שמחה, עקב תשמעון וכו' בשכר שמחה "ושמר ה' אלהיך וכו'". וכבר גילה רבינו האר"י זצ"ל כי כל מה שזכה בידיעתו הנפלאה היה בעבור מה שהיה שמח מאוד בעשיית המצוה ועסק התורה. וזוכה לקבל פני השכינה.

הקב"ה צונו לשמוח וקובע לנו שכר טוב על שמחתינו

בספר הקדוש פלא יועץ (ערך סוכה): ועוד נלוה בחג הקדוש הזה מצות שמחה של מצוה ואם בכל הרגלים מצוה לשמוח עאכ"ו בחג הקדוש הזה אשר הוא זמן שמחתנו כאשר אנו אומרים בתפלה ועליה כתיב ושמחת בחגיך והיית אך שמח אמנם לא ציונו יוצרנו אלא על שמחת הלב שיהיה שבע רצון ומלא שמחה של מצוה כאשר החי יתן אל לבו מה אנו ומה חיינו ומה טוב חלקנו ומה נעים גורלנו אשר בחר בנו יוצרנו ולא זו מחבבנו וחיבה יתירה נודעת לנו עד אין חקר ועד מקום שאין יד שכלנו מגעת ומעט אשר עינינו הן הרואות שיעצנו בעצה טובה ונתן לנו ר"ה ויהי"פ לכפר בהם עונותינו ואהבתו וחמלתו כאב את בן ירצה רצה לשמחנו מיגוננו ומצערנו שנצטערנו בימי התשובה ונתן לנו תכף את חג הסוכות וצונו לשמוח וקובע לנו שכר טוב על שמחתינו היש חייך מתוק מזה ורצה הקב"ה לזכות את ישראל לפיכך הרבה להם תורה ומצוות ונתן לנו מצות סוכה לפרוס סוכת שלומו עלינו ומצות ארבעה מינים שבלולב אשר הם סימן טוב לישראל והרמת נס להורות דדין נצח כמאר"ל במד' משל לבן שנכנסו לדין וכו' וצונו לשמוח שמחה של מצוה והוא סימן טוב לכל השנה שכתבו גורי האר"י ז"ל שמי שהוא שמח וטוב לב ולא יצטער כלל בחג הקדוש הזה מובטח לו שתעלה לו שנה טובה ויהיה לעולם שמח אי לזאת לו בכח יגבר איש לשכח עצבו ורוגזו וכל דבר המצערו ולשמח בכל יום שמחה חדשה שמחה של מצוה כמ"ש בזה"ק בהתמיד במחשבות טהורות בדבר האמור,

ויותר מהמה יש ויש מקום לשמוח כאשר יתן אל לבו מה אנוש כי תזכרנו תמשילהו במעשי ידיך כל שתה תחת רגליו. כזאת וכזאת החי יתן אל לבו ויתעורר בפה אי אפשר שלא לשמוח, ויתן את קולו לשורר ולזמר התפילות וההלל ושירות ותשבחות בקול רנה ותודה המון חוגג וזכור כי בזמן שבית המקדש קיים צדיקים וחסידים היו מרבים בשמחת בית השואבה עד שאמרו מי שלא ראה שמחת בית השואבה לא ראה שמחה מימיו ועי"ז היו שואבים ורה"ק ובודאי כי גדול צער השמים על כי בחטאינו חרבה עירנו וכו' וה' ממרום ישאג וכו' זאת נחמת אבינו שבשמים ונחמתינו בעניינינו כי אבינו שבשמים אכתי חביבותיה גבן ומדלג על ההרים מקפץ על הגבעות משגיח מן החלונות מציץ מן החרכים לראות בשמחת בניו בבתי כנסיות כמ"ש בזוה"ק לזאת ישמח ישראל בעושי שמחה של מצוה לא שמחה של הוללות כמנהג הכסילים שמרבים לשתות יין מגיתם ונותנים בקולם קול עז בשירי נכרים אין זה שמחה אלא הוללות ואין זה מצוה אלא עבירה ונהי שעושים לשם מצוה אבל עבירה היא בידם ה' הטוב יכפר בעד.

שמחת יום טוב הוא על ידי להזמין עניים בחג לביתו

ובשמחתו לו יתערב לשמח לב עניים ואביונים וזו מצות כל החגים והמועדים דאי איהו חדי ולא חדי למסכני עליה כתיב וזרתי פרש על פניכם פרש חגיכם וכ"ש בחג הקדוש הזה דחיובא רמיא ליתן לעניי חלק האושפיזין שאם אינו נותן מקללין אותו קללות נמרצות האושפיזין ואם יתן ישא רוב ברכות מהם כמפורש בזוה"ק אי לזאת יחרד האיש וילפת ויהא חפץ בברכה ולא יגרע מלהזמין על שולחנו איזה עני ואם לא יוכל לעשות זאת לפחות יפריש מממונו לצדקה בערב הרגל על כל סעודה ויאמר בפה מלא זה אני נותן לצדקה בשביל חלק אברהם אושפיזא קדישא וזה אני נותן בשביל חלק יצחק אושפיזא קדישא מסעודתי וכן עזה"ד או ישלח מאכל לעני קודם כל סעודה ובזה ישא ברכה ורב טוב.

סגולה למחילת עוונות על ידי אמירה בשמחה

בספר כף החיים פלאג"י (סימן י"ב כ"ד): אחת מעשר סגולות שמכפרין עונותיו של אדם בלי סיגוף ועינוי, הוא מי שקורא "ויושע" [שירת הים] בשמחה ובניגון, כמו שאמרוהו ישראל בקריעת ים סוף, ולכן צריך לאומרו בניגון הטעם כקורא בתורה, ורמוז בתורה לדורות, מדכתיב ויאמרו לאמר.

אוהב השם יתברך לא יחוש לכל הטורח והעמל והיסורין שגייעוהו אלא הכל בשמחה וזה נותן שלמות אל העבודה והיראה

בספר העקרים (מאמר שלישי פרק ל"ד): לפי שענין יראת הש"י היא עיקר עבודה שיעבוד האדם את הש"י בעשית המצוה כמו שאמרנו ובארנו שעיקר העבודה ראוי שתהיה בשמחה וציור היראה עם השמחה דבר קשה מאד ראוי

שנרחיב הדבור כדי שיוכן הענין הבנה טובה על העובד איך אפשר שיהיה הירא שש ושמח עם היות היראה והרעדה ישברו הלב ויעציבוהו. ונאמר שאין ספק כי כל אדם ישפוט שכלו שראוי לו לסבול עמל וטורח גדול זמן מה כדי שישג מעלה מה או כבוד גדול ואע"פ שבהיותו סובל הטורח או העמל הוא יצטער ויתעצב בלי ספק אבל כשישער בנפשו הכבוד הגדול או המעלה ההיא המקווה להשיג על ידי הטורח ההוא ישים כל הטורח ההוא והעמל כאין לעומת הטוב ההוא המקווה, וכן הוא הענין בעצמו ביראת השם יתברך שאמרנו כי בהיות האדם משער גודל המדרגה המושגת על ידי היראה שהיא כשתשער נפשו גודל רוממות השם יתברך ומעלתו עד שיירא ויחרד ממנו לא יחוש לכל הטורח והעצבון והחרדה המגיעים אליו על ידי היראה.

כשמשער התכלית המושג הוא שמח בלבו וסובל כל הצער והטורח בסבר פנים יפות ובשמחה גדולה

ונמצא שלמה ממשל לזה משל נכבד מאד ומסכים למה שאמרנו אמר אם תבקשנה ככסף וכמטמונים תחפשנה אז תבין יראת ה' וגו' (משלי ב') ובארו כי למה שיש בהוצאת הכסף ממחצבו טורח גדול עד מאד לפי שיוצא מעורב עם הסיגים וכן אדם שנאמר לו שיש בביתו מטמון גדול הנה הוא חופר אותו בשמחה גדולה עד מאד והוא מחפש אחריו בזריזות אע"פ שבחפרו המטמון או מוצא הכסף הוא סובל טורח גדול ועמל רב ופעמים הוא נקף באצבעו או ברגלו או בשוקו ומצטער עד מאד בניקוף ההוא ומתעצב הנה כשהוא משער התכלית המושג שהוא המטמון או הכסף הוא שמח בלבו וסובל כל הצער והטורח בסבר פנים יפות ובשמחה גדולה כן על דרך זה הדרך ראוי שיוכן העמל והיראה והחרדה והרעדה שאדם משיג ביראת הש"י שראוי שישמח בה שמחה גדולה בהיותו משער גודל מעלת התכלית המושג שהוא ההכנעה אל הש"י והעבודה אליו שזו היא תכלית היראה וזהו שאמר אם תבקשנה ככסף וכמטמונים תחפשנה אז תבין יראת ה' כלומר כשתסבול כל הטורח בסבר פנים יפות כחופר המטמון וכמוציא הכסף אז תבין יראת ה' שעל אותו דרך בעצמו ראוי שתהיה שש ושמח בטורח והעמל והצער שיגיעך בעבודת הש"י.

עושין מאהבה ושמחין ביסורין

וַיִּפֵּי שאין כל אדם יכול להשיג המדרגה הזאת המגיע אליה יקרא עובד מאהבה ולא ירא אלהים בלבד שהרי אברהם נאמר לו בסוף נסיונותיו עתה ידעתי כי ירא אלהים אתה (בראשית כ"ב) וקראו הכתוב אוהבו ואמר על ישראל זרע אברהם אוהבי (ישעיה מ"א) ואמרו רבותינו ז"ל (שבת דף פ"ח ע"ב) עושין מאהבה ושמחין ביסורין עליהם הכתוב אומר ואהביו כצאת השמש בגבורתו (שופטים ה') כי מי שהוא אוהב השם יתברך לא יחוש לכל הטורח והעמל והיסורין שיגיעוהו מעבודתו יתברך וכן תמצא כי כשנתגלה הש"י על אברהם ראשונה אמר לו לך מארצך וממולדתך

וגו' (בראשית י"ב) לנסותו ולהרגילו ולסבול בעול הטורח והעמל הגדול שיש בטלטול ולפי שעמד בנסיונותיו בשמחה ובטוב לבב קראו הכתוב אוהבו וכל זה ממה שיוורה כי סבל הטורח והעמל בעבודת הש"י בשמחה נותן שלמות אל העבודה והיראה.

מתוך השמחה שהיא שלימות לאדם, בא האדם לידי שירה

במהר"ף (חדושי אגדות ח"ג סנהדרין): תניא רבי מאיר אומר מנין לתחיית המתים מן התורה שנאמר אז ישיר משה ובני ישראל וגו' שר לא נאמר אלא ישיר מכאן לתחיית המתים מן התורה ... ורמז דבר זה דוקא בשירה הזאת כי ראוי מצד השירה בפרט שתהיה לעתיד לבא כמו שיתבאר בסמוך. כי השירה היא כאשר היה בעולם שלימות והיו נותנין שירה והודאה לש"י, וכל אדם שהוא משורר הוא בשלימות כאשר לבו בשמחה. ומתוך השמחה שהיא שלימות לאדם, בא האדם לידי שירה. ומפני שאין עתה העולם בשלימות לכך אמר אז ישיר, כי השירה שהיא בשלימות היא לעולם הבא שאז יהיה העולם בשלימות לא בעולם הזה, ולכך רמז בזה דבר זה במקום הזה אצל אז ישיר.

כל תוקף קיום התורה אשר יזכה הנער את אורחו הוא בכלל אחד שיעשה אדם המצות בשמחה

ביערות דבש (ח"א דרוש י"א): והנה באמת כל תוקף קיום התורה אשר יזכה הנער את אורחו, הוא בכלל אחד, שיעשה אדם המצות בשמחה, זו תכלית שלימות האדם, כאשר יעשה עבודת ה' שיהיה בעיניו כמשוש להון רב, והוא המביא אדם ליראה ואהבה את ה', וזהו ממש כלל כל תורת האדם השלם, כי בזה יתדבק בה' ויטה אהבתו ויתלהב בתורתו ללמוד תורה ויראת ה' כל הימים, וכן חילופו, מי שאינו עושה בשמחה ללמוד תורה ויראת ה' כל הימים, נענש הרבה, וירחק למאוד משלימות, כדכתיב תחת אשר לא עבדת וכו' בשמחה וטוב לבב, וכך כתב האר"י ז"ל דצריך לעשות כל המצות בשמחה.

איך לא נשמח בשמחה שלימה בעשיית מצות ה' אשר לא נפלאה היא

ושמחת מצוה תהיה, בהתבונן אדם בתכלית שפלותו, טיפה סרוחה כלי מלא בושח, ומלך מלכי המלכים צוה לעשות דבר, ליקח ענף לולב ואתרוג, ובו יעשה רצונו ויהיה לרצון לה', איך לא ישמח, ואילו יגיע לאיש אחד מכאן כתב מהמלך לילך בשליחותו איזה ימים ובוה ימצא חן בעיניו, הלא ידלג שור באהבת עשות רצון מושל ארץ, ואם ילך בדרך, ויצטרך לפסוע עלי קמשונים ולדלג פחתים והרים אשר במעדר יעדרון, לא ידאג ולא יפסק חוכא מפומא, וכן יפה לעשות, כי כולנו חייבים בכבודה של מלכות, ואיך לא נשמח בשמחה שלימה שאין בה עצב, בעשיית מצות ה' אשר לא נפלאה היא וקשה, ונוח לעשותה, כי לא הטריח ה' על ברואיו בשום דבר, ובוה זכינו למצוא חן בעיני ה' ולהיות דבקים בו כל הימים, ואיך

לא נגיל ולא נשמח בכל לבבנו, ובפרט כי על ידי מצוה בעשותה בשמחה, נזכה להשגת חכמה והשגת רוח הקדש.

צריך שיעשה אדם המצות בשמחה ובכוונה שלמה

ברבינו בחיי (דברים פרק כח מז) תחת אשר לא עבדת את ה' אלהיך בשמחה. יאשימנו הכתוב בעבדו השי"ת ולא היתה העבודה בשמחה, לפי שחייב האדם על השמחה בהתעסקו במצות, והשמחה במעשה המצוה מצוה בפני עצמה, מלבד השכר שיש לו על המצוה יש לו שכר על השמחה, ועל כן יעניש בכאן למי שעובד עבודת המצוה כשלא עשאה בשמחה, ולכך צריך שיעשה אדם המצות בשמחה ובכוונה שלמה, וכן אמרו במדרש רות. (רות רבה ה, ו) אלו היה יודע ראובן שהקב"ה מכתוב עליו. (בראשית לו, כא) "וישמע ראובן ויצלהו מידם", בכתפו היה מוליכו לאביו, ואלו היה יודע אהרן שהקב"ה מכתוב עליו. (שמות ד, יד) "וראך ושמח בלבבו", בתופים ובמחולות היה יוצא לקראתו, ואלו היה יודע בועז שהקב"ה מכתוב עליו. (רות ב, יד) "ותאכל ותשבע ותותר", עגלים פטומים היה מאכילה.

העצבות היא שער התחלת גרוי היצר

בשערי קדושה למהרח"ו (חלק ב' שער ד'): העצבות גורמת מניעת העבודה וקיום המצות ובטול עסק התורה וכוונת התפילה ומבטל מחשבה טובה לעבוד את ה', והיא שער התחלת גרוי הסתת היצר הרע אפילו אם הוא צדיק, בהראותו כי אין לו תועלת בעבודה בהיות יסורים עליו וכו'. וגם כי בא עליו בדרך חסידות באמור לו איך יעלה בדעתך עפר רמה ותולעה להתקרב להתקדש בקדושת מלכו של עולם, וכמו שכתוב (משלי כ"ה ז') ראמות לאויל חכמות וגו' וכמו שכתוב (איוב ל"ה ז') ואם צדקת מה תתן לו. גם גורמת סילוק רוח הקודש מעליו, וההפך בהיותו עובד ה' יתברך בשמחה כמו שכתוב (תהלים ק' ב') עבדו את ה' בשמחה, כי השמחה מוסיפה חשק רב ואהבה להתדבק בו יתברך וכתוב (דברים כ"ח מ"ז) תחת אשר לא עבדת את ה' אלהיך בשמחה ובטוב לבב וגו'. כי העבודה אם היא בעצבון דומה לעבד העובד לרבו בפנים עצבות וזועפות. וכתוב (משלי י' כ"ב) ברכת ה' היא תעשיר ולא יוסיף עצב עמה. כי העצבון הוא נמשך מזהמת סמא"ל ונחש שהטילו באדם וחוה כמו שכתוב באדם (בראשית ג' י"ז) בעצבון תאכלנה וכתוב (שם ט"ז) בעצב תלדי בנים, ועל ידי כך הקדוש ברוך הוא ושכינתו מסתלקים מעליו.

והראיה מיעקב בחיר האבות שנתסלקה ממנו שכינה ורוח הקדש עשרים ושנים שנים שפרש יוסף ממנו, וכששמח בבשורתו כתיב ותחי רוח יעקב, ששרתה עליו רוח הקדש. ואמרו רבותינו ז"ל (פסחים דף קי"ז ע"א) אין שכינה ואין נבואה שורה לא מתוך עצבות וכו'. וכן מצינו באלישע ובבני הנביאים דכתיב (מלכים ב' ג' ט"ו) והיה כנגן המנגן וכתוב (שמואל א' י' ה') ולפניהם תוף וחליל וכוונתו והמה מתנבאים, ואפילו בכל עבודת מצוה ותהלה צריך שיהיה בתכלית השמחה כמו

שמצינו באביי (ברכות דף ל' ע"א) דהוה בדיח טובא ואמר תפילין קא מנחנא. וכן רב ברונא משום דסמך גאולה לתפלה לא פסק חוכא מפומיה כל ההוא יומא.

השמחה על ידי התורה הקדושה

בתנא דבי אליהו זוטא (פרק יג): ולא יאמר אדם לעצמו והלא כבר קריתי ושניתי עד היום הזה בטוב שוב איני צריך ללמוד אחר כך לא יאמר כך אלא כך יאמר אדם בעצמו שלאחר שעה מיתה וישא את עיניו ויסתכל אל השמים ויאמר מי ברא אלה שמים וארץ חמה ולבנה כוכבים ומזלות שהן משכימין ומעריבין לעשות רצון בוראם בכל יום ויום תמיד כך תשכים ותעריב לד"ת לעשות רצון בוראך בכל יום ויום תמיד שנאמר הושע (ו) ונדעה נרדפה לדעת את ה' כשחר נכון מוצאו. ויסתכל אדם בעצמו ויודע שד"ת הן משולים במים ובלחם וכי מה ענין תורה אצל לחם ומים אלא ללמדך שכשם שאי אפשר לו לאדם להיות בלא לחם ומים אפילו יום אחד כך אי אפשר לו לאדם להיות בלא תורה אפילו שעה אחת שנאמר (יהושע א) לא ימוש ספר התורה הזה מפיו והגית בו יומם ולילה למען תשמור לעשות ככל הכתוב בו כי אז תצליח את דרכיך ואז תשכיל והלא הדברים הם ק"ו ומה יהושע בן נון שהיה עוסק בתורה מקטנותו ועד זקנותו אפילו הכי כתיב בו לא ימוש ספר התורה וגו' שאר בני אדם על אחת כמה וכמה.

דברי תורה מגדלת את לומדיה ונותנין קורת רוח למי שעמל בהן ומשמחין את לבו ויפתכל האדם בעצמו וידע שדברי תורה נמשלו ביין ובחלב שנאמר (בראשית מט) חכלילי עינים מיין ולבן שנים מחלב אמר הפסוק שיותר טוב יין לבן שנים יותר מן החלב לתינוק מה חלב זה מגדל את התינוק והיין הוא נותן קורת רוח אל הזקנים ומשמח את לבו ומשיב את נפשו ומאיר את עיניו אף כך דברי תורה היא מגדלת את לומדיה ונותנין קורת רוח למי שעמל בהן ומשמחין את לבו (ג"י ומשיבין את נפשו) ומאירין את עיניו שנא' (תהלים יט) תורת ה' תמימה משיבת נפש עדות ה' נאמנה מחכימת פתי פקודי ה' ישרים משמחי לב מצות ה' ברה מאירת עינים וגו'.

ישמח ישראל שמחה רבה כמי שהוא עומד לישרף והצילוהו מן השרפה

בספר פלא יועץ אות שמחה: ועוד החי יתן אל לבו מה יקר וגדולה נעשה לאיש אשר המלך חפץ בו והקים מעפר דל ורצה בו שישרת לפניו ישמח לבו ויגל כבודו וכל העם מקצה יאשרוהו ויאמרו אשריו ואשרי חלקו שזכה לכבוד גדול כזה. וסוף סוף המלך הוא בשר ודם כמותו היום כאן ומחר בקבר ערל לב וערל בשר על אחת כמה וכמה צריך שישמח איש אשר מלך העולם אשר אין מספר לגדודיו מלאכים ושרפים עומדים ממעל לו ולגדולתו אין חקר ואין תכלית ובחר ורצה בנו לעמוד לשרת לפניו ולברך בשמו ולדבר אליו פנים אל פנים בכל עת מה שלא נתן

רשות למלאכי השרת ומשתעשע בו ויש לו נחת רוח גדול במעשינו ומעשה ידינו כוננה עלינו ובונה בשמים עליותיו אף שאינו צריך לנו רצה הקב"ה לזכות את ישראל לפיכך הרבה להם תורה ומצות כדי ליתן להם שכר טוב בעמלם ויאמר נא ישראל מה אנוש כי תזכרנו ובן אדם כל תפקדנו וכו' כבוד והדר תעטרהו תמשילהו במעשה ידיך כל שתה תחת רגליו אי אפשר שלא לשמוח וכבר כתבו גורי האר"י שבאומרו ברוך אלקינו שבראנו לכבודו והבדילנו מן התועים ונתן לנו תורת אמת וכו' באומרו עלינו לשבח לאדון הכל שלא עשנו כגויי הארצות וכו'. ישמח ישראל שמחה רבה כמי שהוא עומד לישראל והצילוהו מן השרפה ועשאוהו מלך כי אין שרפה כשריפת הנפש ואין מלכות כהיות עבד מלך גדול ונורא משרת לפניו וכן באומרו אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו או באומרו אשר קדשנו במצותיו וכזאת וכזאת כמה דברים שתקנו לנו בנוסח תפלות וברכות שאם יעמיק בהם להבין להשכיל כמה טובה ויקר וגדולה עשה לנו אבינו שבשמים ישמח לבו ויגל כבודו על כל דבור ודבור וכן באומרו אבינו אלקינו מלך העולם המעמיק ישמח שמחה רבה ובפרט עאכ"ו ישמח האיש על כמה מצות שכליות ותענוגי בני אדם כגון הנותן חינות ומברך לקונו על הנאותיו ועל חסדיו והמתפלל ומבקש צרכיו וכדומה למצוה תחשב ועושה נחת רוח ליוצרו וקובע לו שכר היש חיך מתוק מזה.

מה שזכה רבינו האר"י ז"ל להשגת חכמה נפלאה והשגת רוה"ק הכל היה בשביל שהיה שמח שמחה רבה בעוסקו בתורה

... על זאת ישמח ישראל בעושי שמחה רבה אי אפשר שלא לשמוח אלא שצריך לשים לב ולהתחזק במחשבות טהורות ע"ד שאנו אומרים אשרי איש שישמע למצותיך ותורתך ודברך ישים על לבו ובמאי דקמן הביטה וראה שכמה שישמח האיש על רוב הטובה אשר עשה ה' לישראל וקדשנו במצותיו למצוה תחשב ועושה נחת רוח ליוצרו וקובע לו שכר היש חיך מתוק מזה אשרינו מה טוב חלקנו ומה נעים גורלינו ואמרו רז"ל דשכר מצוה בהאי עלמא ליכא אבל בשכר השמחה אדם אוכל בעוה"ז והשכר היותר גדול שיש על השמחה שזוכה להשגת החכמה והשגת השלימות שכן גילה סודו רבינו האר"י ז"ל שמה שזכה להשגת חכמה נפלאה והשגת רוה"ק הכל היה בשביל שהיה שמח שמחה רבה בעוסקו בתורה ובקיימו שום מצוה יותר ממוצא שלל רב נמצא ששכר שמחה של מצוה מצוה.

וידמה בשמחת עבודת הבורא יתברך שמו כמי שהרויח אלף אלפים דינרי זהב וידוע שבכל מצוה ומצוה לפום צערא אגרא כן לענין השמחה האיש אשר הוא מר נפש מקורות הזמן אם בעת עוסקו בתורה ותפלות וברכות ומצות ובשבת יפנה לבבו וישכח עוצבו ורוגזו וישמח בעושי יגדל שכרו יותר ויותר ממי שהוא שקט ושאנן וידמה האיש הישראלי בשמחת עבודת הבורא יתברך שמו כמי שהרויח אלף אלפים דינרי זהב שבשמחתו משכח צער פרוטה קטנה שאבדה לו שיותר מהמה

הוא שמחת עהית"ש נגד כל מקרי הזמן של עוה"ז ואפילו צרת הנפש כגון על חורבן בהמ"ק ועל חטאיו שחובה להצטער ולהתאונן לא כל העתים שוות אלא זמן עציבותא לחוד וזמן חדוה לחוד ובשמחתו לא יתערב זר וצריך האדם להיות שליט ברוחו להתעצב כשירצה ולשמוח כשירצה ולא יכנס אחד בגבול חברו אלא השמחה והעצבות יעמודו איש על מקומו לכשירצה יוציא זה וכשירצה יוציא זה ולפעמים צריך לשמוח מצד א' ולהתעצב מצד א' ויהיה עין במר בוכה ולב שמח.

השמחה כוללת הכל

בספר אורחות צדיקים (שער השמחה פרק ט'): ועתה נחזור לענין השמחה. כי המאמין בלב שלם והבוטח בעזר הצור, הוא שמח לעולם, והוא סובל כל דבר, כמו החולה שאוכל סמים המרים בשביל הרפואה. והסובל הוא חפשי מדאגת העולם. גם הסובל מסתפק במעט שיש לו, כי יאמר. די לי במה שגזר לי הבורא! ועתה הבט וראה, כי השמחה כוללת הכל, כי כל אדם הדואג על העולם הזה, אין לו מנוחה, ותמיד הוא מחשב להרויח ממון, ולא יסתפק במה שחלק לו האל. לכן השמח בחלקו הוא עשיר, אף אם הוא עני, כי ישמח בהם שהוא חלקו ונחלתו. וכן כתוב (תהלים קיט נז). "חלקי ה' אמרתי", וכן הוא אומר (תהלים קח ג). "ישמח לב מבקשי ה'". והמידה הזאת בנפשות הצדיקים, שהם בנועם שלם בענין עבודתם ובשמחה גדולה בפרישותם, כמו שנאמר (תהלים לב יא). "שמחו בה' וגילו צדיקים והרנינו כל ישרי לב", וכן הוא אומר (תהלים צו יא). "אור זרוע לצדיק ולישרי לב שמחה".

לפי שהנפש ממעלה העולה למעלה, וכשהיא יודעת ענין סודה היא תאהב את בוראה ותסגל מצוותיו

לכן ישים כל אדם שמחתו על התורה, ובעת שיעשה המצוות ישמח בלבו על שזכה להיות עבד למלך עליון, אשר בני מעלה ישתחוו לו. וכן אמר דוד (תהלים קיט קסב). "שש אנכי על אמרתך כמוצא שלל רב". וכל העושה המצוות בשמחה, יש לו שכר אלף ידות יותר ממי שהמצוות עליו למשא. אברהם ודוד כל היום כולו, היו עסוקים בתורה ומפארים ומשבחים בשירות ותשבחות להקדוש ברוך הוא להרים קול בשמחה. ואז מצליח בכל דרכיו, וטוב טעמיו, ושולח הקדוש ברוך הוא רוח הקודש בקרבו, ולבו שמח, ומתמלא אהבת הקדוש ברוך הוא, ונפשו קשורה בגיל, ומגלה להם רזים וחדושים של מעלה, לפי שהוא ירא השם, ברוך הוא, וישר, ונכנס הטעם בקרבו. (שער האהבה פרק יב אות כה) וזהו שאמר שלמה (שיר השירים ה ו). "נפשי יצאה בדברו", (משלי כג טז). "ותעלוזנה כליותי בדבר שפתיך מישרים", וכן אמר דוד (תהלים קד א). "ברכי נפשי", לפי שהנפש ממעלה העולה למעלה, וכשהיא יודעת ענין סודה היא תאהב את בוראה ותסגל מצוותיו, וכאשר תגיע הנפש אל המחיצה והמעלה אשר היא דומה לו, אז תייחדהו במצפוניה ותשעשע בחדריה, ובכל עת ובכל רגע חושקת אהבתו וזוכרת אותה כלילה על יצועו, אז השם, ברוך הוא, שולח

בה חשק השמחה, והלב יבער וידליק מרוב חשק האהבה, כענין שנאמר (ישעיה סא י). "שוש אשיש בה' תגל נפשי באלהי". ואשרי הנפש הזוכה לאותה שמחה.

אין השכינה שורה אלא מתוך שמחה

אין השכינה שורה אלא מתוך שמחה (שבת ל ב), וכל הנביאים לא היו מתנבאים בכל עת שירצו, אלא מכוונים דעתם ויושבים שמחים וטובי לב ומתנבאים, שאין הנבואה שורה מתוך עצלות ולא מתוך עצבות אלא מתוך שמחה, לפיכך בני הנביאים מביאים לפניהם נבל ותוף וכנור ומבקשים הנבואה, כדכתיב (מלכים ב ג טו). "והיה כנגן המנגן ותהי עליו יד ה'".

תפארת הנשמה שתתפאר בתפארת השמחה

תפארת הנשמה שתתפאר בתפארת השמחה, אשר תשמח באלהים ותבהיק זיו יראתה להבהיק יקר הודה, ויערב אור חמדתה ליוצרה באהבה תשוּקת חשק תאות עליון, להתעטר עטרת יופי המחשבות הזכות הטהורות, ותהיה נוהמת לגודל גיל עליצתה לידידה ידיד עליון, ותתקשר בקישור חיבה, ותהיה דורשת וחוקרת אחר המעלות לאור באור החיים. ובעת אשר היא מתרוממת ומתגדלת ומתגלגלת לדעת קדושת יוצרה ומתדבקת באמונתה לבורא, יתברך, אז היא מתפשטת בחידוש גיל ומרחבת בשמחתה. באותה שעה מתקדשת קדושת קודש הקדשים, ואז מתאוה ונושאת חן לפני מלך מלכי המלכים, ובעת ההיא מתייקרת ומתייפה ומתהדרת בהדרת גאון עוז תוקף הדרתה, ואז העליון יסגלנה להצהיר זיוה להכניסה בחדרי זוהר ולצוררה בצרור החיים. והרחמן ישימנו מאנשי עבודתו השמחים, עכ"ל.

[אמר המעתיק: הראשית חכמה מגלה לנו (ראה להלן) בזה הלשון: הפרק הזה כללתי מחובת הלבבות בשער הבטחון ומספר בית מדות אשר נמצא אצלנו בכתיבת יד [לכאורה נראה שכוונתו לספר אורחות צדיקים] ומה שהוספנו בו כפי מה שחננו השם כפי אשר יראה המעיין מה שהוא תוספת]

מדרגת מדת השתוות

וכתוב בספר "תולדות אדם": שפעם אחת נסע הצדיק ר' זלמן, תלמידו של הגר"א ז"ל, עם אחיו הגאון ר' חיים מוולאזין זללה"ה בדרך, ויהי בבואם למלון, דבר אתם בעל המלון קשות ולא נתן להם מקום ללון, וכאשר נסעו משם, וירא ר' חיים את אחיו ר' זלמן, והנה הוא בוכה, ויאמר לו, למה אתה בוכה? השמת לבך אל דברי האיש, ואני לא נתתי לבי לכל הדברים. ענה ר' זלמן, אין אני בוכה חלילה על גנות, שדבר אלינו האיש, אך הרגשתי מעט כאב לב מדברי האיש, ובוכה אני, על שלא הגעתי עדין למעלת (שבת דף פ"ח ע"ב) "הנעלבים ואינן עולבין וכו' שמחין"

וכו', עכ"ל. [ועיין בספר הקדוש יושר דברי אמת בדף האחרון שמקובל מהבשטה"ק אזוי אזוי - (כך, או כך) - מדת השתוות].

בספר קול מבשר (ח"א ת): כי בשמחה תצאו ובשלום תובלון, ההרים והגבעות יפצחו לפניכם רינה וכל עצי השדה ימחאו לפניכם כף (ישעיה נ"ה יב). מסופר, כי פעם אחת טייל הרר"ב זי"ע ז"ל על שפת הנהר וייסל, ופתאום נשבה רוח חזקה, והעיפה אחד מהבחורים, אל תוך הנהר הגועש, ומיד התחיל להסתף בזרם האדיר. כאשר הנער נשא עיניו אל הרר"ב ז"ל, צעק אליו, לאז מיר גריסען דעם לויטן. היינו, מסור דרישת שלום ללויטן. ומיד נשתנו פני הבחור ונהיה בשמחה וקבל אומץ, ובשארית כוחו יצא מן המים וניצל. אמר על כך אחר זה הרר"ב ז"ל, בראותי את הבחור טובע, ראיתי שמצבו רע מאד, וכי אבדה אצלו כל תקוה, ואמרתי לעצמי, כי בשמחה - תצאו, עם שמחה הוא יצא מהצרה הזו, וכך הווה, כי מכל הצרות שבאים על אדם, אם הוא בשמחה אז יוצא מכולם. [המבי"א - מתוך כתבי חסידים]. אמר הכותב, בודאי, זכות שמו הקדוש של הרר"ב זי"ע - שמחה זצ"ל - עמדה לנער הזה להנצל מסחף הנהר. [עיין בנפלאות חדשות ליקוטים, דף מ"ט ע"ב].

כשאדם מנהיג עצמו בחסד ורחמים ובשמחה למטה כך מושך שינהגו עמו מלמעלה כן.

בספה"ק קדושת לוי (קדושות לפורים קדושה שניה): לכן יש להרבות בזה היום במתנות לאביונים בחדוה ובשמחה רבה, הגם שבכל זמן ובכל עת וביום יום יש להרבות בנתנית צדקה בשמחה רבה, היום ביום פורים יש לשמוח עד מאד כשמקיימין מתנות לאביונים. כי כמו שנותן האיש הישראלי צדקה לעני ומתלבש את עצמו במדת החסד ומתחסד עם העני, כן גורם שהשם יתברך מתלבש את עצמו במדת החסד ומשפיע בחסדו לכל השרפים ולכל אופני הקודש לכל העולמות ולכל הנשמות ולכל ההיכלות שפע רב וששון ושמחה לכל העולמות ולעולם התחתון, כמו שאמרו חכמינו ז"ל (שבת קנא, ב) כל המרחם על הבריות מרחמין עליו מן השמים. וכמו שישראל מנהיגים את עצמם בעולם הזה כן מעוררין המדות למעלה, אם עושין חסד עם חבריהם ורחמנות עם חבריהם ככה מעוררים חסדים ורחמים למעלה מעלה על כל העולמות. וזהו שאמרו בגמרא (איכ"ר א, לג) ישראל מוסיפין כח בפמליא של מעלה. וכמו שאמר בוצינא קדישא מוהר"ר ישראל בעל שם טוב ממעזבוז, וכן הוא במדרש, 'ה' צילך' (תהלים קכא, ה), מה הצל כמו שאדם עושה כך הצל עושה, כן כביכול כמו שאדם מנהיג את עצמו כן כביכול מנהיג את כל העולמות ואת האדם העושה באלו המדות. אם בחסד וברחמים ובששון ושמחה לתורה ולמצות, כן השם יתברך מנהיג את כל העולמות ואת האדם העושה ששון ושמחה חסד ורחמים.

כל הנשמות מחבקין ומנשקין אותו עבור שנשמתו גרם השמחה והששון וצהלה לכל העולמות

ואשרי העובד את הבורא ברוך הוא וגורם בצדקה שנותן ובחסד שמתחסד עם העני ובשמחה שמשמח את העני ואשתו ובניו, כן הוא גורם ששון ושמחה חסד ורחמים לכל העולמות רבוא רבבות עולמות עד אין קץ, ולכל שרפי הקודש ולכל חיות ואופני הקודש ומלאכי הקודש וההיכל והנשמות והעולם התחתון, ומלאים כל העולמות ומלאכים והנשמות וההיכלות ועולם הזה בששון ושמחה וצהלה וחסדים ורחמים, ואשרי לו ולנשמתו. ולא די כשנשמתו עולה למעלה כל המלאכים וכל העולמות וכל הנשמות מחבקין ומנשקין אותו עבור שנשמתו גרם השמחה והששון וצהלה לכל העולמות ולכל המלאכים, שנשמתו גורם הששון והשמחה והצהלה והשפע לרבוא רבבות אלפים עולמות ולרבוא רבבות אלפים מלאכים ושרפים וחיות ואופני הקודש, וכל העולמות וכל המלאכים מכריזין לפניו 'הבו יקר לדיוקנא דפלניא דעביד רעותא דמאריה' בנתינת מתנות לאביונים.

אשרי האיש אשר עושה נחת רוח ליוצרו, שיהיה שמח מאד על כל המצות

..**לכן** הואיל על ידי שמקיימין מצות הבורא, ובפרט על ידי מצות צדקה ומתנות לאביונים, גורמים שהאל ישפיע שפע רב בכל העולמות כפי מה שביארנו. לכן אשרי האיש אשר עושה נחת רוח ליוצרו, שיהיה שמח מאד על כל המצות, ובפרט על מצות הצדקה ומתנות לאביונים, ויעשה בשמחה ובחדוה רבה, ואל ישים אל לבו חס ושלום איזה צער או איזה צרת עיין כי יחסר לו מעותיו בעת שנותן לעניים, כי כיון שגורם חסד בכל העולמות אזי מחסדי הבורא ברוך הוא יוסיף לו האל ככה אלף פעמים ויברך אותנו כאשר דבר לנו, כיון שגורמים חסד במצוה הזאת. ובפרט אשר ביארנו שגורמין על ידי מתנות לאביונים שפע רב בעולם הטבע, בעולם הזה, אשר המה נקראים 'אביונים' כמו שכתבנו, לכן כיון שיתוסף שפע רב בעולם הזה בודאי יתוסף להנותן עשירות וכבוד לעבודתו ליראתו ותורתו. (קדושת לוי קדושה שניה - פורים)

סוד אור הקדמון הוא כלל כל המציאות וכל ההויות למיניהם

בספר שקל הקדש: אור זרוע לצדיק ולישרי לב שמחה ליהודים. אמרו ז"ל אור שברא הב"ה במעשה בראשית אדם צופה ורואה בו מסוף העולם ועד סופו כיון שנסתכל בדור המבול ובדור הפלגה והרשעים העתידים לבוא בעולם עמד וגנוז, ולמי גנזו לצדיקים לעתיד לבוא דכתיב אור זרוע לצדיק ולישרי לב שמחה, כבר ידעת והתבוננת כי אור זה הוא האור הראשון שנברא במעשה בראשית דכתיב ויאמר אלהים יהי אור, ואמנם כי דקדקו ז"ל ואמרו אור שכבר היה, ואמנם כי פרשו בו הרבה המפרשים ודקדקו במה שאמרו ז"ל והיה אור לא נאמר אלא יהי, אבל אמרו בסוד הנסתרות אור שכבר היה, בסתרי תורה ראיתי כי סוד אור הקדמון הוא

כלל כל המציאות וכל ההיות למיניהם, אמנם כי הוא ראש עליון על הכל וסוד המציאות הוא הוא, והבן כי התחלת הכל המציא סוד נקודה התעלומה שהיא י' שהוציא מזוהר אצילות מציאותו והוא הוא ענין אחד במציאות אותה הנקודה, ומשם והלאה מה שנשתייר מסוד אויר הוא אור וזהו שכבר היה חתום וחקוק היה מקודם זה בסוד ענין אויר, והתבונן כי ראש ענין המציאות אשר הוא מן העולם ועד העולם זהו והוא קצה השמים, ואמנם כי הוא אור הראשון, חסד, אברהם, ימין, דרום, מים, כסף, כהן גדול, אהבה, והרבה שמות אחרים אשר בו אבל יש לפרש ולעייין בדברים האלה כפי אשר תשיג הדעת:

המקיים חסד עם הבריות הוא מקיים קיום האמונה

אור הראשון זהו אור שנתעטף בו הקב"ה וברא את השמים כפי אשר אמרנו והתעוררנו ונכח זה נבראו השמים ברצונו יתברך ואמנם כי היא אור הנתעטף בו אור סתום ונעלם, וזהו אור המאיר לקצוות של מטה וזו התנוצצות שלו הוא מאור הזוהר הנעלם, חסד הוא על כי הוא יתברך שמו ברא העולם לפי המדרגה הזאת והמציא הכל מאתו דכתיב אמרתי עולם חסד יבנה כי מסוד המשכת התפשטות האור הזה נבראו כל המשכות למטה, אמנם כי הרבה חסדים הם הנמשכים והנתהווים ממנו וזהו מה שאמרנו עולם חסד יבנה חסד נבנה לא כתיב אלא יבנה, כדי שיבנה תמיד וימשך זוהר התנוצצות שלו, ואמנם כי העולם אינו מתקיים זולתי על זו המדרגה כי כל העולם אינו עומד זולתי לפי חסד, והתבונן כי המקיים חסד עם הבריות הוא מקיים קיום האמונה קיום המדרגה הזאת, ואברהם לפיכך זכה מקומו ולהקרא סוד המדרגה אברהם כי הוא השתדל תמיד לעשות חסד עם הבריות, ועל כן נתנה לו למורשה דכתיב וחסד לאברהם.

ספר זוהר השמחה

חלק ב

השמחה וסגולותיה

בו יבואר גודל מעלת עבודת ה' בשמחה, ואיך שכל עניני היהדות תלויים בשמחה, ואין אדם יכול לשער מה שיכול לפעול על ידי השמחה, שידע האדם שכל תענוגי העולם הזה הם כאין וכאפס לעומת התענוג האמיתי להתענג על ה' שזה שעשועי ותענוגי הגן עדן, ויתבונן אז בשכלו הזך כי יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בשמחה בעולם הזה שעולה לאלף ידות לעומת שלא בשמחה, ועוד כי כל תכלית ביאת האדם בעולם הזה הוא כדי שיעבוד את ה' בשמחה דווקא כמו עבדו את ה' בשמחה, וכמו שדרשו חז"ל על הפסוק תחת אשר לא עבדת את ה' אלוקיך בשמחה, ושעה אחת בשמחה שוה יותר מכל חיי העולם הבא, ויתבונן בשכלו כמה שעות מימי חייו הלכו לבטלה שהפסיד שלא היה בשמחה, והוא יסוד חשוב מתיקוני התשובה.

כל זה מלוקט מדברי חז"ל בש"ס בבלי ירושלמי ומדרשים, זוהר הקדוש תיקונים וכתבי האריז"ל והבעש"ט ותלמידיהם הקדושים וספרי הראשונים, ומספרי מוסר מגדולי האחרונים זלה"ה, ודבריהם הקדושים חוצבים מלהבות אש, מלהיבים נפש האדם לעבודת הבורא. דברים העומדים ברומו של עולם ובני אדם מזלזלים בהם, ואפילו הלומדים והיראים מחמת חסרון ידיעה. ועל ידי ספר זה יהיה יד הכל ממשמשין בהן ויזכרו לשמור ולקיים.

יצא לאור חודש סיון ה'תשע"ד

מפעל הזוהר העולמי סניף בת ים 0527-651911 בו ימצאו רבנים, מגידי שיעור וראשי ישיבות, מלמדים ומחנכים את הדרך אשר ילכו בה ואת המעשה אשר יעשו. כל בני אדם ימצאו בו הדרכה נפלאה איך להדריך את ביתם לתורה ויראת שמים בשמחה, שעל ידה יזכו לתשובה מאהבה כמו שאמר דוד המלך ע"ה, (תהלים ע"ג, כ"ח) "וְאֲנִי קָרַבְתִּי אֱלֹהִים לִי טוֹב".

המעין בספר זוהר השמחה בלתי ספק יקבל תועלת גדולה ונפלאה בהתעוררות בלתי גבול להתאמת ולהתחזק לקיים מצות הבורא יתברך שמו על ידי עבודת ה' בשמחה, ושיכול על ידה להגיע להשגות רוחניות מופלאות.

הרשות נתונה לכל מי שברצונו להדפיס קטעים מספר זה או כל הספר בכל לשון שהוא בכל מדינה ומדינה, כדי להרבות תורה ויראת שמים בעולם ולעורר לבות אחבי' לתשובה.

חלק ב'

השמחה וסגולותיה

תחת אשר לא עבדת את ה' אלהיך בשמחה ובטוב לבב מרב כל

בלשון הקודש: ראה מה כתוב, (דברים כח) תחת אשר לא עבדת את ה' אלהיך בשמחה ובטוב לבב מרב כל. פסוק זה הוא סוד. תחת אשר לא עבדת בשמחה, בזמן שפנהים היו מקריבים קרבנות ועולות, וזו היא בשמחה. ובטוב לבב - אלו הלויים. מרב כל - אלו ישראל שהיו אמצעיים ביניהם ונטלו ברכות מכל הצדדים, שכתוב (ישעיה ט) הרבית הגוי לו הגדלת השמחה. אלו הכהנים. שמחו לפניך כשמחת בקציר - אלו ישראל שהקדוש ברוך הוא ברך להם את תבואת השדה ונותנים מעשר מן הפל. כאשר יגילו בחלקם שלל - אלו לויים שנוטלים מעשר מתוך הגרן.

בזוהר פרשת וירא (דף קט"ו): חמי מה כתיב, (דברים כח) תחת אשר לא עבדת את ה' אלהיך בשמחה ובטוב לבב מרב כל. האי קרא איהו רזא, תחת אשר לא עבדת בשמחה, בזמן דכהני הוו קרבין קרבנין ועלוון ודא היא בשמחה. ובטוב לבב, אלין לינאי. מרב כל, אלו ישראל דהוו אמצעיים ביניהם ונטלי ברכאן מכל סטרין. דכתיב, (ישעיה ט) הרבית הגוי לו הגדלת השמחה. אלין כהני. שמחו לפניך כשמחת בקציר, אלו ישראל דקודשא בריך הוא ברך לון עבדא דחקלא ויהבי מעשרא מכלא. כאשר יגילו בחלקם שלל. אלין לינאי דנטלא מעשרא מגו אדרא.

הגדלת השמחה - זוהי דרגת אברהם שנדבק בה

בלשון הקודש: דבר אחר הרבית הגוי - אלו ישראל שאמונת הקדוש ברוך הוא עליהם פראוי. לו הגדלת השמחה - זוהי דרגת הראש העליון של אברהם שנדבק בה, שהוא גדול, וחדוה נמצאת בו.

דבר אחר הרבית הגוי. אלין ישראל דמהימנותא קודשא בריך הוא עליהו כדקא חזי. לו הגדלת השמחה, דא איהו דרגא רישא עלאה דאברהם דאתדבק בה, דאיהו גדול וחדוה ביה אשתפח.

ששמחת הקציר היא שלה

בלשון הקודש: שמחו לפניך - בשעה שעולים להדבק בך. כשמחת בקציר - זו כנסת ישראל ששמחת הקציר היא שלה. כאשר יגילו בחלקם שלל - כאשר יגילו אלו שאר הצבאות והמרכבות למטה

שמחו לפניך, (דף קטז ע"ב) בשעתא דסלקין לאתדבקה בך. כשמחת בקציר, דא כנסת ישראל דשמחת בקציר דיליה הוה. כאשר יגילו בחלקם שלל. כאשר יגילו, אלין שאר חילין ורתיכין

לתתא בזמנא דמחלקי שלל וטרפי טרפא
בראשיתא דכלא.

בזמן שמחלקים שלל וטרפים טרף
בראשית הכל.

בחינת עצבות ושמחה בבת אחת

זוהר פרשת פקודי (דף רנ"ה ע"א): אנה
הכי, כגונא דא סליק במחשבה,
כמה דאתברר ביה פסולת, (ס"א ויתבריר
אנה הכי, אלין בהו אשתלים מאן דאצטריך,
ודאי כך סליק במחשבה וכלא) ויתבריר
אלין, בהו אשתלים מאן דאצטריך, ודאי
כד סליק, במחשבה סליק וכלא (דף רנ"ה
ע"א) כמה דאצטריך. חידו מסטרא דא,
ועציבו מסטרא דא.

בלשון הקודש: אף כף כמו כן עולה
במחשבה, כמו שנברר בה פסולת, (והתברר
אף כך. אלו שבהם השתלם מה שצריך, ודאי כך עלה
במחשבה והכל) ונבררו אלה, שבהם השתלם
מה שצריך. ודאי כשעלה, עלה
במחשבה, והכל כמו שצריך. שמחה מצד
זה, ועצב מצד זה.

זוהר (חלק ג' דף ע"ה): בכה רבי שמעון,
ובכה רבי אלעזר, אמר רבי
אלעזר, בכייה תקיעא בלבאי מסטרא
חדא, וחדוותא בלבאי מסטרא אחרא.
דהא שמענא מלין, דלא שמענא עד
השתא, זפאה חולקי.

בלשון הקודש: בכה רבי שמעון, ובכה רבי
אלעזר. אמר רבי אלעזר, בכיה תקועה
בלבי מצד אחד, ושמחה בלבי מצד אחר,
שהרי שמעתי דברים שלא שמעתי עד
עתה. אשרי חלקי!

רוח נבואה שורה רק על ידי השמחה

דבר אחר תפלה לחבקוק הנביא, תפלה
לחבקוק: בגין חבקוק, דאיהו
עביד בגיניה. "שמעתי שמעך יראתי
וגו', תא חזי, כד הנה אתער עליה רוחא
דנבואה על אתר דא דהוא תפלה, הנה
אתי והנה דחיל ומדעזע. מתלא אמרי,
מאן דנשיך מפלבא, מקליה אדעזע. "י
פעלך בקרב שנים חיהו, מאן פעלך.
אלא, עליה קאמר, דאיהו פעל דיליה.
בקרב שנים חיהו. הב ליה חיינ להאי
פעלך, בקרב שנין עלאין. דבר אחר,
חיהו דלא ימות כד בקדמיתא. על
שגינות, מאי על שגינות, על שגיאות
מבעי ליה. כמה דאת אמר (תהלים יט)
שגיאות מי יבין. אלא (כלא הוא אבל)

בלשון הקודש: דבר אחר תפלה לחבקוק
הנביא - תפלה לחבקוק, משום חבקוק
שהוא עשה בשבילו. ה' שמעתי שמעך
יראתי וגו', בא ראה, כשמתעוררת עליו
רוח נבואה על מקום זה שהוא תפלה,
היה בא והיה פוחד ומדעזע. משל
אומרים, מי שננשך מפלב, מקולו הוא
מדעזע. ה' פעלך בקרב שנים חיהו, מי
זה פעלך? אלא עליו אמר, שהוא פעל
שלו. בקרב שנים חיהו, תן לו חיים
לפעלך זה בקרב שנים עליונות. דבר
אחר חיהו - שלא ימות כמו שבתחלה.
על שגינות, מה זה על שגינות? על
שגיאות היה צריך (לכתב), כמו שנאמר
(תהלים יט) שגיאות מי יבין. אלא [הכל

הוא. אבל] שגיונות, כמו ששנאמר (שם ז) שגיון לדוד. מיני תשבחות היו לפני הנביאים להשרות עליהם רוח נבואה, כמו שנאמר (שמואל א י) ופגעת חבל נביאים ירדנים מהבמה ולפניהם נבל ותף וגו', וכו', וכתוב ועתה קחו לי מנגן וגו'. וכל שכן חבוקק שהצטרף לו יותר מכלם, לנחת הרוח, ולבשם את אותו מקום, להמשיך עליו רוח נבואה. וכן כמו כן כל הנביאים, פרט למשה שעלה על כל שאר נביאי העולם. אשרי חלקו!

שגיונות, כמה דאת אמר (תהלים ז) שגיון לדוד. זיני תושבחתן הו קמיהו דנביאי, למישרי עליהו רוח נבואה, כמה דאת אמר (שמואל א י) ופגעת חבל נביאים ירדנים מהבמה ולפניהם נבל ותוף וגו', וכתוב (מלכים ב ג) ועתה קחו לי מנגן וגו'. וכל שכן חבוקק, דאצטרף ליה תיר מלהון, לניחא דרוחא, ולבסמא לההוא אתר, לאמשכא עליה רוח נבואה. וכן פלהו נביאי פהאי גוונא, בר ממשה דסליק על כל שאר נביאי דעלמא, ופאה חולקיה.

השמחה והשירות ותשבחות מרפא את האדם

בלשון הקודש: בא ראה, כשיצאו ישראל ממצרים, ורוחם היתה שבורה בתוכם, והיו שומעים אותם תשבחות ולא יכולים לשמוח. ובשעה שכל האוכלוסין והמרכבות יצאו עם השכינה, כלם הרימו שירים ותשבחות לפני הקדוש ברוך הוא, ועורר הקדוש ברוך הוא את רוחם של ישראל, והיו שומעים את אותם תשבחות, ועמדה רוחם בתוכם שלא פרחו.

תא חזי, כד נפקו ישראל ממצרים, ורוחיהון הוה תביר בגווייהו, והו שמעין אינון תושבחתן, ולא יכלין למחדי, ובשעתא דכלהו אוכלסין ורתיכין נפקו בשכינתא, כלהו ארימו תושבחתן ושירין קמי קודשא בריך הוא, ואתער קודשא בריך הוא ורוחיהון דישראל, והו שמעין אינון תושבחתן, וקאים ורוחיהון בגווייהו דלא פרחן.

בלשון הקודש: כשאדם עוזב עבודה, אז יודע את שברון העצמות ושברון הרוח. כך ישראל, כשיצאו ממצרים, אז טעמו טעם המנות, והקדוש ברוך הוא רפא אותם, שכתוב (שמות יג) וה' הלך לפניהם יומם וגו'. וכל הדרךים היו מעלות ריחות של רפואה, ונכנסים לגופם ומתרפאים, וקול התשבחות שהיו שומעים, היו שמחים ונחים ברוחם. (זוהר ח"ב פרשת בשלח

בר נש כד איהו שביק פולחנא, כדין ידע תבירו דגרמוי, תבירו דרוחיה. כך ישראל, כד נפקו ממצרים, כדין טעימו טעמא דמותא, וקודשא בריך הוא אסי לון, דכתיב, (שמות יג) וי' הולך לפניהם יומם וגו'. וכל אורחין, הו סלקין ריחין דאסותא, ועאלין לגופייהו ואתסין, וקל תושבחתן דהו שמעין, הו חדאן ונייחין ברוחיהון.

דף מה.)

כל שמחה שנמצאת מצד השמאל, לא נמצא אלא בזמן שהימין נדבק עמו

בלשון הקודש: ואם תאמר, הרי כל שמחה וכל חדנה וכל שיר הוא מצד השמאל,

זוהר פרשת תרומה (דף קמ"ג): ואי תימא, הא כל חידו, וכל חדנה,

ולכן הלויים מצד השמאל מנגנים שירה. אלא כל שמחה שנמצאת מצד השמאל, לא נמצא אלא בזמן שהימין נדבק עמו. ובזמן שהימין מתעורר ונדבק עמו, אז אותה חדנה מימין מיטיבה את הפעס. וכשהפעס שוכף והשמחה היא מצד הימין, אז חדנה שלמה באה מהצד הזה. וכשימין לא נמצא, הפעס של השמאל רב, ולא שוכף ולא מיטיב ולא משמח, ואז איכה. אי פה. כוס של ברכה מה תהא עליה? שהרי יושבת בשמאל, והפעס רב ולא שוכף. ודאי מתעוררים קנטורים וקנינות.

וכל שיר, מסטרא דשמאלא איהו, ועל דא לראי מסטרא דשמאלא מנגני שירתא. אלא, כל חידו דאשתכח מסטרא דשמאלא, לא אשתכח אלא בזמנא דימינא אתדבק בהדיה. ובזמנא דימינא אתער ואתדבק בהדיה, כדין ההוא חדנה מימינא, איהו דקא אוטיב לרתחא, וכד רתחא אשתכף, וחדו איהו מסטרא דימינא, כדין חדנה שלימתא אתי מהאי סטרא. וכד ימינא לא אשתכח, רתחא דשמאלא נפיש, ולא שכיה, ולא אוטיב, ולא חדי. כדין איכה, אי פה. כוס של ברכה מה תהא עליה, דקא יתבא בשמאלא, ורתחא נפיש, ולא שכיה. ודאי קנטורין וקנינן מתערין.

שמחת הצדיקים כשנכנסים לגן עדן, הנהנים מזיו השכינה

כל אותם שידרכם לגן עדן, מתקרבים לחומה החיצונית מאותן שלש חומות ששם, ואז יוצא ממנה אחד, ומתעורר לפניהם וקורא ואומר: אשריכם הצדיקים (בכל העולמות) בעולם! ואותו ממנה, שמו יעזרא"ל, מלמד אותם את הדרך, והולכים לפניו עד שער אחד של הגיהנם, ואותו ממנה קורא בחיל ואומר: צננו העשן! צננו השרפה! באותה שעה מצננים אותה בבהילות, ונכנסים כלם וטובלים ועוברים, וכל אותם רשעים נמסרים ביד דומ"ה ונכנסים בגיהנם, וכל אותם צדיקים לא נמסרים בידו, אלא (בידי) הממנה הזה.

בוזוהר פרשת בלק (דף קצ"ג): כל אינון דאורחיהו לגנתא דעדן, מתקרבין לגבי חומה דלבר מאינון תלת חומות דתמן. וכדין נפיק חד ממנא ואתער קמיהו וקארי ואמר, זכאין אתון צדיקייא (בעלמין כולהו) בעלמא. וההוא ממנא יעזריאל שמייה, אוליף לון אורחא ואזלין קמיה עד תרעא חדא דגיהנם. ההוא ממנה קארי בחיליה ואמר, צנון תננא (תננא) צנון יקידתא. בההיא שענתא, בכהילו מצננין לה ועאלין כולהו וטבלין ועברין. וכל אינון חייבין אתמסרין בידי דדומ"ה ועאלין בגיהנם. וכל אינון זכאין, לא אתמסרין בידו. אלא (כידא) דהא ממונה.

ואחר שטובלים ועוברים, הממנה הזה הולך לפניהם עד שמגיעים לחומת גן עדן, ואותו ממנה קורא לפתח ואומר: פתחו שערים ויבא גוי צדיק שמר אמונים

ובתרא דטבלין ועברין, ההוא ממנה אזיל קמיהו עד דמטאן לשור דגנתא דעדן וההוא ממנה קארי לפתחא ואומר, (ישעיה כ"ו) פתחו שערים ויבא

גוי צדיק שומר אמונים. כְּדִין פִּתְחִין פִּתְחָא וְאֵעִיל לֹון, וְכֵן בְּכָל פִּתְחָא וּפִתְחָא.

(ישעיה כו). אֲזַ פּוֹתְחִים פִּתַּח וּמְכַנְיָסִים אוֹתָם, וְכֵן בְּכָל פִּתַּח.

כִּיּוֹן דְּעָאֲלִין לְגוֹ אֲתֵר דְּצַדִּיקִיָּא, צַדִּיקִיָּא אוֹתְרִין קְיָיִמִין וְכִמָּה חֲדוּהָ עַל חֲדוּהָ עַל צַדִּיקִיָּא וְכָל בְּנֵי מִתְבַּתָּא חֲדָאן. לְסוּף תְּלַתָּא יוֹמִין דְּאֵתְמַרְן בְּהִיכְלִין דִּיעֵן נִפְקֵי וְאוֹרָא נִשְׁבִּי וּמִתְצִיָּרִין כּוֹלְהוּ בְּדִיּוֹקְנִיָּהוּ. מִכָּאן וְלֵהֲלָא יִרְתִּין אַחְסַנְתָּ יִרְוֹתָא כְּדָקָא חֲזִי לְכָל חַד.

כִּיּוֹן שְׁנַכְנְסוּ לְתוֹף מְקוּם שְׁצַדִּיקִים אַחֲרִים עוֹמְדִים, כְּמָה חֲדוּהָ עַל חֲדוּהָ עַל הַצַּדִּיקִים, וְכָל בְּנֵי הַיְשִׁיבָה שְׂמֵחִים. לְסוּף שְׁלֹשָׁה יָמִים שְׂמֵתְחַבְּאִים בְּהִיכְלוֹת יְדוּעִים, יוֹצְאִים וְאוֹרִים נוֹשְׁבִים, וּמְצַטְרִים כָּלֵם בְּדִמְיוֹתֵיהֶם. מִכָּאן וְלֵהֲלָא יוֹרְשִׁים יוֹרְשִׁים כְּרָאוּי לְכָל אֶחָד וְאֶחָד.

חֲזוּתָא דְּאֵתְחִזִּי בְּגִנְתָּא דְּעַדְן מַחִזּוּ יִקְרָא דִּיּוֹקְנָא דְּכָל דִּיּוֹקְנִין וְגוֹנֵן דְּכָל גּוֹנֵנִין. דְּמִלְפָּא קְדִישָׁא לֹא אֲתַגְלִי בְּהִיכְלָא וְלֹא בְּאֲתֵר חַד. אֲלֵא (אֲתַפְתַּח) אֲתַפְשַׁח רְקִיעָא מְרַקְמָא עַל גְּבִי גִנְתָּא לְאַרְבַּע סְטָרִין וְאֵתְמַלְיָא מְזִיּוּא יִקְרָא קְדִישָׁא וְאֵתְחִזִּי תַמָּן, וְאֵתְהַנֵּן כּוֹלְהוּ צַדִּיקִיָּא. מֵאן חֲמָא חֲדוּהָ וְכִסּוּפָא דְּהִהוּא נוּעֵם יִי. עַד כָּאן הָוָה לִי רִשׁוּ לְמַחְמֵי בְּהִהוּא סְפָרָא.

מִרְאָה שְׁנִרְאָה בְּגוֹן עַדְן מִמְרָאָה נִכְבֵּד, דְּמוּת כָּל הַדְּמִיּוֹת, וְגוֹן שֶׁל כָּל הַגּוֹנִים. שְׁמֵלֵךְ הַקְדוּשׁ לֹא מִתְגַּלֶּה בְּהִיכָל וְלֹא בְּמְקוּם אֶחָד, אֲלֵא נִפְתַּח רְקִיעַ מְרַקֵּם עַל גִּב הַגֵּן לְאַרְבַּעַת צְדָדִים, וּמִתְמַלֵּא מְזִיּוּ כְבוֹד הַקְדוּשׁ וְנִרְאָה שָׁם, וְנִהְיִים כָּל הַצַּדִּיקִים. מִי רָאָה חֲדוּהָ וְכִסּוּף קְדוּשׁ שֶׁל אוֹתוֹ נוּעֵם ה'. עַד כָּאן הָיָה לִי רִשׁוֹת לְרִאוֹת בְּאוֹתוֹ סְפָר.

עבדו את ה' בשמחה באו לפניו ברננה

בְּזוּהַר ח"א פִּרְשַׁת וַיֵּצֵא (דף קסג): וְעַל אֲתֵר דָּא כְּתִיב, (בְּרַאשִׁית ו) וַיִּנְחָם יִי וַיִּתְעַצֵּב אֵל לְבוֹ. חֲרוֹן אַף יִי. דְּהָא בְּאֲתֵר דָּא תְּלִיא. דְּהָא כָּל מָה דְּלַעִילָא, כָּלֵא אִיהוּ בְּנִהְרִיו, חִיִּין לְכָל סְטָרִין. וְעַל דָּא תְּנִינֵן, אִין עֲצָבוֹת לְפָנֵי הַמְּקוּם, לְפָנֵי דִּיקָא. וְעַל דָּא כְּתִיב, (תְּהִלִּים ק) עֲבַדוּ אֵת יִי בְּשִׂמְחָה בְּאוֹ לְפָנֵי בְּרַנְנָה. עֲבַדוּ אֵת יִי בְּשִׂמְחָה, לְקַבִּיל עֲלֵמָא עֲלָאָה, בְּאוֹ לְפָנֵי בְּרַנְנָה לְקַבִּיל עֲלֵמָא תַתָּאָה. זְכָאִין אִינוּן יִשְׂרָאֵל בְּעֲלֵמָא דִּין וּבְעֲלֵמָא דְּאֵתִי. בְּגִין כֵּן כְּתִיב, (דְּבָרִים לג) אֲשֶׁרִיךְ יִשְׂרָאֵל מִי כְמוֹף עִם נוֹשַׁע בִּי מְגוֹן עֲזָרָךְ וְאֲשֶׁר

וְעַל הַמְּקוּם הָזֶה כְּתוּב, וַיִּנְחָם ה', וַיִּתְעַצֵּב אֵל לְבוֹ. חֲרוֹן אַף ה'. שְׁהָרִי בְּמְקוּם הָזֶה תְּלוּי. שְׁהָרִי כָּל מָה שְׁלַמְעֵלָה, הַכֵּל הוּא בְּאוֹר, חִיִּים לְכָל הַצְּדָדִים, וְעַל כֵּן שְׁנִינֵנו, אִין עֲצָבוֹת לְפָנֵי הַמְּקוּם, בְּדִיּוֹק לְפָנֵי, וְעַל זֶה כְּתוּב (תְּהִלִּים ק) עֲבַדוּ אֵת ה' בְּשִׂמְחָה בְּאוֹ לְפָנֵי בְּרַנְנָה. עֲבַדוּ אֵת ה' בְּשִׂמְחָה - כְּנִגְדַּת הָעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן. בְּאוֹ לְפָנֵי בְּרַנְנָה - כְּנִגְדַּת הָעוֹלָם הַתַּתְּחוֹן. אֲשֶׁרִיחֵם יִשְׂרָאֵל בְּעוֹלָם הָזֶה וּבְעוֹלָם הַבָּא, מִשׁוּם כֵּן כְּתוּב (דְּבָרִים לג) אֲשֶׁרִיךְ יִשְׂרָאֵל מִי כְמוֹף עִם נוֹשַׁע בְּה' מְגוֹן עֲזָרָךְ וְאֲשֶׁר חֲרַב גְּאוֹתְךָ וַיִּפְחָשׁוּ וְגו'. וַיֵּצֵג אֵת הַמְּקוּלוֹת

אשר פצל ברהטים וגו'. פתח רבי אלעזר ואמר, (משלי ט) אם חכמת חכמת לך ולצת לבדך תשא. אם חכמת חכמת לך - בא ראה, אוי לאותם רשעי העולם שלא יודעים ולא משגיחים בדברי תורה. וכשהם משגיחים בה - משום שאין להם שכל, דברי התורה נראים בעיניהם כאלו כלם מלאים ריקנות ואין בהם תועלת, והכל משום שהם ריקנים מדעת ושכל, שהרי כל דברי התורה, כלם דברים עליונים ונכבדים, וכל דבר ודבר שפתוב בה יקרה היא מפנינים וכל חפצים לא ישוו בה [בתורה].

חרב גאותך ויכחשו וגו'. (בראשית ל) ויצג את המקלות אשר פצל ברהטים וגו'. פתח רבי אלעזר ואמר, (משלי ט) אם חכמת חכמת לך ולצת לבדך תשא. אם חכמת חכמת לך, תא חזי, ווי לאינן חייבי עלמא, דלא ידעין ולא משגיחין במלי דאורייתא. וכד אינן משגיחין בה, בגין דלית לון סכלתנו, מלין דאורייתא דמיין בעינייהו כאילו בלהו מלי ריקניא, ולית בהו תועלתא. וכלא בגין דאינן רקנין מדעתא וסכלתנו. דהא כל מלי דאורייתא, בלהו מלין עלאין ויקירין. וכל מלה ומלה כתיב בה (משלי ג) יקרה היא מפנינים וכל חפצים לא ישוו בה (באורייתא).

אין השכינה שורה אלא במקום שלם - במקום שמחה

בא ראה, פתוב ותחי רוח יעקב אביהם. נראה היה שבתחלה מתה היתה אותה הרוח שלו ולא היה מתכונן לקבל רוח אחרת, שהרי רוח שלמעלה לא שורה בריקנות. אמר רבי יוסי, שכונה לא שורה אלא במקום שלם, ולא במקום חסר, ולא במקום פגום, ולא במקום עצוב, אלא במקום שהתכונן, במקום שמחה, ולכן בכל אותן שנים שיוסף נפרד מאביו ויעקב היה עצוב, לא שרתה בו שכונה.

זוהר פרשת ויחי (דף רטז): תא חזי, כתיב ותחי רוח יעקב אביהם, אתחזי דהא בקדמיתא מית הנה ההוא רוחא דיליה, ולא הנה מתכונן לקבלא רוחא אחרא. דהא רוחא דלעילא, לא שריא בריקניא. אמר רבי יוסי, שכונתא לא שריא, אלא באתר שלים, ולא באתר חסר, ולא באתר פגים, ולא באתר עצוב, אלא באתר דאתפונן, באתר חדו. ובגין כך, כל אינן שנין דיוסף אתפרש מאבוי, ויעקב הנה עצוב, לא שריא ביה שכונתא.

שנינו, אמר רבי אלעזר אמר רבי אבא, פתוב (תהלים ק) עבדו את ה' בשמחה באו לפניו ברננה. להוציא, שאין עבודת הקדוש ברוך הוא אלא מתוך חדוה. שאמר רבי אלעזר, אין שכונה שורה מתוך עצבות, שפתוב (מלכים ב ג) ועתה קחו לי מנגן והיה כנגן המנגן. מנגן מנגן

תנא, אמר רבי אלעזר אמר רבי אבא, כתיב, (תהלים ק) עבדו את ה' בשמחה באו לפניו ברננה. לאפקא, דלית פולחנא דקודשא בריך הוא, אלא מגו חדוה. דאמר רבי אלעזר, לית שכונתא שריא מגו עצבות, דכתיב (מלכים ב ג) ועתה קחו לי מנגן והיה כנגן המנגן.

שֶׁלֶשׁ פְּעָמִים לְשֵׁם מָה? כְּדֵי לְעוֹרֵר רוּחַ
מְשַׁלְמוֹת הַכֹּל, שֶׁהוּא רוּחַ שְׁלֹם.

מִנְגֵן מִנְגֵן תֵּלֵת זִמְנֵי אִמְאִי. בְּגִין
לְאַתְעָרָא רוּחָא מְשַׁלְמוֹתָא דְכָלָא, דְּהוּא
רוּחַ שְׁלִימָא.

סוד זה נאמר כי נער ישראל ואהבהו, אין אהבה וחביבות רק בנער

פְּתוּב (תהלים ק) עֲבָדוּ אֶת ה' בְּשִׂמְחָה,
שִׂמְחָה שֶׁל שְׁנֵי הַפְּרוּבִים. שֶׁהֵרִי תִינּוּקוֹת,
כָּל מָה (מ"י) שְׁנַמְצָא בִּינֵיהֶם, חוֹזְרוֹת פְּנִי
כְּתִינוּק וְשִׂמַח עִמָּהֶם. וְסוּד זֶה, כִּינּוּן
שִׁשׁוּרָה עֲלֵיהֶם מִי שִׁשׁוּרָה, חוֹזֵר נֶעֱר
בְּשִׂמְחָה שֶׁל הַכֹּל וּבְרִצּוֹן. אֵף עַל גַּב
שְׁחוֹזֵר בְּדִין עַל הָעוֹלָם, כִּינּוּן שִׁשׁוּרָה
עֲלֵיהֶם, חוֹזֵר בְּשִׂמְחָה, נֶעֱר קָשׁוּר
בְּשִׂמְחָה, וְהָעוֹלָם חוֹזֵר בְּרַחֲמִים (ברגז). מִי
שֶׁהוּא בְּרַגְז, יֵבִיאוּ אֲצֵלוֹ תִינּוּק וְיִשְׁקֹט
רַגְזוֹ, וְיַחֲזֹר בְּשִׂמְחָה וְיַעֲשֶׂה עֲצֻמוֹ
כְּתִינוּק, וְאֵז הַכֹּל בְּשִׂמְחָה.

זוהר פרשת תרומה (דף קמ"ח.): כְּתִיב
(תהלים ק) עֲבָדוּ אֶת ה' בְּשִׂמְחָה,
חֲדוּתָא דְתֵרִין כְּרוּבִין. דְּהָא רְבִינִין, כָּל
מָה (מאן) דְּשִׁאֲרֵי בְּגוּוֹיֵיהוּ, אֲתַהֲדְרוּ
אֲנָפוּי כְּרַבֵּיָא וְחֲדֵי עִמָּהוּן. וְרוּזָא דָא כִּינּוּן
דְּשִׁאֲרֵי עֲלֵייהוּ מֵאֵן דְּשִׁאֲרֵי, אֲתַהֲדֵר נֶעֱר
בְּחִידוֹ דְּכָלָא וּבְרַעוּתָא, אֵף עַל גַּב
דְּאַתֵּיָא בְּדִינָא עַל עֲלָמָא, כִּינּוּן דְּשִׁאֲרֵי
עֲלֵייהוּ אֲתַהֲדֵר בְּחִידוֹה, נֶעֱר קָטִירָא
בְּחִידוֹ וְעֲלָמָא אֲתַהֲדֵר בְּרַחֲמֵי, (נ"א
ברתחי) מֵאֵן דְּאִיהוּ בְּרוּגְזָא יִתּוּן לְגַבִּיה
נֶעֱר וְיִשְׁתַּכַּף רוּגְזֵיהּ, וְיִתַּהֲדֵר בְּחִידוֹה
וְשׁוּי גְרַמִּיה כְּרַבֵּיָא, וְכַדִּין כָּלָא בְּחִידוֹ.

וְעַל סוּד זֶה נֶאֱמַר כִּי נֶעֱר יִשְׂרָאֵל וְאַהֲבָהוּ.
אֵין אַהֲבָה וְחַבִּיבוּת, רַק בְּנֶעֱר. כְּתוּב (שמות
ל) וַיְהוֹשֻׁעַ בֶּן נוּן נֶעֱר לֹא יִמִּישׁ. הֵיָה
עוֹמֵד תוֹף הַמּוֹשְׁכֵן שֶׁל מוֹשֶׁה, בְּגַלְל
שִׁאֲוָתוֹ אֲהֵל הֵיָה אֲהֵל מוֹשֶׁה, וּבִשְׁעָה
שֶׁהִשְׁכִּינָה הַיְתָה בָּאָה, נִמְצָא שֵׁם יְהוֹשֻׁעַ
שֶׁהוּא נֶעֱר, וּמִיָּד הֵיָה בְּשִׂמְחָה וּבְרִצּוֹן שֶׁל
הַשִּׂמְחָה, וַיְהוֹשֻׁעַ שִׁפְנִי הֵם כְּלָבָנָה כְּלָל,
בְּכָל הַסּוּדוֹת שְׁלוֹ כֹּף הֵיָה. וְכִינּוּן שְׁנַבְנָה
הַמּוֹשְׁכֵן, לֹא הֵיָה צָרִיף יְהוֹשֻׁעַ לְהִיּוֹת שֵׁם,
אַלָּא כְּרוּבִים הִיוּ שֵׁם וְנִמְצָאִים בְּחַבִּיבוּת
זֶה בְּזֶה, פְּנִים בְּפְנִים כְּנֶעֱרִים בְּשִׂמְחָה.
וְכִינּוּן שִׁשׁוּרָה עֲלֵיהֶם, מִיָּד הַכֹּל בְּשִׂמְחָה
וְדִין לֹא נִמְצָא כְּלָל.

וְעַל רִזָּא דְּסִתְרָא דָא, כִּי נֶעֱר יִשְׂרָאֵל
וְאַהֲבָהוּ לִית רַחֲמֵי וְחַבִּיבוּ בְּר
כְּרַבֵּיָא. כְּתִיב (שמות ל"ג) וַיְהוֹשֻׁעַ בֶּן נוּן
נֶעֱר לֹא יִמִּישׁ, הָוָה קָאִים גּוֹ מְשַׁכְּנָא
דְּמוֹשֶׁה. בְּגִין דְּהָוָה אֲהֵל, אֲהֵל דְּמוֹשֶׁה
הָוָה. וּבִשְׁעָתָא דְּשִׁכִּינְתָא הָוָה אֲתֵיָא,
אֲשַׁתַּכַּח תַּמָּן יְהוֹשֻׁעַ דְּאִיהוּ נֶעֱר, וּמִיָּד
הָוָה בְּחִידוֹ וְרַעוּ דְּחִידוֹה וַיְהוֹשֻׁעַ אֲנָפוּי
דְּסִיְהֵרָא בְּכָלָא בְּכָל רִזִּין דִּילִיָּה הִכִּי הָוָה,
כִּינּוּן דְּמְשַׁכְּנָא אֲתַבְנִי, לֹא אִיצְטְרִיף
יְהוֹשֻׁעַ לְמַהוּי תַּמָּן, אֲלָא כְּרוּבִים הָווּ
תַּמָּן וּמִשְׁתַּכַּחִי בְּחַבִּיבוּ דָא בְּדָא אֲנָפִין
בְּאֲנָפִין כְּרַבֵּי בְּחִידוֹ. וְכִינּוּן דְּשִׁאֲרֵי
עֲלֵייהוּ, מִיָּד כָּלָא בְּחִידוֹ וְדִינָא לֹא
אֲשַׁתַּכַּח כְּלָל.

בְּגַלְל זֶה הַקָּב"ה, שְׁרַצוּנוֹ בְּעַם יִשְׂרָאֵל,
רָצָה לְהִרְאוֹת מַעֲשֵׂה לְמַטֵּה, לְעוֹרֵר
רַחֲמִים וְלְהַעֲבִיר דִּין שְׁלֹא יִשְׁלַט עֲלֵיהֶם

בְּגִין כֹּף קוּדְשָׁא בְּרִיף הוּא דְרַעוּתִיָּה
בְּעַמָּא דְיִשְׂרָאֵל בְּעָא לְאַחֲזָאָה
עוֹבְדָא לְתַתָּא, לְאַתְעָרָא רַחֲמֵי וּלְאַעֲבָרָא

כָּלֵל, וְיִהְיוּ תְּמִיד בְּשִׂמְחָה עִמּוֹ. זְכָאִים הֵם
בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא. כְּתוּב (שְׁמוּאֵל א'
ג') וְהִנֵּעַר שְׁמוּאֵל מִשֶּׁרֶת וְגו'. כְּתוּב נֶעַר,
וְכִתּוּב (תְּהִלִּים צ"ט) וְשְׁמוּאֵל בְּקִרְאֵי שְׁמוֹ,
וְלִמְדָנּוּ, שְׁקוּל הָיָה מִשֶּׁה כִּנְגַד מִשֶּׁה
וְאַהֲרֹן. אִם שְׁקוּל כְּמִשֶּׁה וְאַהֲרֹן, מִדּוּעַ
כְּתוּב נֶעַר, שֶׁהָרִי כְּמָה מְדַרְגּוֹת הֵן, וְלֹא
הָיָה מְגִיעַ אֶפְלוֹ לְמַדְרָגָה קִטְנָה שֶׁל
מִשֶּׁה, כֹּל שֶׁכֵּן לְהִיּוֹת שְׁקוּל כְּשִׂנְיָהֶם?

דִּינָא דְלֹא יִשְׁלוּט עֲלֵיהֶוּ כָּלֵל, וְיִהְיוּ
תְּדִיר בְּחֻדְוָה עִמָּיה. זְכָאִין אִינוּן בְּעִלְמָא
דִּין וּבְעִלְמָא דְאַתִּי. כְּתִיב (שְׁמוּאֵל א' ג')
וְהִנֵּעַר שְׁמוּאֵל מִשֶּׁרֶת וְגו'. כְּתִיב נֶעַר
וְכִתּוּב (תְּהִלִּים צ"ט) וְשְׁמוּאֵל בְּקִרְאֵי
שְׁמוֹ, וְתִנְיִן שְׁקוּל הָיָה שְׁמוּאֵל כִּנְגַד
מִשֶּׁה וְאַהֲרֹן. אִי שְׁקוּל אִיהוּ כְּמִשֶּׁה
וְאַהֲרֹן אִמָּאֵי כְּתִיב נֶעַר, דְּהָא בְּכַמָּה
דְּרִגִין אִינוּן לֹא הָוָה מְטִי אֶפְלוֹ לְדַרְגָּא
זַעֲרָא דְמִשֶּׁה, כֹּל שֶׁכֵּן לְמַהְרֵי שְׁקוּל
כְּתִרְוּיָהּ.

אֵלֶּא כֶּף הוּא פִּירוּשׁ הַפְּסוּק (שם) מִשֶּׁה
וְאַהֲרֹן בְּכֹהֲנָיו, מִשֶּׁה הוּא נְבִיא נְאֻמָּן
עֲלִיוֹן עַל כָּל שְׂאֵר הַנְּבִיאִים. אַהֲרֹן
בְּכֹהֲנָיו, וְהוּא כֹהֵן עֲלִיוֹן עַל כָּל כֹּהֲנֵי
הָעוֹלָם. שְׁלֹא הָיָה כֹהֵן גְּדוֹל שְׁעוֹלָה
בְּמַדְרָגָה עֲלִיוֹנָה כְּאַהֲרֹן. זְכָה אַהֲרֹן לְכֹהֲנָה
וּנְבוּאָה, נְבִיא וְכֹהֵן, מַה שְׁלֹא זְכָה כֹהֵן
אַחֵר. וְאִם תְּאֻמַּר, הָרִי זְכָרְיָה כֹהֵן וְנְבִיא
הָיָה - הַנְּבוּאָה הַיְהִיא הִיתָה לְשַׁעָּה. (עַד כֹּאן
מֵהַשְּׂמֻטוֹת),

אֵלֶּא הָאֵי קָרָא הֲכִי הוּא, (תְּהִלִּים צ"ט)
מִשֶּׁה וְאַהֲרֹן בְּכֹהֲנָיו. מִשֶּׁה אִיהוּ
נְבִיאָה מְהִימְנָא עֵילְאָה עַל כָּל שְׂאֵר
נְבִיאֵי, אַהֲרֹן בְּכֹהֲנֵי, וְאִיהוּ כֹהֲנָא
עֵילְאָה עַל כָּל שְׂאֵר כֹּהֲנֵי עִלְמָא. דְּלֹא
הָוָה כֹהֲנָא רַבָּא דְסִלְקִי בְּדַרְגָּא עֵילְאָה
כְּאַהֲרֹן. זְכָה אַהֲרֹן לְכֹהֲנָה וּנְבוּאָה, נְבִיא
וְכֹהֵן, מַה דְּלֹא זְכָה כֹהֲנָא אַחֲרָא. וְאִי
תִּימָא הָא זְכָרְיָה כֹהֵן וְנְבִיא הָוָה, הִיא
נְבוּאָה לְשַׁעָּתָא הַזֹּאת וְכו'. (עַד כֹּאן
מֵהַשְּׂמֻטוֹת)

שמחה של אדם מושך אצלו שמחה נוספת עליונה

כְּמוֹ זֶה, (תְּהִלִּים ק) עֲבָדוּ אֶת ה' בְּשִׂמְחָה.
שִׂמְחָה שֶׁל בֶּן אָדָם מוֹשֵׁף לְעַצְמוֹ שִׂמְחָה
אַחֲרֵת עֲלִיוֹנָה. כֶּף גַּם זֶה הָעוֹלָם
הַתְּחַתּוֹן - כְּמוֹ שֶׁהִיא מִתְעוֹרְרֶת, כֶּף
מוֹשֵׁף מְלַמְעֵלָה. מִשׁוּם כֶּף מְקַדִּימִים
יִשְׂרָאֵל וּמְעוֹרְרִים בְּשׁוֹפָר קוֹל שֶׁהוּא
(סוּד שֶׁל רַחֲמִים) כְּלוּל בְּאֵשׁ וּמִים וְרוּחַ,
וְנַעֲשֶׂה אֶחָד, וְעוֹלָה לְמַעְלָה, וּמִכָּה בְּאֶבֶן
הַטּוֹבָה הַזֹּאת, וְנִצְבַּע בְּגוֹנִים אֵלוֹ שֶׁל הַקּוֹל
הַזֶּה, וְאֵז כְּמוֹ שִׂמְחָתָא, כֶּף מוֹשֵׁף
מְלַמְעֵלָה.

זוהר פרשת תצוה (דף קפ"ד): כְּגוֹנָא
דָּא, (תְּהִלִּים ק) עֲבָדוּ אֶת יי'
בְּשִׂמְחָה. חֻדְוָה דְּבַר נֶשׁ, מְשִׁיף לְגַבִּיָּה
חֻדְוָה אַחֲרָא עִלְאָה. הֲכִי נְמִי הָאֵי עִלְמָא
תְּתַאָּה, כְּגוֹנָא דְאִיהִי אַתְעַטְרַת, הֲכִי
אִמְשִׁיף מְלַעֲיָלָא. בְּגִין כֶּף מְקַדְמִי
יִשְׂרָאֵל, וְאַתְעַרִּי בְּשׁוֹפָר קָלָא דְאִיהוּ (רוּא
דְּרַחֲמִי) כְּלִיל בְּאֵשׁא וּמִיָּא וְרוּחָא,
וְאַתְעַבִּיד חַד, וְסִלְקָא לְעִילָא, וּבְטַש
כְּהָא אֶבֶן טָבָא, וְאַצְטַבַּע בְּאִינוּן גּוֹנוּיִן
דְּהָאֵי קָלָא, וּכְדִין כְּמָה דְאַתְחַזִּיאָת, הֲכִי
מְשִׁיף מְלַעֲיָלָא.

וכיון שנתקנת בקול זה, רחמים יוצאים מלמעלה ושורים עליה, ונכללת ברחמים מלמטה ומלמעלה. ואז מתערבב הצד האחר, (מסתכל ורואה בהארת הפנים) ונחלש כחו ולא יכול לקטרג. והאבן הטובה הזו קימת בהארת הפנים מכל הצדדים - בהארה של למטה ובהארה של למעלה.

ועליו לפניו. לא כתוב מלפניו, אלא לפניו, שהרי אין מי שידע בו כלום. אבל לפניו, מי שנוכח אצל הרקיע הזה, צריך להכנס בשמחה ולא בעצב כלל, משום שהרקיע הזה גורם, ששם לא שורה עצב ורגז כלל, שהרי שם הכל בשמחה.

ועל זה, כהן גדול שעומד לפניו לא היה נכנס לבית הקדש - רק בשמחה ולהראות שמחה, שהרי המקום גורם. ועל זה כתוב (תהלים ק) עבדו את ה' בשמחה באו לפניו ברננה. שהרי צריך שלא להראות בו עצב.

ואם תאמר, אם כן, מי שהוא בצער ודחוק, שלא יכול לשמח את לבו, ומתוך דחקו יש לו לבקש רחמים לפני המלך העליון. אם כן, לא יתפלל תפלה כלל, ולא יכנס בעצב כלל, שהרי לא יכול לשמח את לבו ולהכנס לפניו בשמחה. מה התקון שיש לאדם הזה?

אלא ודאי הרי שנינו, כל השערים ננעלו ונסגרו, ושערי דמעות לא נסגרו, ואין דמעה אלא מתוך צער ועצב, וכל אותם המקומים על אותם השערים, כלם משברים חתיכות קשות ומנעולים,

וכיון דאתקנת בהאי קלא. רחמי נפקי מלעילא, ושריין עלה, ואתכלילא ברחמי, מתתא ומלעילא. וכדין אתערבב סטרא אחרא. (אסתכל וחמי בנהירו דאנפין) ואתחלש תקפיה, ולא יכיל לקטרגא. והאי אבן טבא, קיימא בנהירו דאנפין, מכל סטריין, בנהירו דלתתא, ובנהירו דלעילא.

זוהר פרשת תרומה (דף קס"ה): ועליו (ק"ע ע"ב) לפניו. מלפניו לא כתיב, אלא לפניו, דהא לית מאן דינדע ביה כלום. אבל לפניו, מאן דעייל לקמיה דהאי רקיע, אצטריך למיעל בחדוה, ולא בעציבו כלל, בגין דהאי רקיעא גרים, דתמן לא שריא עציבו ורוגזא כלל, דהא תמן כלא איהו בחדוה.

ועל דא, כהן גדול דקיימא לקמיה, לא הוה עאל לבי קודשא, בר בחדוה, ולאחזאה חדוה, דהא אתרא גרים. ועל דא כתיב, (תהלים ק) עבדו את ה' בשמחה באו לפניו ברננה. דהא אצטריך דלא לאחזאה בה עציבו.

ואי תימא, אי הכי, האי מאן דאיהו בצערא ובדוחקא, דלא יכיל למחדי לביה, ומגו דוחקיה אית ליה למתבע רחמין, קמי מלפא עלאה, אי הכי, לא יצלי צלותא כלל, ולא ייעול בעציבו כלל, דהא לא יכיל למחדי לביה, ולא עלא קמיה בחדוה, מאי תקונא אית ליה להאי בר נש.

אלא ודאי הא תנינן, כל תרעין ננעלו ואסגירו, ותרעין דדמעין לא אסגירו, ולית דמעה אלא מגו צערא ועציבו. וכל אינון דממנן על אינון תרעין, כלהו מתברין גזיזין ומנעולין,

ועיילין אינון דמעין, ונהיא צלותא ועאלת קמי מלכא קדישא. ומכניסים אותן דמעות, ואותה תפלה נכנסת לפני המלך הקדוש.

אותו הרקיע כשמסתובב בגילגולו - מנגן בניגון

בא וראה, אותו רקיע כשסובב בגלגולו, מנגן בנגון, ומקול נהמת המים הנובעים לא ידוע אותו נגון. כל אותם האגנים שבארבעה צדדים מתמלאים מנביעת המים שנובעים. מי שהוא בפנים, בשני צדדים עומד שם. אחד בשמחה, שאין שמחה כאותה שמחה בעולם, לקיים (שם ק) עבדו את ה' בשמחה. ואחד ביראה, שאין יראה כאותה יראה בעולם, לקיים (שם ב) עבדו את ה' ביראה.

בזוהר פרשת שלח לך (דף קס"ד): תא חזי ההוא רקיע כד סחרא בגלגולא מנגנא בנגונא, ומקל נהימו דמיין דנבעין, לא ידע ההוא נגונא. כל אינון אגנין די בארבע סטרין, מליין מנביעו דמיין דנבעין. מאן דאיהו לגו, בתרין סטרין קיימא תמן. חד בתדונה, דלית חדונה פההיא חדונה בעלמא, לקיימא (תהלים ק) עבדו את יי בשמחה. וחד ביראה, דלית דחילו כההוא דחילו בעלמא, לקיימא (תהלים ב) עבדו את יי ביראה.

מעין מים אחד שנובע מצד מזרח, זהו שאמר יחזקאל הנביא. ממען זה לא יכולים לסיים שבח כל בני העולם. במקום שנולד שם לצד מזרח, אין עמק ורום שלו אלא זרת, ולא יותר.

חד מעיינא דמייא, דנביע מסטר מזרח, דא הוא דאמר יחזקאל נביאה. מהאי מעיינא, לא יכלין לסיימא שבחא כל בני עלמא. באתר דאתייליד תמן לסטר מזרח, לית עומקא ורומא דיליה, אלא זרתא ולא יתיר.

כי עבדו את ד' הוא אבא ובשמחה היא אימא

בשער הכוונות (דרושי תפילת השחר דרוש א ענין תפלת השחר): מזמור לתודה הוא בבחינת או"א [אבא ואמא] שבעולם היצירה והטעם הוא כי אמת שכל הקרבנות הם למטה בעולם העשיה לתקן ולזכך קטרוג הקליפות שבעשיה. אבל קרבן תודה עולה על כולם כי הוא ביצירה ועולה עד או"א דיצירה וזהו טעם אומרם ז"ל שלעתיד לבא כל הקרבנות יהיו בטלים חוץ מקרבן תודה וזה מה שאמר הכתוב (תהלים ק ב) עבדו את ד' בשמחה בואו לפניו ברננה, כי עבדו את ד' הוא אבא ובשמחה היא אימא. ומלת עבדו היא במטרו"ן ו"ק דיצירה ובעבד זה בסודו נעבוד את או"א. גם ז"ס דעו כי ה' הוא אלקים הוא חיבור או"א דיצירה ה' ואלקים.

כי השמחה מוסיפה חשק רב ואהבה להתדבק בו יתברך

בספר שערי קדושה: העצבות גורמת מניעת העבודה וקיום המצות ובטול עסק התורה וכונת התפילה ומבטל מחשבה טובה לעבוד את ה', והיא שער

התחלת גרוי הסתת היצר הרע אפילו אם הוא צדיק, בהראותו כי אין לו תועלת בעבודה בהיות יסורים עליו וכו'. וגם כי בא עליו בדרך חסידות באמור לו איך יעלה בדעתך עפר רמה ותולעה להתקרב להתקדש בקדושת מלכו של עולם, וכמו שכתוב (משלי כ"ה ז') ראמות לאויל חכמות וגו' וכמו שכתוב (איוב ל"ה ז') ואם צדקת מה תתן לו. גם גורמת סלוק רוח הקודש מעליו, וההפך בהיותו עובד ה' יתברך בשמחה כמו שכתוב (תהלים ק' ב') עבדו את ה' בשמחה, כי השמחה מוסיפה חשק רב ואהבה להתדבק בו יתברך וכתוב (דברים כ"ח מ"ז) תחת אשר לא עבדת את ה' אלהיך בשמחה ובטוב לבב וגו'. כי העבודה אם היא בעצבון דומה לעבד העובד לרבו בפנים עצבות וזועפות. וכתוב (משלי י' כ"ב) ברכת ה' היא תעשיר ולא יוסיף עצב עמה. כי העצבון הוא נמשך מזהמת סמא"ל ונחש שהטילו באדם וחוה כמו שכתוב באדם (בראשית ג' י"ז) בעצבון תאכלנה וכתוב (שם ט"ז) בעצב תלדי בנים, ועל ידי כך הקדוש ברוך הוא ושכינתו מסתלקים מעליו.

וכששמח בבשורתו כתיב ותחי רוח יעקב, ששרתה עליו רוח הקדש

והראיה מיעקב בחיר האבות שנתסלקה ממנו שכינה ורוח הקדש עשירים ושתים שנים שפרש יוסף ממנו, וכששמח בבשורתו כתיב ותחי רוח יעקב, ששרתה עליו רוח הקדש. ואמרו רבותינו ז"ל (פסחים דף קי"ז ע"א) אין שכינה ואין נבואה שורה לא מתוך עצבות וכו'. וכן מצינו באלישע ובבני הנביאים דכתיב (מלכים ב' ג' ט"ו) והיה כנגן המנגן וכתוב (שמואל א' י' ה') ולפניהם תוף וחליל וכו' והמה מתנבאים, ואפילו בכל עבודת מצוה ותהלה צריך שיהיה בתכלית השמחה כמו שמצינו באביי (ברכות דף ל' ע"א) דהוה בדיח טובא ואמר תפילין קא מנחנא. וכן רב ברונא משום דסמך גאולה לתפלה לא פסק חוכא מפומיה כל ההוא יומא.

השצחה נמצאת בזמן שישראל קיימים בארץ הקדושה

בריקאנטי (פרשת כי תצא): סימן לדבר ויהיו שניהם ערומים ולא יתבוששו. והנחש היה ערום ואילו היו מתבוששים לא אירע להם כך. וממה שכתבתי תבין טעם נקי יהיה לביתו שנה אחת ושמח את אשתו אשר לקח. כי שמחתם גורם חבור כנסת ישראל בהקב"ה וברכה והשפעה לכנסת ישראל של מעלה: ובספר הזוהר [במדבר קי"ח א'] אמר שמחו את ירושלים וגילו בה כל אוהביה. תרגום - "שמחו את ירושלים וגילו בה כל אוהביה" (ישעיה סו' י'). בגין דחדוה לא אשתכח אלא בעת דישראל הוו קיימי בארעא קדישא. משום ששמחה אינה נמצאת אלא בזמן שישראל נמצאים בארץ הקדושה. דתמן אתחברא אתתא בבעלא. ששם מתחברת אשה בבעלה דהיינו ז"א ומלכות. וכדין הוה חדווא דכלא חדווא דעילאי ותתאי. ואז הוא שמחת הכל שמחה למעלה ולמטה. ובזימנא דישראל לא אשתכחו בארעא קדישא אסיר ליה לבר נש למיחדי ולאחזאה חדו. ובזמן שישראל אינם נמצאים בארץ הקדושה אסור לאדם לשמוח ולהראות שמחה. הה"ד שמחו את ירושלים וגילו

בה כל אוהביה. זה שכתוב "שמחו את ירושלים וגילו בה כל אוהביה". וגילו בה דווקא. "וגילו בה" הוא בדיוק.

אמר רבי אבא בזמן שירושלים בשמחה צריך האדם לשמוח ולהראות שמחה

רבי אבא חמי חד בר נש דהוה חדי בבי טרוניא דבבל. רבי אבא ראה אדם אחד שהיה שמח בבית טרוניא שבבבל. בטש ביה. בעט בו. אמר שמחו את ירושלים כתיב. אמר "שמחו את ירושלים" כתוב. אמר רבי אבא בזימנא דירושלם בחדווא בעי בר נש למחדי ולאחזאה חדו. אמר רבי אבא בזמן שירושלים בשמחה צריך האדם לשמוח ולהראות שמחה. הה"ד שמחו את ירושלים וגילו בה כל אוהביה וגילו בה דווקא. זה שכתוב "שמחו את ירושלים וגילו בה כל אוהביה". "וגילו בה" הוא בדיוק. רבי אלעזר לטעמיה דאמר שמחו את ירושלים היינו עבדו את יי' בשמחה. רבי אליעזר הולך לטעמו שאמר "שמחו את ירושלים" היינו שכתוב "עבדו את יי' בשמחה" (דהיינו שירושלים היא השכינה וצריכים לעבוד ולשמח אותה). כתוב אחד אומר עבדו את יי' בשמחה וכתוב אחד אומר עבדו את יי' ביראה וגילו ברעדה. כתוב אחד אומר "עבדו את יי' בשמחה" (תהלים ק' ב') וכתוב אחד אומר "עבדו את יי' ביראה וגילו ברעדה" (תהלים ב' יב'). מה בין האי להאי. מה בין זה לזה. אלא כאן בזמן שישראל שרויין בארעא קדישא. אלא כאן בזמן שישראל שרויים בארץ הקדושה שאז עובדים לפני יי' בשמחה. כאן בזמן שישראל שרויין בארעא אחרא. וכאן בזמן שישראל שורים בארץ אחרת אז צריכים לעבוד ביראה ולשמוח ברעדה.

בזמן הגאולה אז השכינה נקראת שמחה - שמחת הכל

דבר אחר עבדו את יי' בשמחה דא כנסת ישראל בזימנא דאיהי בארעא קדישא. דבר אחר "עבדו את יי' בשמחה" זו כנסת ישראל שהיא בארץ הקדושה. עבדו את יי' ביראה דא כנסת ישראל בזימנא דאיהי בגלותא ביני עממיא. "עבדו את יי' ביראה" זו כנסת ישראל בזמן שהיא בגלות בין העמים. אמר רבי יהודה והא כתיב כי בשמחה תצאו ודא היא כנסת ישראל. אמר רבי יהודה והרי כתוב "כי בשמחה תצאו" (ישעיה נה' יב') שזו היא כנסת ישראל. כיון דאמר מצאו מן גלותא הוא ואקרי שמחה. וכיון שאמר תצאו הרי מן גלותא היא ונקראת שמחה (הרי שגם בגלות היא נקראת שמחה). אמר ליה ודאי הכי הוא דכל זמנא דאיהי בגלותא ושכיבת בעפרא לא איקרי שמחה. אמר לו ודאי כך הוא שכל זמן שהיא בגלות ושוכבת בעפר אינה נקראת שמחה. בזמנא דקב"ה ייתי לגבה ויוקים לה ויימר התנערי מעפר קומי אורי. עד שהקב"ה יבא אליה ויקים אותה מן העפר ויאמר לה "התנערי מעפר" וגו' "קומי אורי" וגו'. ויתחברון כחדא ויקים לה מעפרא כדין חדוואת איקרי חדוואת דכולא. ויתחברו יחד אז היא נקראת שמחה שהיא שמחת הכל. וכדין בשמחה ודאי. ואז בשמחה תצאו ודאי. כדין כמה חיילין דייפקון לקבלה דמטרוניתא לחדוואת דהילולא דמלכא. אז כמה צבאות יצאו לקבל את המטרוניתא לשמחה של הילולת

המלך. כד"א ההרים והגבעות יפצחו לפניכם רנה. כמו שכתוב "ההרים והגבעות יפצחו לפניכם רנה" (ישעיה נה' יב'). וכתוב כי הולך לפניכם יי' ומאספכם אלהי ישראל. וכתוב "כי הולך לפניכם יי' ומאספכם אלהי ישראל" (ישעיה נב' יב').

עיקר הכוונה היא שיגאל התפלה - שהיא השכינה הקדושה וזהו שמחה גדולה

בדגל מחנה אפרים (ליקוטים ד"ה והטוב): והטוב בעיניך עשיתי (ישעיה ל"ח, ג') ודרשו חז"ל (ברכות י'): זה הסומך גאולה לתפלה, רב ברונא זימנא חדא סמיך גאולה לתפלה ולא פסיק חוכא מפומיה, נראה לי שעיקר הכוונה היא שיגאל התפלה שהיא השכינה הקדושה וזהו שמחה גדולה, כי הגלות היא כשיש פירוד השם הוי"ה ב"ה אבל כשמיחד הוי"ה עם אדנ"י נמתקין כל הדינים בשרשיהם אז היא שמחה גדולה, וזהו (ישעיה נ"ה, י"ב) כי בשמחה תצאו מן הגלות, וזהו (תהלים י"ט, ט') פקודי ה' ישרים משמחי לב על דרך דאיתא ובכן צדיקים יראו וישמחו זה קו ימין וישרים זה קו שמאל על שם ישיר נקרא זה שעושה בדין ומשפט, וטוב זה שעושה לפני משורת הדין, וזהו פקודי לשון יחוד כמו (יבמות ס"ב:): חייב אדם לפקוד וכו' היינו כשמיחד הוי"ה עם אדנ"י, אזי ישרים גם כן משמחי לב, כנ"ל, כי בשמחה תצאו והיינו שנמתקים הדינים, ונשמות ישראל נקרא לב כידוע, וזהו (תענית כ"ו:): משנכנס אדר שהיא תיבת א' דר, שמיחדים אלופו של עולם עם דר שהיא השכינה דירה עילאה, הנקרא אדני אז מרבין בשמחה שנמתקין כל הדינים והבן.

המבין ונותן לב באמונה שלימה כי הכל בא מעולם המחשבה אינו מתעצב כלל, ומקבל הכל בשמחה, ומעורר עליו עולם השמחה

בדגל מחנה אפרים (שם ד"ה שפת): שפת אמת תכון לעד ועד ארגיעה לשון שקר (משלי י"ב, י"ט). הוא על דרך שאמר דוד המלך ע"ה (תהלים ק"ד, ל"ד) אנכי אשמח בה' יתמו חטאים מן הארץ ורשעים עוד אינם וגו', להבין זה צריך להאריך אך ארמוז מעט וה' יהיב חכמה לחכימין אילין המשכילים להבין כי איתא בתקונים (זוהר) יחוד של קריאת שמע בו הרג דוד המלך ע"ה את הפלשתי מכבואר נטל חמשה אבנים ושוי בקירטא עיין שם, וגם מבואר בתקונים שיחוד של קריאת שמע הם נעשים באותיות אשמ"ח על דרך וזהו 'שמע' אחד, ולהבין זה, כי כשהאדם מעלה כל הדברים לשורשם במחשבה העליונה, אשר ממנה נחצבה כל יצור ומפעל, ושם נמתקו ויתפרדו כל פועלי און, וזהו עולם התשובה ומינה מתערין דינין לאכפייא לכל הדינין וזהו בשרשם ודי למבין, ועולם הנזכר נקרא עולם השמחה וזהו מחשבה אותיות בשמחה וזהו (ישעיה נ"ה, י"ב) כי בשמחה תצאו מכל הקליפות ומן הגלות, והמבין ונותן לב באמונה שלימה כי הכל בא מעולם המחשבה אינו מתעצב כלל, ומקבל הכל בשמחה, ומעורר עליו עולם השמחה, וממילא ממשיך שמחה עליו ועל כל הדברים ועל כל העולם, ויתפרדו מעליו כל פועלי און ומוחלין לו על כל עונותיו וכשהאדם מדריך עצמו בדרך הנ"ל ממילא מצטרפין שני אותיות ע"ד, ונעשה עד

להקב"ה שהוא היה הוה ויהיה, כי כמו שמעלה עולם ההוה למחשבה שהוא עולם שהיה קודם שנתגלה ממילא מתגלה היה הוה ויהיה בכל הדברים, ונעשה ע"ד פירוש מן אשמח שהיא עולם המחשבה נמשך לז' ימי הבנין עד הד' ונעשה יחוד גמור וקשור ראש תוך וסוף, ואין שטן ואין פגע רע כי המלכים נועדו פירוש נתחברו, עברו יחד כל מארי דינין עיין שם בזוה"ק, וזהו (שמות ט"ו, ג') ה' איש מלחמה ה' שמו ופירש רש"י במה הוא נלחם בשמו כי כשה' אחד ושמו אחד ביחוד גמור כנ"ל, אז הוא לוחם בצריו ויתפרדו כל פועלי און ובו הרג דוד המלך ע"ה את הפלשתי, וזהו אנכי אשמח בה' כשאני מדבק עצמי לעולם המחשבה והשמחה באמת ושם היה עולם התשובה ואז יתמו חטאים מן הארץ כי נמחלו כל החטאים וממילא ורשעים עוד אינם פירוש העולם אשר אני מדבק בו וקשור בו הוא אשמח ונעשה מזה יחוד של קריאת שמע הנקרא ע"ד צירוף ע' וד' וממילא רשעים מתבטלין וכשהם מתבטלין אז ברכי נפשי את ה', וזהו (משלי) שפת אמת תכון לשון בסיס וכן נעשה על ידי שפת אמת לאותיות ע"ד, כי אמ"ת הם אותיות ראש תוך סוף, כנזכר היחוד לעיל, וזהו (תהלים י"ט, י') יראת ה' טהורה עומדת לעד, וזהו וע"ד אותיות הנ"ל מרגיע לשון שקר הם הקליפות מלשון (איוב כ"ו, י"ב) רגע היס, לשון קמיצה ובטלה ללשון שקר, וקיום ובסיס לשפת אמת וזה מה שכתבתי לעיל והמשכיל יבין.

שמחה - ששון - מי קודם

בשם משמואל (סוכות תרע"ב): בש"ס סוכה (מ"ח ע"ב) הנהו תרי מיני [אפיקורסים שאינם מקיימים מצוות] חד שמ"י ששון וחד שמ"י שמחה, א"ל ששון לשמחה אנא עדיפנא מינך דכתיב ששון ושמחה ישיגו וגו', א"ל שמחה לששון אנא עדיפנא מינך דכתיב שמחה וששון ליהודים, א"ל ששון לשמחה חד יומא שבקוך ושיויך פרוונקא דכתיב כי בשמחה תצאו, א"ל שמחה לששון חד יומא שבקוך ומלו בך מיא דכתיב ושאתם מים בששון, א"ל האי מינא דשמ"י ששון לר' אבהו עתידיתו דתמלו לי מים לעלמא דאתי דכתיב ושאתם מים בששון, א"ל אי הוה כתיב לששון כדקאמרת השתא דכתיב בששון משכי' דההוא גברא משוינן לי' גודא ומלינן בי' מיא והמאמר פלאי. והמהרש"א פירש שבדרך היתול אמר מין אחד לחברו כן. ודבריו אינם מובנים, כי תורתנו הקדושה איננה מקום להעתיק בה דברי התולים, ובודאי עניני חכמה ולימוד לאדם נרמזו כאן. ומפי כ"ק אבי אדמו"ר זצלה"ה שמעתי שאמר לפרש דהמין סבר כי התכלית לאדם להיות שש ושמח, והשיב לו ר' אבהו כי זה רק צורך לעבודה ולא התכלית. וזהו שמרמז משכיה דההוא גברא משוינן לי' גודא ומלינן בי' מיא, ודפח"ח:

ולפי דרכו יש לפרש כל המשא והמתן מה שבין המינים ובין המין לר"א על דרך זה. דהנה שמחה היא הבאה לאדם בהדרגה וישוב הדעת, וששון הוא הבא פתאום. וכן נראה ממאמר הכתוב (תהלים קי"ט קס"ב) שש אנכי על אמרתך כמוצא שלל רב, והנה מציאה היא דבר הבא פתאום לאדם בלתי התכוון אליו מקודם ע"כ

נקרא שש, ושש וששון הם מגזירה אחת. והנה ידוע שהפילוסופים פקרו במצוות מעשיות, באמרם שהתכלית היא רק שהנפש תקנה מדות טובות, וכשיטתם זאת הלכו גם המינים האלו, והם ביניהם חלקו רק מה טוב יותר, אם שמחה הבאה בהדרגה וישוב הדעת שנתעצם בנפש נכי הכל מודים שהעצבות היא תכונה רעה בנפש או ששון הבא פתאום, כי כאשר בא פתאום נרגשת הנפש יותר. ומייתי ששון מקרא ששון ושמחה ישיגו, דאקדים קרא ששון לשמחה, והיינו שע"י הששון שנרגשת הנפש פתאום יבוא אח"כ גם לשמחה בישוב הדעת. ושמחה מייתי מקרא שמחה וששון ליהודים, היינו שע"י השמחה בהדרגה וישוב הדעת שנתעצם בנפש, תבוא אח"כ גם לששון שתתרגש הנפש ותתלהב בדבר קל, כידוע מכחות הנפש שכאשר הנפש תתרגל באהבה וכדומה בהתהלכות או בסיבה קלה תתלהב באהבה כפתיל הנעורת בהריחו אש:

ובענין זה יש מקום לדברי שניהם, שבאמת לכל אחד יש מעלה מה שאין בזולתו, שששון הבא פתאום יש בו רגש יותר מאילו הי' בה בהדרגה, אבל לעומת שבא כן ילך, בין לילה הי' ובין לילה אבד. ושמחה הבאה בהדרגה יש בה מעלה שמתקיימת ביותר, אבל איננה כ"כ ברגש חזק. וע"כ הובאו דבריהם בש"ס. אבל בעיקר הדבר שתפסו במשלם שזה תכלית האדם, בא ר' אבהו והכה על קדקדם שלא כן הדבר רק כמו נאד לשאוב בו מים, ואם יהי' לאיש נאד מוכן אבל לא ישאב בו מים רק יעמידנו אצלו ריקם ימות בצמא, כן הוא זה שהנפש תשאר ריקה ונעורה ותלך לאבדון, ולא יועילו לה השמחה והששון שהיו לה בעודה בזה העולם, וכמו שמסיים שלמה המע"ה ספר קהלת את אלקים ירא ואת מצותיו שמור כי זה כל האדם.

קירוב רחוקים הוא רק על ידי שמחה

הנה השמחה שעושין בניסוך המים מבואר בספרים באשר אז הוא זמן קירוב רחוקים. כי (תקה"ז י"ט ע"ב) המים התחתונים היו בוכין אנן בעיין למהוי קדם מלכא, והובטחו ליקרב במזרח במלח וניסוך המים בחג. וקירוב רחוקים הוא רק ע"י שמחה, כי שמחה היא כוללת הפכים כמו שנראה בחוש כשהאדם בשמחה יכול לסבול שונאו כמ"ש הרב ז"ל בסידור בכוונת המקוה. וגם זה עצמו גורם שמחה, כמשל אב ובנו שהיו רחוקים זה מזה ונתקרבו. וכן הוא בנפש האדם, שהיתה רחוקה מאת פני קונה ע"י עוונות וחטאים, וביה"כ"פ כשנמחלו העוונות זה מביא שמחה. וכמו שפירש כ"ק אבי אדמו"ר זצלה"ה הפסוק (תהלים נ"א י) תגלנה עצמות דכית, שפירושו שטהרת, כי טהור תרגום דכי. ושוב השמחה גורמת קירוב רחוקים. וזה שאמרו (סוכה נ"ג). אשרי מי שלא חטא ומי שחטא ישוב וימחול לו. אך צריך למודעי למה עושין השמחה רק בניסוך המים ולא במלח למזבח:

ונראה דהנה המלח הוא מים שנתפעלו ע"י כח השמש כמ"ש הרמב"ן (ויקרא ב' י"ג) בפסוק ולא תשבית מלח. והנה המים התחתונים רחוקים מאוד

מהשמש, ע"כ אחר שנתפעלו מכח השמש שוב אינם כ"כ תחתונים כמו מים פשוטים, ע"כ אין כ"כ שמחה בהתקרבותם, כי לא היו כ"כ מרוחקים, שכבר נתקרבו במקצת ע"י כח השמש. וכן הוא בנפש האדם שבשמחת בית השואבה הוא זמן קירוב אפי' לאנשים שלא נתפעלו מהתלהבות ר"ה ויוהכ"פ ונשארו דוממים פשוטים קרירים כדמיון המים, עתה יש זמן לפניהם לעודדם שיתחזקו ויתאמצו לעשות תשובה ויתקרבו בחסד ה'.

השמחה היא שמירה מפני עשיו - כמו שכתוב ויעקב נסע סכות

בשם משמואל (חלק המועדים סוכות תרע"ח): שמחת יו"ט וביותר בחג הסוכות שהוא זמן שמחתנו, נראה עפ"מ שהגיד כ"ק אבי אדמו"ר זצלה"ה בענין כבוד, באשר הוא דבר עליון כמ"ש (תהלים כ"ט ט') ובהיכלו כולו אומר כבוד, והסט"א הוא בזיון וכידוע מעין פעור, והם ובסגנון זה י"ל בענין שמחה שהיא דבר עליון, כמ"ש (דהי"א ט"ז כ"ז) עוז וחדרה במקומו, וידועים דברי הזוה"ק (ח"ג רי"ב ע"ב) בפסוק כי בשמחה תצאו. וכמו שהגיד כ"ק אבי אדמו"ר זצלה"ה שהסט"א הוא יללה כשמה של זאת הרשעה על שם שמיללת, עכ"ד. ואפי' שמחה של הוללות אין לה מצד עצמה אלא גזל ועושק הוא אתם מן הקדושה, והדברים עתיקים. ע"כ ביו"ט שיש בו מאור הגנוז כזוה"ק (פ' אמור) ואף שנגנו מפני הרשעים, מ"מ ביו"ט נתגלה ממנו ואין חשש מפני הרשעים, כי שמחת יו"ט היא שמירה לזה. ולפי זה מובן שבחג הסוכות שישראל צריכין הגנה מחמת הבריחה מפני עשו כמ"ש ויעקב נסע סכותה וכזוה"ק, נדרשת השמחה ביותר להיות לשמירה, וע"כ הוא ביחוד זמן שמחתנו.

על ידי שמחה של מצוה זוכה לפרנסה

בישיח שרפי קודש - שמחה אות א: כי בשמחה תצאו. (ישעי' נה) פי' עם השמחה. מה שהאדם הוא בשמחה יוכל לצאת מכל הצרות ועקתין בישיח, והבן:

(הר"ר העניך מאלכסנדר):

ב: בשם כ"ק הגה"ק מוהרש"ב זצוקלה"ה זי"ע מפרשיסחא על הפסוק יעלזו חסידים בכבוד ירננו על משכבותם ואמר בזה הלשון: חסידים טוהען זיך פרייען מיט גרויס כבוד אפילו ווען זייא זעננען געלייגט בייא זיך טוהען זייא אויך זינגען עכל"ק ודפח"ח.

ג: לעולם צריך אדם להיות בשמחה. אע"פ שאי אפשר להיות באמת במדריגה זו לעולם. אעפ"כ טוב מאוד להיות בשמחה תמיד. כי עצבות ודאי הוא שקר גמור,

והבן: (הרה"ק ר' העניך מאלכסנדר):

ד: בשם הה"ק הר"ר שמחה בונם זצ"ל מפרשיסחא שאמר שהקלים טוב להם בעוה"ז משום שהם בשמחה תמיד, ואף ששמחתם הוא בהוללות ושטותים עכ"ז הנה מדת השמחה ששורשה מחסד ממשכת חסידים ושפע עליהם אבל היראים

ע"י שהם בדאגה ועצבות רוב הזמנים אף שהם בדאגה בעבודת ר' עכ"ז ממשיכים על עצמם דינים ח"ו והם מחוסרי פרנסה לא עלינו, והלימוד מזה להתחזק מאד להיות בשמחה תמיד בשמחה של מצוה ואז יהי' לו פרנסה ג"כ ע"כ:

ה: הה"ק הגביר ר' פישל הערר מלובלין הי' חבירו בילדותו בזאמושטש, בא לפני הה"ק הרמ"מ מקאצק וקירבו אך בש"ק כשישב על שלחנו שחק ממנו מחמת שאינו בשמחה ובזריזות:

נצרך לראות שלא יאבד שום נפש מישראל

ו: הי' אומר שנצרך לראות שלא יאבד שום נפש מישראל, דאיתא כל האומר יברכך טובים זה מינות ומפרש רש"י ז"ל כל שאינו מצטרף פושעי ישראל באגודתן, והג' הי' יכול לומר מלה כזו על האיניו מצרף אפי' פושעי ישראל, והי' אומר שכ"א יצטרך להזהר בעצמו ג"כ שלא יהי' מקורב ביותר, כן לא טוב להיות מרוחק, אך שיהי' העבודה בשמחה, והי' אומה בשם הה"ק מפרשיסחא זי"ע שהי' אומר בשם הה"ק הרבי ר' משה ליב מסאסוב זי"ע שהי' שואל דכתיב תחת אשר לא עבדת וכו' בשמחה, וכי בשביל זה יבוא כל הקללות, והי' מתרץ שכל הרע בא מחסרון זה אשר לא נעבד בשמחה והי' אומר שעיקר שמחה בא מהכנעה, וכמו שנאמר ויספר ענווים בד' שמחה, והי' אומר שעיקר שיהי' מחודש בכל עת כי ע"ז נקרא היצה"ר מלך זקן משום שהוא מזקין ומיישן את הכל, והיצ"ט נקרא ילד מסכן שהוא ילד ומחדש, והוא מסכן היינו הכנעה, ומזה בא השמחה והתחדשות. (חידושי הרי"ם).

ז: בשם היהודי הק' בזה"ל בתהלים הרופא לשבורי לב, להבין הלא לב נשבר הוא מדה משובחת מאוד ומה זאת לרפואה נחשבת, ופי' היהודי הק' זי"ע כי הידוע אם כי האמת לב נשבר הוא טוב מאוד אולם אך בשמחה, לא כי בעצב יהי' מותר וזה שאמר הכתוב, הבורא ית"ש רופא לשבורי לב ומחשב לעצבותם שהשבירת הלב לא יהי' בעצבות חס וחלילה, זאת הוא הרפואה שנשאר בשברון לב ובשמחה, ע"כ.

ח: בשם החי' הרי"ם זצ"ל, עה"פ קהלת עת רקוד בלא למד ובכלם כתיב בלמד וגם כאן הי' צריך לכתוב עת לרקוד ואמר בזה"ל עת רקוד ס'טאנצט זיך אליינט, [זה רקוד מעצמו] והבן.

ט: ידוע המעשה שהה"ק הרר"ב זצ"ל מפרשיסחא זי"ע הי' מציל איש אחד הנטבע בנהר, "ועי' מילתא דבדחותא", שאמר לו בזה"ל "לאז דורטין גריסען דעם לוינתן", ועי"ז ניצל, מי יוכל לעמוד בסודו, סו"ס לכל דבר טוב השמחה [ואולי משום זה המנהג כשאחד נופל על הארץ, כל רואיו ישחקו ממנו, ועי"ז ניצל שלא יזיק לו הנפילה].

עבודת השם העיקר ע"י שמחה

בקול' שמחה מועדים (חודש אלול): א. ועבודת השם העיקר ע"י שמחה, כדאי' בספרים, כי בשמחה תצאו, ע"י השמחה יכולים לצאת מן המיצר. ואי' שבת

זמן שמחה, ישמחו במלכותך כו', ויכול להגיע לעבדות השם. וכתיב עבדו את ה' בשמחה באו לפניו ברננה, אולי הרמז על ימי אלול, הכנה ליום המעשה ר"ה, זה היום תחלת מעשיך זכרון ליום ראשון. וע"ז נרמז בקול שמחה, הבינה תגדל מן המעשה. זה אלול זמן בינה. וע"י עבדות השם בשמחה, באו לפניו ברננה, זה ר"ה יומא דצלותא. (בית ישראל תבא, תש"כ, בד"ה אי):

עם שמחה אפשר לצאת מכל המיצרים

בקול מבשר (ח"א - ספר ישעיה): ז. כי בשמחה תצאו ובשלום תובלון, ההרים והגבעות יפצחו לפניכם רינה וכל עצי השדה ימחאו לפניכם כף (ישעיה נ"ה יב). המצטער פטור מן הסוכה. וחשבת, די"ל, דסוכות זמן שמחתינו, ויש מצוה של שמחה, והמצטער נגרע ונמנע ממנו השמחה - לכן פטרוהו מהסוכה. אולם איתא מהרבי ר' בונם זי"ע מפשיסחא, כי בשמחה תצאו - שעם שמחה אפשר לצאת מכל המיצרים, וממילא לא יהיה מצטער. [מרן אדמו"ר ה"הלב שמחה" זצוק"ל מגור, שבת חוה"מ סוכות תשמ"ג].

אם הוא בשמחה אז יוצא מכולם

ח. כי בשמחה תצאו ובשלום תובלון, ההרים והגבעות יפצחו לפניכם רינה וכל עצי השדה ימחאו לפניכם כף (ישעיה נ"ה יב). מסופר, כי פעם אחת טייל הרר"ב זי"ע ז"ל על שפת הנהר וייסל, ופתאום נשבה רוח חזקה, והעיפה אחד מהבחורים, אל תוך הנהר הגועש, ומיד התחיל להסחף בזרם האדיר. כאשר הנער נשא עיניו אל הרר"ב ז"ל, צעק אליו, לאז מיר גריסען דעם לויתן. היינו, מסור דרישת שלום ללויתן. ומיד נשתנו פני הבחור ונהיה בשמחה וקבל אומץ, ובשארית כוחו יצא מן המים וניצל. אמר על כך אחר זה הרר"ב ז"ל, בראותי את הבחור טובע, ראיתי שמצבו רע מאד, וכי אבדה אצלו כל תקוה, ואמרתי לעצמי, כי בשמחה - תצאו, עם שמחה הוא יצא מהצרה הזו, וכך הווה, כי מכל הצרות שבאים על אדם, אם הוא בשמחה אז יוצא מכולם. [המב"א - מתוך כתבי חסידים]. אמר הכותב, בודאי, זכות שמו הקדוש של הרר"ב זי"ע - שמחה זצ"ל - עמדה לנער הזה להנצל מסחף הנהר. [עיין בנפלאות חדשות ליקוטים, דף מ"ט ע"ב]:

כשעושה המצוה בשמחה - מעלה השכינה

בליקוטי מוהר"ן (מהדורא קמא סימן כד): "ויתעצב אל לבו". וזה הוא כשיצאו ישראל מהגלות, כתיב (ישעיה נ"ה): "כי בשמחה תצאו". ובשביל זה, שעל ידי הקטרת מעלין מהקלפות חיותם, כתיב בהם (משלי כ"ז): 'קטרת ישמח לב'. נמצא כשעושה המצוה בשמחה, אזי מעלה השכינה, שהיא המצוה, שהיא שמחת הלב, מבין הקלפות. וזהו בחינת מלכות דעשיה העולה מן הקלפות:

"אם המר ימירנו": והשיב להם, איתו אשלי ומושחו, הינו עיקר עליית הקדושה, על ידי השמחה. ולעתיד בצאת ישראל מהגלות בשמחה, כמו שכתוב: 'כי בשמחה תצאו', ואז יכלו הקלפות לגמרי. וזה: 'איתו אשלי', הינו על ידיכם ועל כרחכם יתבטלו הקלפות. כי אתם בעצמכם תביאו את בית ישראל מהגלות, הנקראים אשלי, הינו חבל נחלתו. כמו שכתוב (ישעיה ס"ו):

"והביאו את אחיכם בית ישראל", שכל אחד ואחד מהעכו"ם יביאו בידם את בית ישראל מהגלות, על ידי רבוי השמחה שיהיה בעת הזאת, כמו שכתוב (תהלים קכ"ו):

"אז יאמרו בגוים הגדיל ה' לעשות עם אלה וכו', היינו שמחים". ועל ידי השמחה יתבטלו הקליפות, בבחינת (שמואל ב ח'): 'וימדרם בחבל השכב אותם ארצה' (ג). וזה: 'מושחו', הינו המדידה לכלות אותם:

עבדו את ה' בשמחה, ובכל עבודתכם הזהירו שיהיה בשמחה

עבדו את ה' בשמחה (תהלים ק ב). לפי פשוטו דעשיית המצות והלימוד יהיה בשמחה, כי גדולה מאד מעלת השמחה בעסק התורה וקיום המצות, וכתב רבינו מהר"ח ז"ל שהגיד לו רבינו האר"י ז"ל, שלא זכה לידיעתו ולהשגתו הגדולה אלא בשביל השמחה, שהיה שמח בלימוד ועשיית המצוות וכתבו הרמב"ם ז"ל ורבינו עובדיה ז"ל (ברטנורא אבות פ"ד מ"ב) דמאי דתנן שכר מצוה מצוה, היינו שהשמחה ששמח בקיום המצוה הוא נחשב למצוה אחרת, לכן ציוה משה רבינו ע"ה שזה מכלל י"א מזמוריו עבדו את ה' בשמחה. ולפי מדרשו אפשר במה שכתב מרן (האר"י) ז"ל (ספר עץ הדעת טוב פרשת בהר), דתכלית בריאת האדם היינו משום דהגם דקודם שנברא נהנה מזיו השכינה, מכל מקום מאן דאכיל דלאו דיליה בהיל להסתכלי באפיה (ירושלמי ערלה פרק א' הלכה ג') ולזה נברא, דבתלמוד תורה ועשיית מצות יש לו שכר, ובלכתו לגן עדן יכול לחזות בנועם ה' ולהסתכל בזיו השכינה, דאכיל מדיליה, והיה שכרו על ת"ת ומצות. והקשו המפרשים דהרי כתב הרמב"ן ז"ל (דברים ו כ') בפסוק (דברים ו כה) וצדקה תהיה לנו, כי השכר שנותן האדון לעבדו הקנוי לו לא יקרא שכר, אלא צדקה שהוא מחוייב לעבדו, וא"כ הדרא החקירה לדוכתא, דלא יקרא שכר אלא צדקה ובהיל לאסתכלי באפיה. ותירצו המפרשים דהשמחה שהוא שמח בעבודתו יתברך זה אינו חיוב, דחיובו הוא לעבוד עבודת רבו אבל אינו חייב לעבוד עבודתו בשמחה, ומה שהוא שמח בתלמיד תורה ובקיום המצות על זה קובע לו ה' שכר שלם וזה יקרא שכר, ואינו צדקה זהו תוכן דברי המפרשים, וזהו שאמר עבדו את ה' בשמחה, ובכל עבודתכם הזהירו שיהיה בשמחה. וכי תימא לשמחה מה זו עושה ולמה אני מקפיד על השמחה, לזה אמר ובאו לפניו ברננה, כי על ידי השמחה, יכולים לחזות בנועם ה', ולא בהיל לאסתכלי, ויקרא שכר ולא צדקה, וזהו שאמר ובאו לפניו דייקא ברננה שבכללה השמחה, אי נמי אפשר דרך רמז במה שאמרו (פסחים כ"ב ע"ב, קידושין נ"ז ע"א), דנחמיה העמסוני היה

דורש כל אתים שבתורה, כיון שהגיע לאת ה' אלהיך תירא פירש, עד שבא ר"ע ולימד לרבות תלמידי חכמים, ויש כמה פסוקים קודם כמו פרשת משפטים (כג כה) ועבדתם את ה' אלהיכם, וכן פסוקים אחרים שהקשו המפרשים. ומוכרח לומר דנחמיה הוה דריש נמי בהנהו לרבות תלמידי חכמים אך את ה' אלהיך תירא קשיא ליה לדרוש כן ביראה. או כמו שתירץ מוריננו הרב מהר"י זאבי ז"ל (דרוש ב' פרשת וירא)^א בסוגית פ"ק דקדושין (כ"ב ע"ב) דכתיב תירא בסוף ומשמע דהם שוים. ולכל הדברות בין לנחמיה העמסוני דהיה דורש פסוקים הקודמין לרבות ת"ח, בין לר' עקיבא דדריש גם את ה' אלהיך תירא לרבות ת"ח, הטעם הוא דהת"ח הוא נאחז בש"בח בשכינה דת"ח כל עסקו בתורה שבעל פה, שהיא בחינת השכינה וגם לכיון לאמיתה צריך שיהיה לו ענוה, והוא מרכבה לשכינה, ואפשר שזהו שאמר (תנחומא כי תשא כ"ז) כל המקבל פני זקן כאלו מקבל פני שכינה, ואמרו בזהר הקדוש (ח"ב דף קס"ג ע"ב) צדיקיא אנפי שכינתא אינון, ולכן המכבד תלמידי חכמים ואוהבו, ועושה לו שירות כביכול כאילו עושה לשכינה, ואפשר דרך הלציי פסוק (תהלים צב ז) וכסיל לא יבין את זאת, כלומר לא יבין כי את שמרבה לת"ח, הוא זאת שהיא השכינה, כלומר דלכבודה אני אומר, את לרבות ת"ח. וזה רמז קראין, עבדו את ה' לרבות ת"ח, והיינו בשמחה שהיא השכינה, כי לכבודה אני מרבה ת"ח, כי הוא עוסק בתורה שבעל פה ויש לו ענוה שהוא מרכבה לשכינה וזהו שאמר בשמחה. [ואפשר לרמוז את ה' בשמחה ראשי תיבות גימטריא אחד וסופי תיבות גימטריא קדוש, כי ללמוד ולקיים בשמחה הוא עיקר העבודה, ויזכה לייחדו ויושפע עליו קדושה, ורמז אחד אחדות בשמחה היא השכינה].

ק"א פסוק א לדוד מזמור חסד ומשפט אשירה וכו' רז"ל אמרו כשאתה עושה חסד אשירה וכשאתה עושה משפט אשירה, והביאו רש"י ז"ל () ואפשר לומר דמה שכתוב לך ה' אזמרה, כלומר בין כך ובין כך צריך להודות בשמחה, כמ"ש בש"ס וזה שאמר בין לחסד בין למשפט הוא בשמחה כאילו לך ה' מדת רחמים, אזמרה שעשית לי נס.

עבדו את ה' בשמחה פי אנחנו עמו, וצאן מרעיתו

ביוסף תהלות (פרק ק'): פרק ק פסוק ב אי נמי עבדו את ה' בשמחה - פירוש קיימו המצות בשמחה, באו לפניו פרננה - ברינה של תורה, ובין בתורה ובין במצוה (שם ג) דעו פי ה' הוא אלהים, תכוונו ליחד קודשא בריך הוא ושכינתיה, וזה דעו מלשון 'וידע כי ה' הוא האלוקים' (דברים ד לה), יחוד קודשא בריך הוא

הערות

^א היה בן אחות זקיננו מהר"א אזולאי זי"ע רבינו מזכירו רבות בספריו בהערצה גדולה ספרו ב' חלקים אורים גדולים. יוסף תהלות פנ"ט ובספרו ההגדה של פסח שמחת הרגל. ובספ' ברכי יוסף בהרבה מקומות.

ושכינתיה, הוא עֲשָׂנו - כמו שאמר הכתוב (שם לב ו) "הוא עשך", ולו אָנַחְנו - בכל אופן אנחנו שלו אם אנחנו טובים וצדיקים נקראים עמו, ואם לאו נקראים צאן מרעיתו, ולכן עבדו את ה' בשמחה, כי בחסדו הגדול בכל אופן לו אנחנו, והוא יתרון גדול ושמחת לב שמרוב רחמיו יתברך וזכות אבות זיכנו לזה.

בשמחה יצאו מן הגלות

בלשון הקודש: וַיֵּשׁ שְׁשׁוֹנָה כָּף: שְׁמַחָה ז' כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. וְשְׁמַחָה הָרִי פִּרְשׁוּהָ, כְּכַתוּב (ישעיה נה) כִּי בְשִׁמְחָה תִצְאוּ וְגו'. וְעֵתִידִים יִשְׂרָאֵל לְצֵאת מֵהַגְלוֹת בְּשִׁמְחָה הַזֹּ, וְכִי ז' כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. וְלָכֵן עֲבָדוּ אֶת ה' בְּשִׁמְחָה, כְּמוֹ שְׁכַתוּב (ויקרא טז) בְּזֹאת יָבֵא אֶהְרֹן אֶל הַקֹּדֶשׁ, וְהִכָּל אֶחָד.

בזוהר פרשת ויקרא (דף ח':): וְאֵית דְּמַתְנֵי הָכִי, שְׁמַחָה, דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. וְשִׁמְחָה הָא אוֹקְמוּהָ, כְּדַכְתִּיב, (ישעיה נה) כִּי בְשִׁמְחָה תִצְאוּ וְגו'. וְזַמִּינִין יִשְׂרָאֵל לְנִפְקָא מִן גְּלוּתָא, בְּהַאי שְׁמַחָה. וּמֵאַן אִיהִי כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. וְעַל דָּא עֲבָדוּ אֶת יי' בְּשִׁמְחָה, כְּמָה דְכַתִּיב, (ויקרא טז) בְּזֹאת יָבֵא אֶהְרֹן אֶל הַקֹּדֶשׁ, וְכִלָּא חַד.

אשרי חלקם של הצדיקים שמשתדלים בתורה ויודעים דרכי הקדוש ברוך הוא

באו לפניו ברננה - זו השלמות שלה. של שמחה בלב, ורננה בפה. וזוהי שלמות יתרה. והשלמות של השמחה הזו הרי ידועה ונודעת, וזהו התקון של האדם לפני רבונו, ואז - דעו כי ה' הוא האלהים. והכל בא בדבר אחד, שצריך אחר כך ליחד את השם הקדוש פראוי ולקשר זה בזה להיות הכל אחד, וזוהי עבודת הקדוש ברוך הוא. אמרו לו רבי אחא ורבי אבא, ודאי כף הוא. אשרי חלקם של הצדיקים שמשתדלים בתורה ויודעים דרכי הקדוש ברוך הוא. קמו והלכו אחרי רבי אבא שלשה מילין.

באו לפניו ברננה, דא שלימו דילה. דשמחה בלב, ורננה בפה. ודא הוא שלימו יתיר. ושלימו דהאי שמחה הָא אֲשַׁתְּמוּדְעָא, וְהָא יְדִיעָא. וְדָא הוּא תְקוּנָא דְבַר נֵשׁ לְקַמִּיָּה מְאֲרִיָּה. כְּדִין דְּעוּ כִּי יי' הוּא הָאֱלֹהִים. וְכִלָּא בְּחַד מְלָה אֲתִיָּא, דְּבַעֵי לְבַתֵּר לִיְחִידָא שְׁמָא קְדִישָׁא כְּדָקָא יְאוּת, וְלִקְשָׁרָא דָּא בְּדָא לְמַהוּי כִלָּא חַד, וְדָא הוּא פּוֹלְחָנָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. אֲמָרוּ לִיָּה רַבִּי אֶחָא וְרַבִּי אַבָּא, וְדָאֵי הָכִי הוּא. וְכָאָה חוֹלְקִיהוֹן דְּצַדִּיקָיָא דְּמַשְׁתַּדְּלִי בְּאוּרֵיָתָא, וְיַדְעֵי אֲרַחוּי דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, קָמוּ וְאֲזִלוּ אַבְתְּרִיָּה דְּרַבִּי אַבָּא, ג' מִלִּין.

אין השכינה שורה אלא מתוך שמחה - למדים מיעקב

בלשון הקודש: כָּאן יֵשׁ לְהִסְתַּכַּל בְּכַמָּה צְדָדִים, אֶחָד - שֶׁהֵנָּה רְאִינוּ שְׂאִין הַשְּׁכִינָה שׁוֹרָה בְּמָקוֹם עֲצוּב, אֶלָּא בְּמָקוֹם שֶׁיֵּשׁ בּוֹ שְׁמַחָה. אִם אֵין בּוֹ

בזוהר פרשת וישב (דף ק"פ:): הָכָא אֵית לְאִסְתַּכְלָא בְּכַמָּה סְטָרִין. חַד, דְּהָא חֲמִינָן דְּשְׁכִינְתָא לָא שְׂרִיָּא בְּאֲתֵר עֲצִיבוּ אֶלָּא בְּאֲתֵר דְּאֵית בֵּיה

שְׂמֵחָה, אֵין שְׂכִינָה שׁוֹרָה בְּאוֹתוֹ מְקוֹם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (מלכים ב ג): וְעַתָּה קָחוּ לִי מִנְגֵן וְהִיָּה כְּנֶגֶן הַמִּנְגֵן וְתִהְיֶה עָלָיו יָד ה' שֶׁהִרִי וְדָאֵי שֶׁשְׂכִינָה לֹא שׁוֹרָה בְּמְקוֹם עֲצוּב. מִנְּיָן לָנוּ? מִיַּעֲקֹב, שֶׁמִּשְׁשׁוּם שֶׁהִיָּה עֲצוּב עַל יוֹסֵף הַסֵּתֶלְקָה מִמְּנוֹ שְׂכִינָה. כִּיּוֹן שֶׁבָּאָה לוֹ הַשְּׂמֵחָה עַל בְּשׁוֹרֵת יוֹסֵף, מִיָּד וְתַחֲי רֹחַ יַעֲקֹב אֲבִיהֶם.

חֲדוּהָ. אֵי חֲדוּהָ לִית בֵּיהּ, לֹא שְׂרִיא שְׂכִינָתָא בְּהֵוּא אַתָּר. כְּמָה דְאַתָּ אָמַר, (מלכים ב ג) וְעַתָּה קָחוּ לִי מִנְגֵן וְהִיָּה כְּנֶגֶן הַמִּנְגֵן וְתִהְיֶה עָלָיו יָד יי רֹחַ אֱלֹהִים, דְּהָא שְׂכִינָתָא וְדָאֵי לֹא שְׂרִיא בְּאַתָּר עֲצוּב. מְגַלֵּן מִיַּעֲקֹב. דְּבִגִין דְּהוּהָ עֲצוּב עָלֶיהָ דִּיוֹסֵף אִסְתַּלְקַת שְׂכִינָתָא מִנִּיהּ, כִּיּוֹן דְאַתָּא לִיהּ חֲדוּהָ דְבְּשׁוֹרָה דִּיוֹסֵף מִיָּד וְתַחֲי רֹחַ יַעֲקֹב אֲבִיהֶם.

אֵין עֲבוּדַת ה' אֱלָא מִתּוֹף שְׂמֵחָה

בְּלִשׁוֹן הַקּוּדֹשׁ: אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, שְׂכִינָה לֹא שׁוֹרָה אֱלָא בְּמְקוֹם שְׁלָם, וְלֹא בְּמְקוֹם חֶסֶר, וְלֹא בְּמְקוֹם פְּגוּם, וְלֹא בְּמְקוֹם עֲצוּב, אֱלָא בְּמְקוֹם שֶׁהִתְפַּנֵּן, בְּמְקוֹם שְׂמֵחָה, וְלִכְּן בְּכָל אוֹתָן שְׁנַיִם שְׂרִיא נִפְרָד מֵאֲבִיו וַיַּעֲקֹב הִיָּה עֲצוּב, לֹא שְׂרִיתָה בּוֹ שְׂכִינָה.

בְּזוּהַר פֵּרֶשֶׁת וִיחִי (דף רט"ז): אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, שְׂכִינָתָא לֹא שְׂרִיא, אֱלָא בְּאַתָּר שְׁלָיִם, וְלֹא בְּאַתָּר חֶסֶר, וְלֹא בְּאַתָּר פְּגִים, וְלֹא בְּאַתָּר עֲצוּב, אֱלָא בְּאַתָּר דְּאַתְּכַוֵּן, בְּאַתָּר חֲדוּ. וּבִגִין כֶּן, כָּל אֵינִינֵן שְׁנַיִן דִּיוֹסֵף אִתְּפָרֶשׁ מֵאֲבוּי, וַיַּעֲקֹב הוּהָ עֲצוּב, לֹא שְׂרִיא בֵּיהּ שְׂכִינָתָא.

שְׁנַיִנוּ, אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר רַבִּי אַבְא, כְּתוּב (תהלים ק ב) עֲבָדוּ אֶת ה' בְּשְׂמֵחָה בְּאוֹ לִפְנֵי בְּרִנָּה. לְהוֹצִיא, שְׂאִין עֲבוּדַת הַקּוּדֹשׁ בְּרוּף הוּא אֱלָא מִתּוֹף חֲדוּהָ. שֶׁאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, אֵין שְׂכִינָה שׁוֹרָה מִתּוֹף עֲצוּבוֹת, שְׂכֵתוּב (מלכים ב ג) וְעַתָּה קָחוּ לִי מִנְגֵן וְהִיָּה כְּנֶגֶן הַמִּנְגֵן. מִנְּיָן מִנְּיָן שְׁלֹשׁ פְּעָמַיִם לְשֵׁם מָה? כְּדִי לְעוֹרֵר רֹחַ מְשַׁלְמוֹת הַכֹּל, שֶׁהוּא רֹחַ שְׁלָם.

תְּנַשָּׂא, אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר רַבִּי אַבְא, כְּתוּב (תהלים ק ב) עֲבָדוּ אֶת ה' בְּשְׂמֵחָה בְּאוֹ לִפְנֵי בְּרִנָּה. לְאַפְקָא, דְּלִית פּוֹלְחָנָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיף הוּא, אֱלָא מְגוֹ חֲדוּהָ. דְּאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, לִית שְׂכִינָתָא שְׂרִיא מְגוֹ עֲצוּבוֹת, דְּכִתִּיב (מלכים ב ג) וְעַתָּה קָחוּ לִי מִנְגֵן וְהִיָּה כְּנֶגֶן הַמִּנְגֵן. מִנְּיָן מִנְּיָן תֵּלַת זִמְנֵי אֲמַאי. בִּגִין לְאַתְעָרָא רֹחַא מְשַׁלְמוֹתָא דְכָלָא, דְּהוּא רֹחַ שְׁלִימָא.

עֲבוּדַת הַתְּפִלָּה צְרִיכָה לְהִיּוֹת בְּשְׂמֵחָה

בְּלִשׁוֹן הַקּוּדֹשׁ: רַבִּי יוֹסֵי פִתַּח וְאָמַר, (שם ב) עֲבָדוּ אֶת ה' בִּירְאָה וְגִילוּ בְּרַעְדָּה, וְכְתוּב (שם ק) עֲבָדוּ אֶת ה' בְּשְׂמֵחָה בְּאוֹ לִפְנֵי בְּרִנָּה. בֹּא רְאֵה, כָּל אָדָם שֶׁבָּא לְעַבְדֵי לְקוּדְשׁ בְּרוּף הוּא, בְּבִקְרָא וּבְעֵרֵב צְרִיף

בְּזוּהַר פֵּרֶשֶׁת וִיחִי (דף רכ"ט): רַבִּי יוֹסֵי פִתַּח וְאָמַר, (תהלים ב) עֲבָדוּ אֶת ה' בִּירְאָה וְגִילוּ בְּרַעְדָּה, וְכִתִּיב, (תהלים ק) עֲבָדוּ אֶת ה' בְּשְׂמֵחָה בְּאוֹ לִפְנֵי בְּרִנָּה. תָּא חֲזִי, כָּל בַּר נֶשׁ דְּאַתִּי לְמַפְלַח

לעבד את הקדוש ברוך הוא.

בלשון הקודש: עבודת התפלה, שצריך אדם לעבד לפני הקדוש ברוך הוא בשמחה וברננה להכליל את פנסת ישראל ביניהם, ואחר כך ליחד היחוד פראוי, שכתוב דעו פי ה' הוא אלהים. זהו סוד היחוד בסוד העבודה.

ליה לקודשא בריך הוא, בצפרא ובפניא בעי למפלח ליה לקודשא בריך הוא.

פולחנא דצלותא, דקא בעי בר נש למפלח קמי קודשא בריך הוא, (שמות כ"ט ע"א) בשמחה וברננה לאכללא לכנסת ישראל ביניהו, ולבתר ליחדא יחודא פדקא חזי. דכתיב, (תהלים ק) דעו כי ה' הוא אלהים, דא רזא דיחודא ברזא דפולחנא.

צריך האדם לעבוד לפני הקב"ה בחדוה ולהראות חדוה בעבודתו

ועם כל זה צריך אדם לעבד לפני הקדוש ברוך הוא בחדוה ולהראות חדוה בעבודתו, ושני אלה - שמחה ורננה - כנגד שני אלה. שתי תפלות, שני קרבנות ליום כנגד שני אלה, שהם שמחה ורננה. שמחה בבקר, ורננה בלילה. ועל זה (במדבר כח) את הכבש אחד תעשה בבקר ואת הכבש השני תעשה בין הערבים. (זוהר ח"א פרשת ויחי דף רכ"ט ע"ב)

ועם כל דא, בעי בר נש למפלח קמיה דקודשא בריך הוא בחדוה, ולאחזאה חדוה בפולחניה, ואלין תרין שמחה ורננה, לקב ל תרין אלין, תרין צלותין, תרין קורבנין ליומא לקבל תרין אלין, דאינון שמחה ורננה. שמחה בצפרא, ורננה ברמשא. ועל דא, (במדבר כח) את הכבש אחד תעשה בבקר ואת הכבש השני תעשה בין הערבים.

השמחה בעבודת ה' ועבודת הקרבנות האיר נעשים בשמחה וכן תשובה נעשית בשמחה על ידי למוד התורה

בלשון הקודש: פתח רבי יהודה ואמר, (תהלים ק) עבדו את ה' בשמחה וגו'. עבדו את ה' בשמחה, כך למדנו, שכל עבודה שצריך אדם לעבד את הקדוש ברוך הוא, צריך בשמחה וברצון הלב, כדי שתמצא עבודתו בשלמות. ואם תאמר שעבודת הקרבן כף היא - אי אפשר! שהרי אותו אדם שעבר על מצות רבוננו ועל מצות התורה ושב לפני רבוננו, באיזה פנים יעמד לפניו? הרי ודאי ברוח

בזוהר פרשת ויקרא (דף ח'): פתח רבי יהודה (כ"ו) ואמר, (תהלים ק) עבדו את יי בשמחה וגו'. עבדו את יי בשמחה, הכי אוליפנא, דכל פולחנא דבעי בר נש למפלח לקודשא בריך הוא, בעי בחדוותא, ברעותא דלבא, בגין דישתכח פולחניה בשלימו. ואי תימא פולחנא דקרבנא הכי הוא. לא אפשר, דהא ההוא בר נש דעבר על פקודא דמאריה, על פקודא דאורייתא, ותב

לקמי דמאריה, במאן אנפין יקום קמיה, הא ודאי ברוח תבירא, ברוח עצוב, אן הוא שמחה, אן הוא רננה.

שבורה, ברוח עצובה, איפה השמחה? איפה הרננה?

הכהנים צריכים תמיד להמצא בפנים מאירות, שמחים יותר מכל העם

אָלָא תמן תנינן, ההוא בר נש דחטי קמי מאריה, ועבר על פקודוי, ואתי לקרבא קרבנא, ולתקנא גרמיה, ברוח תבירא, ברוח עצובא בעי לאשתכחא, ואי בכי שפיר מפלא. הא שמחה הא רננה לא אשתכח. אלא במאי אתתקן. בהנהו כהני ולינאי, דהא אינון אשלימו שמחה ורננה בגיניה. שמחה ככהנא אתקיים, בגין דהוא רחיקא מן דינא תדיר, וכנהנא בעי לאשתכחא תדיר באנפין נהירין, חדאן יתיר מכל עמא. דהא כתרא דיליה גרים. רננה בלינאי, והכי הוא, דהא לינאי משתכחי על שיר לעלמין, כמה דאוקמוה.

אלא שם שנינו, אותו אדם שחוטא לפני רבונו ועבר על מצוותיו, ונבא להקריב קרבן ולתקן את עצמו ברוח שבורה, צריך להמצא ברוח עצובה. ואם הוא בוכה, זה יפה מהכל. הרי שמחה והרי רננה אין נמצאים. אלא במה מתתקן? באותם כהנים ולוים, שהרי הם משלימים שמחה ורננה בשבילו. השמחה מתקיימת בכהן, משום שהוא תמיד רחוק מן הדין, והכהנים צריכים תמיד להמצא בפנים מאירות, שמחים יותר מכל העם, שהרי הפתר שלו גורם הרננה בלוים, וכך זה, שהרי הלוים נמצאים תמיד על השיר, כמו שבארוה.

דעו כי ה' הוא אלהים - לקרב רחמים לדין, ומתמתק הכל

בזוהר פרשת ויקרא (דף ח:): ואלין קיימין עליה, וביה אשתלים פולחנא לקודשא בריך הוא. כהנא קאים עליה וכון מילין, בחדוותא ברעותא, ליחדא שמא קדישא כדקא יאות. ולינאי בשיר. כדין כתיב דעו כי יי' הוא אלהים. דא הוא קרבן לקרבא רחמי בדינא, ומתבסם כלא.

ואלו עומדים עליו, ובהם נשלמת העבודה לקדוש-ברוך-הוא. הפהן עומד עליו ומכון דברים בשמחה וברצון, ליחד את השם הקדוש כראוי, והלוים בשיר. אז כתוב, דעו כי ה' הוא אלהים. זהו קרבן לקרב רחמים לדין, והכל מתבסם.

הַשְּׂמֵחַ דלא אשתכח קרבנא, מאן דחטי קמי מאריה ותב לגביה, ודאי במרירו דנפשא, בעצבו, בבכיה, ברוח תבירא, היאך אוקים שמחה ורננה, הא לא אשתכחו גביה. אלא הכי אוקמוה, דתושבתן דמאריה, וחדוותא דאורייתא, ורננה דאורייתא, דא הוא

עכשו שלא נמצא קרבן, מי שחוטא לפני רבונו ושב אליו, ודאי במרירות הנפש, בעצב, בבכיה, ברוח שבורה, איך מקים שמחה ורננה? הרי אין הם נמצאים אצלו? אלא כך פרשוה, שתשבחות רבונו ושמחת התורה ורננות התורה, זוהי שמחה ורננה. והרי שנינו, ולא מתוך

עצבות וכו', שלא יעמד אדם לפני רבנו בעצבות, והרי לא יכול, אז מה תקנתו?

שמחה ורננה. והא תנינן ולא מתוך עצבות וכו', דלא יקום בר נש קמיה מאריה בעצבו והא לא יכיל ומאי תקנתיה.

בשמחה יצאו מן הגלות

ויש ששונה כפי: שמחה זו כנסת ישראל. ושמחה הרי פשוטה, ככתוב (ישעיה נה) כי בשמחה תצאו וגו'. ועתידים ישראל לצאת מהגלות בשמחה הזו, ומי זו? כנסת ישראל. ולכן עבדו את ה' בשמחה, כמו שכתוב (ויקרא טו) בזאת יבא אהרן אל הקדש, והכל אחד.

ואית דמתני הכי, שמחה, דא כנסת ישראל. ושמחה הא אוקמוה, כדכתיב, (ישעיה נה) כי בשמחה תצאו וגו'. וזמינן ישראל לנפקא מן גלותא, בהאי שמחה. ומאן איהי כנסת ישראל. ועל דא עבדו את יי' בשמחה, כמה דכתיב, (ויקרא טו) בזאת יבא אהרן אל הקדש, וכלא חד.

באו לפניו ברננה - זו השלמות שלה. של שמחה בלב, ורננה בפה. וזוהי שלמות יתרה. והשלמות של השמחה הזו הרי ידועה ונודעת, וזהו התקון של האדם לפני רבנו, ואז - דעו כי ה' הוא האלהים. והכל בא בדבר אחד, שצריך אחר כך ליחד את השם הקדוש פראוי ולקשר זה בזה להיות הכל אחד, וזוהי עבודת הקדוש ברוך הוא. אמרו לו רבי אחא ורבי אבא, ודאי כך הוא. אשרי חלקם של הצדיקים שמושתדלים בתורה ויודעים דרכי הקדוש ברוך הוא. כמו והלכו אחרי רבי אבא שלשה מילין. (זוהר

באו לפניו ברננה, דא שלימו דילה. דשמחה בלב, ורננה בפה. ודא הוא שלימו יתיר. ושלימו דהאי שמחה הא אשתמודעא, והא ידיעא. ודא הוא תקווא דבר נש לקמיה מאריה. כדין דעו כי יי' הוא האלהים. וכלא בחד מלה אתיא, דבעי לבתר ליחדא שמא קדישא כדקא יאות, ולקשרא דא בדא למיהוי כלא חד, ודא הוא פולחנא דקודשא בריך הוא. אמרו ליה רבי אחא ורבי אבא, ודאי הכי הוא. וזכאה חולקיהון דצדיקיא דמשתדלי באורייתא, וידעי ארחוי דקודשא בריך הוא, כמו ואזלו אבתריה דרבי אבא, ג' מילין.

ח"ג ויקרא דף ח.)

בדברי תורה ובמצוות התורה צריך ומצוה לשמח

אחרי מות שני בני אהרן. רבי יצחק פתח, (תהלים ב) עבדו את ה' ביראה וגילו ברעדה. וכתוב (שם ק) עבדו את ה' בשמחה באו לפניו ברננה. הפסוקים הללו קשים זה על זה. אלא כך שנינו, עבדו את ה' ביראה - שכל עבודה שרופה בן אדם לעבד לפני רבנו,

בזוהר פרשת אחרי מות (דף נ"ו): אחרי מות שני בני אהרן. רבי יצחק פתח, (תהלים ב) עבדו את יי' ביראה וגילו ברעדה. וכתוב, (תהלים ק) עבדו את יי' בשמחה באו לפניו ברננה. הני קראי קשיין אה נדדי, אלא הכי תאנא, עבדו את יי' ביראה. דכל פולחנא דבעי בר נש

בְּרֵאשׁוֹנָה צָרִיף יִרְאֶה, לְפָחַד מִמֶּנּוּ.
 וּמִשׁוּם הַפְּחַד שֶׁל אֲדוֹנָו יִמְצָא אַחַר כָּף
 שְׂיַעֲשֶׂה בְּשִׂמְחָה אֶת מִצְוֹת הַתּוֹרָה, וְעַל
 כֵּן כָּתוּב, (דברים י) מָה ה' אֱלֹהֶיךָ שֶׁאֵל
 מֵעַמֶּךָ כִּי אִם לִירְאֶה.

לְמַפְלַח קָמִי מֵאֲרִיָּה, בְּקִדְמִיתָא בְּעֵי
 יִרְאֶה, לְדַחֲלָא מְנִיָּה, וּבְגִין דַּחֲלָא
 דְּמֵאֲרִיָּה, יִשְׁתַּכַּח לְבַתֵּר דִּיעֲבִיד
 בְּחֻדְוֹתָא פְּקוּדֵי אֲוִרֵיתָא. וְעַל דָּא כְּתִיב,
 (דברים י) מָה יִי אֱלֹהֶיךָ שׁוֹאֵל מֵעַמֶּךָ כִּי
 אִם לִירְאֶה.

וְגִילּוֹ בְּרַעְדָּה - שְׂאָסוּר לְאָדָם לְשִׂמְחָה
 יוֹתֵר בְּעוֹלָם הַזֶּה. וְזֶה בְּדַבְּרֵי הָעוֹלָם. אָבֵל
 בְּדַבְּרֵי תּוֹרָה וּבְמִצְוֹת הַתּוֹרָה צָרִיף
 לְשִׂמְחָה. אַחַר כָּף יִמְצָא אָדָם שְׂיַעֲשֶׂה
 בְּשִׂמְחָה אֶת מִצְוֹת הַתּוֹרָה, שְׂכָתוּב עֲבָדוּ
 אֶת ה' בְּשִׂמְחָה.

וְגִילּוֹ בְּרַעְדָּה. דְּאָסִיר לִיָּה לְבַר נָשׁ
 לְמַחְדֵי יִתִּיר בְּעֵלְמָא דִּין. הָאִי
 בְּמַלֵּי דְעֵלְמָא, אָבֵל בְּמַלֵּי דְאֲוִרֵיתָא
 וּבְפְקוּדֵי דְאֲוִרֵיתָא, בְּעֵי לְמַחְדֵי לְבַתֵּר,
 יִשְׁתַּכַּח בַּר נָשׁ דִּיעֲבִיד בְּחֻדְוֹתָא פְּקוּדֵי
 אֲוִרֵיתָא. דְּכְתִיב, עֲבָדוּ אֶת יִי בְּשִׂמְחָה.

ספר זוהר השמחה

חלק ג

זוהר השמחה גלות וגאולה

בו יבואר גודל מעלת עבודת ה' בשמחה, ואיך שכל עניני היהדות תלויים בשמחה, ואין אדם יכול לשער מה שיכול לפעול על ידי השמחה, שידע האדם שכל תענוגי העולם הזה הם כאין וכאפס לעומת התענוג האמיתי להתענג על ה' שזה שעשועי ותענוגי הגן עדן, ויתבונן אז בשכלו הוֹך כי יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בשמחה בעולם הזה שעולה לאלף ידות לעומת שלא בשמחה, ועוד כי כל תכלית ביאת האדם בעולם הזה הוא כדי שיעבוד את ה' בשמחה דווקא כמו עבדו את ה' בשמחה, וכמו שדרשו חז"ל על הפסוק תחת אשר לא עבדת את ה' אלוקיך בשמחה, ושעה אחת בשמחה שוה יותר מכל חיי העולם הבא, ויתבונן בשכלו כמה שעות מימי חייו הלכו לבטלה שהפסיד שלא היה בשמחה, והוא יסוד חשוב מתיקוני התשובה.

כל זה מלוקט מדברי חז"ל בש"ס בבלי ירושלמי ומדרשים, זוהר הקדוש תיקונים וכתבי האריז"ל והבעש"ט ותלמידיהם הקדושים וספרי הראשונים, ומספרי מוסר מגדולי האחרונים זלה"ה, ודבריהם הקדושים חוצבים מלהבות אש, מלהיבים נפש האדם לעבודת הבורא. דברים העומדים ברומו של עולם ובני אדם מזלזלים בהם, ואפילו הלומדים והיראים מחמת חסרון ידיעה. ועל ידי ספר זה יהיה יד הכל ממשמשין בהן ויזכרו לשמור ולקיים.

יצא לאור חודש סיון ה'תשע"ד

מפעל הזוהר העולמי סניף בת ים 0527-651911 בו ימצאו רבנים, מגידי שיעור וראשי ישיבות, מלמדים ומחנכים את הדרך אשר ילכו בה ואת המעשה אשר יעשו. כל בני אדם ימצאו בו הדרכה נפלאה איך להדריך את ביתם לתורה ויראת שמים בשמחה, שעל ידה יזכו לתשובה מאהבה כמו שאמר דוד המלך ע"ה, (תהלים ע"ג, כ"ח) "וְאֲנִי קָרַבְתִּי אֱלֹהִים לִי טוֹב".

המעין בספר זוהר השמחה בלתי ספק יקבל תועלת גדולה ונפלאה בהתעוררות בלתי גבול להתאמת ולהתחזק לקיים מצות הבורא יתברך שמו על ידי עבודת ה' בשמחה, ושיכול על ידה להגיע להשגות רוחניות מופלאות.

הרשות נתונה לכל מי שברצונו להדפיס קטעים מספר זה או כל הספר בכל לשון שהוא בכל מדינה ומדינה, כדי להרבות תורה ויראת שמים בעולם ולעורר לבות אחב"י לתשובה.

חלק ג'

זוהר השמחה גלות וגאולה

וְחֲדָהּ שֶׁל צִיּוֹן עֲתִיד הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְשִׂמְחַת אֶת יִשְׂרָאֵל בְּשִׂמְחָה יִתְּרָה מֵהַכֵּל

בלשון הקודש: רבי יוסי אָמר, שׁוֹשׁ אֲשִׁישׁ בְּה' - שְׁתֵּי חֲדוּתוֹת. בְּה' - בְּרַחֲמִים. תְּגַל נַפְשִׁי - הֲרִי (אחת בחדוה) בְּדִין. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בְּכָל שִׂמְחָה שֶׁל שִׂמְחָה. וְחֲדָהּ שֶׁל צִיּוֹן עֲתִיד הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְשִׂמְחַת אֶת יִשְׂרָאֵל בְּשִׂמְחָה יִתְּרָה מֵהַכֵּל, שְׁכַתוֹב (שם לה) וּפְדוּיֵי ה' יִשְׁבּוּ וּבָאוּ צִיּוֹן בְּרִנָּה וְגו'. וּפְדוּיֵי ה' יִשְׁבּוּ - הֲרִי אַחַת. וּבָאוּ צִיּוֹן בְּרִנָּה - הֲרִי שְׁתֵּים. וְשִׂמְחַת עוֹלָם עַל רֵאשִׁים - הֲרִי שְׁלֹשׁ. שֶׁשׁוֹן וְשִׂמְחָה יִשְׁגוּ - הֲרִי אַרְבַּע. כְּנִגְדָם שֶׁל אַרְבַּע פְּעֻמִּים שֶׁהַתְּפִזָּרוּ יִשְׂרָאֵל בֵּין הָעַמִּים, וְאָז כְּתוֹב (שם יב) וְאִמְרַתֶּם בַּיּוֹם הַהוּא הוֹדוּ לַה' קְרָאוּ בְּשִׁמּוֹ וְגו'.

בְּזוהר פֵּרֶשֶׁת יִתְרוֹ (דף צ.ז): ר' יוסי אָמר, שׁוֹשׁ אֲשִׁישׁ בֵּינִי, תְּרִין חֲדוּוֹן. בֵּינִי: בְּרַחֲמִי. תְּגַל נַפְשִׁי, הָא (חד חדוה) בְּדִינָא. אָמַר ר' יְהוּדָה, בְּכָלֵא חֲדוּהָ עַל חֲדוּהָ. וְחֲדָהּ דְּצִיּוֹן, זְמִין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַחַדְאָה לְיִשְׂרָאֵל, בְּחֲדוּוֹתָא יִתִּיר מִכָּלֵא, דְּכְתִיב, (ישעיה לה) וּפְדוּיֵי יְיָ יִשְׁבּוּ וּבָאוּ צִיּוֹן בְּרִנָּה וְגו', וּפְדוּיֵי יְיָ יִשְׁבּוּ, הָא חד. וּבָאוּ צִיּוֹן בְּרִנָּה, הָא תְּרִי. וְשִׂמְחַת עוֹלָם עַל רֵאשִׁים, הָא תְּלַת. שֶׁשׁוֹן וְשִׂמְחָה יִשְׁגוּ, הָא אַרְבַּע. לְקַבְּלִיהוֹן דְּאַרְבַּע זְמַנִּין דְּאַתְּפִזְרוּ יִשְׂרָאֵל בֵּינֵי עַמִּמָּא. וְכַדִּין כְּתִיב (ישעיה יב) וְאִמְרַתֶּם בַּיּוֹם הַהוּא הוֹדוּ לַיְיָ קְרָאוּ בְּשִׁמּוֹ וְגו'.

שְׁעִשְׁוֹעֵי הַקִּב"ה וְשִׂמְחָתוֹ בְּקִימַת וְלִימוּד חֲצוֹת לַיְלָה

בלשון הקודש: שְׁהִים אֶחָד, נְהַר וְגו'. נְהַר שְׁיִוצָא מֵעֵדן וְגו' שֶׁהַשְּׂקָה מְמַנּוּ. כָּאֵן כָּל הַסוּד הַסְּתוּם שֶׁל הָאֲמוּנָה. וְלִמְדָנוּ שְׁמִי שֶׁמִּתְעוֹרֵר בְּלִילָה בְּאוֹתָהּ שְׁעָה שְׁנַכְנַס הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא יַחַד עִם הַצְּדִיקִים בְּגוֹ, צְרִיף לוֹמַר פְּסוּק זֶה בְּרִצּוֹן הַלֵּב וְלִכּוֹן דְּעִתּוֹ בּוֹ, וְאַחַר כֵּן אוֹדֵךְ עַל כִּי נוֹרְאוֹת נִפְלְאוֹתֵי נִפְלְאוֹתֵי מַעֲשֵׂיךָ וְנִפְשִׁי יִדְעַת מְאֹד. (ואחר כך ונהר יצא מעדן וגו'). וְזֶהוּ שְׁבַח הַחֲסִידִים הַרְאִשׁוֹנִים כְּשֶׁהִתְעוֹרְרוּ בְּחֲצוֹת הַלַּיְלָה, וְאַחַר כֵּן מְסַדְּרִים הַשְּׁבַח שֶׁלָּהֶם וְעוֹסְקִים בַּתּוֹרָה.

הַשְּׁלֵמָה מֵהַשְּׂמִטוֹת (סימן י) דְּאִינּוֹן חַד נְהַר וְגו'. נְהַר דְּנִפְיָק מֵעֵדן וְגו' דְּאַשְׁתְּקֵי מִנְיָה. הִכָּא כָּל רְזָא סְתִימָא דְּמַהִימְנוּתָא. וְאוֹלִיפְנָא, הָאֵי מֵאֵן דְּאַתְעָר בְּלִילָא, בְּהִיא שְׁעַתָּא דְּעָל קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּהִדִּי צְדִיקֵי יֵא בְּגִנְתָּא. אִיצְטְרִיף לוֹמַר קְרָא דָא, בְּרַעוּתָא דְּלָבָא. וְלִכּוֹנָא דְּעִתִּיהָ בֵּיהּ. וּבְחַר (תהלים קל"ט) אוֹדֵךְ עַל כִּי נוֹרְאוֹת נִפְלְאוֹתֵי נִפְלְאוֹתֵי מַעֲשֵׂיךָ וְנִפְשִׁי יִדְעַת מְאֹד. (ולבחר ונהר יוצא מעדן וגו') וְהֵינּוּ שְׁבַחָא דְּחֲסִידֵי קְדָמָי כַּד מִתְעָרִי בְּפִלְגוֹת לַיְלָא. וּבְחַר מְסַדְּרֵי שְׁבַחֵיהוּ וְלַעֲאֵן בְּאוֹרֵי יִתָּא.

שמחת הקב"ה בחידושי תורה של הצדיקים

בלשון הקודש: מהו שעשועו של הקדוש ברוך הוא? אלא כל הצדיקים שעומדים בדמיותיהם ומתלבשים בגן בכל יום ויום, פיון שרוחצים בטל שעתיד הקדוש ברוך הוא להחיות בו מתים, נכנסים כלם למשיח ושואלים מה ששואלים, והרי התעוררו החברים.

בלשון הקודש: אחר כך מתפנסים ומשתדלים כלם בדעת עליונה בכל הישיבות ששם, ועליהם כמה מונים, ומתחדשים שם כמה חדושים בתורה. אחר כך יוצאים כלם ורואים כשבא אליהו לאבות, הוא יוצא והם נכנסים, ועומדים לפני האבות, ושמוחים בהם ובכמה בנים קדושים ששביבם ושמוחים כלם.

בלשון הקודש: כשנכנס הקדוש ברוך הוא בחצות הלילה, כלם עומדים מתקנים כראוי, וכל ההשתדלות שהשתדלו כל אותו היום בחדושי תורה, תאות הקדוש ברוך הוא באותם צדיקים שחדשו בה דברים, ומשתעשע בהם ובאותם הדברים.

בזוהר פרשת בלק (דף קצ"ג):
שעשועא דקודשא בריך הוא מאי הוא. אלא, כל צדיקייא דקימין בדיוקנייהו מתלבשין בגנתא בכל יומא ויומא. פיון דאתסחאן בטלא דזמין קודשא בריך הוא לאחייא ביה מתייא, עאלין כולהון לגבי משיח ושאלין מה דשאלין, והא אתערו חברייא.

לבתר מתפנשין ומשתדלין כולהו בדעתא עילאה דכולהו מתיבתי דתמן ועלייהו כמה ממנן. ומתחדשי תמן כמה חדושין באורייתא. לבתר נפקי כולהו וחקאן כד אתי אליהו לגבי אבהון. איהו נפיק ואינהו עאלין וקימין קמי אבהון וחדו בהו בכמה בנין קדישין דבסחרנייהו וחדאן כולהו.

כד עייל קודשא בריך הוא בפלגות ליליא כולהו קיימי מתקנן כדקא יאות. וכל אשתדלותא דאשתדלי כל ההוא יומא בחדושי דאורייתא, קודשא בריך הוא, תיאובתיה באינון צדיקייא דחדשו בה מילין ואשתעשע בהו ובאינון מילין.

הקב"ה מתגלה עליהם והם רואים בנועם ה'

בלשון הקודש: אחר כך כלם מתקנים זכר ונקבה, ואחר שהקדוש ברוך הוא הריח והשתעשע בהם בכל אותם דברים סודות חכמתם, מתגלה עליהם, והם רואים באותו נעם ה', אז כלם שמוחים בחדוה רבה עד שמתפשט זיון ואורם, ומאותו המושך זיו ואור של חדוה שלהם עושים פרות ותולדות לעולם הזה, ואותו פרי

בזוהר פרשת בלק (דף קצ"ג): לבתר כולהו מתקנן דכר ונקיבא. וקודשא בריך הוא פתר דארח ואשתעשע בהו בכל אינון מילין רזין דחקמתא דילהון, אתגלי עלייהו ואינון חקאן בההוא נועם יי. כדין כלהו חדאן בחדוה סגי, עד דמתפשטי זיוא ונהורא דילהון. ומההוא משיכו זיוא ונהורא דחדוה

דילהוון, עבדין פירין ואיבין לעלמא דא. ויהווא פרי ואיבא עאל תחות גרפוי דשכינתא, עד זמנא דאיצטריף.

ותולדה נכנס תחת פנפי השכינה עד זמן שצריך.

וכן משתעשע בכל צדיק וצדיק (ואמר) ואמרין, זכאה איהו מלכא דבנין אלין אתברירו לחולקיה ועדביה.

בלשון הקודש: וכך משתעשע בכל צדיק וצדיק, (ואמר) ואומרים: אשרי המלך שבנים הללו נבררו לחלקו וגורלו!

השי"ת נשבע ואומר: אם אשכחך ירושלים תשכח ימיני תדבק לשוני לחכי אם לא אזכרכי אם לא אעלה את ירושלים על ראש שמחתי

בזוהר פרשת בלק (דף קצ"ג:): קלא אתער מאמצעיתא דרקיעא וקרא בקל תקיף ואמר, (תהלים קל"ז) זכור יי לבני אדם את יום ירושלים האומרים ערו ערו עד היסוד בה. כדין ערטירו דיליה וקרקורא דיליה ומכל צדיקייא דתמן אשתמע בתלת מאה ותשעין רקיעין. בגין דלא אית חדוה ושעשוועא לקודשא בריה הוא, אלא בשעתא דקיימי בהו (דקאים בהדי) צדיקייא דתמן. ובגין דא אומי ואמר, (תהלים קל"ז) אם אשכחך ירושלים תשכח ימיני תדבק לשוני לחכי אם לא אזכרכי אם לא אעלה את ירושלים על ראש שמחתי. בכל אתר דאית חדוה לקודשא בריה הוא, קלא דא נפיק וקארי.

בלשון הקודש: קול מתעורר מאמצע הרקיע וקורא בקול חזק ואומר: זכור ה' לבני אדם את יום ירושלים האומרים ערו ערו עד היסוד בה. ואז רעש השמחה שלו והקרקור שלו ומכל הצדיקים ששם נשמעים בשלש מאות ותשעים רקיעים, משום שאין חדוה ושעשווע לקדוש ברוך הוא אלא בשעה שעומדים בהם (שעומד יחד עם) הצדיקים ששם, ומשום זה נשבע ואמר: אם אשכחך ירושלים תשכח ימיני תדבק לשוני לחכי אם לא אזכרכי אם לא אעלה את ירושלים על ראש שמחתי. בכל מקום שיש חדוה לקדוש-ברוך-הוא, קול זה יוצא וקורא.

זכר לעולם בריתו דבר צוה לאלף דור

כדיין נפיק מתמן וסליק ובטש רקיעין ושאיג שאיגין, עד דכל חילי שמיא כולהו בערטורא. כדין נשכא רוחא ובטש בטרפין דההוא אילנא ברבא וכל ענפין דיליה בטשין דא בדא. וקלא אתער מגו נופא דאילנא וקרי ואמר. (תהלים ק"ה) זכר לעולם בריתו

בלשון הקודש: אז יוצא משם ועולה ומכה רקיעים ושואג שאגות, עד שכל חילות השמים כלם ברעש השמחה, ואז נושבת רוח ומכה בעלים של אותו אילן גדול, וכל הענפים שלו מפים זה בזה, וקול מתעורר מתוך נוף האילן, וקורא ואומר: זכר לעולם בריתו דבר צוה לאלף דור

דְּבַר צְוִיָּה לְאַלְף דּוֹר (דברי הימים א ט"ז)
 אֲשֶׁר פָּרַת אֶת אַבְרָהָם וּשְׁבוּעָתוֹ לְיִצְחָק.
 כִּי־נָן דְּקָלָא דָא אֲתַעֵר שְׁמַע אַבְרָהָם סְבָא
 וְאֲתַעֵר (כדין) כִּד אִיהוּ רַעְנָא לְמַלְכָא
 וְאֲתַנְחַם בְּהַדְיָה.

אֲשֶׁר פָּרַת אֶת אַבְרָהָם וּשְׁבוּעָתוֹ לְיִצְחָק.
 כִּי־נָן שְׁקוּל זֶה מִתְעוֹרָר, שׁוֹמֵעַ אַבְרָהָם
 סְבָא וּמִתְעוֹרָר, (א) כִּי־נָן אֲשֶׁר הוּא רַצוֹן
 לְמַלְכָא, וּמִתְנַחֵם אִתּוּ.

רוח דרומית כל הרצון והשמחה והרפואה מעוררת על העולם

בזוהר פרשת בלק (דף קצ"ג): בְּהֵי־אֵי
 שְׁעָתָא אֲתַעֲרַת רוּחָא חֲדָא
 מִסְטָרָא דְדָרוּם וְכָל רַעוּ וְחֲדוּהָ וְאַסְנוּתָא
 אֲתַעֵר עַל עַלְמָא. וְכַדִּין סְלִיק צַפְרָא
 וְרַעְנָא אֲשַׁתְּכַח וְנִיחָא לְכָל אֲסִירֵי
 מַלְכָא דְאִינוּן בְּבֵי מְרַעֲיֵיהוּ. זַכָּאָה עֲמָא
 דִּיכְלִין לְמַנְדַּע מְרִזִין טְמִירִין סְתִימִין
 דְּמַלְכָא קְדִישָׁא.

בלשון הקודש: בְּאוֹתָהּ שְׁעָה מִתְעוֹרְרַת רוּחַ
 אַחַת מִצַּד דְרֹום, וְכָל רַצוֹן וְחֲדוּהָ וּרְפוּאָה
 מִתְעוֹרְרִים עַל הָעוֹלָם. וְאִז עוֹלָה הַבְּקָר,
 וְנִמְצָא רַצוֹן וּמְנוּחָה לְכָל אֲסִירֵי הַמַּלְכָא
 שֶׁהֵם בְּבֵית חוֹלִים. אֲשֶׁרֵי הָעָם שִׁיכּוּלִים
 לְדַעַת מֵהַסּוּדוֹת הַטְּמִירִים וְהַנְּסִתָּרִים שֶׁל
 הַמַּלְכָא הַקְּדוֹשׁ.

שמחת הגוף בעת תחית המתים

בזוהר פרשת חיי שרה (דף קל:): אָמַר
 רַבִּי יִצְחָק מִהֲכָא מִשְׁמַע
 שְׁהוּאִיל וְאֲתָה הוּלֵךְ בְּשְׁלִיחוֹת זֶה לֹא
 תִּקַּח אִשָּׁה לְבָנִי, כְּלוּמַר שְׁלֹא תִּקַּח גּוֹף
 לְבָנִי (ד"א לְבַנְיָיִן) לִיכְנֹס בְּגוֹף אַחַר בְּגוֹף
 זֶר בְּגוֹף שְׁאִינוּ רְאוּי לּוֹ, אֲלֹא בְּהֵוּא
 מִמֶּשׁ שְׁהוּא שְׁלִי, בְּהֵוּא מִמֶּשׁ שְׁיִצְאָתִי
 מִמְּנֹ, הֲדָא הוּא דְכְּתִיב כִּי אִם אֶל אֲרָצִי
 וְאֶל מוֹלְדֹתַי תֵּלֵךְ.

בלשון הקודש: אָמַר רַבִּי יִצְחָק, מִכָּאֵן
 מִשְׁמַע, שְׁהוּאִיל וְאֲתָה הוּלֵךְ בְּשְׁלִיחוֹת
 זֶה, לֹא תִּקַּח אִשָּׁה לְבָנִי. כְּלוּמַר שְׁלֹא
 תִּקַּח גּוֹף לְבָנִי [לְבַנְיָיִן] לִהְכָּנֹס בְּגוֹף אַחַר,
 בְּגוֹף זֶר, בְּגוֹף שְׁאִינוּ רְאוּי לּוֹ, אֲלֹא
 בְּהֵוּא מִמֶּשׁ שְׁהוּא שְׁלִי, בְּהֵוּא מִמֶּשׁ
 שְׁיִצְאָתִי מִמְּנֹ. זֶהוּ שְׁכְּתוּב כִּי אִם אֶל
 אֲרָצִי וְאֶל מוֹלְדֹתַי תֵּלֵךְ.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי מַהוּ וְלִקְחַתְּ אִשָּׁה לְבָנִי
 לְיִצְחָק. אָמַר רַבִּי יִצְחָק אוֹתוּ
 הַגּוֹף שְׁנִצְטָעַר עִמִּי בְּאוֹתוֹ הָעוֹלָם, וְלֹא
 הָיָה לוֹ הִנָּאָה וְכִסּוּף בּוֹ מִפְּנֵי יִרְאַת קוֹנוֹ,
 אוֹתוֹ הַגּוֹף מִמֶּשׁ תִּקַּח לְיִצְחָק עִמּוֹ בְּהֵאִי
 שְׁמַחַת הַצְּדִיקִים. לְיִצְחָק עִמּוֹ בְּשְׁמַחַת
 הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, לְיִצְחָק עִמּוֹ דְּעַכְשָׁיו
 עַת שְׁחוּק בְּעוֹלָם הֲדָא הוּא דְכְּתִיב,
 (תהלים ככו) אִז יִמְלֵא שְׁחוּק פִּינוּ וְגו'.

בלשון הקודש: אָמַר רַבִּי יוֹסִי, מַהוּ וְלִקְחַתְּ
 אִשָּׁה לְבָנִי לְיִצְחָק? אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אוֹתוּ
 הַגּוֹף שְׁנִצְטָעַר עִמִּי בְּאוֹתוֹ הָעוֹלָם וְלֹא
 הָיָה לוֹ הִנָּאָה וְכִסּוּף בּוֹ מִפְּנֵי יִרְאַת קוֹנוֹ,
 אוֹתוֹ הַגּוֹף מִמֶּשׁ תִּקַּח לְיִצְחָק עִמּוֹ
 בְּשְׁמַחַת הַצְּדִיקִים הַזֶּה, לְיִצְחָק עִמּוֹ
 בְּשְׁמַחַת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, לְיִצְחָק עִמּוֹ
 שְׁעַכְשָׁיו עַת שְׁחוּק בְּעוֹלָם. זֶהוּ שְׁכְּתוּב
 (תהלים ככו) אִז יִמְלֵא שְׁחוּק פִּינוּ וְגו'.

שמחת העתיד לבוא

בלשון הקודש: אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בֵּא רְאֵה שְׂכָרְךָ הוּא, וְכַתּוּב (שם) מְלַךְ אֲסוּר בְּרֵהֻטִים, וְכַתּוּב אַחֲרָיו מֵהַ יְפִית וּמֵהַ נְעֻמָּת. וְאָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בְּאוֹתוֹ זְמַן עֲתִיד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְשַׂמַּח עוֹלָמוֹ וּלְשַׂמַּח בְּבְרִיּוֹתָיו, שְׁנֵאמַר (תהלים קד) 'שִׂמַּח ה' בְּמַעֲשָׂיו. וְאֵי יִהְיֶה שְׂחֹק בְּעוֹלָם מֵהַ שְׂאִין בֶּן עֶכְשׁוֹ, שְׂכַתּוּב (שם קכו) אֵז יִמְלֵא שְׂחֹק פִּינוֹ וְגו'. זֶהוּ שְׂכַתּוּב וְתֵאמַר שְׂרָה צָחַק עָשָׂה לִי אֱלֹהִים, שְׂאֵי עֲתִידִים בְּנֵי אָדָם לֹמַר שִׂרָה, שֶׁהוּא עַת שְׂחֹק. רַבִּי אַבָּא אָמַר, הַיּוֹם שִׂישְׂמַח הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עִם בְּרִיּוֹתָיו, לֹא הִיְתָה שְׂמִיחָה כְּמוֹתָהּ מִיּוֹם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם, וְהַצְדִּיקִים הַנִּשְׁאָרִים בִּירוּשָׁלַיִם לֹא יֵשׁוּבוּ עוֹד לְעַפְרָם, שְׂכַתּוּב (ישעיה ד) וְהָיָה הַנִּשְׁאָר בְּצִיּוֹן וְהַנּוֹתָר בִּירוּשָׁלַיִם קְדוֹשׁ יֵאמַר לוֹ. הַנּוֹתָר בְּצִיּוֹן וּבִירוּשָׁלַיִם דְּוָקָא. (זוהר פרשת וירא דף קיח:).

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה תָּא חֲזִי, שְׂכָרְךָ הוּא דְכַתִּיב, (שיר השירים ז) מְלַךְ אֲסוּר בְּרֵהֻטִים. וְכַתִּיב בְּתַרְיָה מֵהַ יְפִית וּמֵהַ נְעֻמָּת. וְאָמַר רַבִּי יְהוּדָה בְּאוֹתוֹ זְמַן עֲתִיד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְשַׂמַּח עוֹלָמוֹ וּלְשַׂמַּח בְּבְרִיּוֹתָיו שְׁנֵאמַר (תהלים קד) 'שִׂמַּח ה' בְּמַעֲשָׂיו. וְאֵי יִהְיֶה שְׂחֹק בְּעוֹלָם מֵהַ שְׂאִין עֶכְשָׁיו, דְכַתִּיב, (תהלים קכו) אֵז יִמְלֵא שְׂחֹק פִּינוֹ וְגו'. הֵדָא הוּא דְכַתִּיב וְתֵאמַר שְׂרָה צָחַק עָשָׂה לִי אֱלֹהִים. שְׂאֵי עֲתִידִים בְּנֵי אָדָם לֹמַר שִׂרָה שֶׁהוּא עַת שְׂחֹק. רַבִּי אַבָּא אָמַר הַיּוֹם שִׂישְׂמַח הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עִם בְּרִיּוֹתָיו לֹא הִיְתָה שְׂמִיחָה כְּמוֹתָהּ מִיּוֹם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם, וְהַצְדִּיקִים הַנִּשְׁאָרִים בִּירוּשָׁלַיִם לֹא יֵשׁוּבוּ עוֹד לְעַפְרָם דְכַתִּיב, (ישעיה ד) וְהָיָה הַנִּשְׁאָר בְּצִיּוֹן וְהַנּוֹתָר בִּירוּשָׁלַיִם קְדוֹשׁ יֵאמַר לוֹ. הַנּוֹתָר בְּצִיּוֹן וּבִירוּשָׁלַיִם דִּיִּיקָא.

סעודת לוייתן הנשמה ושמחה לעתיד לבוא

בלשון הקודש: אָמַר רַבִּי יְהוּדָה אָמַר רַב, עֲתִיד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְשַׂמַּח בְּאוֹתוֹ זְמַן עִם הַצְדִּיקִים לְהַשְׁרוֹת שְׂכִינָתוֹ עִמָּהֶם, וְהַכֵּל יִשְׂמְחוּ בְּאוֹתָהּ שְׂמִיחָה, זֶהוּ שְׂכַתּוּב (שם קד) 'שִׂמַּח ה' בְּמַעֲשָׂיו. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, עֲתִידִים הַצְדִּיקִים בְּאוֹתוֹ זְמַן לְבְרָא עוֹלָמוֹת וּלְהַחֲיוֹת מֵתִים.

בְּזוֹהַר פֵּרֶשֶׁת תּוֹלְדוֹת (דף קמ:): אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, עֲתִיד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְשַׂמַּח בְּאוֹתוֹ זְמַן עִם הַצְדִּיקִים, לְהַשְׁרוֹת שְׂכִינָתוֹ עִמָּהֶם וְהַכֵּל יִשְׂמְחוּ בְּאוֹתָהּ שְׂמִיחָה, הֵדָא הוּא דְכַתִּיב, (תהלים קד) 'שִׂמַּח ה' בְּמַעֲשָׂיו. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, עֲתִידִים הַצְדִּיקִים בְּאוֹתוֹ זְמַן, לְבְרָא עוֹלָמוֹת וּלְהַחֲיוֹת מֵתִים.

בלשון הקודש: אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹסִי, וְהָרִי שְׂנִינוּ (קהלת א) אֵין כָּל חֲדָשׁ תַּחַת הַשָּׁמַשׁ? אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוּדָה, בֵּא שְׂמַע, בְּעוֹד שֶׁהָרְשָׁעִים וְיָרְבוּ, כָּל הָעוֹלָם אֵינוּ בְּקִיּוֹם, וְכִשְׁהַצְדִּיקִים בְּעוֹלָם, אֵי הָעוֹלָם מֵתִים.

אָמַר לִיָּה רַבִּי יוֹסִי, וְהִתְנַן (קהלת א) אֵין כָּל חֲדָשׁ תַּחַת הַשָּׁמַשׁ. אָמַר לִיָּה רַבִּי יְהוּדָה, תָּא שְׂמַע, בְּעוֹד שֶׁהָרְשָׁעִים בְּעוֹלָם וְיָרְבוּ, כָּל הָעוֹלָם אֵינוּ בְּקִיּוֹם, וְכִשְׁהַצְדִּיקִים בְּעוֹלָם אֵי הָעוֹלָם מֵתִים.

כמו שאמרנו, (זכריה ח) עד ישובו זקנים וזקנות ברחובות ירושלים ואיש משענתו בידו מרוב ימים, כמו שפתיב למעלה.

בדקאמרן, (זכריה ח) עוד ישובו זקנים וזקנות ברחובות ירושלים ואיש משענתו בידו מרוב ימים, בדכתיב לעיל. (ק"ד

ע"ב)

בלשון הקודש: באותו זמן ישיגו הצדיקים דעת שלמה, שאמר רבי יוסי, ביום שישמח הקדוש ברוך הוא במעשיו, עתידים הצדיקים להפיר אותו בלבם, ואז תרבה ההשפלה בלבם כאלו ראו אותו בעין. זהו שפתיב (ישעיה כח) ואמר ביום ההוא הנה אלהינו זה וגו'.

באותו זמן, ישיגו הצדיקים דעת שלמה, דאמר רבי יוסי, ביומא דיחד קודשא בריך הוא בעוכרדי, זמינן אינון צדיקא למנדע ליה בלבהון, וכדין יסגי סכלתנו בלבהון כאילו חזו ליה בעינא, הדא הוא דכתיב, (ישעיה כה) ואמר ביום ההוא הנה אלהינו זה וגו'.

בלשון הקודש: ושמחת הנשמה בגוף יתר מכלם, על שיהיו שניהם קיימים וידעו וישיגו את בוראם ויהנו מזיו השכינה, וזהו הטוב הגנוז לצדיקים לעתיד לבא. זהו שפתיב ואלה תולדות יצחק בן אברהם. אלו הם תולדות השמחה והשחוק שיהא בעולם באותו זמן. בן אברהם - היא הנשמה הזוכה לכך ולהיות שלמה במעלתה. אברהם הוליד את יצחק - הנשמה מולידה השמחה והשחוק הזה בעולם.

ושמחת הנשמה בגוף יתר מכולם, על שיהיו שניהם קיימים וידעו וישיגו את בוראם ויהנו מזיו השכינה, וזהו הטוב הגנוז לצדיקים לעתיד לבא. הדא הוא דכתיב, (בראשית כה) ואלה תולדות יצחק בן אברהם, אלו הם תולדות השמחה והשחוק שיהא בעולם באותו זמן. בן אברהם, היא הנשמה הזוכה לכך ולהיות שלימה במעלתה. (בראשית כה) אברהם הוליד את יצחק, הנשמה מולידה השמחה והשחוק הזה בעולם.

בלשון הקודש: אמר רבי יהודה לרבי חייא, זה ששנינו שעתידי הקדוש ברוך הוא לעשות סעודה לצדיקים לעתיד לבא מה היא? אמר לו, טרם הלכתי לפני אותם המלאכים הקדושים, בעלי המשנה, כך נשמע לי. כיון ששמעתי את זה שאמר רבי אלעזר, התישב בלבי. שאמר רבי אלעזר, סעודת הצדיקים לעתיד לבא כמו זה שפתיב (שמות כד) ויחזו את האלהים ויאכלו וישתו. וזה הוא ששנינו נאונים.

אמר רבי יהודה לרבי חייא, הדא דתנינן דעתידי הקדוש ברוך הוא לעשות סעודה לצדיקים לעתיד לבא, מאי היא. אמר ליה, עד לא אזלית קמי אינון מלאכין קדישין מארי מתניתין הכי שמיע לי, כיון דשמעית דא דאמר רבי אלעזר, אתישבא בלבאי, דאמר רבי אלעזר, סעודת הצדיקים לעתיד לבא, כהאי דכתיב (שמות כד) ויחזו את האלהים ויאכלו וישתו, ודא הוא דתנן ניוזנין.

הצדיקים ניוונים מזיו של מעלה

בלשון הקודש: ואמר רבי אלעזר, במקום אחד שנינו נהנים, ובמקום אחר שנינו נזונים. מה בין זה לזה? אלא כף אומר אבי, הצדיקים שלא זכו כל כף, נהנים מאותו זיו, שלא ישיגו כל כף. אבל הצדיקים שזכו, נזונים עד שישגו השגה שלמה. ואין אכילה ושתיה אלא זו, וזו היא הסעודה והאכילה. ומנין לנו זה? ממשה, שכתוב (שמות לד) ויהי שם עם ה' ארבעים יום וארבעים לילה לחם לא אכל ומים לא שתה. מה הטעם לחם לא אכל ומים לא שתה? מפני שהיה נזון מסעודה אחרת, מאותו זיו של מעלה. וכמו כן סעודתם של צדיקים לעתיד לבא.

בזוהר פרשת תולדות (דף קמ:): ואמר רבי אלעזר באתר חד תנינן נהנין, ובאתר אחר תנינן ניוונין, מאי בין האי להאי. אלא הכי אמר אבוי, הצדיקים שלא זכו כל כף נהנין מאותו זיו שלא ישיגו כל כף, אבל הצדיקים שזכו נזונין עד שישגו השגה שלמה. ואין אכילה ושתיה אלא זו וזו היא הסעודה והאכילה. ומנא לן הא, ממשה, דכתיב, (שמות כד) ויהי שם עם ה' ארבעים יום וארבעים לילה לחם לא אכל ומים לא שתה. מאי טעמא לחם לא אכל ומים לא שתה. מפני שהיה נזון מסעודה אחרת מאותו זיו של מעלה, וכהאי גוונא סעודתן של צדיקים לעתיד לבא.

בלשון הקודש: אמר רבי יהודה, סעודת הצדיקים לעתיד לבא לשמח בשמחתו, זהו שכתוב (תהלים לד) ישמעו ענויים וישמחו. רב הונא אמר, מכאן (שם ה) וישמחו כל חוסי כף לעולם ירננו. אמר רבי יצחק, זה וזה ישנם לעתיד לבא. ולמדנו, אמר רבי יוסי, יין המשמר בענביו מששת ימי בראשית - אלו דברים עתיקים שלא נגלו לאדם מיום שנברא העולם, ועתידים להתגלות לצדיקים לעתיד לבא, וזו היא השתיה והאכילה, ודאי זו היא.

אמר רבי יהודה סעודת הצדיקים לעתיד לבא לשמח בשמחתו, הדיא הוא דכתיב (תהלים לה) ישמעו ענויים וישמחו. רב הונא אמר מהכא, (תהלים ח) וישמחו כל חוסי כף לעולם ירננו. אמר רבי יצחק, האי והאי איתא לעתיד לבא. ותאנא אמר רבי יוסי, יין המשומר בענביו מששת ימי בראשית, אלו דברים עתיקים שלא נגלו לאדם מיום שנברא העולם, ועתידים להתגלות לצדיקים לעתיד לבא, וזו היא השתיה ואכילה, ודאי דא היא.

על ידי מחשבה בקדושה מזדכך וזוכה לשמחה

בספר הקדוש קדושת לוי: כל המתאבל על ירושלים זוכה ורואה בשמחתה. הכלל הוא, כל כחות האדם נמשך אחר המחשבה בזה שהאדם חושב נמשך כל עצמות האדם. ונמצא כאשר האדם חושב בקדושה ומתאבל על ירושלים אז מחשבתו ועצמותו בקדושה וזוכה הוא לשון הזדככות, אז האדם מזדכך ורואה עתה בשמחה קצת, דהיינו קצת משמחת ירושלים איך יהיה לעתיד לבוא.

כל המאורעות שהיו בגלות לנו היה הכל הכנה לגאולה

אפס בלתך גואלינו לימות המשיח. כלומר כשיבוא משיח צדקינו במהרה בימינו אז יתגלה שכל המאורעות שהיו בגלות לנו היה הכל הכנה לגאולה, כי עתה בגלות אינו נראה אבל בזמן גאולה יתגלה זאת שהכל היה הכנה לגאולה. וזהו אפס בלתך, כלומר היום אינו יודע זאת, כי אם הקדוש ברוך הוא שהכל הוא הכנה לגאולה. וזהו אפס בלתך גואלינו לימות המשיח. זה שנאמר ברחל (ירמיה לא, טו) מנעי קולך כו', שהיא מעוררת הגאולה ובאמת שמו של משיח הוא לפני בריאת העולם שנאמר (בראשית א, ב) ורוח אלהים כו', הכלל כאשר מבואר בווהר הקדוש שהקדוש ברוך הוא כתב והודיע בתורה נחמות הגאולה כדי שעל ידי זה יוכלו ישראל לסבול עול הגלות כאשר רואים ישראל נחמת הגאולה בתורה יש להם שמחה בהנחמה אשר יהיה אם ירצה ה' בעת הקץ ויכולים לסבול עול הגלות. וזה היה פעולת רחל שפעלה בבקשתה שישראל ישיגו בגלות מעט מנחמות העתידות לבוא עליהם בכדי שיוכלו לסבול עול הגלות. (קדושת לוי - איכה).

פי בשמחה תצאו, דא היא כנסת ישראל

בזוהר פרשת במדבר (דף ק"ח:): אָמַר רַבִּי יְהוֹדָה, וְהָא כְּתִיב (ישעיה נה) **פִּי בְשִׁמְחָה תִּצְאוּ, וְדָא הִיא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל**, כִּינּוּן דְאָמַר תִּצְאוּ, מִן גְּלוּתָא הוּא, וְאֶקְרִי שְׁמִי. אָמַר לִיה, וְדָאֵי הֲכִי הוּא, דְכָל זְמַנָּא דְאִיְהִי בְּגְלוּתָא וְשְׂכִיבְתָא לְעַפְרָא, לָא אֶקְרִי שְׁמִי, עַד דְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא יִתֵּי לְגַבְהָ, וְיִוְקִים לָהּ מְעַפְרָא, וְיִימָא (ישעיה נב) הַתְּנַעֲרֵי מֵעַפָּר וְגו'. (ישעיה ס) קוּמִי אוּרֵי וְגו'. וְיִתְחַבְרוּן כְּחָדָא, (ויקום לה מעפרא) כְּדִין חֲדוּתָא אֶקְרִי. חֲדוּתָא דְכָלָא, וְכִדִּין בְּשִׁמְחָה תִּצְאוּ וְדָא. כְּדִין כְּמָה חֲזִילִין יִפְקוּן לְקַבְּלָא דְמִטְרוּנִיתָא, לְחֲדוּתָא דְהַלּוּלָא דְמִלְכָא, כְּמָה דָאֵת אָמַר (ישעיה נה) הֶהָרִים וְהַגְּבָעוֹת יִפְצְחוּ וְגו', וְכְתִיב (ישעיה נב) **כִּי הִלֵּךְ לְפָנֶיכֶם יְיָ וּמֵאֲסַפְּכֶם וְגו'.**

כאשר יצאו ישראל מהגלות השכינה יוצאת עמהם ואיתה יצאו

בזוהר פרשת בלק (דף ר"ב:): אָמַר רַבִּי אַבְבָּא, מָאֵי דְכְּתִיב, (ישעיה נה) **פִּי בְשִׁמְחָה תִּצְאוּ וְגו'.** אֵלָא כִּד יִפְקוּן יִשְׂרָאֵל מִן גְּלוּתָא, שְׂכִינְתָא נִפְקָא עִמָּהוּן, וְעִמָּהּ יִפְקוּן. הֵדָא הוּא דְכְּתִיב, (ישעיה נה) **כִּי בְשִׁמְחָה תִּצְאוּ.** שְׁשׁוֹן דָּא קוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא. רַבִּי יִצְחָק אָמַר דָּא צְדִיק. הֵדָא הוּא דְכְּתִיב, (ישעיה נה) **שְׁשׁוֹן וְשִׁמְחָה יִמְצָא בָהּ.**

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, צְדִיק שְׁשׁוֹן אֶקְרִי. וּמִן יוּמָא דְכְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל נִפְלַת בְּגְלוּתָא. אֲתַמְנַעוּ בְּרַבְּנָן מְלַנְחָתָא לְעֵלְמָא מְהַאי צְדִיק. בְּהַהוּא זְמַנָּא מַה כְּתִיב, (ישעיה יב) **וְשִׂאבְתֶּם מִיָּם בְּשְׁשׁוֹן, דָּא צְדִיק. מִמְעֵינֵי הַיְשׁוּעָה, אֵלֶיךָ אָבָא וְאָמַר. דְּבַר אַחֵר, אֵלֶיךָ נִצְחָה וְהוּד'.** וְכָלָא מִמְבּוּעֵי נְבִיעֵין עֲמִיקָן. כְּדִין (ישעיה יב) **וְאָמַרְתָּ בַיּוֹם הַהוּא אוּדְךָ יְיָ וְגו', (ישעיה יב) צִהְלִי וְרַנֵּי יִשְׁבֶּת צִיּוֹן וְגו'. בְּרוּךְ יְיָ לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן. יִמְלוֹךְ יְיָ לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן.**

בשמחה איהי מחשב"ה

בתיקוני הזוהר (תקונא עשרין ותרין דף טז): וְרָזָא דְפּוֹרְקָנָא בְּהַאי חוֹתְמָא אִיהוּ, דְעָלִיָּה אֲתָמַר (ישעיהו נה יב) כִּי בְשִׂמְחָה תִּצְאוּ וּבְשָׁלוֹם תּוּבְלוּן, בְּשִׂמְחָה סָלִיק לְחוּשְׁבֵן אֲדָ"ן דְאִיהוּ אֲדָנִי, אַרְוֹן הַבְּרִית אֲדוֹן כָּל הָאָרֶץ אֲתִקְרִי, בַּר מֵאָת ש' דְאִיהוּ תְּלַת מָאָה, וְאִינּוֹן תְּלַת אַבְהֵן דְאֲתַחְבְּרוּ בָּהּ, וְאֲתוּוֹן בְּשִׂמְחָ"ה אִיהי מְחֻשְׁבָ"ה, ש' תְּלַת אַבְהֵן בְּחֻמָּה ה"ן, וְאִיהי שְׂכִינְתָּא דְלִית לָהּ יְחוּדָא אֲלָא בְּמִינָהּ, כְּמָה דְאֲתוּוֹתָא דְה"ן, וְאֲתַעְבִּידוּ עֲשָׂרָה וְאֲתַעְבִּידוּ מָאָה, כְּמָה דְשְׂכִינְתָּא כְּלִילָא כְּלָהוּ עֲשָׂרָה וְכָלָהוּ מָאָה, וְהֵינּוּ דְכְּתִיב (דברים י יד) הֵן לִיהו"ה אֱלֹהֵי"ךְ הַשָּׁמַיִם וְשָׁמַיִם הַשָּׁמַיִם, וְרָזָא דְמְלָה הֵן אֲדָנִי.

לך אכול בשמחה לחמך ושתה בלב טוב יינך

וּבְשִׂשְׁלֹם תּוּבְלוּן (ישעיהו נה יב), ש' תְּלַת אַבְהֵן, ו"ו תְּרִין מְשִׁיחִין, מ' ל"ב דּוּבְשָׁלוֹם סָלִיק ע"ב, וְדָא אִיהוּ דְאֲתָמַר (בראשית כח כא) וְשָׁבְתִי בְשָׁלוֹם אֶל בֵּית אָבִי, שְׂמִיחָה אִיהוּ דְאֲתָמַר בֵּיה (קהלת ט ז) לֶךְ אֲכֹל בְּשִׂמְחָה לְחֻמְךָ וּשְׂתֵה בְּלֵב טוֹב יַיִנְךָ, דָּא יַיִן הַמְשׁוּמָר בְּעֵנְבֵינוּ, וְעָלִיָּה אֲתָמַר (תהלים כה יד) סוּד יְהו"ה לִירֵאָיו, יַיִן טוֹב דָּא צְדִיק, דְאֲתָמַר בֵּיה (ישעיה נז א) הַצְדִּיק אָבָד, וּמֵאֵי אָבָד אָבָד הֵוּא נְבִיעוּ, וְאֲשַׁתָּאָר נְחָרָב וַיִּבֶשׁ בְּבֵית רֵאשׁוֹן וְשָׁנִי.

בביאת המשיח יעלו כולם לארץ ישראל בשמחה

בספר מגיד מישרים (פרשת ראה): אור ליום שבת כ"ז למנחם כי בשמחה תצאו וגו' הא איכא למידק אמאי נקט תרי לישני חד בשמחה וחד בשלום, ותו בחד נקט תצאו, ובאידך נקט תובלון, ותו כי הולך לפניכם ה' וגו', אמאי אצטריך תרי טעמי חד כי הולך לפניכם ה' אידך ומאסיפכם אלהי ישראל. אבל פירושא דקרא דאורחא דעלמא כד מתפרד בר נש מקריבוי בכאן כולהו, משום דדאגי דילמא לא יהדרון למחזי חד לקרוביה, אבל בביאת משיח כד יסקון ישראל מארעהון לא יבכון אלא יסקון בשמחה משום דלא יתפרדון מקריביהו אלא כל בני קרתא יסקון כחדא ואוף אינון מחכין לאתאחדא עם קרובין דאית להון בדוכתי אחריתי ומשום הכי יסקון בשמחה ואוף כד אזלין בני נשא באורח, דחלין דילמא לא יהכון בשלם, והכי קאמר, דבההיא שעתא בשלום תובלון, ויהיב טעמא למאי דסליק מיניה וה"ק תדע אמאי בשלום תובלון משום כי הולך לפניכם ה' והדר יהיב טעמא אמאי בשמחה תצאו משום דמאסיפכם אלהי ישראל כלומר דקב"ה בעי לכנסא ית כולהון ואשתכח דלא תתפרדון מקריביכון אדרבה תשתכחון עם קריבין דהוו לכו במדינה אחרא.

אמר הקדוש ברוך הוא: חביבה עלי כת קטנה בארץ ישראל, מסנהדרין גדולה שבחוצה לארץ, (ירושלמי נדרים פ' ו).

זרע הקודש עולה לארץ הקודש, (זוהר חלק ב' דף ע"ט עמוד ב').

ארץ ישראל לא מנהיג לה שום רקיע ולא שום כח, רק הקדוש ברוך הוא בלבדו, (זוהר חלק ב' דף ר"ט עמוד א').

מצות ישוב ארץ ישראל שקולה כנגד כל מצות התורה. (ספרי, פרשת ראה)

ספר ליקוטי הלכות (הלכות ברכת הפרות הלכה ד אות ד)

וְזֶה בְּחִינַת גְּדֹל הַיְסוּרִים שְׁצָרִיכִין לְסַבֵּל קִדְּם שְׂבָאִין לְאַרְץ יִשְׂרָאֵל וְעֵצֶם רַבּוּי הַמְּנִיעוֹת בְּלִי שַׁעוֹר שְׁצָרִיכִין לְשַׁבֵּר קִדְּם שְׂבָאִין לְאַרְץ יִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ שְׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ וְזָכוּרָנוּם לְבִרְכָה (בְּרִכּוֹת ה) שְׁאַרְץ יִשְׂרָאֵל הוּא אֶחָד מֵהַדְּבָרִים שְׂבָאִין עַל יְדֵי יְסוּרִים. וְעַקֵּר הַיְסוּרִים הֵם הַמּוֹנְעִים מֵאַרְץ יִשְׂרָאֵל. וְכֹל זֶה נִמְשָׁךְ מִבְּחִינַת הַחֻבְלִים הַנּוֹכְרִים לְעֵיל שְׁהֵם לְשׁוֹן חֲבֵלָה וְיְסוּרִים, דְּהֵינּוּ מְנִיעוֹת שְׁהֵם בְּחִינַת מַחְלָקָת, כִּי כָּל הַמְּנִיעוֹת שְׂבַעוֹלָם הֵם בְּחִינַת מַחְלָקָת, כִּי הָאָדָם רוֹצֵה [כָּל] כֶּף לְנִסְעֵ לְאַרְץ יִשְׂרָאֵל וְהַמְּנִיעוֹת עוֹמְדִים כְּנִגְדּוֹ וְחוֹלְקִים עָלָיו וְרוֹצִים לְמַנְעוֹ חֵס וְשְׁלוֹם, וְכֹל זֶה נִמְשָׁךְ מִבְּחִינַת הַחֻבְלִים שְׁהֵם הַמְּחִיזִין שֶׁל חוּץ לְאַרְץ שְׁהֵם בְּחִינַת מַחְלָקָת, הֵינּוּ מַחְמַת שְׁהַחֻבְלִים רוֹצִים לְהַתְתַּקֵּן עַל יְדֵי הַנְּעִם, עַל כֵּן תַּכְּף כְּשֶׁהָאָדָם נִתְעוֹרֵר לִילֵךְ לְאַרְץ יִשְׂרָאֵל שְׂאֵזִי כְּפִי הַתְּעוֹרְרוֹתוֹ וְהַשּׁוֹקֵתוֹ לְאַרְץ יִשְׂרָאֵל נִמְשָׁךְ עָלָיו הָאָרֶה מִבְּחִינַת הַנְּעִם הַעֲלִיּוֹן שְׁהֵם הַמְּחִיזִין שֶׁל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. וְאֵזִי תַּכְּף בְּאִים הַחֻבְלִים וְנוֹפְלִים בְּנְעִימִים כְּדִי לְהַתְתַּקֵּן כְּנִ"ל. וּמַחְמַת שְׁהַחֻבְלִים הֵם מְחִיזִין שֶׁל חוּץ לְאַרְץ בְּחִינַת מַחְלָקָת, נֶאֱחָז בְּהֵם הַזֶּהֱמָא שֶׁל חוּץ לְאַרְץ שְׁהִיא אֶרֶץ הַעַמִּים. עַל כֵּן מִתְגַּבֵּר הָרַע שְׂבֵהֵם וּמִכְלַבְלִין מִחַ הָאָדָם וְגוֹרְמִים לוֹ מְנִיעוֹת גְּדוֹלוֹת מֵאַרְץ יִשְׂרָאֵל וְצָרִיךְ יִגְיַעַה לְשַׁבְּרָם. כִּי בְּאֵמַת זֶהוּ כָּלֵל גְּדוֹל בְּעִבּוֹדַת הַבוֹרָא יִתְבַּרֵךְ שַׁעֲקֵר כָּל הַמְּנִיעוֹת שְׂבַעוֹלָם הֵם רַק מְנִיעַת הַמַּחַ, כִּי כָּל מֵה שְׁהָאָדָם רוֹצֵה בְּאֵמַת יְכוֹל לְגַמֵּר כְּרַצוֹנוֹ וְאֵין שׁוּם מְנִיעַה שְׁתּוּכַל לְמַנְעוֹ וְעַקֵּר הַמְּנִיעַה הִיא רַק מַחְמַת שַׁעֲדִין אֵינוּ מְאָמִין בְּדַעְתּוֹ בְּשִׁלְמוֹת כְּרֵאוּי שְׁהוּא צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת דְּבַר זֶה. וְשִׁחְיֵי הַנְּצַחִים תְּלוּיִים בְּזֶה.

כִּי אִם הָיָה הָאָדָם מְאָמִין בְּקִדְּשַׁת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל כְּמוֹ שְׁהִיא בְּאֵמַת, בּוֹדָאִי לֹא הָיָה שׁוּם מוֹנֵעַ בְּעוֹלָם שְׁיּוּכַל לְמַנְעוֹ וְלֹא הָיוּ כָּל הַמְּנִיעוֹת שְׂבַעוֹלָם נִחְשָׁבִים בְּעֵינָיו לְמְנִיעוֹת כָּלֵל. וּבְאֵמַת אֵינָם מְנִיעוֹת כָּלֵל, כִּי הַמְּנִיעַה הַגְּדוֹלָה הוּא שְׁצָרִיכִין לַעֲבֹר בְּשָׁנֵי יָמִים לְדֶרֶךְ רְחוֹק כְּזֶה. וְהֵלֵא אָנוּ רוֹאִים אֲלָפִים וְרַבְּבוֹת בְּנֵי אָדָם שְׁפּוֹרְשִׁין עֲצָמָן לִיָּמִים לְמִרְחוֹק יוֹתֵר מֵאַרְץ יִשְׂרָאֵל בְּשָׁבִיל סֶפֶק רֹחַ. זֶה נוֹסֵעַ לְמֵאֲרִסְעֵלְיָא וְזֶה לְלוֹנְדוֹן. וְזֶה לְאַמְרִיקָא שְׁרְחוֹק מְאֹד, מִכָּל שְׁכֵן לְסַטְאֲנַבִּיל וְלַעֲכוֹ שְׁשִׁכְחִים עוֹבְרִים וְשָׁבִים הַרְבֵּה. וְאִם מְנִיעַה מַחְמַת מְמוֹן הֵלֵא אָנוּ רוֹאִים כְּמָה עֲנִיִּים שְׁמְשִׁיאִין בְּנִיָּהֶם וּבְנִוְתֵיהֶם וּמוֹצִיאִים עֲלֵיהֶם הוֹצָאוֹת הַרְבֵּה שְׁעוֹלָה הַרְבֵּה יוֹתֵר מֵהוֹצָאוֹת הַנְּסִיעָה לְאַרְץ יִשְׂרָאֵל וּמֵאֵין לֹקְחִים אֵלּוּ הַהוֹצָאוֹת, הֵלֵא הוּא רַק מַחְמַת שְׁהֵם מִשְׁתּוֹקְקִים כָּל כֶּף לְהַשִּׁיא בְּנֵיהֶם וּבְנִוְתֵיהֶם. וּמִצַּפִּים לְה' יִתְבַּרֵךְ עַד שְׁה' יִתְבַּרֵךְ עוֹזֵר לָהֶם בְּכָל מֵה שְׁמִכְרַח לָהֶם, מִכָּל שְׁכֵן אִם הָיוּ מִשְׁתּוֹקְקִים בְּאֵמַת וְהָיוּ חוֹשְׁבִים מִחְשָׁבוֹת וְתַחְבּוּלוֹת עַל זֶה לְבוֹא לְשֵׁם בּוֹדָאִי הָיָה ה' יִתְבַּרֵךְ עוֹזֵר לָהֶם בְּלִי סֶפֶק. וְעַל כֵּן אִם הָיָה הָאָדָם מְאָמִין בְּקִדְּשַׁת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל חֵלֶק מֵאֲלָף כְּמוֹ שְׁהִיא בְּאֵמַת בּוֹדָאִי הָיָה כָּל אָדָם רֵץ וּפּוֹרַח לְאַרְץ יִשְׂרָאֵל כְּמוֹ מִי שְׁהָיָה רֵץ אִם הָיָה יוֹדֵעַ שְׁיִמְצָא שֵׁם

בְּיָדָי אֱלֹפִים וְרִכְבוֹת אֲדוֹמִים, שְׁבִיבֵי הָיָה רֵץ לְשֵׁם בְּכָל כַּחַו וְלֹא הָיָה שׁוֹם מוֹנֵעַ
שְׁיִמְנָעֵהוּ וְהָיָה לוֹוּה וּמוֹכֵר כָּל אֲשֶׁר לוֹ עַל הוֹצָאוֹת. וְהָיָה פּוֹרֵחַ לְשֵׁם בְּזִרְיוֹת
וּבְכִהְלָה גְדוּלָה.

ספר זוהר השמחה

חלק ד

זוהר שמחת השבת

בו יבואר גודל מעלת עבודת ה' בשמחה, ואיך שכל עניני היהדות תלויים בשמחה, ואין אדם יכול לשער מה שיכול לפעול על ידי השמחה, שידע האדם שכל תענוגי העולם הזה הם כאין וכאפס לעומת התענוג האמיתי להתענג על ה' שזה שעשועי ותענוגי הגן עדן, ויתבונן אז בשכלו הזך כי יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בשמחה בעולם הזה שעולה לאלף ידות לעומת שלא בשמחה, ועוד כי כל תכלית ביאת האדם בעולם הזה הוא כדי שיעבוד את ה' בשמחה דווקא כמו עבדו את ה' בשמחה, וכמו שדרשו חז"ל על הפסוק תחת אשר לא עבדת את ה' אלוקיך בשמחה, ושעה אחת בשמחה שוה יותר מכל חיי העולם הבא, ויתבונן בשכלו כמה שעות מימי חייו הלכו לבטלה שהפסיד שלא היה בשמחה, והוא יסוד חשוב מתיקוני התשובה.

כל זה מלוקט מדברי חז"ל בש"ס בבלי ירושלמי ומדרשים, זוהר הקדוש תיקונים וכתבי האריז"ל והבעש"ט ותלמידיהם הקדושים וספרי הראשונים, ומספרי מוסר מגדולי האחרונים זלה"ה, ודבריהם הקדושים חוצבים מלהבות אש, מלהיבים נפש האדם לעבודת הבורא. דברים העומדים ברומו של עולם ובני אדם מזלזלים בהם, ואפילו הלומדים והיראים מחמת חסרון ידיעה. ועל ידי ספר זה יהיה יד הכל ממשמשין בהן ויזכרו לשמור ולקיים.

יצא לאור חודש סיון ה'תשע"ד

מפעל הזוהר העולמי סניף בת ים 0527-651911 בו ימצאו רבנים, מגידי שיעור וראשי ישיבות, מלמדים ומחנכים את הדרך אשר ילכו בה ואת המעשה אשר יעשו. כל בני אדם ימצאו בו הדרכה נפלאה איך להדריך את ביתם לתורה ויראת שמים בשמחה, שעל ידה יזכו לתשובה מאהבה כמו שאמר דוד המלך ע"ה, (תהלים ע"ג, כ"ח) "וְאֲנִי קָרַבְתִּי אֱלֹהִים לִי טוֹב".

המעין בספר זוהר השמחה בלתי ספק יקבל תועלת גדולה ונפלאה בהתעוררות בלתי גבול להתאמת ולהתחזק לקיים מצות הבורא יתברך שמו על ידי עבודת ה' בשמחה, ושיכול על ידה להגיע להשגות רוחניות מופלאות.

הרשות נתונה לכל מי שברצונו להדפיס קטעים מספר זה או כל הספר בכל לשון שהוא בכל מדינה ומדינה, כדי להרבות תורה ויראת שמים בעולם ולעורר לבות אחבי' לתשובה.

החלק ד' שמחת השבת

נשמה יתירה מעבירה כל הדינים והעצבות ומשמחת

בלשון הקודש: הַיְכִיל הַחֲמִישִׁי. בַּהִיכַל הַזֶּה עוֹמְדִים שְׁלֹשׁ מֵאוֹת וְשִׁשִּׁים וְחֲמִשָּׁה מְזֻמִּים, כְּחֻשְׁבוֹן יְמוֹת הַשָּׁנָה. וּמַעֲלֵיהֶם אַרְבָּעָה עֶמּוּדִים עֲלִיוֹנִים עַל כָּלָם. וְאַלֶּה הֵם: קְרָשִׁיָּהּ א"ל, סְרִטִיָּהּ א"ל, עֲסִירִיָּהּ, קְדָמִיא"ל. וְאַלֹו נִקְרָאִים יְתֻדוֹת שֶׁל הַיְכִיל הַזֶּה.

בזוהר פקודי (דף ה"ו): הַיְכִילָא חֲמִישָׁאָה. הַיְכִילָא דָא, קְיָיִמִין בֵּיה תְּלַת מָאָה וְשִׁתִּין וְחֲמִשׁ מְמַנָּן, כְּחוּשְׁבֹן יְמֵי שְׁתָּא. וְעִילָא מְנִייהו אַרְבַּע סְמִכִין עֲלָאִין עַל כְּלָהוּ. וְאַלִין אִינּוֹן: קְרָשִׁיָּהּ א"ל. סְרִטִיָּהּ א"ל. עֲסִירִיָּהּ. קְדָמִיא"ל. וְאַלִין אַקְרוּן יְתֻדוֹת דְּהַיְכִילָא דָא.

בלשון הקודש: אֵלוֹ הַתְּמַנּוּ לְשִׁמּוֹחַ אֶת הָעוֹלָם (א"ל), כְּשֶׁנֶּשְׁמָה נוֹסֶפֶת מְעַרְב שַׁבַּת לְעַרְב שַׁבַּת. וְהִיא יוֹצֵאת. כְּשֶׁהִיא יוֹצֵאת, יוֹצֵאִים אֶלֶּה עִמָּה, וּמַעֲבִירִים מִיִּשְׂרָאֵל כָּל עֲצָבוֹת וְכָל יְגִיעָה וְכָל מְרִירוֹת הַנֶּפֶשׁ וְכָל הַרְגָז שֶׁל הָעוֹלָם, וְאַלֶּה הֵם מְשַׁמְחִי הָעוֹלָם.

אֵלִין אַתְּמַנּוּן לְבִדְחָא עֲלָמָא (אלין). כַּד נִשְׁמַתָּא אַתּוֹסֶפֶת מְעַרְב שַׁבַּת לְעַרְב שַׁבַּת. וְאִיְהִי נִפְקַת, כַּד אִיְהִי נִפְקַת, נִפְקִין אֵלִין עִמָּה, וּמַעֲבְרִי מִיִּשְׂרָאֵל כָּל עֲצִיבוֹ, וְכָל יְגִיעָא, וְכָל מְרִירוֹ דְּנִפְשָׁא, וְכָל רוּגְזָא דְּעֲלָמָא, וְאַלִין אִינּוֹן בְּדִיחֵי עֲלָמָא.

בלשון הקודש: כָּל אוֹתָם שְׁלֵמְטָה מִהַאֲרַבְּעָה הַלְלוּ, כָּלָם הַתְּמַנּוּ לְהַעֲבִיר דִּין אוֹתָם בְּעֵלֵי הַדִּין וּמֵאוֹתָם שְׁטוּרְדִים אוֹתָם בְּגִיהֶנֶם שִׁיעֵלוּ מֵהֶם אֶת הַדִּין. וְעַל כֵּן כָּל הַיְתֻדוֹת הַלְלוּ, כְּלֵן עוֹמְדוֹת בְּשִׁמְחָה וְיוֹצֵאוֹת מְשַׁמְחָה, וְכָל הַיְכִילוֹת עוֹמְדִים לְהַתְּעִטֵר לְמַעֲלָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּתְבָּאָר.

כָּל אִינּוֹן דִּלְתַתָּא מֵאַלִין אַרְבָּעָה, כְּלָהוּ אַתְּמַנּוּן לְאַעֲבָרָא דִּינָא, מֵאִינּוֹן מֵאַרְי דִּינָא, וּמֵאִינּוֹן דְּטַרְדִי לֹון בְּגִיהֶנֶם, דִּיסְלִקוֹן דִּינָא מְנִייהו. וְעַל דָּא, כָּל אֵלִין יְתֻדוֹת כְּלָהוּ קְיָיִמִי בְּחֻדָּה, וּמְחֻדָּה נִפְקִי, וְכְלָהוּ הַיְכִלִין קְיָיִמִי לְאַתְּעֻטְרָא לְעִילָא. כְּמָה דְּאַתְמַר.

מֵאָמֵר - מִצּוֹת שְׁמִיחַת סְעוּדוֹת שַׁבַּת קוֹדֶשׁ וְעִינוּגָה

בלשון הקודש: רַבִּי יִצְחָק אָמַר, אֶפְלוּ בְיוֹם הַשַּׁבָּת גַּם. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, צָרִיךְ לְהַתְּעַנֵּג בְיוֹם הַזֶּה וְלֶאֱכֹל שְׁלֹשׁ סְעוּדוֹת בְּשַׁבַּת, כְּדִי שִׁמְצָאוּ שִׁבְעָה וְעֵנֵג בְיוֹם הַזֶּה בְּעוֹלָם.

בזוהר פרשת יתרו (דף פ"ח:): רַבִּי יִצְחָק אָמַר, אֶפְלוּ בְיוֹמָא דְּשַׁבְּתָא נְמִי. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, בְּעֵי לְאַתְּעַנֵּגָא בְּהַאי יוֹמָא, וְלִמִּיכַל תְּלַת סְעוּדוֹתֵי בְּשַׁבְּתָא, בְּגִין דִּישְׁתַּכַּח שְׁבַעָא וְעִנוּגָא בְּהַאי יוֹמָא בְּעֲלָמָא.

כל הימים מתברכים מיום השבת

בלשון הקודש: רבי אבא אמר, להזמין ברכה באותם ימים שלמעלה שמתברכים מן היום הזה, וביום הזה מלא ראשו של זעיר אנפין מטל שנוחת מהעתיק הקדוש הנסתר של הכל, ומטיל לשדה התפוחים הקדושים שלש פעמים משנכנסת שבת, שפלים יתברכו כאחד.

בלשון הקודש: ועל זה צריך אדם להתענג שלש הפעמים הללו, שהרי בזה תלויה האמונה העליונה - בעתיק הקדוש, ובזעיר אנפין, ובשדה התפוחים. וצריך אדם להתענג בהם ולשמח בהם. ומי שגורע סעודה מהם, מראה פגם למעלה, וענשו של האדם הוא גדול.

צריך לסדר שולחנו ג' פעמים להשרות הברכה

בלשון הקודש: משום כך צריך לסדר שולחנו שלש פעמים משנכנסת שבת, ולא ימצא שולחנו ריק, ותשרה עליו הברכה כל שאר ימות השבת, ובדבר הזה מראה ותולה את האמונה העליונה.

בלשון הקודש: רבי שמעון אמר, זה מי שמשלים שלש סעודות בשבת, קול יוצא ומכריז עליו: (ישעיה נח) אז תתענג על ה'. זו סעודה אחת כנגד העתיק הקדוש של כל הקדושים. והרפכתיו על בתי ארץ - זו סעודה שניה כנגד שדה התפוחים הקדושים. והאכלתיו נחלת יעקב אביך - זוהי השלמות שהשתלמה בזעיר אנפין.

כל האמונה והברכות נמצאים ביום השבת

בלשון הקודש: וכנגדם צריך להשלים סעודתו, וצריך להתענג בכל הסעודות

רבי אבא אמר, לאזדמנא ברכתא באינון יומין דלעילא, דמתברכאן מהאי יומא. והאי יומא, מליא רישיה דזעיר אנפין, מטלא דנחית מעתיקא קדישא סתימא דכלא, ואטיל לחקלא דתפוחין קדישין, תלת זמני, מפד עייל שבתא, דיתברכו כלהו כחדא.

ועל דא בעי בר נש, לאתענגא תלת זמנין אליון, דהא בהא תליא מהימנותא דלעילא, בעתיקא קדישא, ובזעיר אנפין, ובחקלא דתפוחין. ובעי בר נש לאתענגא בהו, ולמחדי בהו. ומאן דגרע סעודתא מניהו, אחזי פגימותא לעילא ועונשיה דההוא בר נש סגי.

בגויני כף, בעי לסדרא פתוריה, תלת זמני, מפד עייל שבתא, ולא ישתפח פתוריה ריקניא, ותשרי ברכתא עליה, כל שאר יומי דשבתא. ובהאי מלה, אחזי, ותלי מהימנותא לעילא.

רבי שמעון אמר, האי מאן דאשלים תלת סעודתי בשבתא, קלא נפיק ומכרזא עליה, (ישעיה נח) אז תתענג על יי', דא סעודתא חדא, לקבל (ויקרא רפ"ח ע"ב) עתיקא קדישא דכל קדישין. והרפכתיו על בתי ארץ, דא סעודתא תניינא, לקבל חקלא דתפוחין קדישין. והאכלתיו נחלת יעקב אביך, דא הוא שלימו דאשתלים בזעיר אנפין.

ויקב בלייהו בעי לאשלא סעודתיה, ובעי לאתענגא בכלהו

ולשמח בכל אחת ואחת מהן, משום שהיא האמונה השלמה, ומשום כך השבת נתפדה מכל שאר הזמנים והחגים, משום שהכל בה נמצא, ולא נמצא כך בכל הזמנים והחגים. אמר רבי חייא, משום כך, משום שהכל נמצא בו, נזכר שלש פעמים, שפנתוב (בראשית ב) ויכל אלהים ביום השביעי. וישבות ביום השביעי. ויברך אלהים את יום השביעי.

סעודתי, ולמחדי בכל חד וחד מנייהו, משום דאיהו מהימנותא שלימתא. ובגין כך, שבתא אתיקר, מפל שאר זמנין וחגיז, משום דכלא ביה אשתכח, ולא אשתכח הכי בכלהו זמני וחגי. אמר רבי חייא, בגין כך, משום דאשתכח כלא ביה, אידפר תלת זמנין. דכתיב, (בראשית ב) ויכל אלהים ביום השביעי. וישבות ביום השביעי. ויברך אלהים את יום השביעי.

שמחת התנאים לכבוד סעודות שבת קודש והכנתה

בלשון הקודש: רבי אבא (רב המנונא סבא), כשהיה יושב בסעודת השבת, היה שמח בכל אחת ואחת, והיה אומר: זוהי סעודה קדושה של העתיק הקדוש הנסתר של הכל. בסעודה האחרת היה אומר: זוהי סעודה של הקדוש ברוך הוא, וכן בכל הסעודות. והיה שמח בכל אחת ואחת: כשהיה משלים את הסעודות, אומר: נשלמו סעודות האמונה.

רבי אבא, (נ"א רב המנונא סבא) כד הוה יתיב בסעודתא דשבתא, הוה חדי, בכל חד וחד, והוה אמר, דא היא סעודתא קדישא, דעתיקא קדישא סתימא דכלא. בסעודתא אחרא הוה אמר, דא היא סעודתא דקודשא בריך הוא. וכן בכלהו סעודתי, והוה חדי בכל חד וחד. כד הוה (דף פ"ח ע"ב) אשלים סעודתי, אמר אשלימו סעודתי דמהימנותא.

בלשון הקודש: כשרבי שמעון היה בא לסעודה, היה אומר כך: התקינו סעודה של האמונה העליונה. התקינו סעודת המלך. והיה יושב ושמח. כשהשלים סעודה שלישית, היו מכריזים עליו: (ישעיהנח) אז תתענג על ה' והרפכתיו על במותי ארץ והאכלתיו נחלת יעקב אביך.

רבי שמעון, כד הוה אתי לסעודתא, הוה אמר הכי, אתקינו סעודתא דמהימנותא עלאה, אתקינו סעודתא דמלכא, והוה יתיב וחד. כד אשלים סעודתא תליתאה, הוה מכריז עליה, אז תתענג על יי' והרפכתיו על במותי ארץ והאכלתיו נחלת יעקב אביך.

בלשון הקודש: אמר רבי אלעזר לאביו, איך מתקנים את הסעודות הללו? אמר לו, ליל שבת פתוב והרפכתיו על במותי ארץ. בו בלילה מתברכת הגבירה וכל שדה התפוחים, ומתברך שלחנו של אדם, ונשמה נוספת, ואותו הלילה שמחת הגבירה הוא.

אמר רבי אלעזר לאבוי, אלין סעודתי הין מתתקנין. אמר ליה, ליליא דשבתא, כתיב, והרפכתיו על במותי ארץ. ביה בליליא, מתברכא מטרוניתא, וכלהו חקל תפוחין, ומתברכא פתוריה דבר נש, ונשמתא אתוספת, והוה ליליא, חדוה דמטרוניתא הוי.

כל העולמות שמחים בעת סעודת צפרא דשבֿתא

בלשון הקודש: וצריך אדם לשמח בשמחה ולאכל סעודת הגבירה. ביום השבת, בסעודה השניה כתוב אז תתענג על ה'. על ה' ודאי. שאותה שעה נגלה העתיק הקדוש, וכל העולמות בשמחה, והשלמות והחדה של העתיק אנו עושים, וזוהי סעודתו ודאי.

ובני בר נש למחדי בחדוֹתא, ולמיכל סעודתא דמטרוניתא. ביוםא דשבֿתא, בסעודתא תניינא, כתיב (ישעיה נח) אז תתענג על יי'. על יי' ודאי. דהיא שעֶתא אתגליא עתיקא קדישא, וכלהו עלמין בחדוֹתא, ושלימו וחדוֹתא דעתיקא עבדינן, וסעודתא דיליה הוא ודאי.

צריך האדם לשמוח בסעודותיו בשבת

בלשון הקודש: בסעודה השלישית של שבת כתוב והאכלתיך נחלת יעקב אביך. זוהי הסעודה של זעיר אנפין שהוא בשלמות. וכל ששת הימים מאותה שלמות מתברכים. וצריך אדם לשמח בסעודתו ולהשלים הסעודות הללו, שהן סעודות האמונה השלמה של זרע קדוש של ישראל, שהאמונה העליונה היא שלהם ולא של עמים עובדי עבודת כוכבים ומזלות. ומשום כך אמר, (שמות לא) בניי ובניי בניי ישראל.

בסעודתא תליתאה דשבֿתא, כתיב והאכלתיך נחלת יעקב אביך. דא היא סעודתא דזעיר אנפין, דהוי בשלימותא. וכלהו שיתא יומין, מההוא שלימו מתברכן. ובעי בר נש למחדי בסעודתיה, ולאשלא אלין סעודתי, דאינון סעודתי מהימנותא שלימתא, דזרעא קדישא דישראל, די מהימנותא עלאה, דהא דילהון היא, ולא דעמין עובדי עבודת כוכבים ומזלות. ובגיניי כף אמר, (שמות לא) בניי ובניי בניי ישראל.

בלשון הקודש: בא וראה, בסעודות הללו נודעים ישראל שהם בני המלך ושהם מהיכל המלך ושהם בני האמונה, ומי שפוגם סעודה אחת מהם, מראה פגם למעלה, ומראה את עצמו שאינו מבני המלך העליון, שאינו מבני היכל המלך, ושאינו מזרע קדוש של ישראל, ונותנים עליו חומר של שלשה דברים - דין הגיהנם וכו'.

תא חזי, בסעודתי אלין, אשתמודעון ישראל, דאינון בני מלכא. דאינון מהיכלא דמלכא, דאינון בני מהימנותא, ומאן דפגים חד סעודתא מנייהו, אחזי פגימותא לעילא, ואחזי גרמיה דלאו מבני מלכא עלאה הוא, דלאו מבני היכלא דמלכא הוא דלאו מזרעא קדישא דישראל הוא. ויהבין עליה חומרא דתלת מלין, דינא דגיהנם וגו'.

השמחה בשבת קודש יתרה במעלה יותר מן הימים טובים

בלשון הקודש: ובא ראה, בכל שאר הזמנים והחגים צריך אדם לשמח ולשמח את

ותא חזי, בכלהו שאר זמנין וחגיגין, בעי בר נש לחדי, ולמחדי למסכניי. ואי

הוא חדי בלחודוי, ולא יהיב למספני, עונשיה סגי, דהא בלחודוי חדי, ולא יהיב חדו לאחרא. עליה כתיב, (מלאכי ב) וזריתי פֿרש על פֿניכם פֿרש חגיכם. ואי איהו בשבתא חדי, אף על גב דלא יהיב לאחרא, לא יהיב עליה עונשא, כשאר זמנין וחגיגין, דכתיב פֿרש חגיכם. פֿרש חגיכם קאמר, ולא פֿרש שבֿתכם. וכתיב (ישעיה א) חֲדָשִׁיכֶם וּמוֹעֲדֵיכֶם שְׁנָאָה נִפְשִׁי. ואלו שבת לא קאמר.

הענינים, ואם הוא שמח לבדו ולא נותן לענינים - ענשו רב, שהרי לבדו שמח, ולא נותן שמחה לאחר. עליו כתוב (מלאכי ב) וזריתי פֿרש על פֿניכם פֿרש חגיכם. ואם הוא שמח בשבת, אף על גב שלא נותן לאחר - לא נותנים עליו ענש כבשאר הזמנים והחגים, שכתוב פֿרש חגיכם. אומר פֿרש חגיכם, ולא פֿרש שבֿתכם. וכתוב (ישעיה א) חֲדָשִׁיכֶם וּמוֹעֲדֵיכֶם שְׁנָאָה נִפְשִׁי. ואלו שבת לא קאמר.

שבת שמו של הקב"ה

בלשון הקודש: ומשום כך כתוב ביני ובין בני ישראל. ומשום דכל מהימנותא אשתכח בשבת, נותנים לאדם נשמה אחרת, נשמה עליונה, נשמה שכל השלמות בה, כדגמת העולם הבא. ומשום כך נקראת שבת. מה זה שבת? שם של הקדוש ברוך הוא, שם שהוא שלם מכל צדדיו.

ובגניי כף כתיב, ביני ובין בני ישראל. ומשום דכל מהימנותא אשתכח בשבתא, יהיבין ליה לבר נש נשמתא אחרא, נשמתא עלאה, נשמתא דכל שלימו בה, כדוגמא דעלמא דאתי. ובגניי כף אקרי שבת. מהו שבת. שמה דקודשא בריך הוא. שמה דאיהו שלים מכל סטרוי.

בלשון הקודש: אמר רבי יוסי, ודאי כך הוא. אוי לאדם שלא משלים את שמחה המלך הקדוש. ומהי שמחתו? אלו שלש הסעודות של האמונה, סעודות שאברהם יצחק ויעקב כלולים בהם, וכלם שמחה על שמחה, אמונה שלמה מכל צדדיו.

אמר רבי יוסי, ודאי כך הוא. ווי ליה לבר נש, דלא אשלים חדוותא דמלכא קדישא. ומאן חדוותא דיליה. אלין תלת סעודתי מהימנותא. סעודתי דאברהם יצחק ויעקב כלילין בהו. וכלהו חדו על חדו מהימנותא שלימותא, מכל סטרוי.

בשבת קודש נחים הרשעים מהגיהנום, וביום השמחה נשמעת במאתים וחמשים עולמות

בלשון הקודש: שנינו, ביום הזה מתעטרים האבות, וכל הבנים יונקים, מה שאין פן בכל שאר החגים והזמנים. ביום הזה רשעי הגיהנם נחים. ביום הזה כל הדינים נכפים ולא מתעוררים בעולם. ביום הזה התורה מתעטרת בעטרות שלמות. ביום

תאנא, בהדין יומא מתעטרין אבהו, וכל בנין ינקין, מה דלאו הכי בכל שאר חגיגין וזמנין. בהדין יומא, חייבא דגיהנם נייחין. בהדין יומא, כל דינין אתכפייין, ולא מתערין בעלמא. בהדין יומא אורייתא מתעטרא בעטרין

שְׁלִימִין. בְּהֵדִין יוֹמָא, תְּדוּוּתָא וְתַפְנוּקָא אֶשְׁתַּמַּע, בְּמַאתָן וְחַמְשִׁין עֲלִמִין. הִזָּה שְׁמֹחָה וְתַפְנוּק נְשָׁמְעִים בְּמַאתָם; וְחַמְשִׁים עוֹלָמוֹת.

רַעוּא דְרַעוּיִן סְעוּדָה שְׁלִישִׁית כָּל דִּינִין מִתְעַבְרִין מִיָּנָה - מִתְגַּלָּה הַרְצוֹן הָעֲלִיוֹן וְנִמְצָא שְׂמֵחָה בְּכָל

בלשון הקודש: בא וראה, בכל ששת ימי השבת, כשמוגיעה שעת תפלת המנוחה, הדין הקשה שולט וכל הדינים מתעוררים, אבל ביום השבת, כשמוגיע זמן תפלת המנוחה, נמצא רצון הרצונות, והעתיק הקדוש מגלה רצונו, וכל הדינים נכפים, ונמצא רצון ושמחה בכל.

תַּא חֲזִי, בְּכָל שִׁיתָא יוֹמֵי דְשַׁבְּתָא, כַּד מְטָא שְׁעָתָא דְצִלוּתָא דְמִנְחָה, דִּינָא (קנ"ו ע"א) תְּקִיפָא שְׁלֵטָא, וְכָל דִּינִין מִתְעָרִין. אֲבָל בְּיוֹמָא דְשַׁבְּתָא, כַּד מְטָא עֵדֶן דְצִלוּתָא דְמִנְחָה, רַעוּא דְרַעוּיִן אֶשְׁתַּכַּח, וְעִתִּיקָא קְדִישָׁא גְלִיָּא רַצוֹן דִּילֵיהּ, וְכָל דִּינִין מִתְכַּפְּיִין, וּמִשְׁתַּכַּח רַעוּתָא וְחָדוּ בְּכֻלָּא.

מִשֶּׁה רַבִּינוּ הַנְּבִיא הַנְּאֻמָּן הַקְּדוֹשׁ הַסְּתַלְק בְּזִמְנֵי הַרְצוֹן הָעֲלִיוֹן - מִנְחַת דְּשַׁבַּת קוּדֶשׁ

בלשון הקודש: ובִּרְצוֹן הִזָּה הַסְּתַלְק מִשֶּׁה, הַנְּבִיא הַנְּאֻמָּן הַקְּדוֹשׁ מִן הָעוֹלָם, כְּדִי לְהוֹדִיעַ שְׁלֵא בְּדִין הַסְּתַלְק, וְאוֹתָהּ שְׁעָה בְּרַצוֹן שֶׁל הָעִתִּיק הַקְּדוֹשׁ יֵצֵא נְשָׁמָתוֹ וְנִטְמָנָה בּוֹ. מִשׁוּם כֶּף וְלֹא יָדַע אִישׁ אֶת קְבָרָתוֹ כְּתוּב. מֵה הָעִתִּיק הַקְּדוֹשׁ טְמִיר שֶׁל כָּל הַטְּמִירִים, וְלֹא יוֹדְעִים עֲלִיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים - אִף כֵּן נְשָׁמָה זֹאת נִטְמָנָה בְּרַצוֹן הִזָּה שֶׁהַתְּגָלָה בְּשַׁעַת תְּפִלַּת מִנְחַת הַשַּׁבָּת, כְּתוּב וְלֹא יָדַע אִישׁ אֶת קְבָרָתוֹ, וְהוּא טְמִיר מִכָּל הַטְּמִירִים שֶׁל הָעוֹלָם, וְהֵדִין לֹא שׁוֹלֵט בּוֹ. אֲשֶׁרִי חִלְקוּ שֶׁל מִשָּׁה!

וּבְהַאי רַצוֹן, אֶסְתַּלַּק מִשָּׁה, נְבִיאָה מְהִימָנָא קְדִישָׁא מְעֻלְמָא. בְּגִין לְמַנְדַּע, דְּלֹא בְּדִינָא אֶסְתַּלַּק, וְהָיָא שְׁעָתָא (דף פ"ט ע"א) בְּרַצוֹן דְעִתִּיקָא קְדִישָׁא נִפְקֵי נְשָׁמָתֵיהּ, וְאִתְטַמַּר בֵּיהּ. בְּגִין כֶּף, (דברים לה) וְלֹא יָדַע אִישׁ אֶת קְבָרָתוֹ כְּתִיב. מֵה עִתִּיקָא קְדִישָׁא, טְמִירָא מִכָּל טְמִירִין, וְלֹא יָדְעִין עֲלָאִין וְתַתָּאִין. אוּף הָכָא, הָיָא נְשָׁמָתָא דְאִתְטַמַּר בְּהַאי רַצוֹן, דְאִתְגַּלִּיָּא בְּשַׁעַתָּא דְצִלוּתָא דְמִנְחָה דְשַׁבְּתָא, כְּתִיב וְלֹא יָדַע אִישׁ אֶת קְבָרָתוֹ וְהוּא טְמִיר מִכָּל טְמִירִין דְעֻלְמָא, וְדִינָא לֹא שְׁלֵטָא בֵּיהּ. זַכָּאָה חוֹלְקֵיהּ דְּמִשָּׁה.

קוֹל הַכְּרוּז יוֹצֵא: לְהַתְעוֹרְרוֹת הַשְּׂמֵחָה הַגְּדוּלָה וְהַשְּׁלִימָה בְּשַׁבַּת

בלשון הקודש: שְׁנִינּוּ, בְּיוֹם הִזָּה שֶׁהַתּוֹרָה מִתְעַטְרָת בּוֹ, מִתְעַטְרָת בְּכָל, בְּכָל אוֹתָן מְצוּוֹת, בְּכָל אוֹתָן גְּזוּרוֹת וְעֲנָשִׁים, בְּשַׁבְּעִים עֲנָפִים שֶׁל אוֹר שְׂאוּהָרִים מִכָּל צֶדֶד וְצֶדֶד. מִי רָאָה הָעֲנָפִים שִׁיּוֹצְאִים מִכָּל עֲנָף וְעֲנָף, חֲמִשָּׁה עוֹמְדִים בְּתוֹךְ הָאֵילָן,

תַּאנָּא, בְּהַאי יוֹמָא, דְאוּרִיָּתָא מִתְעַטְרָא בֵּיהּ, מִתְעַטְרָא בְּכֻלָּא, בְּכָל אֵינּוֹן פְּקוּדִין בְּכָל אֵינּוֹן גְּזָרִין וְעוֹנְשִׁין, בְּשַׁבְּעִין עֲנָפִין דְנַהוּרָא, דְזוּהָרִין מִכָּל סְטָרָא וְסְטָרָא. מֵאֵן חָמִי, עֲנָפִין דְנִפְקִין מִכָּל עֲנָפָא וְעֲנָפָא, חֲמִשָּׁא

וְכָל הַפְּנִיּוֹת אֲחוּזִים בָּהֶם? מִי רָאָה אוֹתָם שְׁעָרִים שְׂנֵפֶתֶחִים בְּכָל צַד וְצַד, וְכָל זוֹהָרִים וּמְאִירִים בְּאוֹתוֹ הָאוֹר שִׁיּוּצָא וְלֹא פּוֹסֵק? קוֹל הַכְּרוֹז יוּצָא: הַתְּעוֹרְרוּ קְדוֹשִׁים עֲלִינוּנִים, הַתְּעוֹרְרוּ הָעַם הַקְּדוֹשׁ שְׂנַבְּחָה לְמַעַלָּה וּלְמַטָּה, עוֹרְרוּ שְׂמֵחָה כְּנֶגֶד רְבוּנְכֶם, הַתְּעוֹרְרוּ בְּשִׂמְחָה שְׂלֵמָה, הַזְדַּמְנוּ לְשֵׁלֶשׁ שְׂמֵחוֹת שֶׁל שְׁלֹשֶׁת הָאֲבוֹת, הַזְדַּמְנוּ לְקִרְיַת הָאֱמוּנָה שֶׁל שְׂמֵחַת כָּל הַשְּׂמֵחוֹת. אֲשֶׁרֵי חֲלַקְכֶם, יִשְׂרָאֵל קְדוֹשִׁים, בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא! זוּהֵי יְרֻשָׁה לְכֶם מִכָּל הָעַמִּים עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת. וְעַל זֶה כְּתוּב בְּיַד בִּינֵי וּבֵין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל.

בלשון הקודש: אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כִּי הוּא וְדָאִי. וְעַל זֶה כְּתוּב זְכוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ, וְכְתוּב (ויקרא יט) קְדוֹשִׁים תִּהְיוּ כִּי קְדוֹשׁ אֲנִי ה'. וְכְתוּב (ישעיה נח) וְקִרְיַת לְשַׁבַּת עֲנֵג לְקְדוֹשׁ ה' מְכוּבָד.

שְׂקוּלָה שַׁבַּת כְּנֶגֶד הַתּוֹרָה, וְכָל מִי שֶׁשׁוֹמֵר שַׁבַּת כְּאִלוֹ שׁוֹמֵר אֶת כָּל הַתּוֹרָה

בלשון הקודש: שְׁנִינוּ, בְּיוֹם הַזֶּה כָּל נְשֵׁמוֹת הַצְּדִיקִים מְתַעַדְנִין בְּתַפְנוּקֵי הַעֲתִיק הַקְּדוֹשׁ, נִסְתַּר כָּל הַנְּסִתָּרִים, וְרוּחַ אַחַת מֵהַעֲנָג שֶׁל אוֹתוֹ הַעֲתִיק הַקְּדוֹשׁ מְתַפְשֵׁט (ההוא מתפשט) בְּכָל הָעוֹלָמוֹת, וְעוֹלָה וְיוֹרֶדֶת, וּמְתַפְשֵׁט לְכָל הַבְּנִיּוֹת הַקְּדוֹשִׁים לְכָל שׁוֹמְרֵי הַתּוֹרָה, וְנִחִים בְּמִנוּחָה שְׂלֵמָה, נִשְׂפָּחִים מִכָּל כָּל הַרְגוּזִים, כָּל הַדִּינִים וְכָל הָעֲבוֹדוֹת הַקְּשׁוֹת. זֶהוּ שְׂפָתוֹב (שם יד) בְּיוֹם הַנִּיחַ ה' לָךְ מַעֲצָבָךְ וּמְרַגְזָךְ וּמִן הָעֲבוֹדָה הַקְּשָׁה.

משום כך שְׂקוּלָה שַׁבַּת כְּנֶגֶד הַתּוֹרָה, וְכָל מִי שֶׁשׁוֹמֵר שַׁבַּת כְּאִלוֹ שׁוֹמֵר אֶת כָּל

קְיָמִין בְּגוֹ אֵילָנָא, בְּלֵהוּ אֲנַפִּין בַּהוּ אַחֲרֵיךְ. מֵאֵן חָמִי, אֵינוֹן תְּרַעִין דְּמִתְפַּתְחִין בְּכָל סָטֵר וְסָטֵר, בְּלֵהוּ מְזַדְּהֵרִין וְנִהְרִין, בַּהֲהוּא נְהוּרָא דְנַפִּיק וְלֹא פָּסֵק. קָל כְּרוֹזָא נַפִּיק, אַתְּעָרוּ קְדִישֵׁי עֲלִינוּנִין, אַתְּעָרוּ עֲמָא קְדִישָׁא, דְאַתְבַּחַר לְעִילָא וְתַתָּא. אַתְּעָרוּ חֲדוּתָא לְקַדְמוֹת מְאִרִיכוֹן. אַתְּעָרוּ בְּחֲדוּתָא שְׂלִימָתָא. אַזְדַּמְנוּ בְּתַלַּת חֲדוּוֹן, דְתַלַּת אַבְהֵן. אַזְדַּמְנוּ לְקַדְמוֹת מְהִימְנוּתָא, דְחֲדוּוּהַ דְכָל חֲדוּתָא. זְכָאָה חוּלְקִיכוֹן, יִשְׂרָאֵל קְדִישִׁין, בְּעֵלְמָא דִּין וּבְעֵלְמָא דְאַתִּי. דָּא הוּא יְרוּתָא לְכוּן, מִכָּל עַמִּים עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת. וְעַל דָּא כְּתִיב, בִּינֵי וּבֵין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל.

אָמַר ר' יְהוּדָה, הִכִּי הוּא וְדָאִי. וְעַל דָּא כְּתִיב זְכוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ וְכְתִיב (ויקרא יט) קְדוֹשִׁים תִּהְיוּ כִּי קְדוֹשׁ אֲנִי יי'. וְכְתִיב, (ישעיה נח) וְקִרְיַת לְשַׁבַּת עֲנֵג לְקְדוֹשׁ יי' מְכוּבָד.

תְּאֵנָא, בַּהֲאִי יוֹמָא, כָּל נִשְׂמַתִּיהוֹן דְּצַדִּיקָאִי, מְתַעַדְנִין בְּתַפְנוּקֵי עֲתִיקָא קְדִישָׁא, סְתִימָא דְכָל סְתִימִין. וְרוּחָא חָדָא מַעֲנוּגָא דֵּהוּא עֲתִיקָא קְדִישָׁא מְתַפְשֵׁטָא (ההוא מתפשט) בְּכָלֵהוּ עֲלִמִין, וְסִלְקָא וְנַחְתָּא, וּמְתַפְשֵׁטָא לְכָלֵהוּ בְּנֵי קְדִישִׁין, לְכָלֵהוּ נְטוּרֵי אוּרִייתָא, וְנִיחִין בְּנִיחָא שְׁלִים, מְתַנְשֵׁי מִכָּלֵהוּ, כָּל רוּגְזִין, כָּל דִּינִין, וְכָל פּוֹלְחֵינִין קְשִׁין. הָדָא הוּא דְכְּתִיב, (ישעיה יד) בְּיוֹם הַנִּיחַ יי' לָךְ מַעֲצָבָךְ וּמְרַגְזָךְ וּמִן הָעֲבוֹדָה הַקְּשָׁה.

בְּגִינֵי כֵךְ, שְׂקִיל שַׁבְּתָא לְקַבֵּל אוּרִייתָא, וְכָל דְנְטִיר שַׁבְּתָא, כְּאִילוֹ נְטִיר

התורה. וכתוב (ישעיה נו) אֲשֶׁרִי אָנוֹשׁ יַעֲשֶׂה אֶת וּבֶן אָדָם יַחְזִיק בָּהּ שֹׁמֵר שֶׁבֶת מַחְלִלָּו וְשׁוֹמֵר יָדוֹ מַעֲשׂוֹת כָּל רָע. נִשְׁמָע, שְׁמִי שֶׁשׁוֹמֵר אֶת הַשֶּׁבֶת כְּמִי שֶׁשׁוֹמֵר כָּל הַתּוֹרָה.

אורייתא כלא. וכתוב (ישעיה נו) אֲשֶׁרִי אָנוֹשׁ יַעֲשֶׂה זֹאת וּבֶן אָדָם יַחְזִיק בָּהּ שׁוֹמֵר שֶׁבֶת מַחְלִלָּו וְשׁוֹמֵר יָדוֹ מַעֲשׂוֹת כָּל רָע. אֲשַׁמְעֵהוּ, דְּמֵאן דְּנָטִיר שֶׁבֶת, כְּמֵאן דְּנָטִיר אִוְרִיתָא כְּלָא.

קדשת שמחת הנשמה יתרה והנאתה על ידי אכילה ושתייה

בלשון הקודש: וכשהיא עומדת ונוטלת בכנפיה את האבות להתעטר למעלה, הכל נקרא שבת. וכשהאבות מתעטרים למעלה בתוך הנקדה העליונה, נקרא שבת. וכשנקדה תחתונה מתעטרת באבות, נקרא שבת.

בזוהר פרשת ויקהל (דף רד): וכד איהי קיימא, ונטלא בגדפהא לאבהון, לאתעטרא לעילא אקרי כלא שבת. וכד אבהון מתעטרין לעילא, בגו נקודה עלאה, אקרי שבת. נקודה תתאה (ע"ע"ב) כד מתעטרא באבהון אקרי שבת.

בלשון הקודש: כשהנקדה התחתונה היא עולה, ונראית ומתקשטת, (אותה נקדה תחתונה כאשר עולה להתעטר באבות) אז כל השמחה נמצאת למעלה ולמטה, וכל העולמות בשמחה. ובלילה הזה (ליל שב"ק) הנקדה היא אורה מתפשט, ופורש כנפיו על העולם, וכל השליטים האחרים מעבירים, ונמצאת שמירה על העולם.

האי נקודה תתאה כד סלקא ואתחזית, ואתקשיטת. (ס"א האי נקודה תתאה כד סלקא לאתעטרא באבהון) כדן כל חדוה אשתכח לעילא ותתא, ועלמין כלהו בחדוה. ובהאי ליליא (ליל שב"ק), האי נקודה אתפשט נהוראה, ופריש גדפוי על עלמא, וכל שלטונין אחרנין מתעברין, ונטירו אשתכח על עלמא.

בלשון הקודש: ואז נוספת רוח נשמה בישראל לכל אחד ואחד, ובאותה נשמה יתרה שוכחים כל העצב והחמה, וכלום לא נמצא פרט לשמחה למעלה ולמטה. אותה רוח שיורדת ונוספת בבני העולם, כשיורדת, רוחצת בפשמים של גן עדן, ויורדת ושורה על העם הקדוש. אשריהם כשהרוח היא מתעוררת.

וכדין אתוסף רוח נשמתא בישראל, על כל חד וחד, ובהיא נשמתא תירא, נשיין כל עצבא וחימתא, ולא אשתכח בר חדוה, לעילא ותתא. והוא רוחא דנחית ואתוסף בכני עלמא, כד נחית, אתסחי בבוסמין דגנתא דעדן, ונחית ושרא על עמא קדישא, זכאין אינון, כד האי רוחא אתער.

בלשון הקודש: באותה שעה שאותה רוח יורדת, יורדים עמה לתוך גן העדן ששים מרפבות מעטרות לששה צדדים. וכשמגיעים לגן עדן, אזי כל אותן הרוחות והנשמות שבגן עדן, כלן מתעוררות לאותה (מתעטרות באותה) רוח. הכרוזים קוראים ואומרים: אשריכם

בהיא שעתא דההוא רוחא נחית נחתין עמה לגו גנתא דעדן, שתין רתיכין, מתעטרין לשית סטרין. וכד מטי לגנתא דעדן, כדין כל אינון רוחין ונשמתין דגנתא דעדן, כלהו מתערי לההוא (נ"א מתעטרי בההוא) רוחא. כרוזי קרי ואמר, זכאין אתון ישראל,

עמא קדישא, דרענותא דמאריכוון אתער
(דף ר"ד ע"ב) לגביכו.

רזא דרזין לידעי חכמתא, זכאין אינון
כד האי רוחא אתער. האי רוחא
איהו אתפשטותא דהאי נקודה, ונפקא
מינה, ואתפשטא בעלמא, והוא הוי
רזא דשבת, דשרא לתתא, ועל דא כתיב
ביה שמירה, (שמות לא) ושמו בנני
ישראל את השבת, והא אוקמוה, שבת
לא כתיב, אלא את השבת, לאסגאה
ההוא רוחא דשרי על כלא, ואצטריך
לנטרא ליה, הואיל וקיימא עמיה דבר
נש, ועל דא כתיב, (ישעיה נו) כל שומר
שבת מחללו.

בהאי רזא אית רזא אחרא. האי רוחא,
אתהני בהאי יומא, מהנאותן
דישראל, ומענוגא דלהון, ובגין דא, בעי
למיהב ליה ענוגא, במיכלא ובמשתיא,
תלת זמנין, בתלת סעודתי, דתלת דרגי
מהימנותא, כמה דאוקמוה. והאי נטיל
חדוה וענוגא, באינון סעודתי דישראל.
זכאה חולקיה, מאן דאהני ליה, ומענג
ליה, בהאי יומא.

האי רוחא, אתהני כל שיתא יומין,
מרוחא עלאה דעתיקא דכל
עתיקין. וביומא דשבתא, כיון דנחית,
ואתסחי בגנתא דעדן בליילא, אתענג
מענוגא דגופא, בסעודתי דמהימנותא,
ואתעטר (ג"א ואתענג) האי רוחא מעילא
ותתא, ואתרוי בכל סטרין, בעטרא
דלעילא ותתא.

והואיל וקיימא עמיה דבר נש, אצטריך
ליה לנטרא ליה. ועל דא כתיב
ושמו בנני ישראל את השבת. שבת, דא
הוא ההיא נקודה תתאה. את השבת, דא
הוא האי רוחא, אתפשטותא דההיא

ישראל, העם הקדוש, שרצון רבונכם
מתעורר אליכם.

בלשון הקודש: **סוד הסודות לידעי**
החכמה. אשריהם כשיוח זו מתעוררת.
הרוח הזו היא התפשטות הנקדה הזו,
ויוצאת ממנה ומתפשטת בעולם, ואותה
היא סוד השבת ששרוי למטה, ועל כן
כתוב בו שמירה, (שמות לא) ושמו בנני
ישראל את השבת, והרי פשוטה, לא
כתוב שבת, אלא את השבת, לרבות
אותה רוח ששורה על הכל, וצריך לשמר
אותה הואיל ועומדת עם האדם. ועל זה
כתוב, (ישעיה נו) כל שומר שבת מחללו.

בלשון הקודש: בסוד הזה יש סוד אחר.
הרוח הזו נהנית ביום הזה מהנאותם של
ישראל ומהענג שלהם, ומשום כן צריך
לתת לה ענג במאכל ובמשתיא שלש
פעמים בשלש סעודות של שלש דרגות
האמונה, כמו שבארוה, וזו נוטלת שמחה
וענג באותן סעודות של ישראל. אשרי
חלקו מי שמהנה אותה ומענג אותה
ביום הזה.

בלשון הקודש: הרוח הזו נהנית כל ששת
הימים מהרוח העליונה של עתיק כל
העתיקים, וכיון שיורדת ביום השבת
ורוחצת בגן עדן בליילא, מתענגת מענג
הגוף בסעודות של האמונה, ומתעטרת
(ומתענגת) הרוח הזו מפעלה וממטה,
ונרוית בכל הצדדים בעטרה (בענג)
שלמעלה ומטה.

בלשון הקודש: והואיל ועומד עם האדם,
צריך לו לשמר אותו, ועל זה כתוב
ושמו בנני ישראל את השבת. את
השבת - שבת זו היא נקדה תחתונה. את
השבת - זוהי אותה רוח, התפשטותה

שֶׁל אוֹתָהּ נִקְדָּה. אוֹתָהּ הֵתַפְּשׁוּטוֹת, כְּשֶׁנֹּסְפוֹת קִדְשׁוֹת וּבְרָכוֹת מְלַמְעֵלָה עַל אוֹתָהּ נִקְדָּה מֵאִיר הַכֹּל, וְנַעֲשִׂית רוּחַ מֵאִירָה בְּכָל הַצְּדָדִים, מִתְחַלֵּק לְמַעְלָה וּמֵאִיר, וְנִחְלַק לְמַטָּה וּמֵאִיר. וְזֶהוּ שְׁפָתוֹב בִּינֵי וּבֵין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, חֵלֶק יִרְשָׁה יֵשׁ לָנוּ כְּאַחַד.

בלשון הקודש: החלק שלמעלה מתעטר ביום הזה מהענג העליון הקדוש, ונהנה מהזיו העליון של עתיק כל העתיקים. החלק התחתון מתעטר ביום הזה מהענג שלמטה שנהנה בסעודות הללו, ועל כן צריך לענגו במאכל ובמשפתה, בלבושי כבוד ובשמחת הכל.

כְּאִשֶּׁר יִשְׂרָאֵל צְדִיקִים וְהוֹלְכִים בְּדֶרֶךְ יִשְׂרָאֵל, מַעְלָה אוֹתָם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל כָּל בְּנֵי הָעוֹלָם

בלשון הקודש: פתח רבי שמעון ואמר, שיר השירים אשר לשלמה. כתוב (תהלים קכו) הלוך ילך ובכה נשא משך הזרע וגו'. כמה פעמים הקדוש ברוך הוא הזכיר את ישראל להחזירם בתשובה אליו, ללכת בדרך ישרה, כדי להתעלות בתוכם. שהרי כשישראל צדיקים והולכים בדרך ישרה, כביכול זו עליה לקדוש ברוך הוא עמם עם כל העמים של העולם. כְּאִשֶּׁר יִשְׂרָאֵל צְדִיקִים וְהוֹלְכִים בְּדֶרֶךְ יִשְׂרָאֵל, מַעְלָה אוֹתָם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל כָּל בְּנֵי הָעוֹלָם, וְכֹלֵם מוֹדִים וּמִשְׁבָּחִים אוֹתוֹ, וְלֹא הֵם בְּלִבְדָם, אֲלָא אֶפְלוּ הָעֲלִיוֹנִים לְמַעְלָה, כְּלָם מוֹדִים לוֹ בְּשִׁבִיל יִשְׂרָאֵל. וְלֹא זֶה בְּלִבְדוֹ, אֲלָא שֶׁהוּא מִתְעַלָּה בְּכַבֹּדוֹ בְּשִׁבִיל יִשְׂרָאֵל מִמֶּשׁ. וְלֹא זֶה בְּלִבְדוֹ, אֲלָא אֶפְלוּ יִשְׂרָאֵל מִמֶּשׁ מִתְעַלִּים בְּכַבֹּדוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמַעְלָה וּלְמַטָּה.

נְקוּדָה. הֵהוּא אֲתַפְּשׁוּטוֹתָא, כִּד אֲתוּסָף קְדוּשָׁן וּבְרַכָּאן מְלַעֲלֵא, עַל הֵהוּא נְקוּדָה, אֲתַנְהִיר כְּלָא, וְאֲתַעֲבִיד רוּחָא נְהִירָא בְּכָל סְטָרִין, אֲתַפְּלַג לְעֵילָא וְנְהִיר. וְאֲתַפְּלַג לְתַתָּא וְנְהִיר. וְזֶהוּ הוּא דְכְּתִיב בִּינֵי וּבֵין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל חוֹלֵק אַחְסָנָא אִית לָן כְּחַדָּא.

חולקא דלעילא, אתעטר בהאי יומא, מענוגא עלאה קדישא, ואתהני מזיוא עלאה דעתיקא דכל עתיקין. חולקא תתאה, אתעטר בהאי יומא, מענוגא דלתתא, דאתהני בהני סעודתי. ועל דא, בעי לענגא ליה, במיכלא ובמשפתא בלבושי יקר, ובחזרה דכלא.

בזוהר חדש שיר השירים: פתח רבי שמעון ואמר, שיר השירים אשר לשלמה. כתוב (תהלים קכו) הלוך ילך ובכה נשא משך הזרע וגו'. בכמה זמנים הקדוש ברוך הוא אוכח לון לישראל, לאהדרא לון בתויבתא לגביה, למהך באורח מישר, בגין לאסלקא בגוניהו. דהא כד ישראל זכאין, ואזלין באורח מישר, כביכול, סילוקא איהו לקודשא בריך הוא עמהון, בכל עמין דעלמא. כד ישראל זכאין, ואזלין באורח מישור, סליק לון קודשא בריך הוא על כל בני עלמא, וכולהו אודן ומשבחון ליה, ולא אינון בלחודייהו, אלא אפילו עילאין לעילא, כולהו אודן ליה בגינייהו דישראל. ולא דא בלחודוי, אלא איהו אסתלק ביקריה, בגינייהו דישראל ממש. ולא דא בלחודוי, אלא אפילו ישראל ממש, מסתלקי ביקריה דקודשא בריך הוא לעילא ותתא.

כְּשֶׁבְנֵי יִשְׂרָאֵל צְדִיקִים כָּל הָעוֹלָמוֹת עוֹלִים וּמִתְבָּרְכִים בְּזִכּוֹתָם

בלשון הקודש: בא וראה, בַּשְּׁעָה שִׁישְׂרָאֵל צְדִיקִים, כִּסָּא הַכְּבוֹד שֶׁלְמַעְלָה מִתְעַלָּה לְמַעְלָה לְמַעְלָה, בְּכַמָּה שְׂמֻחוֹת, בְּכַמָּה אַהֲבָה, וּמִתְבָּרְכִים הָעוֹלָמוֹת בְּשִׂמְחָה, וְכָל הָעוֹלָמִים נִשְׁקִים וּמִתְבָּרְכִים וּמִתְקַדְּשִׁים בְּכַמָּה בְּרָכוֹת, בְּכַמָּה קְדוּשִׁים, וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׂמֵחַ עִמָּהֶם בְּשִׂמְחָה בְּשִׁלְמוֹת.

בלשון הקודש: וּבְשַׁעָה שְׂאִין יִשְׂרָאֵל צְדִיקִים, הַכֹּל הוּא בְּהַפּוּךְ. וְעַם כָּל זֶה, אַהֲבַת הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לֹא נִמְנַעַת מֵהֶם, וְכִסְאוֹ יוֹשֵׁב עֲלֵיהֶם כְּאֵם עַל הַבָּנִים, וְאִין נִמְנַעַת מִלְבָּקֵשׁ עֲלֵיהֶם רַחֲמִים.

תַּא חֲזִי, בַּשְּׁעָתָא דִּישְׂרָאֵל זְכָאִין, כּוּרְסָא יִקְרָא דְלַעִילָא אֶסְתְּלִיק לְעִילָא לְעִילָא, בְּכַמָּה חֲדוּן, בְּכַמָּה רַחֲמִין, וּמִתְחַבְּרִין עֲלֵמִין בְּחֲדוּוֹא, וְכוּלְהוּ אֲתַבְּרִין מִעֲמִיקָא דְנַחֲלִין, וְעֲלֵמִין כּוּלְהוּ אֲשַׁתְּקִיין, וְאֲתַבְּרִין וְאֲתַקְדָּשָׁן בְּכַמָּה בְּרָכָאן, בְּכַמָּה קְדוּשִׁין, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חֲדִי עִמָּהוֹן, בְּחֲדוּא בְּשִׁלְמוֹ.

וּבְשַׁעָתָא דִּישְׂרָאֵל לָאו אִינוּן זְכָאִין, כּוּלָּא אִיהוּ בְּהַפּוּכָא. וְעַם כָּל דָּא רַחֲמִין דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָא אֲתַמְנַע מִנֵּיהוּ, וְכוּרְסֵיָא דִּילֵיהּ יִתְבָּא עֲלֵיהוּ, כְּאֵמָא עַל בָּנִין, וְלֹא אֲתַמְנַעַת מִלְמַתְבַּע עֲלֵיהוּ רַחֲמִין.

רַצוֹן הַקב"ה שִׁילְמָדוֹ סַנְגוּרִיָּה עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל

בלשון הקודש: וּבְקוּל הַזֶּה עוֹלָה לְמַעְלָה, מִשׁוּם שְׂרַצוֹנֵנוּ מִי שְׂמִלְמִד סַנְגוּרִיָּה עַל פְּנִי. מִנּוּן לָנוּ? מִמּוֹשָׁה שֶׁהִתְעַלָּה בְּעַלְיָה עַל שְׂלְמִד זְכוֹת עַל יִשְׂרָאֵל. זֶהוּ שְׂכַתוּב (שְׁמוֹת ל"ד) וּמּוֹשֶׁה לֹא יָדַע כִּי קָרַן עוֹר פְּנִי. מִתִּי הִתְעַלָּה לְכַבּוֹד הַזֶּה? כְּשִׁחְטָאוּ יִשְׂרָאֵל, וְלָמַד עֲלֵיהֶם זְכוֹת.

בלשון הקודש: כְּמוֹ כֵּן כְּתוּב הַלּוּךְ יִלְךְ וּבָכָה, עַל חֲטָאֵי יִשְׂרָאֵל. מֵה זֶה נִשְׂא מִשְׁךְ הַזֶּרַע? זֶהוּ סוּד כִּסָּא הַכְּבוֹד, שְׁנוּטֵל מִשִּׁיכָה שֶׁל זֶרַע קָדֵשׁ עֲלִיוֹן לַעֲשׂוֹת פְּרוֹת וְתוֹלְדוֹת בְּעוֹלָם הַזֶּה.

וּבְהַאי קָלָא סְלָקָא לְעִילָא, בְּגִין דְרַעוּתָא דִּילֵיהּ מֵאֵן דְאֹלִיף סַנְיַגוּרִיָּא עַל בְּנוֹי. מְנָא לֶן, מִמּוֹשָׁה, דְאֶסְתְּלַק בְּסִלְקוֹ עַל דְאֹלִיף זְכוֹ עֲלֵיהוּ דִישְׂרָאֵל. הָדָא הוּא דְכְּתִיב, (שְׁמוֹת ל"ד) וּמּוֹשֶׁה לֹא יָדַע כִּי קָרַן עוֹר פְּנִי. אִימְתִי אֶסְתְּלִיק לִיקְרָא דָּא. כִּד חָאבוּ יִשְׂרָאֵל, וְאֹלִיף עֲלֵיהוּ זְכוֹ.

כְּגוֹוְנָא דָּא כְּתִיב, הַלּוּךְ יִלְךְ וּבָכָה, עַל חוּבִיהוֹן דִּישְׂרָאֵל. מֵאִי נוֹשָׂא מִשְׁךְ הַזֶּרַע. דָּא רְזָא דְכוּרְסֵיָא דִיקְרָא, דְאִיהוּ נְטִיל מִשִּׁיכוֹ דְזֶרַע קוּדְשָׁא עִילָאָה, לְמִיעֵבַד פִּירִין וְאִיבִין בְּהַאי עֲלָמָא.

כְּשֶׁשָׁבִים בַּתְּשׁוּבָה - בֵּא יְבוֹא בְּרִינָה

בלשון הקודש: וּכְשֶׁמִּתְעַלֶּית בְּקוּל שֶׁל יִשְׂרָאֵל, אֵף עַל גַּב שְׂאִינִם צְדִיקִים, עַם כָּל זֶה הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מַעְלָה אוֹתָהּ,

וְכִד אֶסְתְּלִיקַת בְּקָלָא דִישְׂרָאֵל, אֵף עַל גַּב דְלָאו אִינוּן זְכָאִין, עַם כָּל דָּא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַעֲלִי לָהּ, וְאַשְׁקִי לָהּ,

ומשקה אותה מהשקאת הנחל העמק, ונשתלם מפל הצדדים. אזי, בא יבא ברנה, מתוך אותה שלמות וברכות וקדשות שנשתלמה. בראשונה - הלוח ילך ובכה, על חטאי ישראל. כששבו - בא יבא ברנה.

משקיו דנחלא עמיקא, ואשתלים מפל סטרין. כדין, בא יבא ברנה, מגו דההוא שלימו וברכאן וקדושין דאשתלימת. בקדמיחא, הלוח ילך ובכה, על חובייהון דישראל. כד תבו, בא יבא ברנה.

בשעה שבנה שלמה המלך את בית המקדש ישראל היו כולם זכאים

בלשון הקודש: בשעה שבנה שלמה את בית המקדש והשתלם העולם התחתון כמו שהעולם העליון, כל ישראל היו צדיקים והתעלו בכמה דרגות עליונות, ואז התעלה כסא הכבוד בשמחה, בכמה שמחות ובכמה עלויים.

בלשון הקודש: ואז שיר השירים אשר לשלמה, עליה בשמחה וירידה בשמחה. כל העולמות בשמחה, והחבור בשמחה. שיר - לקדוש ברוך הוא. השירים - לעליונים ולתחתונים. אשר לשלמה - החבור של כל העולמות בשמחה, למלך שהשלום כלו שלו. על פי אליהו נגזר.

בשעתא דבנה שלמה בי מקדשא, ואשתלים עלמא תתאה כגוונא דעלמא עילאה, ישראל כולהון הוו זכאין, ואסתלקו בכמה דרגין עילאין, וכדין אסתלק כורסייא דיקרא בחדוה, בכמה חדוון, בכמה עלויין.

וכדין שיר השירים אשר לשלמה, סליקו בחדווא, ונחיתו בחדווא. עלמין כולהו בחדווא. וחיבורא בחדוה. שיר, לקודשא בריך הוא. השירים, לעילאין ותתאין. אשר לשלמה, חבורא דעלמין כולהו בחדווא, למלכא דשלמא כלא דיליה. על פומא דאליהו אתגזר.

קבלת אורחים בשבת קודש בשמחה

בלשון הקודש: ובא ראה, ביום הזה של השבת צריך האדם לשמח ביום ובלילה, וצריך להתקין שלחו, ועשה שמחה לעליונים ולתחתונים.

בלשון הקודש: ובא ראה, כשבא אדם מבית הכנסת, הולכים עמו מלאכים קדושים מצד זה, ומלאכים מצד זה, והשכינה על כלם, כאם על הבנים. ובשעה הזו (תהלים צא) יפל מצדך אלף ורובה מימנך וגו', רק בעיניך תביט וגו', כי אתה ה' מחסי וגו', לא תאנה אליך רעה וגו'.

בזוהר חדש פרשת אחרי (דף ס): ותא חזי, ביומא דא דשבתא, בעי בר נש למחדי ביממא וביליליאי, ובעי לתקנא פתורא, ויעביד חידו לעילאין ותתאין.

ותא חזי, כד אתי בר נש מבי כנישתא, יתכוון עמיה מלאכין קדישין מהאי גיסא, ומלאכין מהאי גיסא, ושכינתא על כלהון, כאימא על בנין. ובהאי שעתא, (תהלים צא) יפל מצדך אלף ורובה מימנך וגו', (שם) רק בעיניך תביט וגו', (שם) כי אתה ה' מחסי וגו', (שם) לא תאנה אליך רעה וגו'.

בלשון הקודש: כל זה, אם האיש יכנס לביתו בשמחה ויקבל אורחים בשמחה. וכשבאה השכינה והמלאכים, ויראו גר מאיר ושלחן מתקן, ואיש ואשתו בשמחה - בפעם הזה אומרת השכינה: זה שלי הוא! (ישעיה מט) ישראל אשר בך אתפאר.

בלשון הקודש: ואם לא - השכינה הולכת, ועמה המלאכים, ויבא יצר הרע עם צבאותיו, ומתחברים עמם, ויאמר: זה שלי הוא, ומהצבאות שלי! ומיד שורה עליו ומטמאתו, ויסתלק י"ה מן איש ואשה, וישאר אש עם אש. ומאכלו טמא. ועל זה (משלי כג) ואל תתאו למטעמותיו של רע עין. ודאי ששלחנו היא מלאה קי"א צוא"ה. ואין צואה אלא יצר הרע, שהוא טמא.

כל דא, אם איניש יעיל לבייתיה בחדווא, ויקבל אושפיזין בחדווא. וכד אתי שכינתא ומלאכין, ויחזו שרגא נהרא, ופתורא מתתקנא, ואיניש ואיתתיה בחדוה, האי שעתא שכינתא אמת, זה שלי הוא, (ישעיה מט) ישראל אשר בך אתפאר.

ואם לאו, שכינתא אזלת, ומלאכין עמה, וייתי יצר הרע עם חיליה, ואתחברו עמהון, ויאמר זה שלי הוא, ומן חיילין דילי. ומיד שורה עליו ומטמאתו, ויסתלק י"ה, מן איש ואשה, וישתאר אשא עם אשא. ומאכלו טמא. ועל דא, (משלי כג) ואל תתאו למטעמותיו של רע עין. ודאי פתורא דיליה היא מלאה קי"א צוא"ה. ואין צואה, אלא יצר הרע, שהוא טמא.

אם הוא עצוב בחל יהיה שמח בשבת ואם יש לו קטטה בחל עם אדם או עם אשתו יהיה לו שלום בשבת

בלשון הקודש: ועוד מושבתיכם, מושב של אדם הוא המקום שלו. ועוד שנוי מקום - לתקן את הבית בשבת תוספת מבחל. ועוד שנוי מעשה - אם הוא עצוב בחל, שיהיה שמח בשבת, ואם יש לו קטטה בחל עם אדם או עם אשתו, שיהיה לו שלום עמה בשבת, ובזה אין רשות לקרב לסם המנות חללה, ולבעלה שהוא אל אחר חלול שבת, (אין להם רשות להתקרב), ומשום זה אמרו הקדמונים, אם ישראל היו מקימים שבת אחת כהלכתה (שתי שבתות כהלכתן), מיד היו נגאלים.

בתיקוני זוהר (תיקון כ"א דף נו): ועוד מושבותיכם מושב דבר נש איהו מקום דיליה, ועוד שנוי מקום, לתקנא ביתא בשבתא תוספת מבחול, ועוד שנוי מעשה אם הוא עצוב בחולא, דיהא חדי בשבתא, ואם אית ליה קטטה בחולא עם בר נש או עם אתתיה, דיהא ליה שלמא עמה בשבתא, ובדא לית רשו לקרבא לסם המנות חללה, ולבעלה דאיהו אל אחר חלול שבת, (לית לון רשו לקרבא), ובגין דא אמרו קדמאי, אם ישראל הוו מקימין שבת אחת כהלכתה (נ"א שתי שבתות כהלכתן), מיד הוו נגאלין.

מי שמוציא דבור קדוש מפיו, דבר תורה, נעשה ממנו קול ועולה למעלה

בלשון הקודש: משום כף הרהור מתר. מה הטעם? משום שהרהור לא עושה דבר

בזוהר (חלק ג' דף קה): בגין כף, הרהור מותר. מאי טעמא. בגין דהרהור

לא עבד מדי ולא אתעבד מניה קלא, ולא סליק. אבל לבתר דאפיק מלה מפומיה, ההוא מלה אתעבד קלא, ובקע אורין ורקיעין, וסלקא לעילא, ואתער מלה אחרא. ועל דא ממצוא חפצך ודבר דבר כתיב. ומאן דאפיק מלה קדישא מפומיה, מלה דאורייתא, אתעבד מניה קלא, וסליק לעילא, ואתער קדושי מלכא עלאה, ומתערך ברישיה, וכדין אשתכח חדותא לעילא ותתא.

ולא נעשה ממנו קול, ולא עולה. אבל אחר שהוציא דבור מפיו, אותו דבור נעשה קול, ובוקע אורין ורקיעים, ועולה למעלה ומעורר דבר אחר, ועל כן כתוב ממצוא חפצך ודבר דבר. ומי שמוציא דבור קדוש מפיו, דבר תורה, נעשה ממנו קול ועולה למעלה, ומתעוררות קדשות המלך העליון ומתעטרות בראשו, ואז נמצאת שמחה למעלה ולמטה.

ענין תענית חלום - ומה יעשה בשבת

אמר ליה, ודאי הכי הוא. והא שמענא מלה. אבל מאן דשאר בתעניתא בשבתא, עבד גריעותא לשבת, או לא. אי תימא דלא עבד גריעותא, הא סעודתי דמהינותא בטיל מניה, ועונשיה סגי, הא חדותא דשבת בטיל מניה.

בלשון הקודש: אמר לו, ודאי כף הוא, והרי שמענו את הדבר. אבל מי ששרוי בתענית בשבת, עושה חסרון לשבת או לא? אם תאמר שלא עושה חסרון, הרי סעודת האמונה בטל ממנו וענשו רב, הרי שמחת השבת בטל ממנו.

אמר ליה, מלה דא שמענא, דדא הוא דאשגחן עליה מלעילא, מכל בני עלמא. בגין דהאי יומא, חדותא הוא לעילא ותתא. חדותא דכל חדון. חדותא, דכל מהינותא ביה אשתכח. ואפילו רשעים דגיהנם נייחין בהאי יומא. והאי בר נש לית ליה חדוה, ולית ליה נייחא, ושניא דא מכל עלאין ותתאין. כלהו שאלין עליה, מאי שניא דפלניא הוא בצערא.

בלשון הקודש: אמר לו, דבר זה שמעתי, שזהו שמשגיחים עליו מלמעלה מכל בני העולם, משום שהיום הזה הוא שמחה למעלה ולמטה, שמחת כל השמחות, שמחה שכל האמונה נמצאת בה, ואפלו הרשעים של הגיהנם נחים ביום הזה. והאיש הזה אין לו שמחה ואין לו מנוחה, וזה שונה מכל העליונים והתחתונים. כלם שואלים עליו: מה שונה שפלוני הוא בצערא?

ובשעתא דעתיקא קדישא אתגלי בהאי יומא, ואשתכח האי בצערא, צלותיה סלקא וקיימא קמיה, כדין אתקרעו כל גזרי דינין דאתגורו עליה, ואפילו אסתכמו בכי דינא דמלכא עליה לביש, כלא אתקרע, בגין דבשעתא דעתיקא אתגלייא, כל חירו וכל חידו

בלשון הקודש: ובשעה שהעתיק הקדוש מתגלה ביום הזה וזה נמצא בצערא, תפלתו עולה ועומדת לפניו, אז נקרעים כל גזרי הדינים שנגזרו עליו, ואפלו הסכימו בבית הדין של המלך עליו לרע - הכל נקרע, משום שבשעה שמתגלה העתיק, נמצאים כל החרות וכל

אשתכח, בגין דאתגלייא בהלולא דמלכא.
השמחה, משום שמתגלה בהלולא המלך.

קורעים לו גזר דינו של שבועים שנה - מי השבועים שנה? הם שבועים פתרי המלך ויעל דא תנינן, קורעין לו גזר דינו של שבועים שנה. מאן שבועין שנה. אלא אף על גב דאסכמו עליה כל אינון שבועין פתרי מלכא, דהוא אתחזי בהו, כלא אתקרע. בגין דעתיקא קדישא נטיל (ס"א בטיל ליה והני) ליה לבר נש, והני (דף ק"ה ע"ב) מלי, כד מתערי עליה בחלמא בליליא דשבתא.

דמלכא דעביד הלולא לבריה, וגזר חדוה על כלא. בהאי יומא דהלולא, כל עלמא הוו חדאן, ובר נש חד הוה עציב, תפיס בקולרא. אתא מלכא לחדוותא, חמא כל עמא חדאן כמה דאיהו גזר. זקן עינוי, חמא ההוא בר נש תפיס בקולרא עציב. אמר, ומה כל בני עלמא חדאן בהלולא דברי, ודא תפיס בקולרא. מיד פקיד ונפקי ליה, ושאריו ליה מקולריה. (ס"א מקטרוי)

בה האי דשארי בתעניתא בשבתא, כל עלמא חדאן, ואיהו עציב, והאי אתפס בקולרא. בשעתא דעתיקא קדישא אתגלייא בהאי יומא, ואשתכח האי בר נש תפיס בקולרא, אף על גב דאסכמו עליה כל אינון שבועין שנין דאמרן, כלא אתקרע, ולא שארי עליה דינא. ביומא אחרא אית ביה רשו למקרע ליה, בההוא יומא, כל שכן שבת.

דלית לך יום דלא אשתכח ביה חילא, ומאן דשארי בתעניתא דחלמא בההוא יומא, לא סליק ההוא יומא עד דקרע דיניה. אבל לאו דשבועים שנה כיומא דשבת. בגין כך, בההוא יומא בלשון הקודש: שאין לך יום שלא נמצא בו פת, ומי ששרוי בתענית חלום באותו היום, לא עולה אותו היום עד שקורע דינו. אבל לא ששבועים שנה כיום השבת. משום כך, באותו יום ממש, ולא

בלשון הקודש: כך זה ששרוי בתענית בשבת, כל העולם שמחים - והוא עצוב, וזה נתפס בקולר. בשעה שהעתיק הקדוש מתגלה ביום הזה ונמצא האיש הזה תפוס בקולר - אף על גב שהסכימו עליו כל אותם שבועים שנים שאמרנו, הכל נקרע, ולא שורה עליו הדין. ביום אחר יש בו רשות לקרע אותו. באותו יום, כל שכן בשבת.

בלשון הקודש: שאין לך יום שלא נמצא בו פת, ומי ששרוי בתענית חלום באותו היום, לא עולה אותו היום עד שקורע דינו. אבל לא ששבועים שנה כיום השבת. משום כך, באותו יום ממש, ולא

ביום אחר, שאין רשות ליום על יום אחר. כל יום, מה שארע ביומו - עושה. שלא ארע ביומו - אינו עושה. ועל כן לא צריך לאדם להעלות אותו מיום זה ליום אחר. ומשום כך שנינו, דבר יום ביומו, ולא דבר יום ליום אחר.

ממש, ולא ביומא אחרא, דלית רשו ליומא על יומא אחרא. כל יומא, מה דאינע ביומיה, עביד. דלא אינע ביומיה, לא עביד. ועל דא לא לבעי ליה לאינש לסלקא ליה מיומא דא ליומא אחרא. ובגין כך, דבר יום ביומו תנינן, ולא דבר יום ליומא אחרא.

השמחה והשמירה של יום השבת הם על הכל

בלשון הקודש: אמר רבי יהודה, השמחה והשמירה של יום השבת הם על הכל, ומשום שהיום הזה מתעטר באבא ובאמא, ונוספת קדשה על קדשתו, מה שאין כן בשאר הימים, שהרי הוא קדש ומתעטר בקדש, ומוסיף קדשה על קדשתו, משום כך היום הזה הוא שמחת העליונים והתחתונים, כלם שמחים בו, ממלא ברכות בכל העולמות. כלם נתקנו (נזנו) ממנו. ביום הזה מנוחת עליונים ותחתונים. ביום הזה מנוחת הרשעים בגיהנם.

בזוהר פרשת אמור (דף צ"ד): אמר רבי יהודה, חדוותא ונטירותא דיומא דשבתא על כלא הוא, ובגין דהא יומא אתעטר באבא ואימא, ואתוסף קדושה על קדושתיה, מה דלא אשתכח הכי בשאר יומי, דהא הוא קדש, ואתעטר בקדש, ואוסיף קדושה על קדושתיה. בגין כך האי יומא חדוותא דעלאי ותתאי, כלא חדאן ביה. מלי ברכאן בכלהו עלמינן. בלהו מניה אתקנו (נ"א אתזנו), בהאי יומא נייחא דעלאי ותתאי. בהאי יומא נייחא דחייביא דגיהנם.

בלשון הקודש: למלך שעשה הלולא לבנו היחיד, עטר אותו בעטרה עליונה, מזה אותו המלך על הכל. ביום הזה שמחת הכל. שוטר אחד שהיה מפקד על דינם של בני אדם, היו בידו גברים שצריכים הריגה, וגברים שהיו צריכים להלקאה. בשביל כבוד היום הזה של שמחת המלך עוזב את דינו, ושומר את שמחת המלך.

למלכא דעבד הלולא לבריה יחידאי, אעטר ליה בעטרא עלאה, מני ליה מלכא על כלא. בהאי יומא חדוותא לכלא. חד סנטירא דאתפקד על דינא דבני נשא, הוו בידיה גוברין דבעיין קטולא, גוברין דבעיין לאלקאה. בגין יקרא דהאי יומא דחדוותא דמלכא, שביק דינוי, ונטר לחדוותא דמלכא.

בלשון הקודש: כך אותו היום, הלולת המלך עם הגבירה, שמחת האב והאם עליו, שמחת העליונים והתחתונים. בשמחת המלך כלם שמחים, ולא יצטערו בו. על זה כתוב (ישעיה נח) וקראת לשבת ענג. מה זה ענג? ענג לא נמצא

בה ההוא יומא, הלולא דמלכא במטרוניתא, חדוותא דאבא ואימא עליה, חדוותא דעלאין ותתאין. בחדוותא דמלכא, בלהו חדאן, ולא יצטערו ביה. על דא כתיב (ישעיה נח) וקראת לשבת ענג. מאי ענג. ענג לא

אֵלָא בְּמִקּוּם שְׁשׁוּרָה הַקִּדְּשׁ הָעֲלִיּוֹן, כְּמוֹ שְׁנֵאָמַר אֲזִי תִתְעַנֵּג עַל ה'. שְׁהָרִי עֲנֵג הוּא עַל ה'. וְהַיּוֹם הַזֶּה שֶׁהוּא הַלְלוּת הַמְּלָךְ, מִתְעַטֵּר בְּאוֹתָהּ עֲטָרָה שֶׁל עֲנֵג. זֶהוּ שְׁכָתוּב וְקִרְאתָ לְשִׁבְתָּ עֲנֵג, מַה שְּׂאִין נִמְצָא כֵן בְּשֵׁאֵר הַיָּמִים.

אֲשַׁתְּכַח אֵלָא לְעִילָא בְּאַתֵּר דְּקִדְּשׁ עֲלֵאָה שְׂאֲרִי. כְּמָה דְאַתָּה אָמַר, (יִשְׁעִיָּה נח) אֲזִי תִתְעַנֵּג עַל יִי'. דְּהָאִי עֲנֵג עַל יִי' הוּא. וְהָאִי יוֹמָא דְהוּא הַלְלוּא דְמִלְכָּא, אֲתַעְטֵר בְּהוּא עֲטָרָא דְעֲנֵג הָדָא הוּא דְכְתִיב וְקִרְאתָ לְשִׁבְתָּ עֲנֵג. מַה דְלָא אֲשַׁתְּכַח הַכִּי בְּשֵׁאֵר יוֹמִין.

סעודות שבת כשחל יום טוב להיות בשבת

בלשון הקודש: בַּיּוֹם הַזֶּה שְׁלֹשׁ סְעוּדוֹת צְרִיכִים בְּנֵי הַמְּלָךְ לְזַמֵּן וְלַעְרֹף שְׁלֵחֲנוֹת בְּשִׁבְלֵי כְבוֹד הַמְּלָךְ, כְּמוֹ שְׁבִאֲרָנוּ. וְכַשְׁמֻזְדָּמֵן בּוֹ חַג אוֹ זְמַן, לֹא יִסְדֵּר אֶדָּם שְׁנֵי שְׁלֵחֲנוֹת בְּכָל סְעוּדָה, אַחַד לְשִׁבְתָּ וְאַחַד לְאוֹרַח, מִשּׁוּם שְׁכָתוּב (שְׁמוּאֵל ב ט) עַל שְׁלַחַן הַמְּלָךְ תִּמְיֵד הוּא אֹכֵל, הַהֲנָאָה הִיא בְּשְׁלַחַן הַמְּלָךְ לְאוֹתוֹ הָאוֹרַח שְׁבִא אֵלָיו. וְעַל כֵּן צְרִיךְ אֶדָּם לַעְרֹף שְׁלַחַן שְׁלֵם לְמִלְכָּה, וְהוּא נוֹתֵן מִמּוֹנוֹ לְאוֹרַח.

בְּהָאִי יוֹמָא, תִּלְתֵּי סְעוּדוֹתָאן בְּעֵינֵי בְּנֵי מִלְכָּא, לְזַמְנָא, וְלְסַדְרָא פְתוּרִי. בְּגִין יְקָרָא דְמִלְכָּא, כְּמָה דְאוֹקִימָנָא. וְכַד אֲזַדְמֵן בֵּיהּ חֲנָא, אוֹ זְמַנָּא, לֹא יִסְדֵּר בַּר נֶשׁ תְּרִי פְתוּרִי בְּכָל סְעוּדוֹתָא, חַד לְשִׁבְתָּ, וְחַד לְאוֹשְׁפִיזָא, בְּגִין דְכְתִיב, (שְׁמוּאֵל ב ט) עַל שְׁלַחַן הַמְּלָךְ תִּמְיֵד הוּא אוֹכֵל, סְפוּקָא הוּא בְּפְתוּרָא דְמִלְכָּא, לְהַהוּא אוֹשְׁפִיזָא דְאַתִּיזָא לִיהּ. וְעַל דָּא בְּעֵי בַר נֶשׁ לְסַדְרֵי פְתוּרָא שְׁלִימָא לְמִלְכָּא, וְהוּא יְהִיב מִינֵיהּ לְאוֹשְׁפִיזָא.

בלשון הקודש: אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, הַסְּעוּדָה הַשְּׁלִישִׁית שֶׁל שַׁבָּת, כְּשֶׁנִּקְרָה בֵּיהּ אוֹרַח, הֲאֵם עוֹזְבִים אוֹתָהּ אוֹ לֹא עוֹזְבִים אוֹתָהּ? אִם לֹא עוֹזְבִים אוֹתָהּ, נִמְצָא הָאוֹרַח דְּחוּי מִשְׁלַחַן הַמְּלָךְ. וְאִם עוֹזְבִים אוֹתָהּ, נִמְצָא כְּגַם בְּשְׁלַחַן הַמְּלָךְ.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, סְעוּדוֹתָא תִּלְיִתָּאָה דְשַׁבָּת, כַּד אַעְרַע בֵּיהּ אוֹשְׁפִיזָא, שְׁבִקִין לִיהּ אוֹ לֹא שְׁבִקִין לִיהּ, אִי לֹא שְׁבִקִין לִיהּ, אֲשַׁתְּכַח אוֹשְׁפִיזָא דְחִיָּיא מִפְתוּרָא דְמִלְכָּא, אִי שְׁבִקִין לִיהּ, אֲשַׁתְּכַח פְּגִימוֹ בְּסְעוּדוֹתָא דְמִלְכָּא.

בלשון הקודש: אָמַר לוֹ רַבִּי שְׁמַעוֹן אָבִיו, לְמִלְכָּה שְׁנִקְרָה לוֹ אוֹרַח, וְלִקְחָ מֵאֵכֶל מִלְפָּנָיו וְהַעֲלֵהוּ לְאוֹרַח. נִמְצָא, אִף עַל גַּב שְׁהַמְּלָךְ לֹא אֹכֵל עִמּוֹ - מִמֵּאֵכֶל הַמְּלָךְ הוּא אוֹכֵל, וְהַמְּלָךְ נִתֵּן לוֹ לְאֹכֵל. וְכַל זֶה מִשּׁוּם שֶׁהוּא אוֹרַח הַמְּלָךְ. וּבְבֵית רַב הַמְּנוּנָא סָבָא לֹא חוֹשְׁשִׁים לְאוֹרַח בְּשַׁעֲרֵי זוֹ, וְאַחַר כֵּן עוֹרְכִים שְׁלַחַן לְאוֹרַח.

אָמַר לִיהּ רַבִּי שְׁמַעוֹן אָבִיו, לְמִלְכָּא דְּאֵיעָרַע בֵּיהּ אוֹשְׁפִיזָא, וְנָטִיל מִיכְלָא מִקְמִיָּה, וְסִלְקָא לְאוֹשְׁפִיזֵיהּ, אֲשַׁתְּכַח אִף עַל גַּב דְּמִלְכָּא לֹא אֹכֵל עִמִּיהּ, מִמִּיכְלָא דְמִלְכָּא קָא אֹכִיל, וּמִלְכָּא יְהִיב לִיהּ לְמִיכָל. וְכַל דָּא, בְּגִין דְהוּא אוֹשְׁפִיזֵיהּ דְמִלְכָּא. וּבְבֵי רַב הַמְּנוּנָא סָבָא, לֹא חִיָּישֵׁי לְאוֹשְׁפִיזָא בְּשַׁעֲרֵי דָא, וּלְבַתֵּר מִסְדְּרֵי פְתוּרָא לְאוֹשְׁפִיזָא.

לא נמצאת שמחה לפני הקדוש ברוך הוא כמו היום שעלה שלמה לחכמה ואמר שיר השירים

בלשון הקודש: בא ראה, לא נמצאת שמחה לפני הקדוש ברוך הוא כמו היום שעלה שלמה לחכמה ואמר שיר השירים. אז האירו פני הגבירה, ובא המלך להשרות את מדורו עמה. זהו שכתוב (מלכים א ד) ותרב חכמת שלמה וגו'. מה זה ותרב? שעלה היפי של הגבירה והתגדלה בדרגותיה על כל שאר הדרגות, כי המלך שם את מדורו עמה. וכל כך למה? כי הוציאה את הבן החכם הזה לעולם (למלך).

בזוהר (חלק ג' דף ע"ד): תא חזי, לא אשתכח חדוּתא קמי קודשא בריך הוא, כיומא דסליק שלמה לחכמתא, ואמר שיר השירים. כדין נהירו אנפוי דמטרוניתא, ואתי מלכא למשרי מדוריה עמה. הך הוא דכתיב, (מלכים א ה) ותרב חכמת שלמה וגו'. מאי ותרב. דסלקא שפירו דמטרוניתא, ואתרביאת בדרגהא על כל שאר דרגין, בגין דמלכא שוי מדוריה בה. וכל כך למה. בגין דאפיקת ברא חכימא דא לעלמא. (נ"א למלכא)

בלשון הקודש: וכשהוציאה את שלמה, היא הוציאה לכל ישראל, וכלם היו בדרגות עליונות צדיקים כשלמה (בשלוה), שהקדוש ברוך הוא שמח בהם, והם בו. וביום שתקן שלמה את הבית למטה, תקנה הגבירה בית למלך, ושמו מדורם יחד, והאירו פניה בשמחה ושלמות. אז נמצאה שמחה לכל, למעלה ולמטה. וכל כך למה? כי כתוב משא אשר יסרתו אמו, שהנהיגה אותו לרצון המלך.

וכד אפיקת ליה לשלמה, לכל ישראל אפיקת, וכלהו הוו בדרגין עלאין זכאין כשלמה (ס"א בשלמא). דקודשא בריך הוא חדי בהו, ואינונן ביה. וביומא דשכלל שלמה ביתא לתתא, אתקינת מטרוניתא ביתא למלכא. ושוי מדוריהון כחדא, ונהירו אנפיהא בחדוה שלימו. כדין אשתכח חדוּתא לכלא, לעילא ותתא. וכל כך למה. בגין דכתיב, משא אשר יסרתו אמו, דדפרת ליה לרעותא דמלכא.

שיר השירים - גודל מעלתה ובו מוזכר גודל אהבה ושמחה להשי"ת

בלשון הקודש: אבל שיר השירים, ודאי כוס של ברכה שנתנת בימין ונמסר בתוכו, ולכן נמצאים כל האהבה וכל השמחה, ולכן כל דבריו באהבה וחדוה, ולא נמצא בשאר כל השירים של העולם כן, ולכן מצד האבות התעוררה שירה זו.

אבל שיר השירים, ודאי כוס של ברכה דאתיהיב בימינא, ואתמסר בגניה, ועל דא כל רחימו וכל חידו אשתכח. ובגין כך כל מלוי ברחימו ובחדוה, ולא אשתכח בשאר כל שירין דעלמא הכי. ובגין דא מסטרא דאבהן אתער שירתא דא.

בלשון הקודש: היום שהתגלגלה השירה הזו, באותו יום ירדה שכינה לארץ, שכתוב (מלכים א ח) ולא יכלו הכהנים לעמוד לשירת וגו'. מה הטעם? משום כי מלא כבוד ה' את בית ה'. באותו יום ממש התגלגלה התשבחת הזאת, ואמר אותה שלמה ברוח הקדוש.

בלשון הקודש: תשבחת השירה הזו היא **כלל של כל התורה**. הכלל של כל מעשה בראשית. הכלל של סוד האבות. הכלל של גלות מצרים, וכשיצאו ישראל ממצרים, ותשבחת הים. הכלל של יו"ד אמירות וקיום של הר סיני. וכשהלכו ישראל במדבר, עד שנכנסו לארץ ונבנה בית המקדש. הכלל של עטור השם הקדוש העליון באהבה ושמחה. הכלל של גלות ישראל בין העמים והגאולה שלהם. הכלל של תחית המתים, עד ליום שהוא שבת לה'. מה שהיה, ומה שיהיה, ומה שיעשה, כשתהיה שבת לה', הכל נמצא בשיר השירים.

בלשון הקודש: ועל זה שנינו, כל מי שמוציא פסוק של שיר השירים ואומר אותו בבית המשתה, התורה חוגרת שק, ועולה לקדוש-ברוך-הוא ואומרת לפניו: עשו אותי בניך צחוק בבית המשתה. ודאי שתורה עולה ואומרת כף. ולכן צריך לשמור ולהעלות עטרה על ראש האדם כל דבר ודבר של שיר השירים.

בלשון הקודש: ואם תאמר, למה הוא בין הכתובים? - כף זה ודאי, משום שהוא שיר תשבחתה של כנסת ישראל שמתעטרת למעלה. ולכן כל התשבחות

יומא דאתגלי שירתא דא, ההוא יומא נחתת שכינתא לארעא, דכתיב, (מלכים א ח) ולא יכלו הכהנים לעמוד לשירת וגו'. מאי טעמא. בגין כי מלא כבוד יי' את בית יי'. בההוא יומא ממש, אתגליאת תושבחתא (דף קמ"ד ע"א) דא, ואמרה שלמה ברוח קדשא.

בוזרה פרשת תרומה (דף קמ"ג): תושבחתא דשירתא דא, איהי כללא דכל אורייתא. כללא דכל עובדא דבראשית, כללא דרזא דאבהן, כללא דגלותא דמצרים. וכד נפקו ישראל ממצרים. ותושבחתא דימא. כללא דיו"ד אמירן. וקיומא דהר סיני. וכד אזלו ישראל במדברא, עד דעאלו לארעא, ואתבני בי מקדשא. כללא דעטורא דשמא קדישא עלאה, ברחימו ובחדונה. כללא דגלותהון דישראל ביני עממיא, ופורקנא דלהון. כללא דתחיית המתים, עד יומא דאיהי שבת ליי'. מאי דהנה, ומאי דהוי, ומאי דזמין למהרי, לבתר ביומא שביעאה, כד יהא שבת ליי', כללא איהו בשיר השירים.

ועל דא תנינן (סנהדרין ק"א), כל מאן דאפיק פסוקא דשיר השירים, ואמר ליה כבי משתיא. אורייתא איהי חגירת שק, וסלקא לגבי קודשא בריך הוא, ואמרה קמיה, עבדו לי בניך מחוץ כבי משתיא. ודאי אורייתא סלקת וקאמרת הכי, בגין דא אצטריך לנטרא, ולסלקא עטרא על רישיה דבר נש, כל מלה ומלה דשיר השירים.

ואי תימא אמאי איהי בין הכתובים, הכי הוא ודאי, בגין דאיהו שיר תושבחתא דכנסת ישראל, קא מתעטרא לעילא. ובגין כף, כל תושבחת דעלמא,

לא סלקא רעותא לגבי קודשא בריך הוא, כתושבחתא דא.
 שבועולם לא מעלות רצון לקדוש ברוך הוא כמו התשבחת הזאת.

סוד המרכבה העליונה רמוז בשיר השירים

בלשון הקודש: כף למדנו: שיר - אחד. השירים - שנים. אשר - הרי שלשה. וסוד זה - שנתנה כוס של ברכה ונטלת בין ימין ושמאל. והכל מתעורר למקף שהשלוש שלו. ובזה עולה רצון למעלה למעלה בסוד האין סוף. פאן נמצאת מרפכה קדושה, שהרי האבות הם המרפכה, ודוד המקף מתחבר עמם, והם ארבעה, סוד המרפכה הקדושה העליונה (חכמה בינה תפארת ומלכות, או חסד גבורה תפארת ומלכות). ולכן ארבע תבות בפסוק הראשון הזה, סוד המרפכה הקדושה השלמה.

בלשון הקודש: עוד סוד זה, שיר - זה סוד של דוד המקף, שהוא סוד לעלות בשיר. השירים - אלו האבות, סוד הממנים הגדולים, מרפכה שלמה כראוי. אשר לשלמה - סוד מי שרוכב על המרפכה השלמה הזו. (זוהר תרומה דף קמ"ד ע"א)

בזוהר פרשת תרומה (דף קמ"ג): הכי אוליפנא, שיר, חד. השירים, תרין. אשר, הא תלת. ורזא דא, דאחיב כוס של ברכה ואתנטיל בין ימינא ושמאלא. וכלא אתער לגבי מלכא דשלמא דיליה. ובהאי אסתלק רעותא לעילא לעילא ארבע רזא דאין סוף. רתיכא קדישא הכא אשתכת. דהא אבהן אינון רתיכא, דוד מלכא אתחבר עמהון, אינון ארבע רזא דרתיכא קדישא עלאה. ובגין כף, ארבע תיבין בהאי קרא קדמאה, רזא דרתיכא קדישא שלימתא.

תו רזא דא, שיר: דא רזא דדוד מלכא, דאיהו רזא לסלקא בשיר. השירים: אלין אבהן, רזא דממנן רברבן, רתיכא שלימתא פדקא יאות. אשר לשלמה: רזא מאן דרכיב על רתיכא שלימתא דא.

ושבחתני אני את השמחה - זו שמחת המקף הקדוש בזמן שהוא שולט בשבת ובמים טובים

בלשון הקודש: אף כף כמו כן עולה במחשבה, כמו שנתברך בה פסלת, (והתברר אף כף. אלו שבהם השתלם מה שצריך, ודאי כך עלה במחשבה והכל) ונבררו אלה, שבהם השתלם מה שצריך. ודאי פשעלה, עלה במחשבה, והכל כמו שצריך. שמחה מצד זה, ועצב מצד זה.

בלשון הקודש: כתוב, (קהלת ח) ושבחתני אני את השמחה אשר אין טוב לאדם תחת השמש כי אם לאכל ולשתות ולשמוח

בזוהר פרשת פקודי (דף רנה): אוף הכי, כגוונא דא סליק במחשבה, כמה דאתברר ביה פסולת, (ס"א ויתבריר אוף הכי, אלין בהו אשתלים מאן דאצטריך, ודאי כך סליק במחשבה וכלא) ויתבריר אלין, בהו אשתלים מאן דאצטריך, ודאי כד סליק, במחשבה סליק וכלא (דף רנ"ה ע"א) כמה דאצטריך. חידו מסטרא דא, ועציבו מסטרא דא.

כתוב (קהלת ח) ושבחתני אני את השמחה אשר אין טוב לאדם תחת השמש כי אם לאכול ולשתות

והוא ילוננו בעמלו ימי חזיו אשר נתן לו האלהים תחת השמש. ושבחתי אני את השמחה, וכי שלמה המלך משבח את זה? אלא ושבחתי אני את השמחה - זו שמחת המלך הקדוש בזמן שהוא שולט, בשבת ובמים טובים, שמכל המעשים הטובים שאדם עושה, אין טוב לאדם תחת השמש כי אם לאכל ולשתות ולהראות שמחה באותו (ימן) הצד, כדי שיהיה לו חלק לעולם הבא.

ולשמוח והוא ילוננו בעמלו ימי חזיו אשר נתן לו האלהים תחת השמש. ושבחתי אני את השמחה, וכי שלמה מלכא משבח דא. אלא ושבחתי אני את השמחה, דא חדוותא דמלכא קדישא, בזמנא דאיהו שלטא, בשבתא וביומין טבין, דמכל עובדין טבין דבר נש עבדי, אין טוב לאדם תחת השמש, כי אם לאכול ולשתות, ולאחזא חדוותא בההוא, (נ"א זמנא) סטרא בגין דיהא ליה חולקא לעלמא דאתי.

והוא ילוננו בעמלו, מי? זה הקדוש ברוך הוא, הוא ילוננו וילך עמו להכניסו לעולם הבא.

והוא ילוננו בעמלו. מאן. דא קודשא בריך הוא, הוא ילוננו, ויהו עמיה לאעלא ליה לעלמא דאתי.

בשבת ליכא דין רק שמחה

בלשון הקודש: עוד אמר רבי שמעון, כתוב לא תבערו אש בכל מושבותיכם ביום השבת. מה הטעם? כדי שלא יראה דין ביום הזה. ואם תאמר, הרי לגבוה עולה? בכל מושבותיכם אמר, ולא לגבוה. ואותו שעולה לגבוה, עולה לכפות דין אחר. ששנינו, יש אש אוכל אש, ואש המזבח אוכל אש אחר.

תו אמר ר' שמעון, כתיב, (שמות לה) לא תבערו אש בכל מושבותיכם ביום השבת. מאי טעמא. בגין דלא אתחזי דינא בהאי יומא. ואי תימא הא לגבוה סלקא. בכל מושבותיכם קאמר, ולא לגבוה. וההוא דסלקא לגבוה, לאכפיא לדינא אחרא סלקא. דתנינן, אית אשא אכלא אשא. ואשא דמדבחה, אכלא אשא אחרא.

בלשון הקודש: ומשום כך מתגלה העתיק הקדוש ביום הזה מכל שאר הימים. ובזמן שמתגלה העתיק, לא נראה דין כלל, וכל העליונים והתחתונים נמצאים בשמחה שלמה, והדין לא שולט. (זוהר שם

ובגניני כך, אתגליא עתיקא קדישא בהאי יומא, מכל שאר יומין. ובזמנא דאתגליא עתיקא, לא אתחזי דינא כלל. וכל עלאין ותתאין משתכחין בחדוותא שלימתא, ודינא לא שלטא.

ספר זוהר השמחה

חלק ה

שמחת נישואין

בו יבואר גודל מעלת עבודת ה' בשמחה, ואיך שכל עניני היהדות תלויים בשמחה, ואין אדם יכול לשער מה שיכול לפעול על ידי השמחה, שידע האדם שכל תענוגי העולם הזה הם כאין וכאפס לעומת התענוג האמיתי להתענג על ה' שזה שעשועי ותענוגי הגן עדן, ויתבונן אז בשכלו הזך כי יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בשמחה בעולם הזה שעולה לאלף ידות לעומת שלא בשמחה, ועוד כי כל תכלית ביאת האדם בעולם הזה הוא כדי שיעבוד את ה' בשמחה דווקא כמו עבדו את ה' בשמחה, וכמו שדרשו חז"ל על הפסוק תחת אשר לא עבדת את ה' אלוקיך בשמחה, ושעה אחת בשמחה שוה יותר מכל חיי העולם הבא, ויתבונן בשכלו כמה שעות מימי חייו הלכו לבטלה שהפסיד שלא היה בשמחה, והוא יסוד חשוב מתיקוני התשובה.

כל זה מלוקט מדברי חז"ל בש"ס בבלי ירושלמי ומדרשים, זוהר הקדוש תיקונים וכתבי האריז"ל והבעש"ט ותלמידיהם הקדושים וספרי הראשונים, ומספרי מוסר מגדולי האחרונים זל"ה, ודבריהם הקדושים חוצבים מלהבות אש, מלהיבים נפש האדם לעבודת הבורא. דברים העומדים ברומו של עולם ובני אדם מזלזלים בהם, ואפילו הלומדים והיראים מחמת חסרון ידיעה. ועל ידי ספר זה יהיה יד הכל ממשמשין בהן ויזכרו לשמור ולקיים.

יצא לאור חודש סיון ה'תשע"ד

מפעל הזוהר העולמי סניף בת ים 0527-651911 בו ימצאו רבנים, מגידי שיעור וראשי ישיבות, מלמדים ומחנכים את הדרך אשר ילכו בה ואת המעשה אשר יעשון. כל בני אדם ימצאו בו הדרכה נפלאה איך להדריך את ביתם לתורה ויראת שמים בשמחה, שעל ידה יזכו לתשובה מאהבה כמו שאמר דוד המלך ע"ה, (תהלים ע"ג, כ"ח) "וַאֲנִי קָרַבְתִּי אֱלֹהִים לִי טוֹב". המעיין בספר זוהר השמחה בלתי ספק יקבל תועלת גדולה ונפלאה בהתעוררות בלתי גבול להתאמת ולהתחזק לקיים מצות הבורא יתברך שמו על ידי עבודת ה' בשמחה, ושיכול על ידה להגיע להשגות רוחניות מופלאות.

הרשות נתונה לכל מי שברצונו להדפיס קטעים מספר זה או כל הספר בכל לשון שהוא בכל מדינה ומדינה, כדי להרבות תורה ויראת שמים בעולם ולעורר לבות אחב"י לתשובה.

הַלְלֵנוּ ה'

שמחת נישואין

פרק א

שמחת חתונה נישואין ללא הקב"ה אינה שמחה

קום רבי אבא לחדש דבריה תורה
 שאמרת בחבור ראשון. פתח רבי אבא
 ואמר, (ישעיה מב) שירו לה' שיר חדש
 תהלתו מקצה הארץ וגו'. כמה חביבין
 ישראל לפני הקדוש ברוך הוא, שחדנה
 שלהם ותשבחת שלהם אינה אלא
 (לשתף את הקדוש ברוך הוא ושכינתו באותו שכן
 וכו') בו. שפך שנינו, כל חדנה של
 ישראל שלא משתפים בה את הקדוש
 ברוך הוא (ושכינתו), אינה חדנה. ועתיד
 הוא סמאל וכל סיעתו לקטרג לאותה
 חדנה, (ויחזר) וישאר בצער ובכזי,
 והקדוש ברוך הוא לא משתתף באותו
 הצער.

אבל מי שמשתף את הקדוש ברוך הוא
 ושכינתו בחדנותו, אם יבא מקטרג
 לקטרג באותה חדנה, הקדוש ברוך הוא
 ושכינתו משתתף באותו צער. מה כתוב
 בו? (שם סג) בכל צרתם לו צר. ובמה?
 משום שעמו אנכי בצרה.

בזוהר פרשת פנחס (דף ריט): קום רבי
 אבא, לחדשא מילין דאורייתא,
 דאמרת בחבורא קדמאה. פתח רבי אבא
 ואמר, (ישעיה מב) שירו ליי שיר חדש
 תהלתו מקצה הארץ וגו'. כמה חביבין
 ישראל קמי קודשא בריך הוא, דחדנה
 דלהון ותושבחתא דלהון, לאו איהו אלא
 (ס"א) לשתפא לקודשא בריך הוא ושכינתיה
 בההוא דהכי וכו') ביה. דהכי תנינו, כל
 חדנה דישראל דלא משתפיי בה
 לקודשא בריך הוא (ושכינתיה), לאו איהו
 חדנה. וזמין איהו סמאל וכל סיעתא
 דייליה לקטרגא לההוא חדנה, (ס"א)
 ואתחזר) ואשתאר בצערא ובכזיה, וקודשא
 בריך הוא לא אשתתף בההוא צערא.

אבל מאן דשתף קודשא בריך הוא
 ושכינתיה בחדנה דייליה, אם ייתי
 מקטרגא לקטרגא בההיא חדנה. קודשא
 בריך הוא ושכינתיה משתתף בההוא
 צערא. מה כתיב ביה (ישעיה סג) בכל
 צרתם לו צר. ובמאי. בגין (תהלים צא)
 דעמו אנכי בצרה.

הקב"ה ואביו ואמו, עוקר אותם הקדוש ברוך הוא מגן העדן ומביאם עמו
 לאותה השמחה

ומניין לנו שיש להם לישראל לשתף את
 הקדוש ברוך הוא ושכינתו בחדנותם?
 (משום שאינה שמחה, אלא בשתפות שלו מאלו)

דאית לון לישראל לשתפא
 לקודשא בריך הוא ושכינתיה
 בחדנה דלהון. (בגין דלאו איהו חדנה, אלא

שְׂכָתוֹב (תהלים קמט) יִשְׁמַח יִשְׂרָאֵל בְּעִשְׂיוֹ.
אוֹתָהּ חֲדָוָה שֶׁל יִשְׂרָאֵל אֵינָה, אֲלֵא
בְּעִשְׂיוֹ. בְּעִשְׂיוֹ?! בְּעוֹשֵׁי צְרִיף לֹא לְכַתֵּב!
אֲלֵא אֵלֹהֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְשִׂכְנֵיתוֹ,
וְאָבִיו וְאִמּוֹ. שְׂאֵף עַל גֵּב שְׂמָתוֹ, הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא עוֹקֵרֵם מִגֵּן עֵדֶן וּמְבִיאֵם עִמּוֹ
לְאוֹתָהּ חֲדָוָה, לְקַחַת חֶלֶק שֶׁל חֲדָוָה עִם
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְשִׂכְנֵיתוֹ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמָר
הַעֲשׂוּ יַגֵּשׁ חֲרָבוֹ. (איוב מ)

בשׂוֹתָפוֹת דִּלִּיָּה מֵאֲלִין) דְּכִתִּיב, (שם קמט)
יִשְׁמַח יִשְׂרָאֵל בְּעוֹשְׂיוֹ. הֵהוּא חֲדָוָה
דִּישְׂרָאֵל לְאוֹ אֵינָהּ, אֲלֵא בְּעוֹשְׂיוֹ.
בְּעוֹשְׂיוֹ, בְּעוֹשׂוֹ מִבְּעֵי לִיָּה. אֲלֵא אֲלִין
קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְשִׂכְנֵיתָהּ, וְאָבִיו
וְאִמּוֹ, דְּאֵף עַל גֵּב דְּמִיתוֹ, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ
הוּא אֲעָקֵר לֹון מִגֵּן עֵדֶן, וְאֵייתִי לֹון עִמִּיהָ
לְהֵהוּא חֲדָוָה, לְנִטְלָא חוֹלְקָא דְּחֲדָוָה עִם
קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְשִׂכְנֵיתָהּ. כְּמָה דְּאֵת
אָמַר (איוב מ) הַעֲשׂוּ יַגֵּשׁ חֲרָבוֹ.

דְּבַר אַחַר בְּעוֹשְׂיוֹ - מְשׁוּם שֶׁבֵּן אָדָם
נַעֲשֶׂה בְּשִׂתְפוֹת אִישׁ וְאִשָּׁה וְהַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא, וְעַל סוּד זֶה פְּתוּב (בראשית א)
נַעֲשֶׂה אָדָם, בְּשִׂתְפוֹת. שְׂשִׁנִּינוּ, שְׂלִשָּׁה
אֲמָנִים עָשָׂה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהוֹצִיא
מֵהֶם עוֹלָם, וְאֵלֹהֵם: הַשָּׁמַיִם, וְהָאָרֶץ,
וְהַמַּיִם. וְכָל אֶחָד שֶׁמֶשׁ יוֹם אֶחָד, וְחֲזָרוּ
כְּמִקְדָּם.

דְּבַר אַחַר בְּעוֹשְׂיוֹ, בְּגִין דְּבַר נֶשֶׁ
אֲתַעֲבִיד בְּשׂוֹתָפוֹת, גְּבָרָא
וְאֲתַתָּא, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְעַל רְזָא דְּאֵ
כְּתִיב, (בראשית א) נַעֲשֶׂה אָדָם, בְּשׂוֹתָפוֹ.
דְּתַנְיִנֵן, תְּלַת אוּמָנִין עֲבַד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ
הוּא, לְאִפְקָא מִנְהוֹן עֲלֵמָא, וְאֲלִין אֵינֹון:
שְׂמַיָא, וְאָרְעָא, וּמַיָא. וְכָל חַד שְׂמֶשׁ חַד
יוּמָא, וְאֵהֲדָרוּ כְּמִלְקָדְמִין.

אֵלְמָלָא יַעֲקֹב, לֹא הִתְקַיֵּם הָעוֹלָם

רַבִּי יִצְחָק הִיָּה יוֹשֵׁב יוֹם אֶחָד לְפָנֵי מְעַרַת
אֲפִיקוֹתָא. עֶבֶר אִישׁ אֶחָד וּשְׁנֵי בָנִים
עִמּוֹ, וְהִיָּה אֶחָד לְאֶחָד אוּמָרוּ, חֲזַק
הַשְּׂמֶשׁ הַזֶּה הוּא מְצַד הַדְּרוֹם, וְאִין
הָעוֹלָם מִתְקַיֵּם אֲלֵא עַל הַרוּחַ, מְשׁוּם
שֶׁהַרוּחַ הִיא קִיּוּם הַשְּׂלָמוֹת שֶׁל כָּל
הַצְּדִידִים, וְאֵלְמָלָא שֶׁהוּא עוֹמֵד בְּשְׂלָמוֹת,
אִין הָעוֹלָם יָכוֹל לְהִתְקַיֵּם.

בְּזוּהַר פְּרִשְׁתָּ וִיצָא (דף קמ"ט): רַבִּי
יִצְחָק הִיָּה יְתִיב יוּמָא חַד קָמִי
מְעַרְתָּא דְּאֲפִיקוֹתָא, אֲעֵבֵר חַד בְּרַ נֶשׁ
וְתַרִין בְּנִין עִמִּיהָ. וְהוּהוּ אָמַר חַד לְחַד, דְּאֵ
תוּקְפָא דְּשְׂמֶשׁא, מִסְטָרָא דְּדְרוֹם אֵינָהּ.
וְעֲלֵמָא לֹא אֲתַקְיִים אֲלֵא עַל רוּחַ, בְּגִין
דְּרוּחַ אֵינָהּ קִיּוּמָא שְׂלִימוֹ דְּכָל סְטָרִין,
וְאֵלְמָלָא דְּאֵינָהּ קִיּוּמָא בְּשְׂלִימוֹ, לֹא יָכִיל
עֲלֵמָא לְאֲתַקְיָמָא.

אָמַר לֹו אַחִיו הַקָּטָן, אֵלְמָלָא יַעֲקֹב, לֹא
הִתְקַיֵּם הָעוֹלָם. בֹּא רָאָה, בְּשַׁעֲהַ שְׂיַחְדוֹ
בְּנֵי אֶת הַיְחוד שְׂלִמְעֵלָה וְאִמּוֹרוֹ (דברים ו)
שָׁמַע יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אֶחָד, זוּהִי
הַשְּׂלָמוֹת הָעֲלִיוֹנָה לְהִתְיַחַד בְּיַחְדוֹ אֶחָד,
אֲזִי הַתְּחַבֵּר יַעֲקֹב אֲבִיהֶם, וְנִטַּל אֶת בֵּיתוֹ,

אָמַר לִיָּה אַחִיוֹהַ זְעִירָא, אֵלְמָלָא יַעֲקֹב,
לֹא אֲתַקְיִים עֲלֵמָא. תָּא חֲזִי,
בְּשַׁעֲתָא דְּיַיְחְדוֹ בְּנֵי יַחְוּדָא דְּלַעֲלֵא,
וְאִמּוֹרוֹ (דברים ו) שָׁמַע יִשְׂרָאֵל יי אֱלֹהֵינוּ
יי אֶחָד, דְּאֵ הוּא שְׂלִימוֹ עֲלָאָה,
לְאֲתַיְחְדָא בְּיַחְוּדָא חַד. כְּדִין אֲתַחַבֵּר

וישב בו בחבור אֶחָד עִם הָאֲבוֹת,
לְהִתְחַבֵּר זָכָר וּנְקֵבָה יַחַד.

יעקב אָבוהוֹן וְנָטִיל בִּיתִיהָ, וְיִתִּיב בֵּיהָ
בְּחִבּוּרָא חָדָא עִם אַבְהֵן, לְאַתְחַבְרָא דְכָר
וּנְיֻקְבָא כְּחָדָא.

מי שמוזמין את המלך, ישנה את מעשיו כדי לתת שמחה למלך

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אֲשַׁתְּתַף עִמָּהֶם וְאֲשַׁמְעַ
מָה הֵם אוֹמְרִים. פֶּתַח אוֹתוֹ הָאִישׁ וְאָמַר,
קוּמָה ה' לְמְנוּחַתְךָ אַתָּה וְאַרְוֵן עֵזְרְךָ. קוּמָה
ה' לְמְנוּחַתְךָ - כְּמִי שְׂאוֹמֵר יְקוּם הַמֶּלֶךְ
לְבֵית מְנוּחַת מוֹשְׁכָּנּוּ.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אֲשַׁתְּתַף בְּהַדְיֵיהוּ,
וְאֲשַׁמְעַ מֵאִי קְאָמְרִי. אֲזַל
בְּהַדְיֵיהוּ. פֶּתַח הֵהוּא בַר נִשׁ וְאָמַר,
(תְּהִלִּים קִלֵּב) קוּמָה יי לְמְנוּחַתְךָ אַתָּה
וְאַרְוֵן עֵזְרְךָ. קוּמָה יי לְמְנוּחַתְךָ, כְּמֵאֵן
דְּאָמַר, יְקוּם מַלְכָּא, לְבִי נְיִיחָא
דְּמִשְׁכְּנֵיהָ.

זֶהוּ שְׁכַתּוּב קוּמָה ה' לְמְנוּחַתְךָ אַתָּה
וְאַרְוֵן עֵזְרְךָ, כְּדִי שְׁלֵא לְהַפְרִידֶם. כְּהִנֵּיךְ
יִלְבְּשׁוּ צֶדֶק וְחִסְדֵיךָ יִרְנְנוּ. מִכָּאֵן לְמַדְנּוּ,
שְׁמִי שְׂמוּזְמִין אֶת הַמֶּלֶךְ, יִשְׁנֶה אֶת
מַעֲשָׂיו כְּדִי לְתַת שְׂמִיחָה לְמֶלֶךְ. אִם דָּרַךְ
הַמֶּלֶךְ שְׂמוֹשְׁמִיחִים אוֹתוֹ בְּדַחְנִים פְּשׁוּטִים
- יִסְדֵּר לְפָנָיו בְּדַחְנִים נִכְבְּדִים וְשָׂרִים
גְּדוֹלִים, וְאִם לֹא - זִו לֹא [מִשׁוּם] שְׂמִיחַת
הַמֶּלֶךְ.

...דְּכַתִּיב, קוּמָה יי לְמְנוּחַתְךָ אַתָּה
וְאַרְוֵן עֵזְרְךָ, בְּגִין דְּלֹא
לְאַפְרָשָׁא לוֹן. (תְּהִלִּים קִלֵּב) כְּהִנֵּיךְ יִלְבְּשׁוּ
צֶדֶק וְחִסְדֵיךָ יִרְנְנוּ. מִכָּאֵן אוֹלִיפְנָא,
דְּמֵאֵן דְּמוֹזְמֵן לְמַלְכָּא, יִשְׁנֵי (דף קמח ע"ב)
עוֹבְדוּי בְּגִין לְמִיחָב חֲדוּהָ לְמַלְכָּא. אִי
אַרְחִיָּה דְּמַלְכָּא דְּחֲדָאן לִיָּה בְּדִיחִי
הַדְיּוּטִי, יִסְדֵּר קְמִיָּה בְּדִיחִי רוֹפִינּוּס
וּפְרִדְשְׁכִי, וְאִי לָאו, לָאו אִיָּהוּ (בְּגִין)
בְּדִיחּוּתָא דְּמַלְכָּא.

בֹּא רְאֵה, דְּוֹד הַזְּמִין אֶת הַמֶּלֶךְ וְהַגְבִּירָה
לְמְנוּחָהּ, מָה עֲשֶׂה? שְׁנֶה אֶת בְּדַחְנֵי
הַמֶּלֶךְ בְּשִׁבִיל שָׂרִים וְנִכְבְּדִים, וּמִי הֵם?
שְׁכַתּוּב כְּהִנֵּיךְ יִלְבְּשׁוּ צֶדֶק וְחִסְדֵיךָ יִרְנְנוּ.
וְחִסְדֵיךָ יִרְנְנוּ? הִנֵּה צָרִיךְ לְהִיזֹת לוֹיִיךְ
יִרְנְנוּ! שְׁהִרֵי הַלוֹיִים הֵם בְּדַחְנֵי הַמֶּלֶךְ,
וְכַעַת דְּוֹד שְׂהַזְּמִין אוֹתוֹ לְמְנוּחָהּ, עֲשֶׂה
אֶת הַכְּהֻנִּים וְהַחֲסִידִים שְׂיִהִיו הֵם בְּדַחְנֵי
הַמֶּלֶךְ.

תָּא חֲזִי, דְּוֹד זְמִין לִיָּה לְמַלְכָּא
וְלְמִטְרוֹנִיתָא לְנִיחָא, מָה עֲבַד,
שְׁנֵי בְּדִיחִי דְּמַלְכָּא, בְּגִין רוֹפִינּוּס. וּמֵאֵן
נִינְהוּ, דְּכַתִּיב, (תְּהִלִּים קִלֵּב) כְּהִנֵּיךְ יִלְבְּשׁוּ
צֶדֶק וְחִסְדֵיךָ יִרְנְנוּ. (ר"ל ע"ב, רל"ד ע"א)
וְחִסְדֵיךָ יִרְנְנוּ, לוֹיִיךְ יִרְנְנוּ מִכְּעֵי לִיָּה,
דְּהָא לִיֻּנְאִי אֵינּוֹן בְּדִיחִי מַלְכָּא. וְהַשְׁתָּא
דְּוֹד דְּזְמִין לִיָּה לְנִיחָא, עֲבַד כְּהִנֵּי וְחִסְדֵי
דְּלִיָּהוּ אֵינּוֹן בְּדִיחִי מַלְכָּא.

אָמַר לוֹ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, דְּוֹד, אֵינִי
רוֹצֶה לְהַטְרִיחַ עָלֶיךָ. [אלו] [אמר לו
הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, דוּד, לֹא כֵךְ] אָמַר לוֹ
דְּוֹד, רְבוּנִי, [לֹא כֵךְ, אֵלֵא] כְּשִׂאתָה
בְּהִיכְלָךְ, אַתָּה עוֹשֶׂה רְצוֹנָךְ. כְּעַת

אָמַר לִיָּה קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּוֹד, לָא
בְּעִינָא לְאַטְרַחָא עָלֶיךָ. (אֵלִין) (נ"א)
אמר לִיָּה קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דוּד, לֹאוּ הִכִּי
אָמַר לִיָּה דְּוֹד, מְאָרִי (לֹאוּ הִכִּי אֵלֵא), כְּד
אַנְתָּ בְּהִיכְלָךְ, אַתָּ עֲבִיד רְעוּתְךָ. הַשְׁתָּא

שהזמנתי אותך, הדבר עומד ברצוני לקרב את אלו, שהם יותר חשובים, אף על גב שאין דרכם בזה.

מכאן למדנו, שמי שהוא בביתו, יסדר דרכו ומעשהו כרצונו. אם מזמינים אותו, יעשה את רצונו של מארחו כמו שמסדר עליו, שהרי דוד החליף לוים וסדר כהנים, והקדוש ברוך הוא הקים את הדבר כרצונו.

לא זו הקדוש ברוך הוא משם עד שנתן לו אוצרות ומתנות

אמר דוד, בעבור דוד עבדך אל תשב פני משיחך. הסדור שסדרתי לא ישוב אחר. אמר לו הקדוש ברוך הוא, דוד, חייך, אפלו בכלים שלי לא אשתמש, אלא בכלים שלך. ולא זו הקדוש ברוך הוא משם עד שנתן לו אוצרות ומתנות, שכתוב נשבע ה' לדוד אמת לא ישוב מפניה מפרי בטןך אשית לכסא לך. בא רבי יצחק ונשק לו. אמר, אם לא באתי לדברך הזו אלא לשמע את זה - די לי.

דומיננא לך, ברעותי קיימא מלה לאקרבא אלין, דאינון חשיבי יתיר, אף על גב דלאו ארחייהו בהאי.

מכאן אוליפנא, דמאן דאיהו בביתיה, יסדר אורחיה ועובדיה כרעותיה. אי מזמנין ליה, יעביד רעותיה דאושפיזיה, כמה דמסדר עלוי. דהא דוד אחלה ליואי וסדר כהני, וקודשא בריך הוא אוקים מלה כרעותיה.

אמר דוד, בעבור דוד עבדך אל תשב פני משיחך סדורא דקא סדרנא, לא יתוב לאחורא. אמר ליה קודשא בריך הוא, דוד, חייך, אפילו במאנין די לי לא אשתמש, אלא במאנין דילך. ולא זו קודשא בריך הוא מתמן, עד דיהיב ליה נבזבזן ומתנן, דכתיב, (תהלים קלב) נשבע יי' לדוד אמת לא ישוב מפניה מפרי בטןך אשית לכסא לך. אהא רבי יצחק ונשקיה, אמר אי לא אתינא להאי ארחא, אלא למשמע דא די.

רבי צדוק ארבעים שנה התענה על ירושלים שלא תחרב בימי

בכה רבי יצחק, [וחיך] ושמוח. אמר, אלו המרגליות תחת ידיכם, ולא אלה אחרים? אמרו לו, אפה תלך לדרכך, ואנו נכנס לעיר להלולא של בני זה. אמר רבי יצחק, עכשו יש לי ללכת לדרכי. הלך לו וסדר את הדברים לפני רבי שמעון. אמר רבי שמעון, ודאי יפה אמרו, והכל נאמר בקדוש-ברוך-הוא. אמר, הדברים הללו הם מבני בניו של רבי צדוק החלש הם. מה הטעם נקרא חלש? משום שארבעים שנה התענה על ירושלים שלא תחרב בימיו, והיה מפרש על כל דבר ודבר של התורה סודות

...בכה רבי יצחק, (ד"א ל"ג וחיך) וחדוי, אמר מרגלאן אלין תחות ידיכו, ולא אזיל בתריכו. אמרו ליה את תזיל לאורחך, ואנן נייעול למתא להלולא דהאי ברי. אמר רבי יצחק, השתא אית לי למהך לארחי. (דף קמט ע"א) אזיל ליה, וסדר מלין קמיה דרבי שמעון. אמר רבי שמעון ודאי שפיר שאמרו, וכלא בקודשא בריך הוא אתמר. אמר, מלין אלין, מבני בניו דרבי צדוק חלשא נינהו. מאי טעמא אקרי חלשא, בגין דארבעין שנין אתעני על ירושלים, דלא יתחרב ביומיו, והנה פריש על כל מלה ומלה

דאורייתא, רזין עלאין, ויהיב בהו ארחא
לבני עלמא, לאתנהגא בהו.

עליונים ונותן בהם דרף לבני העולם
להתנהג בהם.

דרכנו - שכל אותם שאוכלים על שלחן חתן וכלה, כלם נותנים להם אוצרות ומתנות

אמר רבי יצחק, לא הוו (אלא) יומין
זעירין, עד דאערענא בההוא בר
נש ובריה זעירא עמיה. אמנא ליה, אן
הוא ברך אחרא. אמר לי, עבידנא ליה
הלולא ואשתאר בדכיתהו. כיון
דאשתמודע בי, אמר ליה חייך, דלא
זמיננא לך להלולא דברי, בגין תלת
מלין. חד, דלא ידענא בך ולא
אשתמודענא לך, דהכי מזמנין ליה לבר
נש כפום יקריה, ודילמא אנת גברא רבא,
ואפגים יקרך. וחד, דילמא אנת אזיל
בארץ בכהילו, ולא אטרח עלך. וחד,
דלא תכסיף קמי אנשי דחבורא. דאורחא
דילן, דכל אינון דאכלי לפתורא דחתן
וכלה, כלהו יהיב נכזבון ומתנן לון.
אמינא ליה, קודשא בריך הוא דיין לך
לטב. אמינא ליה, מה שמך, אמר ליה
צדוק זוטא. בההוא שעתא, אוליפנא
מניה, תליסר (נ"א תריסר) רזין עלאין
באורייתא, ומן בריה תלת, חד בנבואה,
וחד (נ"א ותרין) בחלמא.

אמר רבי יצחק, לא היו [אלא] ימים
מועטים עד שפגשתי אותו האיש, ובנו
הקטן עמו. אמרתי לו, איפה בנך האחר?
אמר לי, עשיתי לו הלולא, ונשאר עם
אשתו. כיון שהכיר אותי, אמר לי, חייך
שלא הזמנתי אותך לחתנת בני משום
שלשה דברים: אחד - שלא ידעתי בך
ולא הפרתי אותך, שפך מזמינים את
האדם - כפי כבודו, ואולי אתה איש
גדול ופגם כבודך. ואחד - אולי אתה
הולך לדרך בחפזון ולא אטריח עליך.
ואחד - שלא תתביש לפני אנשי
החבורה, שדרכנו - שכל אותם
שאוכלים על שלחן חתן וכלה, כלם
נותנים להם אוצרות ומתנות. אמרתי לו,
הקדוש ברוך הוא ידון אותך לטוב.
אמרתי לו, מה שמך? אמר לי, צדוק
הקטן. באותה שעה למדתי ממנו שלשה
עשר [תריסר] סודות עליונים בתורה,
ומבנו שלשה, אחד בנבואה, ואחד
[ושנים] בחלום.

עשרה לשונות של שמחה אצל חתן וכלה

זוהר פרשת בראשית (דף מ"ט):
השלמה מההשמטות (סימן מ"ב)
רבי חנינא פריש כל חד על קיומא. ששון
חד. שמחה תריין. חתן תלת. כלה ארבע.
גילה דיצה אהבה אחוה שלום וריעות י'
כנגד עשרה מאמרות שבהן נברא
העולם. ע"כ: (עד כאן מההשמטות)

רבי חנינא פריש כל אחד על עמוד.
ששון - אחד. שמחה - שתיים. חתן -
שלש. כלה - ארבע. גילה, דיצה, אהבה,
אחוה, שלום וריעות - עשר, כנגד
עשרה מאמרות שבהם נברא העולם:
ע"כ מההשמטות.

כל השרוי בלא אשה שרוי ללא שמחה

ועל זה העירו החברים, שכשאדם נושא אשה, נדבק בשכינה. שהרי טרם שנשא, אין שורה עליו, שאין שכינה שורה על מקום פגום. וכשאינה שורה עליו, היא מונעת ממנו שתים עשרה מתנות עליונות.

ועל זה העירו החברים, כל השרוי בלא אשה, שרוי בלא טובה. כמו שנאמר (בראשית ב) לא טוב היות האדם לבדו. בלא שמחה - שכתוב (דברים יד) ושמחת אתה וביתך. בלא ברכה - שכתוב (יחזקאל מד) להניח ברכה אל ביתך. בלא שלום - כמו שנאמר (איוב ה) וידעת כי שלום אהלך. בלא עזרה - שכתוב (בראשית ב) אעשה לך עזר כנגדו. בלא כפרה - שכתוב (ויקרא טז) וכפר בעדו ובעד ביתו. בלא תורה - כמו שנאמר (איוב ו) האם אין עזרתי בי ותשיה נדחה ממני. בלא חכמה - כמו שנאמר (משלי יד) חכמות נשים בנותה ביתה. בלא חיים - כמו שנאמר (קהלת ט) ראה חיים עם אשה אשר אהבת. בלא רצון - כמו שנאמר (משלי יח) מצא אשה מצא טוב ויפק רצון מה'. בלא עשר - כמו שנאמר (שם לא) בטח בה לב בעלה ושלל לא יחסר. בלא כבוד - כמו שנאמר (שם לא) אשת חן תתמך כבוד.

בזוהר חדש פרשת חוקת (דף סב): ועל דא אתערו חבריאי, דכד בר נש נסיב איתתא, אתדבק בשכינתא. דהא עד לא אנסיב, לא שריא עליה. דלית שכינתא שריא על אתרא פגימא. וכד לא שריא עליה, איהי אתמנעו מגיה תריסר מתנן עילאין.

ועל דא אתערו חבריאי, כל השרוי בלא אשה, שרוי בלא טובה. כדבר אחר, (בראשית ב) לא טוב היות האדם לבדו. בלא שמחה, דכתיב (דברים יד) ושמחת אתה וביתך. בלא ברכה, דכתיב (יחזקאל מד) להניח ברכה אל ביתך. בלא שלום, כדבר אחר (איוב ה) וידעת כי שלום אהלך. בלא עזרה, דכתיב (בראשית ב) אעשה לך עזר כנגדו. בלא כפרה, דכתיב (ויקרא טז) וכפר בעדו ובעד ביתו. בלא תורה, כדבר אחר (איוב ו) האם אין עזרתי בי ותשיה נדחה ממני. בלא חכמה, כדבר אחר (משלי יד) חכמות נשים בנותה ביתה. בלא חיים, כדבר אחר (קהלת ט) ראה חיים עם אשה אשר אהבת. בלא רצון, כדבר אחר (משלי יח) מצא אשה מצא טוב ויפק רצון מה'. בלא עושר, כדבר אחר (שם לא) בטח בה לב בעלה ושלל לא יחסר. בלא כבוד, כדבר אחר (שם יא) אשת חן תתמך כבוד.

כשנשא האיש, כל שנים עשר השערים נפתחים, להוסיף ברכות על ראשו

משום שהאשת חיל הזו נקראת יראת ה', כמו שנאמר (תהלים יט) יראת ה' טהורה. וכשנשא האיש, כל שנים עשר השערים נפתחים, להוסיף ברכות על ראשו, כדי שישב בסתר הגבירה, וישתלם כמו שלמעלה.

בגין דהאי אשת חיל, יראת ה' אקרי. כדבר אחר, (תהלים יט) יראת ה' טהורה. וכד אנסיב בר נש, כלהו תריסר תרעין אתפתחון, לאוספא ברכאן על רישיה. בגין דיתיב בסתר דמטרוניתא, ואשתלים כגוונא דלעילא.

קְשׁוּטֵי כֶּלֶה – כֶּסֶף כֶּלֶה לְכַבֵּד כְּרֵאוֹי לְכַבֵּד הַשְּׂכִינָה הַבָּאָה לְשִׂמְחַת אֶת הַכֶּלֶה

בין כֶּף האיר היום, קמו כלם ונשקוהו. אמר רבי יוסי, ודאי יום משתה הוא היום הזה, ולא נצא מכאן עד שיעשה משתה לכל העיר. זהו משתה שהקדוש ברוך הוא רוצה בו. לקחו את אשתו וברכו אותה בכמה ברכות. עשו שאביה יתקן בית אחר לשמחה, כנסו את כל אנשי העיר לאותה שמחה, וקראו לה כלה, ושמחו עמם כל אותו היום, והוא שמח עמם בדברי תורה.

בזוהר פרשת תרומה (דף קסט): אדהכי הנה נהיר ימא, קמו כלהו ונשקוהו. אמר רבי יוסי, ודאי הלולא איהו יומא דא, ולא ניפוק מהכא, עד דיתעביד הלולא בכל אנשי מתא, דא הוא הלולא דקודשא בריהו הוא אתרעי ביה. נטלו לה לאנתתיה, וברכו לה בכמה ברכאן, עבדו דאבוה יתקן ביתא אחרא לחדוה, כנישו כל אנשי מתא לה היא חדותא, וקראו לה כלה. וחדו עמהון כל ההוא יומא, ואיהו חדי עמהון במלי דאורייתא.

שָׂרְפִים אֵלוּ הַקֶּרְשִׁים עוֹמְדִים בְּתַקּוּנֵי כֶּלֶה וְסוֹבְבִים סָבִיב הַחֶפֶה, לְהַשְׂרֹת בְּאוֹתָהּ חֶפֶה רוּחַ עֲלִיּוֹנָה

פתח הוא על השלחן ואמר, ועשית את הקרשים למשכן עצי שטים עומדים. כתוב פאן עומדים, וכתוב שם (ישעיהו) שרפים עומדים. מה להלן שרפים, אף פאן גם שרפים. אלו הקרשים עומדים בתקוני כלה וסובבים סביב החפה, להשרות באותה חפה רוח עליונה (סוד עליון). כמו כן הכלה למטה צריך לתקן חפה לכסותה בתקוני יפי לכבוד כלה אחרת שבאה לשרות שם בשמחה לכלה התחתונה.

פתח איהו על פתורא ואמר, (שמותכו) ועשית את הקרשים למשכן עצי שטים עומדים. כתיב הכא עומדים. וכתיב התם (ישעיהו) שרפים עומדים. מה להלן שרפים, אוף הכא נמי שרפים. אליון קרשים קיימן בתקוני דכלה, וסחרן סחרנא דחופה, למשרי בה היא חופה רוח עלאה, (נ"א רוא עלאה) כגוונא דא כלה לתתא, אצטריך לתקנא חופה לחופאה בתקיננו שפירו, ליקרא דכלה אחרא, דאתיא למשרי תמן בחדוה, לכלה תתאה.

צָרִיף לַעֲשׂוֹת פְּסוּי שֶׁל יָפִי בְּכֹל תַּקּוּנֵי יָפִי, לְזַמֵּן אֶת הַכֶּלֶה הָעֲלִיּוֹנָה לְאוֹתָהּ שִׂמְחָה

ומשום כבוד אותה הכלה העליונה צריך לעשות פסוי של יפי בכל תקוני יפי, לזמן את הכלה העליונה לאותה שמחה. כמו זה בכל מילה של הברית למטה צריך לתקן כסא אחר ביפי לבעל הקנאה של

ובגין יקרא דהיא כלה עלאה, אצטריך למעבד חופאה דשפירו, בכל תקוני דשפירו, לזמנא לכלה עלאה, להיא חדוה. כגוונא דא בכל גזירו דברית לתתא, אצטריך לאתקנא כסא

אות הברית שבא לשם. אף כּאן בְּכֵל חֶפֶה צָרִיף תִּקְוִינִי יְפִי לְכִסּוֹת אֶת הַחֶפֶה לְכַבּוֹד הַפֶּלֶה סִתָּם.

שְׁהִי זֶה כְּמוֹ שֶׁזֶה עוֹמְדָת. זֶה עוֹלָה בְּשֶׁבַע בְּרָכוֹת, וְזֶה עוֹלָה בְּשֶׁבַע בְּרָכוֹת. וְכִשְׁעוֹלָה בְּשֶׁבַע בְּרָכוֹת, אִזּוֹ נִקְרָאת פֶּלֶה. וְלִכֵּן אֲסוּר לְשִׁמֵּשׁ בָּהּ עַד שֶׁנִּכְלַלְתָּ בְּאוֹתָן שֶׁבַע בְּרָכוֹת כְּמוֹ שֶׁלְמַעְלָה.

אֲחֵרָא בְּשִׁפְרֵי, (הַקְדָּמָה י"ג ע"א) לְמֵאֲרִי קִנְיָא דְּבִרְיָת קִינְיָא דְּאֵתִי תִמְן. אוֹף הֵכָּא בְּכֵל חוּפָּה, אֲצִטְרִיךְ תִּקְוִינִי שִׁפְרֵי, לְחוּפָּאָה לְחוּפָּה לִיקְרָא דְּכֵלָּה סִתָּם.

דְּהָא דָּא, כְּגוֹנוֹא דְּדָא קִינְיָא. דָּא סִלְקָא בְּשֶׁבַע בְּרָכָאן, וְדָא סִלְקָא בְּשֶׁבַע בְּרָכָאן. וְכֵן סִלְקָא בְּשֶׁבַע בְּרָכָאן כְּדִין אֲקָרִי פֶּלֶה. וְעַל דָּא אֲסִיר לְשִׁמֵּשׂא בָּהּ עַד דְּאִתְּכַלִּילַת בְּאִינוּן שֶׁבַע בְּרָכָאן, כְּגוֹנוֹא עֲלָאָה.

שִׁמְחַת תְּשִׁמְחַת רַעִים הַאֲהוּבִים

בְּרָכָה שְׂשִׁית - שִׁמְחַת תְּשִׁמְחַת רַעִים הַאֲהוּבִים, מְקוּם שֶׁל רְצוֹן וְשִׁמְחָה וְאֲחוּהָ נִמְצָאִים, הַעֲמוּד שֶׁל כָּל הָעוֹלָם שֶׁנִּקְרָא צְדִיק, וְצְדִיק וְצְדִיק הֵם רַעִים וְאֲהוּבִים שֶׁלֹּא זֵזִים זֶה מִזֶּה. עַד כֵּן שֶׁשׁ בְּרָכוֹת שֶׁכֵּלָה מִתְּבַרְכֵת מֵהֵן.

שְׂשִׁיתָאָה שִׁמְחַת תְּשִׁמְחַת רַעִים הַאֲהוּבִים, אֲתֵר דְּרַעוּתָא וְחֲדוּהָ וְאֲחוּהָ אֲשִׁתְּכֵחַ, עֲמוּדָא דְּכֵל עֲלֵמָא דְּאֲקָרִי צְדִיק, וְצְדִיק וְצְדִיק רַעִים וְאֲהוּבִים אִינוּן, דְּלֹא אֲתַעֲדוּן דָּא מִן דָּא. עַד הֵכָּא שִׁית בְּרָכָאן, דְּכֵלָּה אֲתַבְּרַכֵת מִנְיָהּוּ.

כְּלוּלִים בְּזוֹ עֲשָׂרָה מִינֵי שִׁמְחָה

הַבְּרָכָה הַשְּׁבִיעִית מְקִימַת הַכֵּל, וּמֵהַשְּׁבִיעִית הַזֶּה הַכֵּל מִתְּבַרְכֵים וְדָאִי, כֵּלָּל שֶׁל עֶשֶׂר אֲמִירוֹת, מִשּׁוּם שֶׁזֶה כּוֹלֵל מַעְלָה וּמִטָּה, וְלִכֵּן כְּלוּלִים בְּזוֹ עֲשָׂרָה מִינֵי שִׁמְחָה: שְׁשׁוֹן, שִׁמְחָה, חֲתָן, (וְכֵלָּה, גִּילָה, דִּיצָה, אֲהַבָּה, וְאֲחוּהָ, שְׁלוֹם) וְכֵלָּה, אֲהַבָּה, אֲחוּהָ, גִּילָה, רִנָּה, דִּיצָה, חֲדוּהָ, שְׁלוֹם וְרַעוּת. לְהִיּוֹת הַפֶּלֶה שְׁלֵמוֹת הַכֵּל.

שְׁבִיעִיָאָה אִיהוּ מְקִיִים כֵּלָּא, וּמֵהֵאִי שְׁבִיעִיָאָה מִתְּבַרְכָאן כֵּלָּא וְדָאִי, כֵּלָּלָא דְּעֶשֶׂר אֲמִירוֹן, בְּגִין דְּדָא, כֵּלִיל עֵילָא וְתַתָּא. וְעַל דָּא כֵּלִיל בְּהֵאִי, י' זִינֵי דְּחֲדוּהָ, שְׁשׁוֹן, שִׁמְחָה, חֲתָן, (ס"א וְכֵלָּה, גִּילָה, דִּיצָה, אֲהַבָּה, וְאֲחוּהָ, שְׁלוֹם) וְכֵלָּה, אֲהַבָּה, אֲחוּהָ, גִּילָה, רִנָּה דִּיצָה, חֲדוּהָ, שְׁלוֹם וְרַעוּת, לְמַהוּי כֵּלָּה שְׁלִימוֹ דְּכֵלָּא.

אֲשְׁרֵיהֶם יִשְׂרָאֵל שְׁהֵם זְכוּ לְמִטָּה כְּמוֹ שֶׁלְמַעְלָה, עֲלֵיהֶם כְּתוּב (שְׁמוּאֵל ב ז) וּמִי כְּעַמּוֹ כִּיִּשְׂרָאֵל גּוֹי אֶחָד בְּאֶרֶץ. שִׁמְחוּ כֵּלָּם כֵּל אֹתוֹ יוֹם בְּדַבְּרֵי תוֹרָה, וְכֵל בְּגִי הָעִיר עֲשׂוּ אוֹתוֹ רֹאשׁ עֲלֵיהֶם. לְיוֹם אֲחֵר קָמוּ רַבֵּי יוֹסִי וְרַבֵּי חִיָּיא, וּבְרָכוּ אוֹתָם וְהִלְכוּ לְדַרְפָּם.

זְכָאִין אִינוּן יִשְׂרָאֵל, דְּאִינוּן זְכוּ לְתַתָּא, כְּגוֹנוֹא דְּלַעֲיָלָא. עֲלֵייהוּ כְּתִיב, (שְׁמוּאֵל ב ז) וּמִי כְּעַמּוֹ כִּיִּשְׂרָאֵל גּוֹי אֶחָד בְּאֶרֶץ. חֲדוּ כֵּלָּהוּ כֵּל הַהוּא יוֹמָא בְּמַלְיָן דְּאוּרִיִּיתָא, וְכֵל בְּגִי מְתָא עֲבָדוּ לִיהּ רִישָׁא עֲלֵייהוּ. לְיוֹמָא אֲחֵרָא, קָמוּ רַבֵּי יוֹסִי וְרַבֵּי חִיָּיא וּבְרָכוּ לוֹן, וְאֲזָלוּ לְאַרְחִיְהוּ.

אשרי חלקכם בני!

כְּשֶׁהִגִּיעוּ לְרַבֵּי שְׁמַעוֹן, וְזָקֵף עֵינָיו וַרְאָה אוֹתָם. אָמַר, מִסְתַּכֵּל הַיִּתִּי בְכֶם הַיּוֹם הַזֶּה, וַרְאִיתִי אֶתְכֶם שְׂנֵי יָמִים וְלִלְלָה שְׁהִייתֶם בְּמִשְׁכְּנֵנו שֶׁל אוֹתוֹ נֶעַר מְטַטְרוֹן, וְאוֹתוֹ נֶעַר הָיָה מְלַמֵּד אֶתְכֶם סוּדוֹת עֲלִיוֹנִים בְּשִׂמְחַת הַתּוֹרָה. אֲשֶׁרִי חֵלְקְכֶם בְּנֵי!

כַּד מְטוּ לְגַבִּיָּה דְרַבֵּי שְׁמַעוֹן, וְזָקֵף עֵינָיו וַחֲמָא לֹון מִסְתַּכֵּל הוֹינָא בְכוּ יוֹמָא דַּא, וַחֲמִינָא לְכוּ תְרִין יוֹמִין וְחַד לִילָא, דְהוֹיִתוֹן לְגַבֵּי מִשְׁכְּנָא דְהוּא נֶעַר מְטַטְרוֹן, וְהוּא נֶעַר הָוָה אוֹלִיף לְכוּ רִזִין עֲלָאִין בְּחַדְוֵה דְאוֹרִיִּיתָא, וְזָכָא חוֹלְקוֹן בְּנֵי.

סְדָרוּ מְלִין בְּלֵהוּ קָמִיָּה, וְסָחוּ לֵיהּ עוֹבְדָא, אָמַר לֹון וְזָכָאִין אַתּוֹן, וְזָכָא חוֹלְקִי, דְהָא אֲדַפְרָנָא יוֹמָא חַד דְהוּא אֲזִיל עֲמִי בְּאַרְחָא רַב סַפְרָא אַבּוּי, וּבְרִיכִית לֵיהּ כַּד אַתְפְּרֵשׁ מִנִּי, דִּיהָא לֵיהּ בַר אַרְיָא בְּאוֹרִיִּיתָא, וְלֵא בְרִיכִית לֵיהּ דְאִיהוּ יְזַכֵּי בֵיהּ. וְזָכָא חוֹלְקוֹן בְּנֵי, עֲלִיִּכוּ כְּתִיב (ישעיה נד) וְכָל בְּנֵיךָ לְמוֹדֵי יי'.

סְדָרוּ מְלִין בְּלֵהוּ קָמִיָּה, וְסָחוּ לֵיהּ עוֹבְדָא, אָמַר לֹון וְזָכָאִין אַתּוֹן, וְזָכָא חוֹלְקִי, דְהָא אֲדַפְרָנָא יוֹמָא חַד דְהוּא אֲזִיל עֲמִי בְּאַרְחָא רַב סַפְרָא אַבּוּי, וּבְרִיכִית לֵיהּ כַּד אַתְפְּרֵשׁ מִנִּי, דִּיהָא לֵיהּ בַר אַרְיָא בְּאוֹרִיִּיתָא, וְלֵא בְרִיכִית לֵיהּ דְאִיהוּ יְזַכֵּי בֵיהּ. וְזָכָא חוֹלְקוֹן בְּנֵי, עֲלִיִּכוּ כְּתִיב (ישעיה נד) וְכָל בְּנֵיךָ לְמוֹדֵי יי'.

ה'. (זוהר פרשת תרומה דף קס"ט.)

מצוה שישמח החתן עם אשתו שנה אחת, שנאמר נקי יהיה לביתו שנה אחת, ואותן י"ב חודש הן משלה

בזוהר חלק ג' (דף רעז. - זוהר תורה): כי יקח איש אשה חדשה לא יצא בצבא וגו', ושמח את אשתו אשר לקח, מצוה זו שישמח החתן עם אשתו שנה אחת, שנאמר נקי יהיה לביתו שנה אחת, ואותן י"ב חודש הן משלה, שהרי שנה היינו כלה ואין כלה אלא עם י"ב חודש, שכתוב (מלכים א') עומד על שנים עשר בקר, והואיל שאין תקון הכלה אלא בשנים עשר, צריך החתן לצמח אותה ואת ביתה, אותה ואת תקוניה כדמיון שלמעלה, ולכך כתוב ביעקב ויקח מאבני המקום, אבני המקום י"ב היו, ומי שמשמח לכלה משמח גם לנערותיה, ונערותיה י"ב הן, והכל הוא סוד של שנה, לפיכך צריך החתן לשמח עם אשתו שנה אחת, והרי ביארנו ששמחה הזו אינה שלו אלא שלה, שנאמר ושמח את אשתו, וישמח את אשתו לא כתוב אלא ושמח, ישמחנה להכלה, כדמיון זה אין שמחה להכלה אלא עם גוף

הערות

ב) שנה היינו מלכות, שעל ידי י"ב חדשים של היקף הלבנה ניכר חשבון השנה, אבל בעלמא דדכורא הארת השמש לא ניכר חשבון של שנה.

והתקונים שלה, ומי משמחן, צדי"ק, ולכך נקי יהיה לביתו, נקי שלא יעמול בעניני העולם, למען יהיה בו רצון לשמחנה, נקי מהכל, נקי מן מסים וארנונא וגולגולת, נקי שלא יצא בצבא להתגר מלחמה, למען תהי נמצא שמחה למעלה ולמטה, ולעורר שמחה למעלה, זכאים עם הקודש שרכונם משמח בהם, זכאים הם בעולם הזה וזכאים הם בעולם הבא.

פִּתְחוּ שְׁעָרִים וַיָּבֹא גוֹי צְדִיק

הרה"ק ר' שלמה מקארלין זי"ע אמר: מי שזיכהו השי"ת לעשות שמחה של מצוה, אז "פותחין לו כל ההיכלות וממלאין כל משאלותיו, ויכול להשיג כל ההשגות", ואותו איש אשר יצער אותו ביום זה, ועל ידי זה משך ידו אפי' רגע אחד מכל אותן ההיכלות העליונים, יש לו עון גדול.

וידוע פי' הרה"ק בעל החווה מלובלין על "בעל השמחה" - היינו, שהוא בכחו להיות אדון ובעל על כל דבר שמחה ליתן לאחרים השפעות טובות.

ועיין אור לשמים פרשת תולדות שמביא שמעתי מכבוד אדמו"ר הרב ממעזיבוז זי"ע שכאשר אדם עושה איזה נישואין לבניו, משם באה לו פרנסה, ורמז לדבר מצאתי בהפסוק "ויעש להם משתה" היינו שעה נישואין לבנו, "ויאכלו וישתו", שבאה לו פרנסה וכל טוב.

וכן אומרים בשם אדמו"ר מאלעסק זצ"ל בשם צדיקים שכאשר אדם עושה נישואין לבניו "נפתח לו שער חדש", ומי שיש לו שכל עושה לעצמו גם כן מלבוש חדש.

שהכל ברא לכבודו - שמירה לנפטרים שיורדים מהגן עדן

ברכת שהכל ברא לכבודו, פירש רש"י ז"ל (כתובות ח. ד"ה שמח תשמח), וז"ל שהכל ברא לכבודו אינה מן הסדר אלא לאסיפת העם הנאספים שם לגמול חסד, זכר לחסדי המקום שנהג עם אדם הראשון שנעשה לו שושבין ונתעסק בו, ואסיפה זו כבוד המקום היא, וברכה זו לכך נתקנה עכ"ל.

וביאר כ"ק מרן אדמו"ר מהרי"ד מבעלזא זי"ע, ע"פ מה דאיתא בזוה"ק (פרשת פנחס ריט): שהקב"ה עוקר את ההורים מגן עדן שיבואו בעלמא הדין להשתתף בשמחת בניהם, וז"ל בשעתא דבר נש שתיף לקב"ה לחדווה דיליה, קב"ה אתי לגנתא דעדן ואעקר מתמן לאבוהי ואמיה דאינון שותפין בהדיה, ואייתי לון עמיה לההוא חדווה וכלהו זמינין תמן ובני נשא לא ידעין, עכ"ל. והנה אסיפה היא לשון פטירה כמו (בראשית כה ח) ויאסף אל עמיו, וזהו שרמז רש"י כי ברכת שהכל ברא לכבודו היא לאסיפת העם הנאספים שם, דהיינו האבות הצדיקים הנפטרים מדורות הקודמים שבאים מהגן עדן להשתתף בשמחת צאצאיהם.

שמחת חתן וכלה - מעוררת מחילת עונות

בא וראה מה שגילה ה"דגל מחנה אפרים" (פרשת בא, ד"ה או יאמר ולכל בני ישראל היה אור במושבותם - השני) כי "שמחת חתן וכלה הוא בבחינת יום הכפורים שיש בו מחילת עונות - שמוחלין לו כל עונותיו, ולכל הנלוים אליו, והיא עטרה שעטרה לו אמו וכו', ויש בזה סוד עמוק, כי ביום הכפורים שהוא סוד אימא עילאה (עי' שער הכוונות דרושי יום הכפורים), וכו'".

השפעת שמחה מלמעלה

בספר רמתיים צופים על ה"תנא דבי אליהו" (אליהו זוטא פרק כ, לט, ב) כתב וז"ל: "כי יש שמחה למעלה - בעת שמחת חתן וכלה - עד שצריכין לומר בברכת המזון: שהשמחה במעונו, וכל השפעות טובות וברכות וקדושות נשפעים בעת שמחת נישואין.

וכן שמעתי בשם הרבי מלובלין ז"ל שלכן נקראים בעל שמחה, שהוא בכוחו להיות אדון ובעל על כל דבר שמחה, ליתן להאחרים ההשפעות טובות".

פרק ב

בשבת השמחה

כאשר מתחיל לקיים המצוות בשמחה - כמה אלפים ורבבות קלפות משתדלים למנוע ולהפיל אותו להיות בעצבות

מכאן מתפשטות ויוצאות שתי רוחות, א"ף וחס"ה. ואלה התמנו על כל אותם ששומעים נזיפה ממי שלומד תורה, והם בוטחים בו ולא חוששים ממנו. וכן על כל אותם שצוחקים מדברי תורה או מדברי חכמים.

מהאף והחמה הללו יוצאים כמה אלפים וכמה רבבות, וכלם יוצאים ושורים על בני אדם, אותם שמשתדלים בתורה או משתדלים בדברי מצוה והולכים בדרך של מצוה, כדי שיתעצבו ולא ישמחו בה. ומשני אלה פחד משה כשחטאו ושראל וירד מההר, שכתוב (דברים ט) כי יגרתי מפני האף והחמה.

בזוהר ח"ב פרשת פקודי דף רס"ד: מהכא מתפשטין ונפקין תרין רוחין, א"ף וחס"ה. ואלין אתמנו, על כל אינון דשמעי נזיפא ממאן דלעי באורייתא, ואתרחצן ביה, ולא תיישי עליה. וכן על כל אינון דחייכאן ממלי דאורייתא, או ממלי דרבנן.

מאף וחס"ה אלין, נפקין כמה אלה, וכמה רבבן, וכלהו נפקי ושארן עליהו דבני נשא, אינון דמשתדלין באורייתא, או דמשתדלי במלי דמצוה, ואולי בארחא דמצוה. בגין דיתעצבון, ולא יחדון בה. ומתרין אלין דחיל משה, כד תאבו ישראל, ונחית מן טורא דכתיב, (דברים ט) כי יגרתי מפני האף והחמה.

כלל כל היהדות הוא הגילו ברעדה

אז"ז זצוק"ל מקאזמיר אמר, העולם הזה הוא כמו העובר על נהר הווייכסיל בשעת הפשרת הכפור, שלא יתכן לרקוד שם שישבור תחתיו הקרח, וכן אין לעמוד ולבכות, רק בדרך הממוצע לעבור בזריזות ולא מרה שחורה, כמו כן צריך להיות בעוה"ז "לוסטיג לעבעדיג" ולא בדרך קלות ח"ו רק גילו ברעדה. וסיים בזה"ל דאס איז א כלל אופן גאנצען יודישקייט. (דברי ישראל, פ' אחרי דף מ"ח בהגהות)

עבודת הבעש"ט הקדוש - בשמחה הוא דרך קצר

וביתר ספרי תלמידי הבעש"ט הק' זיע"א מבואר, אשר עבודת השמחה הוא דרך ארוכה וקצרה מאד, וגילה הבעש"ט הקדוש שמה שאדם צריך לטרוח בסיגופים שונים ובתעניות כמה וכמה שנים וזמנים, אם יתמיד וירגיל עצמו בעבודת השמחה, יכול להשיג זאת בזמן קצר בלי שיעור. והוא למשל שיש אומנות כבידה וקשה אשר צריך ללמדו עד גמררו כמה וכמה שנים, ויש אומן נפלא שיש לו תחבולה לזה (שקורין פארטיל) ללמוד האומנות בזמן קצר, (כידוע שיש בכל מיני אומנות ובכל מיני חכמות, תחבולה ללמוד בזמן קצר), והוא משל למי שרוצה לעלות לעליה גבוה מאד, ואשר צריך לעבוד הרבה מעלות עד שיגיע לפתח העליה, וידוע שיש מיני מעלות (שקולין שווינדל טרעפ) שאפשר לעלות בעליה גבוה בדרך קצר ובמעלות מועטות, כן הוא ממש עבודת ה' בשמחה, שהוא התחבולה הנפלאה לעלות בזמן קצר למקום גבוה, והטעם בזה כי כל העולמות וכל חיילות של מעלה הגלגלים והמלאכים וחיות הקודש, כולם משבחים לשמו הגדול ברינה ובשמחה גדולה בלי שיעור, וגם השכינה הקדושה נקראת שמחה כמובא בתיקונים (דף ס"ז ע"א) כי בשמחה תצאו כי בשמחה עולה כמספר שכינה. (טהרת הקודש, דף קסג עמ' א)

חידוש הבעש"ט הק' בעניין השמחה

הרה"ק ר' נח מלכוביץ זצ"ל אמר, הבעש"ט ז"ל ירד לעולם להכניס ולהשריש בלבבות בני ישראל שפלות אמתית ושמחה אמתית. היפוכם של מדות אלו הם: מרה שחורה, עצבות והוללות. (תורת אבות עמ' קסט)

השמחה האמיתית יחד עם השפלות

אחת מנפלאות הבעש"ט, תלמידיו ותלמידי תלמידיו זי"ע היא, אשר חדשו והכניסו את שתייהם כאחת בלב הנוהים אחריהם, את הענוה והשפלות מאד, יחד עם ההתחזקות והשמחה, והיא שמחה אמיתית בה' תגיל נפשי באלוקי. ה' הוא אלוקים ואתה ישראל בנו רחימו ועבדו, חסרונותיך לא כהחסרונות אשר בבליעל משוקץ המתגולל באשפה, רק כהחסרונות אשר בבן מלך שתמיד בן מלך הוא, וכאשר רק יתאמץ בעבודת אביו, מי ידמה לו, ומי יערוך את רום ערכו ואת התקרבותו והתדבקותו באביו ובמלכו. (הכשרת האברכים)

שמחה מצוה דאורייתא

הרב בי (בעל התניא) זצ"ל אמר: קבלתי מזקני מורנו הבעש"ט נ"ע: עצבות, והרגש מעלת עצמו, הם אצל חסידים עבירות דאורייתא. שמחה = ע"י שמוצאים בכל דבר את הטוב שמשמח, וזריזות במתינות, הם אצל חסידים מצוות דאורייתא. (ספר השיחות חב"ד)

בגנות העצבות

עצבות וקליפות החומר מעכב שמחת הנשמה בעשיית המצוה, לכך צריכין לפעמים לעשות איזה נייחא ושביטה גם להחומר והגוף, לשמוח בשמחת הגשמי, ועי"ז תוכל הנשמה לשמוח ברוחני וכו', ושני בחינות אלו צריך לעשותן בשבת, כמו שמעתי ממורי זלה"ה ביאור פסוק "ושמרו בני ישראל את השבת", (תולדות יעקב יוסף, בהר).

עצבות היא שורש כל הקליפות

ועבדתם את ה' אלהיכם לשון רבים הוא החומר והצורה, וכי תימא הצורה תינח, אבל החומר שאין לו שמחה בעבודת ה' ואין זה עבודה כשאינו בשמחה, כמו ששמעתי ממורי [בעש"ט הקדוש] זלה"ה בשם הרמב"ן ששאלו אחד איזה עבודת ה', והשיבו כל שיש בו תענוג ושמחה בצירוף המורא וכו'. אם כן איך שייך עבודה בחומר, ומשני וברך את לחמך ומימך הכלל כל מיני מאכל ומיני משקה כמ"ש הרמב"ן הנ"ל, ועל ידי זה יהיה העני עמך בשמחה. ואז והסירותי מחלה מקרבך שהיא הסרת דאגה ועצבות, שהיא שורש כל הקליפות שנקרא מחלה. ואתי שפיר ועבדתם את ה' לשון רבים, שנמשך השמחה מן שניהם החומר והצורה, זה בגשמי וזה ברוחני והבן: (תולדות יעקב יוסף, משפטים).

יש שכר על השמחה יותר מעל המצוה עצמה

ידוע ששמחה שאדם שמח בעשיית המצוה הוא יותר ממצוה גופה, ויש שכר על השמחה יותר משכר של מצוה עצמה. (חת"ס סופר, תורת משה פרשת פנחס, דף נ"ו)

הבעש"ט ה' גילה לנו עבודת השמחה ביתר עוז

ומיום שנתגלה רבינו הבעש"ט ז"ל בעולם הוא התחיל לגלות עבודת השמחה ביתר שאת וביתר עוז, כפי שקיבל מפומא דרבו המובהק אחיה השילוני הנביא שהיה מתגלה אליו תדיר, כמובא בספר הקדוש תולדות יעקב יוסף (פרשת בלק), וז"ל, אחיה השילוני שקיבל ממשה רבינו ע"ה, והיה מיוצאי מצרים, ואחר כך

מבית דינו של דוד המלך ע"ה, והיה רבו של אליהו הנביא, ורבו של מורי זלה"ה, עכ"ל. (טהרת הקודש, דף קסב עמ' ב').

שערי שמחה יותר גבוה משערי דמעות

שמעתי בשם היהודי הקדוש זצללה"ה על מאמר חז"ל (ברכות לב:): כל השערים ננעלים חוץ משערי דמעות, אמר אם היה שערי דמעות ננעלו ח"ו, לא היה יכולים לכנוס ח"ו הדמעות משום זה אין ננעלין. כי הדמעות המה עצבות וקשה לכנוס דרך שער הננעל. אבל עם השמחה קעץ מעץ לעכערין דיא פרשלאסינא טויערין. (עם שמחה אפשר לנקוב שערים נעולים) והבן. (תפארת היהודי אות קד)

בכה רבי יצחק וחיידך!

גמרא ברכות (לא ע"א) במקום גילה שם תהא רעדה ובתוס' שם - פשוטו של מקרא עבדו את ה' ביראה וכשיבוא יום רעדה תגילו, והכי מפורש בירושלמי (ברכות פ"ה ה"א), עיי"ש וזהו שאמר אא"ז הרה"ק רבי יחזקאל מקאזמיר זיע"א 'דער חסיד וויינאט און הער לאכט אין דער זעלבער רגע' עכ"ל. וכזוהר הק' (משפטים קכג ע"ב) בכי וחיידך, לכך במקום גילה שם תהא רעדה, וביום רעדה תגילו, והבן. וכן בזוה"ק ויצא קמ"ח ע"ב) בכה רבי יצחק וחיידך עיי"ש. [עיין במדור זוהר השמחה חלק ב']

אלו המרגליות תחת ידיכם, ולא אלף אחריכם?

בזוהר פרשת ויצא (דף קמט): בכה רבי יצחק, (ד"א ל"ג וחיידך) וחדדי, אמר מרגלאן אלין תחות ידיכו, ולא אזיל בתריכו. אמרו ליה את תזיל לאורחך, ואנן ניעול למתא להולא דהאי ברי. אמר רבי יצחק, השתא אית לי למהך לארחי. (דף קמט ע"א) אזיל ליה, וסדר מלין קמיה דרבי שמעון. אמר רבי שמעון ודאי שפיר קאמרו, וכלא בקודשא בריה הוא אתמר. אמר, מלין אלין, מבני בניו דרבי צדוק חלשא ניהו. מאי טעמא אקרי חלשא, בגין דארבעין שנין אתעני על ירושלם, דלא יתחרב ביומיו, והנה פריש על כל מלה ומלה דאורייתא, רזין עלאין, ויהיב בהו ארחא לבני עלמא, לאתנהגא בהו.

בכה רבי יצחק, [וחיידך] ושמח. אמר, אלו המרגליות תחת ידיכם, ולא אלף אחריכם? אמרו לו, אתה תלף לדרבך, ואנן נפנס לעיר להולא של בני זה. אמר רבי יצחק, עכשו יש לי ללכת לדרבך. הלך לו וסדר את הדברים לפני רבי שמעון. אמר רבי שמעון, ודאי יפה אמרו, והפל נאמר בקדוש ברוך הוא. אמר, הדברים הללו הם מבני בניו של רבי צדוק חלש הם. מה הטעם נקרא חלש? משום שארבעים שנה התענה על ירושלים שלא תחרב בימיו, והיה מפרש על כל דבר ודבר של התורה סודות עליונים ונותן בהם דרך לבני העולם להתנהג בהם.

ספר זוהר השמחה

חלק ו

ברית מילה - בר מצוה - תפילין

בו יבואר גודל מעלת עבודת ה' בשמחה, ואיך שכל עניני היהדות תלויים בשמחה, ואין אדם יכול לשער מה שיכול לפעול על ידי השמחה, שידע האדם שכל תענוגי העולם הזה הם כאין וכאפס לעומת התענוג האמיתי להתענג על ה' שזה שעשועי ותענוגי הגן עדן, ויתבונן אז בשכלו הוֹך כי יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בשמחה בעולם הזה שעולה לאלף ידות לעומת שלא בשמחה, ועוד כי כל תכלית ביאת האדם בעולם הזה הוא כדי שיעבוד את ה' בשמחה דווקא כמו עבדו את ה' בשמחה, וכמו שדרשו חז"ל על הפסוק תחת אשר לא עבדת את ה' אלוקיך בשמחה, ושעה אחת בשמחה שוה יותר מכל חיי העולם הבא, ויתבונן בשכלו כמה שעות מימי חייו הלכו לבטלה שהפסיד שלא היה בשמחה, והוא יסוד חשוב מתיקוני התשובה.

כל זה מלוקט מדברי חז"ל בש"ס בבלי ירושלמי ומדרשים, זוהר הקדוש תיקונים וכתבי האריז"ל והבעש"ט ותלמידיהם הקדושים וספרי הראשונים, ומספרי מוסר מגדולי האחרונים זלה"ה, ודבריהם הקדושים חוצבים מלהבות אש, מלהיבים נפש האדם לעבודת הבורא. דברים העומדים ברומו של עולם ובני אדם מזלזלים בהם, ואפילו הלומדים והיראים מחמת חסרון ידיעה. ועל ידי ספר זה יהיה יד הכל ממשמשין בהן ויזכרו לשמור ולקיים.

יצא לאור חודש סיון ה'תשע"ד

מפעל הזוהר העולמי סניף בת ים 0527-651911 בו ימצאו רבנים, מגידי שיעור וראשי ישיבות, מלמדים ומחנכים את הדרך אשר ילכו בה ואת המעשה אשר יעשו. כל בני אדם ימצאו בו הדרכה נפלאה איך להדריך את ביתם לתורה ויראת שמים בשמחה, שעל ידה יזכו לתשובה מאהבה כמו שאמר דוד המלך ע"ה, (תהלים ע"ג, כ"ח) "וְאֲנִי קָרַבְתִּי אֱלֹהִים לִי טוֹב".

המעין בספר זוהר השמחה בלתי ספק יקבל תועלת גדולה ונפלאה בהתעוררות בלתי גבול להתאמת ולהתחזק לקיים מצות הבורא יתברך שמו על ידי עבודת ה' בשמחה, ושיכול על ידה להגיע להשגות רוחניות מופלאות.

הרשות נתונה לכל מי שברצונו להדפיס קטעים מספר זה או כל הספר בכל לשון שהוא בכל מדינה ומדינה, כדי להרבות תורה ויראת שמים בעולם ולעורר לבות אחבי' לתשובה.

חלק ו'

ברית מילה - בר מצוה - תפילין

כל מי שמקריב את בנו לקרבן הזה, כאלו הקריב את כל הקרבנות של העולם לפני הקדוש ברוך הוא

פָּתַח אַחַר וְאָמַר, (שמות כ) מִזְבַּח אֲדָמָה תַעֲשֶׂה לִּי וְזָבַחְתָּ עָלָיו אֶת עֲלֹתֶיךָ וְאֶת שְׁלֵמֶיךָ וְגו'. שְׁנִינוּ, כֹּל מִי שֶׁמִּקְרִיב אֶת בְּנוֹ לְקָרְבַּן הַזֶּה, כְּאֵלוֹ הַקְּרִיב אֶת כָּל הַקְּרָבָנוֹת שֶׁל הָעוֹלָם לִפְנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְכֵאלוֹ בְּנֵה מִזְבֵּחַ שָׁלֵם לִפְנֵיו. מִשּׁוּם כִּי צָרִיךְ לְסַדֵּר מִזְבֵּחַ עִם כָּל אֶחָד מֵלֵא עֵפֶר לְמוֹל עָלָיו אֶת הַבְּרִית הַקְּדוֹשׁ הַזֶּה, וְנִחְשָׁב לִפְנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא כְּאֵלוֹ זָבַח עָלָיו עוֹלוֹת וְקָרְבָנוֹת, צֵאן וּבְרַק.

פָּתַח אִידֶךָ וְאָמַר (שמות כ) מִזְבַּח אֲדָמָה תַעֲשֶׂה לִּי וְזָבַחְתָּ עָלָיו אֶת עֲלֹתֶיךָ וְאֶת שְׁלֵמֶיךָ וְגו'. תֵּאֲנָא כֹּל מֵאֵן דְּקָרִיב בְּרִיָּה לְקָרְבָּנָא דָּא, כְּאֵלוֹ אֶקְרִיב כָּל קָרְבָּנֵין דְּעֻלְמָא לְקַמִּיָּה דְּקוֹדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְכֵאלֵוֹ בְּנֵי מְדַבְּחָא שְׁלִימְתָא קַמִּיָּה. בְּגִינֵי כִּי בְּעֵי לְסַדְרָא מְדַבְּחָא בְּמֵאנָא חַד מְלִיָּא אַרְעָא לְמַגְזֵר עֲלֵיהּ הָאֵי קַיִּמָּא קְדִישָׁא, וְאַתְחַשִּׁיב קַמִּי קוֹדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כְּאֵלוֹ אֲדַבַּח עֲלֵיהּ עֲלוּן וְקָרְבָּנֵין עֲאנָא וְתוּרֵי.

... משום כך, אשרי חלקו של מי שמקריב את הקרבן הזה בשמחה וברצון לפני הקדוש ברוך הוא. וצריך לשמח בחלק הזה כל היום [ההוא], שפְּתוּב (שם ה) וְשִׂמְחוּ כָּל חוֹסֵי בְּרַךְ לְעוֹלָם יְרַנְּנוּ וְתַסְדֵּךְ עֲלֵימוֹ וְעֲלֵצוֹ בְּרַךְ אֲהֵבֵי שְׂמֹךְ.

... בְּגִינֵי כִּי זָכָאָה חוּלְקִיָּה דְּמֵאֵן דְּאֶקְרִיב הָאֵי קָרְבָּנָא בְּחֻדְוֹתָא בְּרַעְוָא קַמִּי קוֹדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּבְעֵי לְמַחְדֵּי בְּהָאֵי חוּלְקָא כָּל (ד"א ל"ג ההוא) יוֹמָא דְּכַתִּיב, (תהלים ה) וְשִׂמְחוּ כָּל חוֹסֵי בְּרַךְ לְעוֹלָם יְרַנְּנוּ וְתַסְדֵּךְ עֲלֵימוֹ וְעֲלֵצוֹ בְּרַךְ אֲהֵבֵי שְׂמֹךְ:

להזהר בסעודת מצוה, יהדר להיות בתוך הקרואים עניים ואביונים ולהשגיח עליהם בדברים נאים

בספר הקדוש קב הישר (פרק י'): א. צריך האדם להזהר כשיעשה סעודת מצוה, כגון מילה או סעודת ארוסין, או נשואין וסעודת בר מצוה, יהדר להיות בתוך הקרואים עניים ואביונים ולהשגיח עליהם בדברים נאים, כי העושה שמחה לבנו או לבתו ולא הזמין לסעודה עניים אזי מתעורר הקטרוג מלילית הרשעה ומסטרף אחר עד שמביאים איזה יסורין ומדות הקשות על בעל הסעודה.

על ידי שמזמין עניים לסעודתו - קטגור נעשה סגור

ב כמו שמצינו בסעודת אברהם אבינו, כדאיתא במדרש רבה (כ"ר פנ"ה, ד) "ויהי אחר הדברים" (בראשית כב, א) אחר שקטרג השטן על אברהם ביום הגמל את

יצחק, שעשה אברהם משה גדול עם כל גדולי הדור ולא היה שם שום עני, וכו', עד שאמר הקדוש ברוך הוא לאברהם (שם כב, ב) "קח נא את בנה את יחידך את יצחק וגו'. וכן מצינו אצל איוב שעשה סעודה עם בניו ולא היו שם עניים, וקטרג השטן עד שהמית את בניו ובנותיו של איוב, ונטל הימנו עשרו ובהמתיו ולא נח מרגזו עד שהביא עליו יסורין.

מעשה באשה אחת שלא רצתה להנשא עוד הפעם עד שירחם הקדוש ברוך הוא עליה על כן צריך הבעל סעודה לזהר להזמין עניים לסעודה כדי שלא יקטרג הקטגור, ולא עוד כיון שמבקש עניים לסעודה קטגור נעשה סגור, כמו שמצינו במדרש תנחומא פרשת האזינו (ס"ח):

ג. באדם עשיר אחד, היה גדול בעשר ומפלג בלמוד ובחכמה, והיה לו בת אחת יפת תואר צנועה וחמודה, והלך והשיא אותה שלש פעמים לשלשה בני אדם חשובים, ובכל לילה ראשונה של נשואיה למחרת היו מוצאים בעלה מת. אמרה האלמנה לא ימותו עוד בני אדם עלי, אשב אלמנה ועגונה עד אשר ירחם הקדוש ברוך הוא עלי, וישבה ימים רבים.

ד. והיה לו לאתו עשיר אח עני ביותר במדינה אחרת, והיו לו עשרה בנים, ובכל יום יום היה הוא ובנו הגדול מביאים עצים מהיער ומוכרין אותן, ומזה היה פרנסת אנשי ביתו.

פעם אחת לא מכרו את העצים, ולא היו להם מעות לקנות לחם, וישבו בלילה בלי לחם. ולמחרתו, הלכו פעם שנית ליער להביא עצים, ונתעלה האב וזלגו עיני הבן דמעות על גדל העניות של אביו, ותלה עיניו למרום, והרהר הבן בלבו, ונטל רשות מאביו והלך למדינת דודו.

ה. כשבא לבית דודו שמח עליו דודו ואשתו ובתו האלמנה, ושאל לו על אביו ואמו ועל אחיו והבנים שלו, וישב עמו שבעת ימים, ולאחר שבעה ימים אמר הבחור לדודו: שאלה אחת אני שואל מעמך, אל תשיבני ריקם. והשיב לו דודו, שאל, בני, מה שתרצה. אמר לו הבחור, אני לא אשאל שום דבר עד שתשבע לי. וכן עשה. אמר לו הבחור זאת השאלה אני אשאל ממך, שתתן לי את בתך האלמנה לאשה

ו. כששמע האיש בכה, אמר לו, אל בני כי בעוונותינו הרבים כף וכף מדתה (רצה לומר, שמות החתן לילה הראשונה וכף הוא הסדר שלה). אמר לו הבחור, אף על פי כן, אמר לו דודו, אם על עסקי ממון אתה קופץ אל תשאנה ואני אתן לך כסף וזהב וממון הרבה, כי אתה בחור נאה וחכם ובעצתי אל תסתכן. אמר לו הבחור, כבר נשבעת על הדבר הזה. וכיון שראה דודו העשיר כי כן הדבר נתרצה לו, ובא לבתו וספר לה את הדברים. כששמעה האלמנה זאת התחילה לצעק ולבכות במר נפשה ואמרה, רבון כל עולמים, תהי ידך בי ואל ימות הבחור הזה.

”תִּכְף כְּשֶׁתְּרֹאֶהוּ תִּקּוּם מִמוֹשֶׁבֶךְ וְהוֹשִׁיבֵהוּ אֶצְלֶךָ וְתֵן לוֹ לֶאֱכֹל וְלִשְׁתּוֹת”

ז. ואחר זמן קצר קדשה הבחור להאלמנה וקרא אביה דודו של החתן לזקני העיר על הנשואין ועשה כילה לישב החתן בתוכו, וכשישב החתן בתוך הכילה נודמן לו זקן אחד והיה אליהו הנביא זכור לטוב, קרא אליו ואמר ליה להחתן, בני, איעצך עצה נכונה ואל תט מעצתי. היום כשתשב לסעודה יבא אליך עני שאין כמוהו בכל העולם, ותכף כשתראהו תקום ממושבהו ואתה תכף לו לאכל ולשתות ושמע לפניו בכל כחה ועצמך. ואחר כך הלך אליהו זכור לטוב מעם החתן.

ח. ובלילה ראשונה של הנשואין, כשהיה החתן יושב בראש הקרואים, בא עני אחד, ותכף כשראה החתן את העני עמד ממקומו והשיב אותו במקום שלו, ועשה לו ככל אשר צוה לו הזקן. לאחר המשחה, כשרצה החתן לילך לחדר, הלך העני אחריו ואמר לו, בני, אני שלוחו של מקום ובאתי הנה לטל את נפשך. אמר לו החתן, תן לי זמן שנה אחת או חצי שנה, אמר לו, לא אעשה, אמר לו החתן, תן לי זמן שלשים יום או שבועת ימי משחה, אמר לו, לא אעשה, כי לא אוכל לעשות לך חסד אפילו יום אחד, כי כבר הגיע קצף ושעתך.

ט. אמר לו החתן, תן לי רשות שאקח רשות מאשתי וזמן דודי שהוא חותני. אמר לו, לדבר זה אשא פניך, בעבור שעשית גמילות חסד עמדי, ולך ובוא מהרה. הלך החתן להחדר שהפלה יושבת שם יחידה ובוכה ומתפללת להקדוש ברוך הוא, וכשבא החתן להפלה וקרא הבחור אליה ובאתה לפתח לו פתח החדר, החזיקה בידו לנשק לו ואמרה אליו, למה אתה בא לבדך אלי. אמר לה החתן, לקח רשות מאתך, כי בא עתי וקצי לילך בדרך כל הארץ, כי המלאך המנות היה אצלי והגיד לי שבא לטל נפשי. אמרה לו, לא תלך מעמדי אלא תשב פה, ואני אלך להחדר שלך ואדבר עמו. הלכה ומצאה אותו.

י. אמרה לו להמלאך, האתה שליח שבאת לטל נשמת אישי, אמר לה הן. אמרה לו, הלא כתיב בתורה (דברים כד, ה) ”כי יקח איש אשה חדשה לא יצא בצבא, ולא יעבור עליו לכל דבר, נקי יהיה לביתו שנה אחת ושמח את אשתו אשר לקח”. והקדוש ברוך הוא אמת ותורתו אמת, ועכשיו אם תקח את נשמת בעלי אזי יהיה התורה חס ושלום פלסתר, אם תקבל את דברי מוטב, ואם לאו בוא עמדי לפני בית דין הגדול שבשמים לפני הקדוש ברוך הוא.

החסד שעושים עם העני מציל ממות

יא. שמע המלאך ואמר לה, בשביל שעשה בעלך עמי חסד וכבד אותי, לזאת אשא פניך ואלך לפני הקדוש ברוך הוא ואספר את דבריך לפני הקדוש

ברוך הוא, והלך המלאך לשאול להקדוש ברוך הוא, וכהרף עין בא בשמחה פעם אחרת להחדר ואמר שהקדוש ברוך הוא ויתר להחתן את חתניו בעבור הגמילות חסד שעשה עם העני. וכל הלילה הזה אבי הפלה ואמה הלכו סביבות החדר שהיו שם החתן והפלה ושמעו אותן שמחים יחד, ובבקר נכנסו שם להחדר ראו ושמחו יחד, והודיעו הדבר לכל הקהל ונתנו כלם שבח והודיה להקדוש ברוך הוא, עד כאן לשונו. וכל זה גרם החסד שעשה החתן עם העני.

כאשר אוכלים העניים על שלחנו, נחשב זאת לבעל הבית דגמת קרבן שפנהים אוכלים ובעלים מתכפרים

יב. על כן צריך האדם להזהר לבלתי הראות פנים זועפות לעניים הבאים בתוך ביתו, ובפרט שלא לגער בעניים שבאים לסעודת מצוה, כי כיון שבעל הבית מביש העניים בשביל כך מתהנה רעה גדולה, לכן לא יצטער האדם אם יהיה לו איזה זחובים יותר הוצאה, כי יש בזה כפרת עוון. כמו שכותב הרב הגדול מהר"ם בבלי ז"ל בספר טעמי המצוות (מצות עשה מ), "תועלת גדול לבעלי הסעודה במה שאוכלים הקרואים עניים, שהוא ממש דגמת קרבן שהכהנים אוכלים ובעלים מתכפרים, ויתן בטוב עין, ואז נאמר עליו (משלי כב, ט) "טוב עין הוא יברך".

פרק הישר פרק ע"ג

"בשעה שמכניס האב למול את בנו קורא הקדוש ברוך הוא לפמליא שלו ואומר: "ראו מה עושים בני החביבים בעולם הזה!"

ח. פתח רבי אבא (זוהר פרשת לך לך דף צג.) ודרש סודות נפלאות בעניני דמילה ואמר, דבשעה שמכניס האב את בנו למול ערלתו, בההיא שעתא קרי קדשא בריך הוא לפמליא דיליה ואמר: חמו פמליא דילי, מה בני חביבין עבדין בעלמא, בההיא רגעא מזדמן אליהו הנביא וטאס עלמא בדר' טאסין ואזדמן תמן. ועל דא תנינן, דבעי בר נש לתקנא פרסיא לאליהו, והוא סליק ואסהיד קמי קדשא בריך הוא דישראל הן מקימין בריתו של אברהם אבינו וכו'.

הערות

(ג) פרוש הזוהר בלשון קדש:

פתח רבי אבא ודרש סודות נפלאים בקשר לברית מילה ואמר: "בשעה שמכניס האב את בנו למול ערלתו - באותה שעה קורא הקדוש ברוך הוא לפמליא שלו ואומר: "ראו מה עושים בני החביבים בעולם הזה!", באותו רגע מזדמן אליהו הנביא למקום הברית. במהירות מגיע הוא לשם, שהרי בארבע טיסות עובר הוא את כל העולם, לכן למדנו שבעת עריכת הברית צריך האדם להכין פסא לאליהו הנביא. לאחר הברית מתיצב אליהו הנביא לפני הקדוש ברוך הוא ומעיד, שישראל שומרים את בריתו של אברהם אבינו."

ט. ¹ אֲדַהְכִי הָיִי נְהוֹרָא. קָמוּ רַבֵּי אַבָּא וְרַבֵּי יַעֲקֹב וּבְעוּ לְמִיזַל, אָמַר לְהוּ הָאִי גַבְרָא: בְּמֵאֵי דְעֶסְקִיתוּ בְּחֻצוֹת לַיְלָה אֲשַׁתְּלִימוּ. אָמַר: מַאי הוּא? אָמַר לְהוּ: דְתַחֲמוּן לְמַחַר אֲנַפּוּי דְמֵאֲרִיָּה קְיָמָא (בעל ברית, שהוא אליהו הנביא), דְהָא דְבִיתָאֵי בְּעוֹתָא דְאֵ מְנִיכּוּ (על הברית מילה), וּגְזַר קְיָמָא דְבָרָא דְאֲתִילְדַת לִי, יְהִיָּה לְמַחַר הַלּוּלָא דִילֵיהּ, אָמַר רַבֵּי אַבָּא: בְּעוֹתָא דְמַצְנָה אִיהוּ, וּלְמַחְמֵי אֲנַפּוּי דְשְׂכִינָה. אוּרִיכוּ (פרוש: המתינו) כָּל הַהוּא יוֹמָא. בְּהָאֵי לַיְלָה כְּנֵשׁ הָאִי גַבְרָא כָּל אֲנוּן רַחֲמִין, וְאַחַר הַסְּעוּדָה הַשְּׁתַדְּלוּ בְּאוּרִיתָא, וְלֹא הָיִי מֵאן דְנָאִים.

בְּלִילָה שְׁלִפְנֵי הַבְּרִית מִלְּהָ צְרִיף הַיְלֵד שְׁמִירָה מִן הַמַּחְבְּלִים

י. ² וְהוּבָא שָׁם בְּזַהַר דְהַעֲנִין, כִּי בְאוֹתוֹ הַלִּילָה שְׁלִפְנֵי הַמִּלְּהָ צְרִיף הַיְלֵד שְׁמִירָה מְעֵלָה מִן אוֹתָן הַמַּחְבְּלִין, שְׁלֹא יִזְיָקוּ לְהַיְלֵדָת וּלְהוֹלֵד, וְעַל כֵּן הַמְּנַהֵג שְׁקוּרִין (בלשון אשכנז "וין נאכט" ובלשון פולין "ואכט נאכט") וְלוֹמְדִין כָּל הַלִּילָה, אָז מְקַיֵּם הַכְּתוּב (אֶסְתֵּר ח טו): "לַיְהוּדִים הִתְהַ אֹרְהָ" - זו תורה (מגילה טז עמוד ב), "וְשִׁשּׁוּן" - זו מילה, "וּיְקָר" - זו תפלין. וְהַזְהַר הַבֵּיא בְּאַרְיִכוֹת, שְׁהָאִישׁ הַקְּדוֹשׁ הַנּוֹכַח לְעִיל, כְּנֵס כָּל אוֹהֲבֵיו לומדי תורה, שְׁהִיו גּוֹרְסִין כָּל הַלִּילָה.

הַתּוֹרָה מְגַנֶּת וּמַצְלֵת מִכָּל נֶזֶק שְׁבַעוֹלָם

יא. ³ וְכֵן הוּא רְאוּי לְעִשׂוֹת לָנוּ גַם כֵּן בְּאוֹתוֹ הַלִּילָה, כִּי הַתּוֹרָה הִיא מְגַנֶּת וּמַצְלֵת מִכָּל חַבּוּל וּמִכָּל נֶזֶק בְּעוֹלָם, וְאַחַר כֵּן אָמַר בְּעַל הַבְּרִית: בְּמָטוּ מְנִיכּוּ, לִימָא מְלֵא חֲדָתָא כָּל אֶחָד וְאֶחָד, וְהִיוּ מְחַדְּשִׁין דְּבָרֵי תּוֹרָה בְּעֵינֵי דְמִילָה, וְכּוֹנְנָתוּ הָיָה, שְׁדַבְּרֵי תּוֹרָה הוּא תּוֹעֵלָת גְּדוּל לְשִׁמְרַת הַוּלְדָת.

הערות

(ד) פְּרוּשׁ הַזֶּהר בְּלִשׁוֹן קַדְשׁ:

בִּינְתַיִם עָלָה הַשַּׁחַר וְרַבֵּי אַבָּא וְרַבֵּי יַעֲקֹב רְצוּ לְהַמְשִׁיךְ בְּדַרְכָּם. פְּנָה אֲלֵיהֶם בְּעַל הַבְּרִית וְאָמַר: "אֵת הַתּוֹרָה בְּהָ עֶסְקָתֶם בְּחֻצוֹת הַלִּילָה יֵשׁ לָכֶם הַזְּדַמְנוֹת לְקַיִם!" שְׁאַלוּהוּ: "לְמָה תְּרַמְזֵנָּה מְלוֹתֵיךְ?"

עֲנָה לָהֶם: "מַחַר תּוּכְלוּ לְזַכּוֹת אֶת מְלֵאךְ הַבְּרִית - אֵת אֲלֵיהוּ הַנְּבִיא, וְאַשְׁתִּי מְבַקֶּשֶׁת מִכֶּם לְהַשְׂאֵר אֲתָנוּ לְבְרִית הַמִּלְּהָ שְׁתַּעֲרַף מַחַר". אָמַר רַבֵּי אַבָּא: "לְבַקֶּשְׁתֶּכֶם זֶה, שֶׁהִיא בְּקִשְׁת מַצְנָה וְרֵאִית פְּנֵי הַשְּׂכִינָה לֹא נוֹכַח לְסַרְב". הַמְתִּינוּ הַצְּדִיקִים כָּל אוֹתוֹ הַיּוֹם. בְּלִילָה הַזֶּמֶן בְּעַל הַבֵּית אֵת אוֹהֲבֵיו וְכָל הַחַבּוּרָה עֶסְקָה בְּתוֹרָה כָּל הַלִּילָה.

(ה) פְּרוּשׁ הַזֶּהר בְּלִשׁוֹן קַדְשׁ:

טַעַם עֲנִין זֶה לְהִיֹּת נְעוּר בְּלִילָה שְׁלִפְנֵי הַבְּרִית וְלַעֲסֵק בְּתוֹרָה - מְבַאֵר שָׁם בְּזַהַר, שֶׁהוּא מְשׁוּם שֶׁהַתִּינוּק צְרִיף בְּלִילָה זֶה שְׁמִירָה יְתִירָה מִן הַמְּזִיקִים, לְכֵן הַמְּנַהֵג, שְׁלוֹמִידִים כָּל הַלִּילָה וּמְקַיֵּמִים בְּזֶה אֵת הַפְּסוּק: "לַיְהוּדִים הִתְהַ אֹרְהָ" - זו תורה, "וְשִׁשּׁוּן" - זו מילה, "וּיְקָר" - זֶה תְּפִלִּין. וְהַזֶּהר הַבֵּיא בְּאַרְיִכוֹת, שְׁאוֹתוֹ וְזֶן קְדוֹשׁ כְּנֵס אֵת כָּל אוֹהֲבֵיו וְהֵם לְמַדּוּ כָּל הַלִּילָה.

(ו) פְּרוּשׁ הַזֶּהר בְּלִשׁוֹן קַדְשׁ:

וְכֵן רְאוּי לָנוּ לְנַהֵג, כִּי הַתּוֹרָה מַצְלֵת מִכָּל נֶזֶק שְׁבַעוֹלָם. בְּעַל הַבֵּית בְּקִשׁ מִכָּל אֶחָד מִן הָאוּרְחִים לֹאמַר דְּבַר חֲדוֹשׁ בְּתוֹרָה, וְחַדְשׁוּ דְּבָרֵי תּוֹרָה בְּעֵינֵי מִילָה. וְכּוֹנְנָתוּ הִתְהַ, שְׁדַבְּרֵי תּוֹרָה הוּא תּוֹעֵלָת גְּדוּלָה לְשִׁמְרַת הַוּלְדָת.

על ידי התורה שלומדים בלילה קדם הברית - מתגלה אליהו הנביא וזה גורם טובות וישועות לישראל

יב. וְעוֹד הָבִיא הַזֹּהַר, שְׁעַל יְדֵי הַתּוֹרָה שְׁעוֹסְקִין בְּלֵילָה שֶׁל (וַיֵּן נֶאֱכַט), אֵלֶיהוּ מִתְגַּלֶּה בְּהָאֲרוֹת גְּדוּלוֹת שֶׁל רִצּוֹן הָעֲלִיּוֹן, וְעַל יְדֵי זֶה גּוֹרֵם הַרְבֵּה טוֹבוֹת וְיִשׁוּעוֹת לְיִשְׂרָאֵל, וְאַחַר כֵּךְ אָמַר רַבִּי אֲבָא לְהַבְעֵל הַבַּיִת וְלֵהֲאִי סְבָא מֵאַחַר דְּאַתּוֹן חֲפִימִין טוֹבָא, מִפְּנֵי מָה אַתֶּם יְתִבִּין הָכָא? אָמַר הַבְעֵל הַבַּיִת: אִי צְפִירִין יִתְעַקְרוּ מֵאַתְרֵיהוּ, לֹא יִדְעִין לֶאֱרֹן טְאָסִין, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (מְשַׁלֵּי כו ח): "כְּצִפּוֹר נוֹדְדָת מִן קִנְיָה כֵּן אִישׁ נוֹדֵד מִמְּקוֹמוֹ", וְכֵן אִם אֲנִי עוֹקְרִין דִּירְתָנּוּ מִכָּאן שֶׁהוּא מְקוֹם מוֹכֵן אֲצִלְנּוּ לְלַמֵּד תּוֹרָה, לֹא נִדַע לְאִיזָה מְקוֹם יִהְיֶה הַיִּשׁוּב שְׁלָנוּ לְלַמֵּד תּוֹרָה, כִּי מְקוֹם זֶה הוּא מוֹכֵן וּמְסַגֵּל אֲלֵינוּ לְלַמֵּד תּוֹרָה, וְאַתְרָא דָּא זְכִי לֵן בְּאוֹרֵיתָא, וְהִכִּי אֲנִן נוֹהֲגִין: בְּכָל פְּלָגוֹת לֵילָה עֲסָקִינָן בְּאוֹרֵיתָא עַד צִפְרָא, וְכַד צִפְרָא אֲתִי, רִיחֵי חֲקִלָא וְנִהְרֵי מִיָּא נִהְרֵי לֵן אוֹרֵיתָא וְאַתִּישְׁבַת בְּלִבְנָא, וְגִזֵּר דִּין הוּא מְשָׁמִים, דְּמִכְרַחֲמִים אֲנִי לְדוֹר בְּהֵאִי אֲתֵר, וְכְמָה סְרַכִּין בְּעַלֵי תְרִיסִין אֲסַתְלִקוּ הָכָא, (פְּרוּשׁ: דְּהֵי מִתִּין בְּאוֹתוֹן הַיָּמִים) עַל דְּלֹא עֲסָקוּ בְּאוֹרֵיתָא, וְכַדִּין אֲשַׁתְּדוּתָא דִּילָן יוֹמָא וְלֵילָא בְּתוֹרָה, וְאַתְרָא דָּא קָא מְסִיעַ לֵן, וְהוּוּ יְתִבִּין עַד דְּנִהִיר יְמָמָא.

פני רבי אבא היו כאש להבה מרב חדות התורה

יג. " פִּינּוֹן דְּהוּי הַתַּחִּיל לְנַהֵר יְמָמָא, אָמְרוּ לְאַנּוֹן דְּרִדְקֵי, דִּיפְקוֹן וְיַחֲמֵי אִי נִהִיר יְמָמָא, וְאַחַר כֵּךְ כָּל חַד לִימָא מְלֹא חֲדַתָּא. נִפְקוּ וְחִמּוּ דְּהוּי נִהִיר יְמָמָא, אָמַר חַד יְנוּקָא: זְמִין הָאִי יוֹמָא אֲשָׁא מְלִמְעֵלָה, אָמַר יְנוּקָא אַחְרָא: וּבְהֵךְ בֵּיתָא, אָמַר יְנוּקָא תְּלִיתָאִי:

הערות

(ז) פְּרוּשׁ הַזֹּהַר בְּלִשׁוֹן קִדְשׁ:

עוֹד מוֹכָא שֶׁם בְּזַהַר, שְׁעַל יְדֵי הַתּוֹרָה שְׁלּוּמְדִים בְּלֵילָה שֶׁלִּפְנֵי הַמִּילָה, מִתְגַּלֶּה אֵלֶיהוּ הַנְּבִיא בְּהָאֲרוֹת גְּדוּלוֹת וְגוֹרֵם הַרְבֵּה טוֹבוֹת וְיִשׁוּעוֹת לְיִשְׂרָאֵל. אַחַר כֵּךְ שָׁאַל רַבִּי אֲבָא אֵת בַּעַל הַבַּיִת וְאַתּוֹן הִזְקִין שְׁעָמוּ: "מֵאַחַר שֶׁהִנְכֶם כֹּה חֲכָמִים, מְדוּעַ יוֹשְׁבִים אַתֶּם בְּמְקוֹם בּוֹדֵד זֶה?" הַשִּׁיב לוֹ בַּעַל הַבַּיִת: "כְּצִפּוֹר נוֹדְדָת מִן קִנְיָה, כֵּן אִישׁ נוֹדֵד מִמְּקוֹמוֹ". בְּמְקוֹם זֶה זְכִינוּ לְלַמֵּד תּוֹרָה בְּשִׁלְוָה, וְאִין אֲנִי יוֹדְעִים אִם בְּמְקוֹם אַחַר נִזְכֶּה לְכַךְ, וּבִפְרָט שְׁמָקוֹם זֶה מְסַגֵּל לְלַמּוֹד תּוֹרָה. בְּכָל חֲצוֹת לֵילָה קָמִים אֲנִי וְעוֹסְקִים בְּתוֹרָה עַד הַבֶּקֶר, וְכִשְׁמַאִיר הַבֶּקֶר, מִתְבַּשְׂמִים אֲנִי מִרִּיחֹת הַשְּׂדוֹת וְנִהְרוֹת הַיָּמִים שֶׁבְּסִבְיָה, וּמִתְרַחֲקֵת דַּעֲתָנוּ לְהַכֵּנת הַתּוֹרָה, וְזוֹ מִתְבַּהֲרַת וְיִוִּשְׁבַת בְּלִבְנֵי. גּוֹרָה מִן הַשְּׂמִים הִיא לָנוּ שְׁנִגּוּר דוּקָא בְּמְקוֹם זֶה, וְכְמָה חֲשׁוּבִים וְגְדוּלִים נִפְטְרוּ בְּזְמַן הָאֲחֵרוֹן עַל שֶׁלֹּא עֲסָקוּ בְּתוֹרָה כְּרְאוּי, לְכֵן עוֹסְקִים אֲנִי יוֹמָם וְלַיְלָה בְּתוֹרָה, וְזִכּוֹת הַמְּקוֹם מְסִיעַת לָנוּ בְּזַהַר. וְיִשְׁבוּ הַחֲכָמִים עַד שֶׁהֵאִיר הַיּוֹם.

(ח) פְּרוּשׁ הַזֹּהַר בְּלִשׁוֹן קִדְשׁ:

מִשְׁהֵאִיר הַיּוֹם, פְּנּוּ לְכַמָּה יְלָדִים, שִׁצְעָאוּ לְרֵאוֹת, אִם אֲכֵן כְּבָר הֵאִיר הַיּוֹם, וּבִקְשׁוּ מֵהֶם לּוֹמַר דְּבָרֵי חֲדוּשׁ לְכַשְׁיַחְזְרוּ מִשְׁלִיחוֹתֶם. רְאוּ הַיְלָדִים שֶׁהֵאִיר הַיּוֹם, וְכֹא הֵרָאשׁוּן וְאָמַר: "הַיּוֹם עֲתִידָה לְרַדֵּת אֵשׁ מִן הַשָּׁמַיִם!" כֹּא הַשְּׁנִי וְאָמַר: "וּבְכֵיזָה זֶה!" הוֹסִיף הַשְּׁלִישִׁי: "וְזֶקֶן אֲחֵד עֲתִיד לְהַשְׁרִיף בְּאֵשׁ זוּ!" אָמַר רַבִּי אֲבָא: "הִרְחַמְן יִצְלִנּוּ!" נִדְּהֶם רַבִּי אֲבָא, וְלֹא יָכוֹל לְדַבֵּר. אָמַר: "נִרְאָה, שֶׁהַגּוֹרָה כְּבָר נִרְשְׁמָה בְּאַרְץ, שֶׁאֲמַנָּם כֵּךְ יִהְיֶה, שֶׁתֵּרַד אֵשׁ לְבֵיתָא. וְאֲכֵן כֵּךְ הָיָה: עֲסָקוּ הַחֲבָרִים בְּתוֹרָה וְזָכוּ

סָבָא חַד הֵכָא, הוּא מְזַמֵּן לְאַתְרוּקְדָא בְּנוּרָא, אָמַר רַבִּי אַבָּא: רַחֲמֵנָא לְשׁוֹכֵן, תְּוֹהָא, וְלֹא יִכִּיל לְמַלְלָא, אָמַר: קוּטְרָא דְהוֹרְמָנָא בְּאַרְעָא אַתְפֹּס (פְּרוּשׁ: קֶשֶׁר וְתַקְף הַרְשׁוּת מְלַמְעֵלָה נִתְפַּס בְּאַרְיָן. רוּצָה לּוֹמֵר, שֶׁהָיוּ יוֹדְעִים שֶׁיִּרְד אֵשׁ מִהַשָּׁמַיִם בְּבֵית הַהוּא), וְכֵן הָיִי, דְּבַהֲהוּא יוֹמָא חָמוּ חֲבָרְיָא אֲפִי דְשְׁכִינְתָא וְאַסְתַּחֲרוּ בְּאַשָּׁא (פְּרוּשׁ: הָאֵשׁ מִהַשְׁכִּינָה הֵימָתָה מִסַּבְּכַת אוֹתָם), וְרַבִּי אַבָּא אֲתַלְהֵט פָּנָיו בְּנוּרָא מִחֲדוּתָא דְאוּרִיתָא.

אֵלֵיהּ הִנְבִיֵא אָמַר הַפְּסוּק: "אֲשֶׁרִי תִבְחַר וְתִקְרַב יִשְׁכֵּן חֲצַרְיָךְ" וְגו'

יד. ^ו תָּאנָא: כָּל הַהוּא יוֹמָא לֹא נִפְקוּ בְּלֵהוּ מִבֵּיתָא וְאַתְקַטְר בְּקוּטְרָא, וְהָיוּ חֲדָאִין בְּמַלִּין חֲדָתִין, כְּאֵלוּ קְבֵלוּ הַהוּא יוֹמָא אוּרִיתָא מִטּוּרָא דְסִינִי, וְהָיוּ שׁוֹמְעִין קוּל בְּשַׁעָה שֶׁהָיוּ מְבִיאִין הַתִּינוּק לְבֵית הַכְּנֶסֶת, שֶׁהָיָה אֵלֵיהּ הִנְבִיֵא אוּמַר פְּסוּק (תְּהִלִּים סח, ה): "אֲשֶׁרִי תִבְחַר וְתִקְרַב יִשְׁכֵּן חֲצַרְיָךְ נִשְׁבַּעָה בְּטוּב בֵּיתֶךָ קְדוֹשׁ הֵיכָלֶךָ", וְהוּא סוּד גְּדוּל, שֵׁישׁ בְּפְסוּק זֶה מ"ב אוֹתִיּוֹת, דִּהֵן סוּד שֵׁם שֶׁל מ"ב, וְסוּדוֹ אֵין מְגַלִּין אוֹתוֹ אֲלָא לְצַנוּעִין, וְיֵשׁ בְּפְסוּק זֶה עֲשָׂרָה תְּבוּת, כְּנֶגֶד זֶה פְּתַב הַזֹּהַר: בְּאַמִּירַת פְּסוּק זֶה בְּשַׁעַת הַמִּילָה, מְעַטְרִים עֶשֶׂר חֲפוֹת לְהַתִּינוּק הַנְּמוּל לְעוֹלָם הַבָּא.

אֲשֶׁרִי לְאָדָם שָׁמַל בְּנוּ בַשְּׂמִיחָה

טו. ' וְאַחַר כֶּף פֶּתַח חַד יִנוּקָא וְאָמַר: תָּאנָא - כָּל מֵאן דְקָרִיב בְּרִיָּה לְקַרְבָּנָא - כְּאֵלוּ קָרִיב כָּל קָרְבָּנִין דְעֲלָמִין קָמִי קְדָשָׁא בְּרִיָּךְ הוּא. בְּגִין כֶּף בְּעֵי לְסַדְרָא מְדַבְּחָא בְּמֵאנָא חַד מְלִיא אַרְעָא, לְמַגְזֵר עֲלֵיהּ הָאֵי קָיְמָא בְּרִית קְדִישָׁא, וְאַתְחַשְׁב קָמִי קְדָשָׁא בְּרִיָּךְ הוּא כְּאֵלוּ אֲדַבַּח עֲלֵיהּ עוֹלָה, וְקָרְבָּנִיהּ הוּא רִיחַ נִיחּוּחַ וְכוּ'. בְּגִין כֶּף זִכָּאָה חוּלְקִיָּה מֵאן דְקָרִיב הָאֵי קָרְבָּנָא בְּחֲדוּהּ קָמִי קְדָשָׁא בְּרִיָּךְ הוּא, וּבְעֵי לְמַחְדֵי כָּל הָאֵי יוֹמָא.

הערות

לְרֵאוֹת אֵת פְּנֵי הַשְּׁכִינָה, שְׁסוּבְכָה אוֹתָם בְּאֵשׁ, וּפְנֵיו שֶׁל רַבִּי אַבָּא נִתְלַהֲטוּ מֵאוֹתָהּ אֵשׁ מִחֲמַת שְׂמַחַת הַתּוֹרָה.

(ט) פְּרוּשׁ הַזֹּהַר בְּלִשׁוֹן קְדֵשׁ:

וְלְמַדְנּוּ: כָּל אוֹתוֹ הַיּוֹם לֹא יִצָּאָה אוֹתָהּ חֲבוּרָה קְדוּשָׁה מִן הַבֵּית. הֵם עֹסְקוּ בַתּוֹרָה וְשִׂמְחוּ בַחֲדוּשִׁיָּהּ כְּאֵלוּ קְבֵלוּהָ עִתָּה מִסִּינִי. בְּשַׁעָה שֶׁהִבִּיאוּ אֵת הַתִּינוּק לְבֵית הַכְּנֶסֶת, שָׁמְעוּ אֵת קוּלוֹ שֶׁל אֵלֵיהּ הִנְבִיֵא, שֶׁהָרִיז וְאָמַר: "אֲשֶׁרִי תִבְחַר וְתִקְרַב יִשְׁכֵּן חֲצַרְיָךְ נִשְׁבַּעָה בְּטוּב בֵּיתֶךָ קְדוֹשׁ הֵיכָלֶךָ". בְּפְסוּק זֶה רְמוּז סוּד גְּדוּל, שֵׁישׁ בּוּ, בְּפְסוּק זֶה אַרְבַּעִים וּשְׁתַּיִם אוֹתִיּוֹת כְּנֶגֶד שֵׁם שֶׁל מ"ב, וְסוּדוֹ אֵין מְגַלִּים אֲלָא לְצַנוּעִים. יֵשׁ בּוּ בְּפְסוּק זֶה, עֲשָׂר תְּבוּת כְּנֶגֶד עֶשֶׂר חֲפוֹת, הַמְעַטְרוֹת אֵת הַתִּינוּק הַנְּמוּל לְעוֹלָם הַבָּא.

(י) פְּרוּשׁ הַזֹּהַר בְּלִשׁוֹן קְדֵשׁ:

אַחַר כֶּף פֶּתַח יָלַד אַחַד וְאָמַר: "לְמַדְנּוּ: כָּל הַמְקָרִיב אֵת בְּנוֹ לְקַרְבָּן, כְּאֵלוּ הַקָּרִיב אֵת כָּל קָרְבָּנוֹת הָעוֹלָם לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. לְכֵן צָרִיךְ בְּעַל הַבְּרִית לְסַדֵּר מְזִבְחָ לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא - כְּלֵי מְלֵא עֶפֶר - כְּדִי לְחַתֵּף עֲלָיו אֵת הָעֶרְלָה, וְדַבֵּר זֶה נִחְשָׁב לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא כְּאֵלוּ הַקָּרִיב קָרְבָּן עוֹלָה לְפָנָיו, וְקָרְבָּנוֹ הוּא רִיחַ נִיחּוּחַ. בְּשָׁל כֶּף אֲשֶׁרִי מִי שְׂמֻקִּים אֵת בְּרִית הַמִּילָה בַשְּׂמִיחָה לְפָנֵי ה', צָרִיךְ הוּא לְשַׂמֵּחַ כָּל אוֹתוֹ הַיּוֹם."

א"ר רבי אבא: זכאן אתון בעלמא הדין ובעלמא דאתא, ועליכון אתמר (דברים ד, ד): "ואתם הדבקים בה' אלקיכם חיים כלכם היום", והוי שמחין כל היום בחדוה דמצוה ובחדוה דאורייתא, והאי תינוק שנולד - הביא בזהר, שהיה רב אידי בר יעקב, שהזכר התנא בגמרא (תגיגה ה עמוד ב), בריה ליה רבי אבא ואזיל לאורחיה.

טז. י"ב כד אתי רבי אבא לגבי רבי שמעון בן יוחאי, הוי דחיל למימר דברים האלו ששמע מהנהו חסידים ומפי התינוקות הנזכרים לעיל, לפני רבי שמעון בן יוחאי, דלא יתענשון על ידוי (פרוש: שהיה מתירא רבי אבא לגלות זה הענין לפני רבי שמעון בן יוחאי, שלא יגזר רבי שמעון בן יוחאי עליהון שיהיו גולין למקום אחר, כדי שתתפרסם תורתם ברבים, כדי שרבים ילמדו תורה מהם), ואחר כך ספר רבי אבא לפני רבי שמעון בן יוחאי כל המעשה הנזכר לעיל, אמר רבי שמעון בן יוחאי: כל הני מלי מעליותא הוו טמירין גבך, ולא אמרת לי! גוזרני עלך, דכל תלתין יומין אלין תתנשי התלמוד ממך. והא כתיב (משלי ג, כז): "אל תמנע טוב מבצעליו" וכו', עין שם באריכות. עכ"ל.

בר מצוה

רבי שמעון בן יוחאי עשה סעודה גדולה ביום שמלאו י"ג שנה לרבי אלעזר בנו, ושמח מאד מפני שבאותו יום מקבל נשמה חדשה

בזוהר הקדוש כותב (זוהר חדש פרשת בראשית י"א א'): אמר רבי יצחק חובה על הצדיקים לשמוח ביום זה כיום שנכנס בו לחפה. וזהו המקור לדברי הילקוט חדש (סימן כ"ט), וכן נפסק במגן אברהם (סימן רכ"ה סק"ד) בשם ילקוט הנ"ל.

וכן כתב הזוהר הקדוש על רבי שמעון בן יוחאי שעשה סעודה גדולה ביום שמלאו י"ג שנה לרבי אלעזר בנו, ושמח מאד וכסה כל הבית בכלים יקרים. מפני שבאותו יום מקבל נשמה חדשה, ואז מקבל שכל של גדול.

עוד בזוהר חדש (דף י' עמוד ב'), שבבר מצות בנו רבי אלעזר, הסב אביו רבי שמעון בן יוחאי עליו השלום יחד עם החכמים שלשה ימים.

הערות

יא) פרוש הזוהר בלשון קדש:

אמר רבי אבא: "אשריכם בעולם הזה ובעולם הבא! עליכם נאמר: 'ואתם הדבקים בה' אלקיכם חיים כלכם היום!' שמוחו החברים כל אותו היום בשמחת המצוה ובעסק התורה, ואותו תינוק שנמול - הובא בזהר, שהוא הוא רבי אידי בן יעקב התנא, הנזכר בגמרא. לבסוף ברכת רבי אבא ויצא לדרך.

יב) פרוש הזוהר בלשון קדש:

משנכנס רבי אבא לפני רבי שמעון בן יוחאי פחד לגלות לו את סודות התורה, ששמע מבני החבורה, שישבו במקום הבודד ההוא, כדי שלא יגזר רבי שמעון עליהם שיגלו ממקומם למען תתפרסם תורתם ברבים, ואחר כך ספר רבי אבא לפני רבי שמעון בן יוחאי כל המעשה הנזכר לעיל, אמר רבי שמעון בן יוחאי: "כל אלו הדברים הטובים היו גנוזים אצלך ולא אמרת לי, גוזר אני עליך שכל שלשים יום אלו ישתפח הלמוד ממך והרי כתוב: 'אל תמנע טוב מבצעליו' וכו'."

קצת תמונה, התנא האלוקי רשב"י, בעל הזוהר הקדוש, בודאי שהיה יכול לחדש בשלשה ימים דברים גדולים ונוראים כידוע, ולמה שהיה שלשה ימים בעשיית סעודת בר מצוה לבנו. ועוד קשה להבין דברי הזוהר הקדוש שמביא בשם רבי יצחק שחובה על הצדיקים לשמוח ביום זה כיום שנכנס בו לחפה.

ומיילא אפשר להבין למה שהיה רבי שמעון בר יוחאי זיע"א זמן של ג' ימים בשמחה הזאת, כדי להטביע בבר מצוה גודל פח השמחה של מצוה, שמתחיל להניח תפילין, ותפילין שקולה כנגד כל המצוות. ועוד דעל ידי זה יזכה לקיים כל התרי"ג מצוות בשמחה שאין מעלה גדולה מזו לקיים כל מצוה בשמחה.

ובגמ'א זה עשה סעודה בשמחה גדולה של שלשה ימים כדי להרגיל את בנו שיעשה בשמחה כל המצוות כי כל דבר שעושים בשמחה שווה פי מאה, וכן כתוב על האר"י הקדוש שלכל מה שזכה היה על ידי שעשה את המצוה בשמחה, ובפרט מצוות תפילין שהוא שקולה כנגד כל המצוות ואם מניחים תפילין בשמחה אז כאילו קיים מאה פעמים כל התרי"ג מצוות.

חביב לפני הקדוש ברוך הוא שמחתו של האב כשמכניס את בנו לעול המצוות

בספר קב הישר פרק כא: אות ח. שעל כן אמר בזוהר חדש בהיות האדם זוכה שהכניס את בנו לחיוב מצוה, דהינו כשיגיע לבן הי"ג שנים חביב מאד לפני הקדוש ברוך הוא כשואה שהאב שמח על זה שזכה להגיע את בנו לחיוב קיום המצוות. ועל כן חיוב גדול לעשות משתה ושמחה באותו היום, כי יש נחת רוח להקדוש ברוך הוא. וכדאיתא בזוהר הנזכר לעיל:

"צאינה וראינה בנות ציון"

אמר רבי יצחק מתליסר שני ולעילא ההוא יומא חובתא על צדיקים למעבד חדותא דלבא כיומא דסליק לחופה ובגין ההיא זכות עתיד הקדוש ברוך הוא לעטר להו ולעביר כרוז' קדמיהון בחדותא "צאינה וראינה בנות ציון" וכו'.

מי שרוצה להיות טוב, מקבל נשמה קדושה

אמר רבי אלעזר מתליסר שנין ולעילא אי בעי למהוי זכאה יתבין ליה ההיא נשמתא קדישא עילאה דאתגורית מכורסיה יקרא דמלבא.

הסעודה שעשה רבי שמעון בן יוחאי לבנו רבי אלעזר ביום שנעשה בר מצוה

ט. רבי שמעון בן יוחאי זמין למארי דתיובתא ומארי דמתניתא למיכל בסעודתא רבת' דעבד בר מצוה לבריה רבי אלעזר וחסא לבייתה במאנן דיקר ואוהיב לרבנן בהאי גיסא ובהאי גיסא והוי קא בדת טובא.

ביום זה יורדים נשמות קדושות לבני רבי אלעזר

אָמַרו ליה רבנן, מאי בדיחותא דמר ביומא דין יתירה משאר יומין, א"ל רבי שמעון בן יוחאי דיומא דין נחתין נשמתין קדישא עילאין בד' גפין דחיותא לברי ר"א ובהלולא דא חדי בדיחותא שלמתא.

י. אותביה לר' אלעזר בריה לגביי, אמר תיב ברי דיומא דין הקדוש ברוך הוא מקדש יתף בעדבא (רצה לומר: בגורל) דקדישין.

אָמַר רבי שמעון בן יוחאי מלה חדא ואסחר אשא לביתא נפקו רבנן וחמי קיטרא דהוי סליק מביתא כל האי יומא אתא רבי יוסי בן לקוניא אשכח לרבנן דהוו תוהי וקמיין בשוקא. אמר להו הא האי קיטרא דסליק מביתא דרבי שמעון בן יוחאי דהא יומא דין מכתירין בכתרא קדישא לרבי אלעזר בריה.

השמחה תהא בשלימות

והווי רבנן רואין דהוי נחית עמונדא דאשא יתיב תמן רבי יוסי, חדו כלהו ואמרו האי הלולא ליהוי שלמא ובריכו כלהו לר"א בר"ש ויתיבו תמן וחדו בחדו ולעי באורייתא".

העוסק בתורה ובגמילות חסדים ובמעשים טובים, נשמתו מתדבקת בנשמות הצדיקים

יא. על כן, אשרי לאדם וטוב לו שמקיים ומדבק נשמתא קדישא אצל נשמתא קדישא, ומכתירין ליה בכתרא קדישא, וכך זה כשיקבע עתים לתורה, ויהיה עוסק בגמילות חסדים ובמעשים טובים. אבל כשהאדם הולך אחר שרירות לבו, ואחר זוללות וסובאות, וכך ימיו הולך אחר משא ומתן ורק מבלה זמנו לצורך גופו, ולא לצורך נשמתו, אז נשמתא קדישא מסתלקת ממנו, כי אחר שטבעו כטבע הבהמה.

אברהם אבינו עשה סעודת בר מצוה לבנו יצחק אבינו ע"ה

ויגדל הילד ויגמל ויעש אברהם משתה גדול (בראשית כ"א) רבי הושעיה רבה אמר נגמל מיצר הרע ופירוש במתנות כהונה פירוש שנעשה בן י"ג שנה שאז נגמל הנער מיצה"ר שהוא כח התאוה החומרית ונכנס בו כח היצר טוב, ולכן מאז הוא מצוה ועושה. ולשמחה זו עשה אברהם משתה, (בראשית רבה נג).

מצוה ראשונה שמקיים הנער בכניסתו לעול המצות, שהוא שש ושמה שזוכה לקבל עול מצות ה' אלוקיו, והשמחה היא מצות עשה דאורייתא

וירא יוסף לאפריים בני שלשים גם בני מכיר בן מנשה ילדו על ברכי יוסף, יש לדקדק מהו גם. הנה במג"א (סי' רכ"ה סק"ד בשם ילקוט חדש), לעשות סעודה

ושמחה ביום שנכנס לבן י"ג ויום אחד כיום חתונתו, והוא מזוהר חדש בראשית אפסוק צאנה וראנה בנות ציון וגו' ביום חתונתו וביום שמחת לבו, ויש לדקדק מאי טעמא תלה השמחה באמו, שעטרה "לו אמו". יש לומר, כי מה שזכה לשמוח בבן משכיל כזה השמח בקבלת עול מצוה לעומת זה מצטער האב דנפטר ממצות חינוך בן הגון כזה, והרי פלטי בן ליש הלך הלך ובכה על מצוה שנפטר ממנה [סנהדרין יט,], ונזיר מביא קרבן על מצוה שיצא ממנו כמ"ש רמב"ן פ' נשא, אם כן אין שמחת אב שלמה, אבל אם שאינה מחוייבת בחינוך, שמחתה שלמה.

ואמרתי שזהו מצוה ראשונה שמקיים הנער מיד בכניסת שנת י"ד בצאת הכוכבים, הוא שש ושמח שזוכה לקבל עול מצות ה' אלוקיו, והשמחה היא מצות עשה דאורייתא לעבדו בשמחה ובטוב לבב מרוב כל. ואמרתי שלא נתפרש בתורה לשמוח ביום זה כמו ביום מתן תורתנו הקדושה. אלא תלה היו"ט והשמחה ביום הביכורים וקציר חטים, כי לא יתכן שיצוה אותנו במצוות עשה שנתחייב לשמוח בקבלת עול על צווארנו, אם כן שמחה זו גופי' עול היא על צווארנו. אלא הקב"ה לא ציוה, ואנחנו שמחים מעצמינו שזכינו לקבל עול תורתנו עלינו, ומטרדת שמחה זו נשכח שמחת בכורי קציר חטים שהיא שמחת עוה"ז וכל הפצים לא ישוו לנו, וכן ביום הבר מצוה, [חת"ס עה"ת פרשת ויחי].

חיוב גדול לעשות משתה בשמחה באותו היום כי יש נחת רוח להקב"ה

ויהיה תמיד בשמחה, כשיבוא לידי עסק מצוה, כי העושה מצוה בשמחה אהוב וחבוב מאד לפני הקב"ה שעל כן אומר בזוהר חדש, בהיות האדם זוכה להכניס את בנו להיות מצוה, דהיינו כשיגיע בן י"ג שנים חביב מאד לפני הקב"ה כשרואה את האב שמח שזכה להגיע את בנו לחיוב קיום המצוות, ועל כן חיוב גדול לעשות משתה בשמחה באותו היום כי יש נחת רוח להקב"ה כדאיתא בזוהר הנ"ל [מהר"ל תפארת ישראל פרק נ"א]

לא להתענות ביום הבר מצוה

שמעתי שיש אומרים ביום שנעשה בר מצוה מתענה, וכמדומה שלא נהגו כן כלל. והרי בחתונה [ששמה לגדלות בר מצוה בבחינת שבעינו בבוקר כמו שכתוב במקום אחר שייך מצד כעין עשי"ת כי מוחלין וכו', משא"כ כניסה למצוות צריכה להיות בשמחה של מצוה ועושין סעודה היטב [אשל אברהם בוטשאש סי' רכה]

חיוב גדול לעשות משתה בשמחה

העושה מצות בשמחה, אהוב וחביב מאד לפני הקב"ה שעל כך אמר בזוהר חדש (דף כ:): בהיות האדם זוכה להכניס את בנו לחיוב מצוה, דהיינו כשיגיע לבן השלש עשרה שנים, חביב מאד לפני הקב"ה כשרואה שהאב שמח על זה שזכה

להגיע את בנו לחיוב קיום המצוות, ועל כן חיוב גדול לעשות משתה ושמחה באותו היום, כי יש נחת רוח להקב"ה. וכדאיתא ב זוהר הנ"ל. (קב הישר)

השמחה כיום שנכנס לחופה

השמחה כיום שנכנס לחופה, גודל השמחה לעשות סעודת מצוה ביום בר מצוה של בנו מבואר בזוה"ח, עה"פ ויאמר אלוקים יהי מאורות (בראשית א' י"ד) ר"פ פתח בהאי קרא, צאינה וראינה בנות ציון וכו' ביום חתונתו וכו', מאי חתונתו הינו ביומא דכשרן למעבד פקודי אורייתא דההוא חדותא דצדיקאי ואמתי מכשרן, עונה ר"י מ"ג שנין והילך, כי ביום ההוא חובה על הצדיקים לעשות שמחת לב כיום שהולך לחופה ובשביל הזכות הזה עתיד הקב"ה לעוררם ולהעביר כרוז לפנייהם בשמחה צאינה וראינה בנות ציון (יסוד ושורש העבודה).

אותו היום חובה על הצדיקים לעשות שמחת הלב כיום שעולה לחפה

בזוהר חדש (פרשת בראשית): אָמַר רַבִּי פִּנְחָס, זָכַאִין אַתּוֹן צַדִּיקָא לְמַחְמִי בְּזִיוּוּא יְקִירָא עֲלָאָה דְּמִלְכָּא קְדִישָׁא, דְּשִׁלְמָא כּוּלָּא דִּילֵיהּ. וּבְאַיְזוּ זְכוּתָא, בְּשִׁבִיל עֲטָרָה שְׁעֵטְרָה לּוֹ אַמּוֹ, בְּדִיל הֵהוּא כְּתָרָא, דְּאַכְתְּרוּ לֵיהּ צַדִּיקָא בְּמַלֵּי דְּאוּרִייתָא בְּעֲלָמָא דִּין. אָמַר רַבִּי אַבְהוֹ, אַמּוֹ, כְּמוֹ אַמּוֹ. וְאַיְזוּ אִם שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. אֵלּוּ צַדִּיקִים שֶׁהֵם אִם הַיְדוּעָה לּוֹ.

אָמַר רַבִּי פִּנְחָס, זָכַאִים אַתֶּם הַצַּדִּיקִים לְרֵאוֹת אֶת זִיו הַכְּבוֹד הָעֲלִיּוֹן שֶׁל הַמֶּלֶךְ הַקְּדוֹשׁ, שֶׁהַשְּׁלוֹם כָּלוּ שְׁלוֹ, וּבְאַיְזוּ זְכוּתָ? בְּשִׁבִיל הָעֲטָרָה שְׁעֵטְרָה לּוֹ אַמּוֹ, בְּשִׁבִיל אוֹתוֹ הַכְּתָר שֶׁהַכְּתִירוֹ אוֹתוֹ הַצַּדִּיקִים בְּדַבְּרֵי תוֹרָה בְּעוֹלָם הַזֶּה. אָמַר רַבִּי אַבְהוֹ, אַמּוֹ, וּמַהוּ? אַמּוֹ, וְאַיְזוּ אִם שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא? אֵלּוּ הַצַּדִּיקִים שֶׁהֵם אַמָּה הַיְדוּעָה לּוֹ.

בְּיּוֹם חַתְּנָתוֹ, חַתְּנָתוֹ דָּא מִמָּאן הוּא. אָמַר רַבִּי פִּנְחָס, מֵהֵהוּא אִם, חַתְּנָתוֹ שֶׁל אוֹתוֹ אִם שְׁלוֹ. מֵהוּ חַתְּנָתוֹ בְּיוֹמָא דְּכִשְׁרָן לְמַעַבְד פִּיקוּדֵי אוּרִייתָא, דְּהוּא חֲדוּתָא דְּצַדִּיקָא. וְאַיְמַתִּי כְּשִׁרָן. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, מִתְּלִיסַר שְׁנִין וּלְעֵילָא, דְּהוּא יוֹמָא חוֹבְתָא עַל צַדִּיקָא לְמַעַבְד חֲדוּתָא דְּלָבָא, כְּיוֹמָא דְּסִלִּיק לְחוּפָה. וּבְגִין הֵהוּא זְכוּתָא, עֲתִיד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְאַתְעָרָא לְהוּ וּלְעַבְרָא כְּרוּזָא קְדָמֵיהוֹן בְּחֲדוּהּ, צְאִינָה וּרְאִינָה בְּנוֹת צִיּוֹן.

בְּיּוֹם חַתְּנָתוֹ - הַחַתְּנָה הַזֶּה מִמִּי הִיא? אָמַר רַבִּי פִּנְחָס, מֵהָאֵם הֵהוּא, חַתְּנָה שֶׁל אוֹתוֹ הָאֵם שְׁלוֹ. מֵהוּ חַתְּנָתוֹ? בְּיוֹם שֶׁהַכְּשָׁרוֹ לְעֲשׂוֹת אֶת מְצוּוֹת הַתּוֹרָה, שֶׁהוּא שְׂמַחַת הַצַּדִּיקִים. וְאַיְמַתִּי הַכְּשָׁרוֹ? אָמַר רַבִּי יִצְחָק, מִשְׁלֵשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנִים וּמַעְלָה, שְׂאוֹתוֹ הַיּוֹם חוֹבָה עַל הַצַּדִּיקִים לְעֲשׂוֹת שְׂמַחַת הַלֵּב כְּיוֹם שְׁעוּלָה לְחַפָּה, וּמִשּׁוּם אוֹתָהּ הַזְּכוּת עֲתִיד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְעוֹרֵר אוֹתָם וּלְהַעֲבִיר כְּרוּז לְפָנֵיהֶם בְּחֲדוּהּ: צְאִינָה וּרְאִינָה בְּנוֹת צִיּוֹן.

חזייה דהוה קא בדה טובא... אמר ליה אנא תפילין מנחנא (ברכות דף ל:): מאן דמנח תפילין איצטריך למחדי-מי שְמַנִּיחַ תְּפִלִּין צְרִיךְ לְשַׂמְחָה

זוהר חדש שיר השירים (דף ס"ב): מֵאֵן דְּמַנְחַת תְּפִלִּין, אֲצִטְרִיךְ לְמַחְדֵּי. וְעַל דָּא כְּתִיב, וְשִׂמְחַת בְּחֶגְדָּה. בְּתִפְלִין דְּמֵאֵרִי עֲלֵמָא אֲצִטְרִיךְ לְמַחְדֵּי. וְחֲדָוּה דָּא, בְּמוֹעֵד וּבְחֻלוֹ שְׁל מוֹעֵד, בְּתִפְלִין דְּרִישָׁא, וּבְתִפְלִין דְּרוּעָא.

מֵי שְׂמַנִּיחַ תְּפִלִּין צְרִיךְ לְשַׂמְחָה, וְעַל זָה כְּתוּב וְשִׂמְחַת בְּחֶגְדָּה. בְּתִפְלִין שְׁל רְבוּן הָעוֹלָם צְרִיךְ לְשַׂמְחָה, וְהַשְׂמִיחָה הַזֹּאת בְּמוֹעֵד וּבְחֻלוֹ שְׁל מוֹעֵד, בְּתִפְלִין שְׁל רֵאשׁ, וּבְתִפְלִין שְׁל הַזְּרוּעַ.

הנחת תפילין בשמחה - כי ממש רוב הגלות הוא שאין עושים המצוה בשמחה

יש אשר מניח תפילין ולובש טלית של מצוה, הלא ישמח כי זכה להיות מדיוקנא דמלכא קדישא והלא קול קורא לפניו, הבו יקרא לדיוקנא קדישא ואיך לא ישמח איש בזה לעשות דבר קל כזה ולזכות בו לעוה"ב ולמצוא נחת וחסן בעיני ה' וכתב האריז"ל, כי ממש רוב הגלות הוא שאין עושים המצוה בשמחה כדכתיב (דברים כ"ח) תחת אשר לא עבדת ה' אלוקיך בשמחה וטוב לבב וגו' (יערות דבש).

בהנחת תפילין צריך להיות השמחה מהמצוה כמו שמוצא מליון רובל

"ישש" אנוכי על אמרתך כממוצא שלל רב" (תהלים קי"ט) הפירוש שאם יתנו ליהודי מליון רובל שלא יניח תפילין ודאי ימאן כמו כן צריך להיות השמחה מהמצוה כמו שמוצא מליון רובל. (אמרי אמת-גור)

ספר זוהר השמחה

חלק ז

ברכת המזון - זימון - ברכות - ברכת התורה

בו יבואר גודל מעלת עבודת ה' בשמחה, ואיך שכל עניני היהדות תלויים בשמחה, ואין אדם יכול לשער מה שיכול לפעול על ידי השמחה, שידע האדם שכל תענוגי העולם הזה הם כאין וכאפס לעומת התענוג האמיתי להתענג על ה' שזה שעשועי ותענוגי הגן עדן, ויתבונן אז בשכלו הזך כי יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בשמחה בעולם הזה שעולה לאלף ידות לעומת שלא בשמחה, ועוד כי כל תכלית ביאת האדם בעולם הזה הוא כדי שיעבוד את ה' בשמחה דווקא כמו עבדו את ה' בשמחה, וכמו שדרשו חז"ל על הפסוק תחת אשר לא עבדת את ה' אלוקיך בשמחה, ושעה אחת בשמחה שוה יותר מכל חיי העולם הבא, ויתבונן בשכלו כמה שעות מימי חייו הלכו לבטלה שהפסיד שלא היה בשמחה, והוא יסוד חשוב מתיקוני התשובה.

כל זה מלוקט מדברי חז"ל בש"ס בבלי ירושלמי ומדרשים, זוהר הקדוש תיקונים וכתבי האריז"ל והבעש"ט ותלמידיהם הקדושים וספרי הראשונים, ומספרי מוסר מגדולי האחרונים זלה"ה, ודבריהם הקדושים חוצבים מלהבות אש, מלהיבים נפש האדם לעבודת הבורא. דברים העומדים ברומו של עולם ובני אדם מזלזלים בהם, ואפילו הלומדים והיראים מחמת חסרון ידיעה. ועל ידי ספר זה יהיה יד הכל ממשמשין בהן ויזכרו לשמור ולקיים.

יצא לאור חודש סיון ה'תשע"ד

מפעל הזוהר העולמי סניף בת ים 0527-651911 בו ימצאו רבנים, מגידי שיעור וראשי ישיבות, מלמדים ומחנכים את הדרך אשר ילכו בה ואת המעשה אשר יעשו. כל בני אדם ימצאו בו הדרכה נפלאה איך להדריך את ביתם לתורה ויראת שמים בשמחה, שעל ידה יזכו לתשובה מאהבה כמו שאמר דוד המלך ע"ה, (תהלים ע"ג, כ"ח) "וְאֵנִי קָרַבְתִּי אֱלֹהִים לִי טוֹב".

המעייין בספר זוהר השמחה בלתי ספק יקבל תועלת גדולה ונפלאה בהתעוררות בלתי גבול להתאמת ולהתחזק לקיים מצות הבורא יתברך שמו על ידי עבודת ה' בשמחה, ושיכול על ידה להגיע להשגות רוחניות מופלאות.

הרשות נתונה לכל מי שברצונו להדפיס קטעים מספר זה או כל הספר בכל לשון שהוא בכל מדינה ומדינה, כדי להרבות תורה ויראת שמים בעולם ולעורר לבות אחב"י לתשובה.

חלק ז

ברכת המזון - זימון - ברכות - ברכת התורה

לזמן על הכוס בשמחה ואז הקב"ה שורה בו

בזוהר פרשת תרומה (דף קס"ח ע"ב):
 וְשִׂמְחַתָּ לַפָּנִי יְיָ אֱלֹהֶיךָ, דָּא
 אִיהוּ בְּכּוּס שֶׁל בְּרָכָה, כּד בְּרִיךְ בַּר נֶשׁ
 בְּכּוּס שֶׁל בְּרָכָה, אֲצִטְרִיךְ לְמַחְדֵי
 וּלְאַחֲזָא חֲדוּה וְלֹא עֲצִיבוּ כָּלֵל, כִּינּוּן
 דְּנִטִּיל בַּר נֶשׁ כּוּס שֶׁל בְּרָכָה, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ
 הוּא קָאִים עַל גַּבִּיה, וְאִיהוּ אֲצִטְרִיךְ
 לְאַעֲטָפָא רִישֵׁיה בְּחֲדוּה. וּלְבָרְכָא עַל
 הַכּוּס בְּמוֹתָב תְּלִתָא, נְבָרְךָ שְׂאֲכִלְנוּ מִשְׁלוּ.

בלשון הקודש: וְשִׂמְחַתָּ לַפָּנִי ה' אֱלֹהֶיךָ -
 זוהי כוס של בְּרָכָה. כְּשִׂמְבִּרְךָ אָדָם
 בְּכּוּס שֶׁל בְּרָכָה, צָרִיךְ לְשִׂמַח וּלְהִרְאוֹת
 שִׂמְחָה וְלֹא עֲצֹב כָּלֵל. כִּינּוּן שְׂנוּטֵל אָדָם
 כּוּס שֶׁל בְּרָכָה, הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עוֹמֵד
 עַל גַּבּוֹ, וְהוּא צָרִיךְ לְעֵטֶף רִאשׁוֹ בְּשִׂמְחָה
 וּלְבָרְךָ עַל הַכּוּס בְּמוֹשֵׁב שְׁלֹשָׁה. נְבָרְךָ
 שְׂאֲכִלְנוּ מִשְׁלוּ.

לְבָרְךָ בְּרַכַּת הַמְּזוֹן בְּשִׂמְחָה כְּמוֹ כֵּן נִשְׁפַּע לוֹ שְׁפַע מִתּוֹךְ עֵינֵי טוֹבָה

בזוהר פרשת ויקהל (דף רי"ח ע"א):
 מֵאֵן דְּמְבָרְךָ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ
 הוּא מְגוֹ שְׂבַעָא, בְּעֵי לְכוּוֹנָא לְבִיָּה,
 וּלְשׁוּוֹאָה רְעוּתִיָּה בְּחֲדוּה, וְלֹא יִשְׁתַּכַּח
 עֲצִיב, אֶלָּא דִּיבְרִיךְ בְּחֲדוּה בְּרִזָּא דָּא,
 וּלְשׁוּוֹאָה רְעוּתִיָּה דְּהָא אִיהוּ יְהִיב הַשְׁתָּא
 לְאַחֲרָא בְּחֲדוּה, בְּעֵינָא טָבָא, וּכְמָה
 דְּאִיהוּ מְבָרְךָ בְּחֲדוּה וּבְעֵינָא טָבָא. הֲכִי
 יְהִיבִין לִיָּה בְּחֲדוּה וּבְעֵינָא טָבָא. וּבְגִין כֵּן
 לֹא יִשְׁתַּכַּח עֲצִיב כָּלֵל, אֶלָּא בְּחֲדוּה,
 וּבְמִלִּין דְּאוּרִיָּתָא, וּישׁוּי לְבִיָּה וּרְעוּתִיָּה
 לְמִיָּהב בְּרָכָה דָּא, בְּרִזָּא דְּאַצְטְרִיךְ.

בלשון הקודש: מִי שִׂמְבָרְךָ אֶת הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ
 הוּא מִתּוֹךְ שִׁבְעָה, צָרִיךְ לְכוּן לְבוֹ וְלִישִׁים
 רְצוּנוֹ בְּשִׂמְחָה, וְלֹא יִמְצָא עֲצוּב, אֶלָּא
 שִׂיבְרִיךְ בְּשִׂמְחָה בְּסוּד זֶה וְלִישִׁים רְצוּנוֹ
 שֶׁהָרִי הוּא נוֹתֵן עֲכָשׁוֹ לְאַחַר בְּשִׂמְחָה,
 בְּעֵינֵי טוֹבָה. וְכֵמוֹ שֶׁהוּא מְבָרְךָ בְּשִׂמְחָה
 וּבְעֵינֵי טוֹבָה, כֵּן נוֹתְנִים לוֹ בְּשִׂמְחָה וּבְעֵינֵי
 טוֹבָה. וּמִשׁוּם כֵּן לֹא יִמְצָא עֲצוּב כָּלֵל,
 אֶלָּא בְּשִׂמְחָה וּבְדַבְרֵי תוֹרָה, וְישִׁים לְבוֹ
 וּרְצוּנוֹ לְתַת בְּרָכָה זוֹ בְּסוּד שְׂצִרִיךְ.

צָרִיךְ לְבָרְךָ בְּרַכַּת הַמְּזוֹן בְּעֵינֵי טוֹבָה בְּשִׂמְחָה יִתִּירָה

בשער המצוות פרשת עקב למהרח"ו זי"ע: ברכת המזון כבר נתבאר שיברך ברכת
 המזון בכונה גמורה. וידי אסורות זו על גב זו על החזה ועוצם עיניו אם
 אין שם כוס, לפי שסטרא אחרא קאי תמן לקטרגא עליו ובפרט אם הוא ביחיד. גם
 צריך שתדע כי אעפ"י שנת"ל שבתוך הסעודה אם הוא בחול יתעצב אל לבו על

החרבן כנ"ל בשם הזוהר אמנם בברכת המזון אדרבא צריך להראות שמחה יתירה בלבו וכמ"ש בזוהר תרומה על בועז ויאכל וישת וייטב אל לבו דברייך על מזוניה בשמחה ובטוב לבב. והטעם הוא כי הנה ענין האכילה נתבאר לעיל שהוא בנוק' העליונה האוכלת משפע הזכר וע"י מה שאנו מכוונים באכילתנו אנו ממשיכין לה השפע ומזון וממה שאנו ממשיכין לה היא מחלקת אח"כ ונותנת מזון ואכילה אלינו ולכן צריך לברך ברכת המזון בעין טובה בשמחה יתירה להראות לפנינו כנדיבים בעין טובה ולא כצרי עין ואז גם היא נותנת לנו מזונותינו בשמחה ובעין הטוב.

לברך ברכות בשמחה

בספר הקדוש ראשית חכמה (שער האהבה): בברכותיו יכוון לתת שבח והודאה לעילת הכל שברא הדבר ההוא ועל ידי השבח יתדבק באהבת הבורא ובגדולתו ורוממותו, כבר אמרנו שכל העליונים והנשמות למעלה כולם משבחות לבורא מפני הטובה שקבלו ממנו ולעולם עילת הכל שפעו ואורו אינו נמנע מלהשפיע, ועל זה אנו חייבים לברכו, ולסבה זו הוא ענין הברכות שתקנו אנשי כנסת הגדולה על כל דבר כדי שנוכור אהבת הקדוש ברוך הוא וגודלו ורוממותו והשגחתו התדירה עמנו בכל עת שברא הדבר ההוא על ידי שפעו בכח מדותיו העליונות כדי שיהנו התחתונים משפעו ועל ידו נהיה דבקים בו לעולם. ולכן צריך לתת השבח והברכה לבורא בלב טוב ועין טוב ובשמחה, וכן פירשו בזוהר (זוהר ריש פרשת במדבר) אמר שם על פסוק ה' זכרנו יברך שכאשר האדם מזכיר שבח חבירו צריך לברכו כדי שלא ישלוט בו עין הרע, ואמר ומאן דמברך לחבריה בעי קודשא בריך הוא דיברך ליה בעינא טבא בלבא טבא, מאן דמברך להקדוש ברוך הוא על אחת כמה וכמה דבעי עינא טבא ולבא טבא ורחימותא דלבא, בגין כך ואהבת את ה' אלהיך בכל לבבך, עד כאן לשונו.

בברכת המזון אדרבא צריך להראות שמחה יתירה בלבו

בספר בן איש חי (הלכות שנה ראשונה פרשת חקת): [א] מפורש בדברי רבינו האר"י ז"ל, בשער טעמי המצות דף ס"א, וזה לשונו - גם צריך שתדע דאף על פי שנתבאר לעיל, שבתוך הסעודה אם הוא בחול יתעצב אל לבו, ובפרט אם הוא ביחיד, על החרבן, כנזכר בשם הזוהר, אמנם בברכת המזון אדרבא צריך להראות שמחה יתירה בלבו, והטעם כי ענין האכילה הוא במלכות העליונה הנהנית משפע התפארת, ועל ידי מה שאנחנו מכוונים באכילתנו אנחנו ממשיכים לה השפע ומזון, וממה שאנחנו ממשיכים לה היא מחלקת ונותנת מזון אלינו, ולכן צריך לברך ברכת המזון בעין טובה ובשמחה יתירה, להראות לפנינו כנדיבים בעין טובה, ולא כצרי עין וכו', עד כאן לשונו, יעוין שם. על כן כל אדם יזהר לברך ברכת המזון בשמחה ובטוב לב ובכונה גדולה, ואם אין לו כוס בידו, יהיו ידיו אסורות זה על גב זה על החזה, ועוצם עיניו ומברך בכונה, וכמו שכתב רבינו ז"ל.

מצות עשה לברך ברכת המזון, ביראה ובאהבה ובכונה עצומה, ובשמחה רבה, ובטוב לבב

[ב] כתב רבינו הרש"ש ז"ל בסידור שלו, וזה לשונו - קודם ברכת המזון יכוין להכין עצמו לקיים מצות עשה לברך ברכת המזון, ביראה ובאהבה ובכונה עצומה, ובשמחה רבה, ובטוב לבב, להמשיך שפע וברכה רבה ומוחין וחיות ומזון למלכותא קדישא דאצילות, וממנה לנו ולכל העולמות הקדושים, ויעצום עיניו ויאסור ידיו זה על גב זה ימנית על השמאלית, כיושב לפני המלך מלכו של עולם, מלכותא קדישא דאצילות, עוד כתוב שם, יכוין שהוא מוכן לקיים מצות עשה דאורייתא לברך אחר המזון, שנאמר ואכלת ושבעת וברכת וכו', ועל ידי כונת הכנה זו, אז יהיה כוח בכונתו בברכה להעלות מ"ן ולהמשיך ארבע מוחין לבחינת י"ה וכו', יעוין שם. ובסה"ק מקבציאל כתבתי נוסח לומר קודם ברכת המזון, לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה וכו', הרי אנחנו באים לקיים מצות עשה דאורייתא לברך ברכת המזון, ככתוב בתורה ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלהיך, על הארץ הטובה אשר נתן לך, לתקן שורש מצוה זו במקום עליון, ויהי רצון מלפניך ה' אלקי ואלקי אבותי, שתהא חשובה ומקובלת ורצויה לפניך ברכה ראשונה וברכה שנייה וברכה שלישית, אשר נברך עתה על המזון, ותתן לנו כח ויכולת ועזר וסיוע להעלות מ"ן, ולהמשיך ארבעה מוחין לישראל ורחל, וגם תהיה חשובה ומקובלת ורצויה לפניך ברכה רביעית אשר נברך עתה, ותתן לנו כח ויכולת ועזר וסיוע להעלות מ"ן, ולהמשיך ארבע אורות מוחין ליעקב ורחל, ויעלה לפניך כאלו כיווננו בכל הכונות הראויות לכוין בארבע ברכות אלו של המזון, ויהי נועם וכו'. עכ"ל.

לברך עליה בשמחה והודיה שזכו לקיים המצוות כראוי, שיש לברך בשמחה על קיום המצוות

בספר יערות דבש חלק ב' דרוש ה' לחודש אלול. אבל זה בא הכל מענין קבלת המצוות ועול וטורח מבלי שמחה וגיל, אבל אילו היה בשמחה וחדוה וגיל כראוי, מדקדקים היינו בעשייתם בתכלית הדקדוק בכל פרטי דברים כראוי, ובכל פרטי הדקדוק וזכוך, היינו מוסיפים שמחה, כי היא מעוררת הנפש, וכמו בשמחה של שטות מעוררת הנפש בהמה, כמו שידוע בנגון מסודר על פי מוזיק"י בערכי נגונים, כפי חלקי תנועת הניגון תשמח נפש, ותהי נרפאת מחולי מרה שחורה, כאשר היה בשאול שהיה נרפא ממרה שחורה כאשר נגן דוד [מלכים ב, ג טו], כן בשמחה של מצוה, תעורר נפש השכלי חלק אלוה ממעל, ולעומת זה המתעצב במצוה, מעורר רוח טומאה וילית שהיא יללה ועצבון נפש. וזהו מה שנאמר בקרא [דברים כ"ט יח] והיה בשמעו דברי האלה הזאת והתברך בלבבו לאמר שלום יהיה לי כי בשרירות לבי אלך וכו' לא יאבה ה' סלוח לו ורצוה בו כל האלה הכתובה בספר הזה, ודברים אלו אין צריך לדקדק בהם, כי הם מחוסרים הבנה, מהיכי תיתי יאמר כן בשומעו דברי אלה הזאת, ומה אמרו ורצוה בו כל האלה, הלא כבר נאמר בכל תוכחות שאם לא ישמעו, שיהיה בו כל אלות.

אבל יש להבין במ"ש [מגילה לא ע"ב] קללות שבתורת כהנים הקב"ה אמרן, ובמשנה תורה משה מפי גבורה, ומה טעם ומה הבדל יש בעצם ביניהם, אבל הם הדברים, כי עיקר קללות בתורת כהנים לא באו על ביטול מצוות ה' בפועל, רק על כוונת הלב, שימאסו בתורת ה' ולא ישמחו. ויקוצו בה ויהיה להם לעול ולמשא ועומד, וכן אמרו [ב"מ פח ע"ב] שעל מה אבדה ארץ, על עזבם את תורת ה', ואר"י שלא ברכו בתורה, והיינו שאף שלא עברו, וקיימו, היה בעול ובטורח, ולא ישמחו בה לברך עליה בשמחה והודיה שזכו לקיים המצוות כראוי, שיש לברך בשמחה על קיום המצוות, שקדשו ה' וזיכהו למצוה זו לעשות רצון קונו, והם שלא עשו כן, באו לגלות והגיעם רוב מהרעות.

ועל זה באה תוכחה שבתורת כהנים [ויקרא כ"ו כט] ואם בחקותי תמאסו, דייקא, ובמשפטי תגעל נפשכם, הרי שדייק הכל שיהיה בלב נמאס ויהיה מגיע אצלכם בלי שמחה רק בעול וטורח, וכן מסיים בתוכחה (שם כו מג), יען וביען במשפטי מאסו ואת חקותי געלה נפשכם, והכל שבלב עוברים במצוות ה', וזהו רוב המרי יותר מכל, כאשר כתבתי, כי הלב נכבד באברים, והחטא בו ג"כ רב מנשוא. אבל קללות במשנה תורה לא נאמרו רק על ביטול מצוות ה' בפועל, כדכתיב [דברים כ"ה א] לשמור ולעשות כל מצותיו, ובא הדבר בתוכו כמה פעמים לשמור מצותיו, וכן אם לא תשמור לעשות, כי הכל תלוי בשימור, ולא בא שם מענין מיאוס וגיעול, ולכך הקדוש ברוך הוא לבד בוחן לבבות אם לטוב אם לרע, לכך קללות שבתורת כהנים שבאו אל המחשבה, מה' נאמרו, ובמשנה תורה שבאו על מעשה גלוי לכל, מפי משה בנבואה נאמרו.

יש צורך גדול וחובת גברא למיעבד כל טצדקי כדי לברך ברהמ"ז בשמחה

בספר פלא יועץ ערך אכילה ושתייה: וצריך שיברך ברכת המזון בנחת ובקול רם ובשמחת הלב כי יתן אל לבו לדברים שהוא מוציא מפיו לכוין בהם בעומק אי אפשר שלא לשמוח ולפי הנראה מדברי הזוהר הקדוש יש צורך גדול וחובת גברא למיעבד כל טצדקי כדי לברך ברהמ"ז בשמחה, והגרר הגדול כדי לכוין שיברך בעינים סגורות או עיניו למטה ולבו למעלה ויכוין בד' ברכות כנגד ד' אותיות של שם להשפיע שפע וברכה בד' עולמות אבי"ע אשרי ילוד אשה שבך זוכה וכתב החינוך שקבלה יש שכל הזהיר בברכת המזון מזונותיו מצויין לו בכבוד כל ימי חייו צא ולמד מן השכר שעושה נחת רוח גדול ליוצרו וכל מעשיך יהיו לש"ש.

לְבָרְךָ בְּרַכְתְּ הַמְּזוֹן תִּכְרַךְ וּמִיד פְּשִׁישָׁנוּ עֲדִין הַשְּׁתוֹקְקוֹת שֶׁל שֶׁבַח וְהוֹדָא וְשִׁמְחָה עַל הַשׁוֹבַע וּמְלוֹי הַרְעָבוֹן

בספדה"ק קדושת לוי קדושה רביעית חנוכה: ..כי הדבר לפנינו למלאות חסרונו אף על פי שלא מלא עדיין השתוקקות הלכו ממנו, כי האדם משתוקק כשאינו הדבר לפנינו למלאות חסרונו כמאמר חכמינו ז"ל (יומא יח ע"ב) אינו דומה מי שיש

לו פת בסלו כו', ועדין חסר הרעבון והצמאון ובעצמו ואחר שאכל ושתה וצריך לברך להבורא ברוך הוא על השביעה בעצמו וזה הוא ונפש רעבה מלא טוב. והנה כשאדם אין לו למלאות חסרונו כתועה במדבר על זה השתוקק שאין לו פת בסלו ואינו יודע האיך למלאות חסרונו, ואחר שהשם יתברך הזמין לפניו והוליכו לדבר שימלא חסרונו אזי ברגע ראשונה שבא לפניו דבר למלאות חסרונו השמחה גדולה עד מאוד. ובשעה השניה כיון שכבר ראה ודש בהשמחה נתמעט השמחה. ובשעה השלישית נתמעט השמחה יותר וכן בכל פעם השמחה נתמעט לכן יש לברך על בשורה טובה תיכף כששמעה, שאז יברך את ה' בשמחה ובטוב לבב. ועל הרעבון וצמאון בעצמו ברגע הראשונה שאכל מעט ועדיין רעב השמחה קטנה. וכיון שאכל מעט יותר השמחה יותר גדולה ואחר שאכל כדי שביעה אזי שמחתו שלימה וצריך לברך לקונו כמאמר ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלהיך. אבל השמחה על השתוקקת שהשתוקק שלא היה לפניו ברגע הראשונה כשבא לפניו השמחה יותר ואחר כך נתמעט השמחה.

לְבָרֵךְ בְּמַלְבוּשׁ הַשְּׂמֵחָה בְּרֶפֶת הַמְּזוֹן וְסוּדָה

באגרא דכלה (דף ט"ז): ולדעתי הקלושה זה הוא שכתבו הפוסקים (עיין באר היטב אורח סי' קפ"ג ס"ק י"א) שצריך האדם להתעטף במלבוש העליון בשעת ברכת המזון, והבן סוד המלבוש העליון מקור הברכה והחיים. והמשכיל על דבר יתלה לבו בברכתו לברך את הש"י בשמחה ובטוב לבב אשר בחר בנו מכל העמים וגילה לנו מצפוניו ומסתוריו בטעמי מצותיו הנעימים מה טובם ומה יפים, לא עשה כן לכל גוי. והנה אנחנו בעניינו נאמר עוד דבר נחמד בענין זה, כו"ס י"ן מלא כזה כ"ף ו"ו סמ"ך יו"ד יו"ד נו"ן, בגימטריא מלבוש, שמשם מקור הברכה. וזה שיסד המשורר בפיוט צור משלו על כוס י"ן מלא כברכת י"י, והבן. וכן נהגו המדקדקים לסיים אחר ברכת המזון בפסוק (תהלים כט יא) ה' עוז לעמו יתן ה' יברך (בגימטריא ר"ב וכנ"ל) את עמו בשלום, (אותיות מלבוש). (עד כאן מועתק מספר דרך עדותיך).

ברכת התורה בשמחה רבה

בשולחן ערוך הרב אורח חיים (סימן מז סעיף א): ברכת התורה צריך לזוהר בה מאד שלא חרבה הארץ אלא מפני שלא ברכו בתורה תחלה לפי שלא היתה חשובה בעיניהם כל כך לברך עליה לכך היו מזלזלים בברכתה לכן לא הגינה עליהם תורתם אף על פי שעסקו בה הרבה ולכן יראה כל אדם שתהיה כלי חמדתי של הקדוש ברוך הוא שהיה משתעשע בה בכל יום חשובה בעיניו לברך עליה בשמחה יותר מעל כל הנאות שבעולם, שזה מורה שעוסק בה לשמה ויזכה לשלשלת הנמשך לעוסק בה לשמה שהוא לא ימושו מפיו ומפי זרעך וגו' שתעשה שאלתו ובקשתו שמבקש בברכתה ונהיה אנחנו וצאצאינו ויש מדקדקים להוסיף וצאצאי צאצאינו כי כל שהוא ובנו ובן בנו תלמיד חכם שוב אין תורה פוסקת מזרעו לעולם ואין צריך לכן כי בכלל צאצאינו הם ג"כ בני בנינו.

ברכת המזון צריך לומר בשמחה גדולה

באליהו רבה (אור"ח סי' קפ"ג): כתב בשולחן ערוך מהר"י לוריא ברכת המזון צריך לומר בשמחה גדולה, ויאמר למנצח בנגינות אלוקים יחנינו וגו' ואחר כך אברכה את ה' הפסוק סוף דבר הכל נשמע וגו', ואחר כך תהילות ה' וגו' ואנחנו נברך וגו', ונוטל בב' ידיו ויניחם בימין באופן שיהיה הכוס על חמישה אצבעותיו שלו על גבוהים ממש ויתן עיניו בכוס בכל ברכת המזון.

יאכל וישתה דבר המשמחו כדי שיברך בשמחה וזו סגולה להתעשר אם יברך בשמחה ובקול רם

שו"ת עטרת פז חלק א כרך א - אורח חיים, (מילואים ריש סימן א): ואגב אורחיה דאירינן הכא במצוה יקרה זו דברכהמ"ז דהווי עשה דאורייתא, (עי' בשו"ע אור"ח סי' קפד, ס"ד. וסי' רט, ס"ג), עצור במילין לא אוכל במאי דחזינן למורינו גאון עוזינו רבינו חיד"א זיע"א בהגהותיו "נצוצי אורות" על גליון הזוהר הקדוש בפר' ויקהל (דף ריח, ע"א הערה א) שכתב שם על דברי הזוה"ק דאמרינן התם, מאן דמברך לקודשא בריך הוא מגו שבעא בעי לכוונא ליביה לשוואה רעותיה בחדוה ולא אשתכח עציב אלא דיברך בחדוה ברזא דא וכו' וכמה דאיהו מברך בחדוה ובעינא טבא הכי יהיבין ליה בחדוה ובעינא טבא וכו', יעו"ש במתק לשון הזוה"ק בענין חיוב ברכת המזון בשמחה ובכוונת הלב. ורבינו החיד"א שם הוסיף בניצוצי אורות וז"ל. ולכוון רצונו בשמחה ולא יהיה עצב בשעת ברכת המזון וכו' ולכן יאכל וישתה דבר המשמחו כדי שיברך בשמחה וזו סגולה להתעשר אם יברך בשמחה ובקול רם כמ"ש לקמיה גודל שכרו גם בעוה"ב וכו', ואפשר לרמוז ענין זה מהפסוק (משלי י') ברכת ה' היא תעשיר, ולא יוסיף עצב עמה. פי' ברכת ה' - היא ברכת המזון שהיא מדאורייתא דוקא דשאר הברכות הוי מדרבנן, - היא תעשיר למברך אותה - בתנאי - ולא יוסיף עצב עמה - שתהיה כתיקונה שיברך אותה בשמחה לסלק הסטרא אחרא. עכת"ד, יעו"ש.

מקובל אני מרבתי שכל הזהיר בברכת המזון מזונותיו מצוין לו בכבוד כל ימיו וראיה גם בספר החינוך (בסוף מצוה תל) שכתב וז"ל. כך מקובל אני מרבתי י"א שכל הזהיר בברכת המזון מזונותיו מצוין לו בכבוד כל ימיו. עכ"ל. ודברי הזוה"ק הנ"ל במאמרו דרשב"י הנ"ל המדבר בשבח המברך ברכת המזון בשמחה וכוונת הלב, אשר כנגד זה ישפיעו עליו טובה וברכה מן השמים, תנא דמסייע לדברי רבותינו ראשונים כמלאכים שהביא הרב בעל החינוך, והן אמת דרבותינו הראשונים לא היה בידם ספר הזוהר הקדוש, וכדמוכח מדברי רבותינו בכמה דוכתי עי' בבית יוסף חאור"ח (סי' קעג) ד"ה ויש מחמירין וכו', ובדרכי משה ביו"ד (סי' פט, אות ב), ובשו"ת חוות יאיר (סי' קצז) ועוד טובא, וראה גם בשם הגדולים ח"ב (מערי' ז, אות ח), יעו"ש. מ"מ אולי יש לומר דהרי איכא דאמרי שהגאונים ראו את ספר הזוה"ק

ואח"כ גנזוהו, עי' להגר"י סופר בס' זרע חיים (סי' כח, עמוד קנז) מש"כ בזה, יעו"ש. וא"כ שמא מקובלים היו הראשונים מהגאונים שהם ראו את הדברים בזוהר הקדוש, והעבירו את הדברים לדורות הבאים אחריהם. וק"ל. ולפי מה שאמרנו לעיל דאם הרב המחבר את ס' החינוך הוא הרא"ה א"כ מה שכתב רבותי וכו' אפשר דכוונתו להרמב"ן, יש להוסיף ולומר שהרי איכא רבים מרבתינו דסברי מרנן כי אף על גב שהראשונים לא ראו את ספר הזוה"ק מ"מ הרמב"ן ז"ל נגלה לו ספר הזוהר ועי' בזה בהגהות מנחם ציון על ספר שם הגדולים - מהדו' ירושלים תשל"ט - (ח"ב מער' ז, אות ט) שהביא שם דרבים החליטו דהרמב"ן ז"ל ראה ספר הזוהר, יעו"ש. וא"כ לפ"ז י"ל דהרמב"ן ראה דבר זה מהזוהר ממש, והרמב"ן היה לו יד ושם בחכמת הזוהר והקבלה כנודע עי' שה"ג ח"א (מער' מ, אות קסב), יעו"ש. והוא שקיבל ממנו הרא"ה ז"ל תלמידו. אולם האמת היא דכנגד זה רבים לוחמים כי לעולם אף הרמב"ן ז"ל לא ראה ספר הזוה"ק, עי' בהגהות מנחם ציון (הנ"ל) שהוא גופיה ס"ל הכי וכתב שיש להביא ראיות לזה דהרמב"ן לא ראה את ספר הזוה"ק. יעו"ש, ומה גם דכאמור גם ענין זה דאמרינן דהרא"ה הוא הרב המחבר את ספר החינוך, דבר זה אינו מוסכם, וכאמור אכמ"ל בזה יותר. עכ"ל שו"ת עטרת פז.

לְבָרַךְ בְּרִכּוֹת פְּדָבְעֵי וְאִם לֹא הוּי לֵיָה חֲשֵׁשׁ גְּזֹל

בחי"ד א' דברים אחדים (דרשות דרשה א'): ומדין הגזל, לזוהר מאד בברכות²¹, שאמרו ז"ל (ברכות ל"ה ע"ב) כל הנהנה בלא ברכה כאלו גזול להקב"ה וכנסת ישראל, וכשם שדין הגזל בכל שהוא כן אם אות או תיבה ידלג מהברכה, נכלל בגזל מהקב"ה. אוי לנו כי לא די שהרשנו ברחמיו יתברך, לשרתו ולברך בשמו, והוא גדולה שאין למעלה הימנה, אלא שזורק ברכה מפיו כמשליך אבנים פגומות ונמאסות, ואילו ידבר עם משרתו ודאי נותן לב יותר לדבר בנחת ובכל לבו, ובבואו לברך לבוורא עולם אשר נשמתו בידו והוא רואה ומסתכל בו, לא ידע מאי קאמר, ולרוב המהירות בולע תיבות ואותיות בתפלה וברכות, אוי לנו שאנו מתפללים לה' ומברכים אותו ולבנו בל עמנו. והקנאה היא מהג' שמוציאין האדם מן העולם (אבות פ"ד מכ"א), וכל זה נמשך מהתאווה.

אשירה לה'

ואמר המקובל האלוקי רבי יצחק אלפייה זי"ע: מקובלנו שתענית הדיבור כפי שנוהגים בכל יישוב ויישוב עם קריאת התהלים 3 פעמים שוה ל-65,000 תעניות (!!!). ולפי דבריו 3 ימים יוצא 195.000 תעניות, זאת אומרת 550 שנה תעניות. ועל זה אפשר להמליץ את הפיוט של הצדיק הקדוש המקובל רבי ישראל נג'ארה זי"ע (צפת ה' ש"י (1550 - עזה ה' שפ"ה 1625 לערך). מזמירותיו הפיוט הקדוש

הערות

(ג) ולקמן דרוש י"ב הוסיף לכתוב יותר דאפילו כוונת ברכה בבלי דעת הוי לא פליט מאיסור גזל.

"יה ריבון עלם ועלמיא" בארמית, ששרים אותו בשבת, לו יְחִיָּה גָּבֵר שְׁנֵין אֲלָפִין. לֹא יַעוֹל גְּבוּרָתָךְ בְּחוֹשְׁבֵנִיא, שאי אפשר לדעת עד כמה חשוב לפני השם יתברך אמירת התהלים שאמירתה עולה בחשבון אלף שנים. אם בן אדם פשוט אומר שלש פעמים תהלים ברצף עם תענית דיבור ועושה כן שש פעמים [גם לא רצופים] עולה לו כאילו התענה 1101 שנה. וכמו שאומר "לֹא יַעוֹל גְּבוּרָתָךְ בְּחוֹשְׁבֵנִיא" - שאי אתה יכול להבין, אבל המעלה - עד כדי ששוה כמו "לו יְחִיָּה גָּבֵר שְׁנֵין אֲלָפִין", ואל תתמה כיצד מוצאים רמזים בפיוט, - שכידוע נאמרו בקדושה עליונה, וידוע המעשה ששר שירות ותשבחות להשי"ת וכחום היום הפשיט מעט שרוליו - ושלח לו רבינו האלשי"ך שישב ללבוש בגדים העליונים - כי המלאכים ירדו לשמוע שירתו וכאשר הרים השרולים פרחו להם. ומיד תיקן הענין ושב לקדמותו. (ליקוטי זוהר)

מעשה ברבנו הקדוש המקובל רבי ישראל נאג'ארה והאר"י הקדוש זי"ע בסעודת שבת

מעשה היה בימי האור המופלא האר"י זלה"ה שהיה בזמנו החכם המקובל האלוקי רבי ישראל נאג'ארה עליו השלום והיה נעים זמירות ישראל, ופעם אחת בליל שבת קדש היה החכם הנזכר שורר על שלחנו כמנהגו הטוב וראה האריז"ל מלאכי צבאות ידודון לבא בביתו להשתעשע בשיריו, ותכף ומיד הסתכל האר"י זלה"ה כי בא מלאך אחד וסילק לכל מחנה המלאכים השרויים שם, על דבר שהיה בזרועותיו מגולים ואף גם שלא היה הכובע על ראשו על השלחן אשר לפני ה', וכשהרגיש האר"י זלה"ה בדבר, שלח למהרח"ו ולתלמידו רבי יצחק הכהן לגלות את אזנו לאמר כי מלאכי עליון היו משתעשעים עמו על שלחנו ונסתלקו על כי לא עמד בפחד ובאימה לפני ה'.

ויהי כשמוע החכם המקובל רבי ישראל הנזכר דברי תלמידי הרב, אחזתו רעדה ועמד מרעיד וישב בכבוד גדול מעוטף בגלימתו וכובע על ראשו וחזר לשירו בגילה וברעדה, ותכף ומיד היו מלאכי אלהים עולים ויורדים בו כאשר בתחלה ששים ושמחים כבמזמוטי חתן וכלה, והאר"י ומהרח"ו ז"ל רואים ומפליא לעשות.

ומי פתי יסור לבבו לבלתי השכיל כי ממכון שבתו השגיח הוא יתברך, עפעפיו יבחנו בני אדם מכבדיו יכבד ובוזיו יקלו, כי על כל אלה איש התמים יחוש על כבוד צור עשהו הניצב על שלחנו וישים נא כבוד לה' אלהי ישראל להתעטף בלבושו התחתון והעליון כאשר יבא לעמוד לשרת בשם ה' על שלחנו הטהור בשאר הימים, ובל יראה ובל ימצא שמה מעלה עשן אפילו כל שהוא ותהיה שלחנו מלא דשן בקדושה ויראת ה' כעומד לפני המלך, ויתר מכן בסעודות של שבת רב הקדש יתקדש במעוזו מאד לעמוד על שלחנו בגילה וברעדה מעוטף לבנים כמלאך ה' צבאות לכל הנצבים עליו מראש ועד סוף עד גומרו אותה. (סוד ה').

ספר זוהר השמחה

חלק ח

עניני נישואין - התן וכלה

בו יבואר גודל מעלת עבודת ה' בשמחה, ואיך שכל עניני היהדות תלויים בשמחה, ואין אדם יכול לשער מה שיכול לפעול על ידי השמחה, שידע האדם שכל תענוגי העולם הזה הם כאין וכאפס לעומת התענוג האמיתי להתענג על ה' שזה שעשועי ותענוגי הגן עדן, ויתבונן אז בשכלו הוֹך כי יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בשמחה בעולם הזה שעולה לאלף ידות לעומת שלא בשמחה, ועוד כי כל תכלית ביאת האדם בעולם הזה הוא כדי שיעבוד את ה' בשמחה דווקא כמו עבדו את ה' בשמחה, וכמו שדרשו חז"ל על הפסוק תחת אשר לא עבדת את ה' אלוֹקֶיךָ בשמחה, ושעה אחת בשמחה שוה יותר מכל חיי העולם הבא, ויתבונן בשכלו כמה שעות מימי חייו הלכו לבטלה שהפסיד שלא היה בשמחה, והוא יסוד חשוב מתיקוני התשובה.

כל זה מלוקט מדברי חז"ל בש"ס בבלי ירושלמי ומדרשים, זוהר הקדוש תיקונים וכתבי האריז"ל והבעש"ט ותלמידיהם הקדושים וספרי הראשונים, ומספרי מוסר מגדולי האחרונים זלה"ה, ודבריהם הקדושים הוצבים מלהבות אש, מלהיבים נפש האדם לעבודת הבורא. דברים העומדים ברומו של עולם ובני אדם מזולזלים בהם, ואפילו הלומדים והיראים מחמת חסרון ידיעה. ועל ידי ספר זה יהיה יד הכל ממשמשין בהן ויזכרו לשמור ולקיים.

יצא לאור חודש סיון ה'תשע"ד

מפעל הזוהר העולמי סניף בת ים 0527-651911 בו ימצאו רבנים, מגידי שיעור וראשי ישיבות, מלמדים ומחנכים את הדרך אשר ילכו בה ואת המעשה אשר יעשו. כל בני אדם ימצאו בו הדרכה נפלאה איך להדריך את ביתם לתורה ויראת שמים בשמחה, שעל ידה יזכו לתשובה מאהבה כמו שאמר דוד המלך ע"ה, (תהלים ע"ג, כ"ח) "וַאֲנִי קָרַבְתִּי אֱלֹהִים לִי טוֹב". המעיין בספר זוהר השמחה בלתי ספק יקבל תועלת גדולה ונפלאה בהתעוררות בלתי גבול להתאמת ולהתחזק לקיים מצות הבורא יתברך שמו על ידי עבודת ה' בשמחה, ושיכול על ידה להגיע להשגות רוחניות מופלאות.

הרשות נתונה לכל מי שברצונו להדפיס קטעים מספר זה או כל הספר בכל לשון שהוא בכל מדינה ומדינה, כדי להרבות תורה ויראת שמים בעולם ולעורר לבות אחבי' לתשובה.

חלק ח

עניני נישואין - חתן וכלה

יבקש אדם מהקדוש ברוך הוא שיזמין לו כלי כשר [אשה כשירה]

ועל כן יבקש אדם מהקדוש ברוך הוא שיזמין לו כלי כשר, שלא יפגם זרעו. מי שמוציא זרע בכלי שלא כשר, פוגם את זרעו. אוי למי שפוגם את זרעו. ומה בשאר בני אדם כף בכהן שעומד למטה כמו שלמעלה בקדשה עליונה על אחת כמה וכמה.

בזוהר פרשת אמור (דף צ'): ועל דא יבעי בר נש מקודשא בריך הוא, דיזמין ליה מאנא דכשרא, דלא יפגים זרעיה, מאן דאפיק זרעא במאנא דלא כשרא, פגים ליה לזרעיה, ווי למאן דפגים זרעיה. ומה בשאר בני נשא כד, בכהנא דקאים לתתא כגוונא דלעילא בקדושה עלאה, על אחת כמה וכמה.

ימכור אדם כל מה שיש לו וישא בת תלמיד חכם

אמר רבי חייא, מי שמעשיו כשרים, באיזה מקום יבקש [יושב] את זוגו? אמר לו, הרי שנינו, לעולם ימכר אדם וכו' וישא בת תלמיד חכם, [ד"א ובא ראה] שתלמיד חכם פקדון רבוננו נפקד בידו.

בזוהר פרשת לך לך (דף צא): אמר רבי חייא מאן דאתפשין עובדוי כאן אתר יתבע (ס"א יתבא) ההוא זונגא דיליה. אמר ליה הא תנינן לעולם ימכר אדם כו' וישא בת תלמיד חכם (ד"א ל"ג תא חזי). דתלמיד חכם פקדונא דמאריה אתפקדן בידיה.

שנינו בסוד המשנה, כל אותם שבאו בגלגול של נשמות, יכולים להקדים ברחמים את זוגם. ועל זה העירו החכמים, אין נושאים נשים במועד, אבל מקדשים, שפא יקדמונו אחר ברחמים. ויפה אמרו אחר בדיוק. ועל כן קשים הזוגים לפני הקדוש ברוך הוא. ועל כל פנים ודאי פתוב כי ישרים דרכי ה'.

תאנא ברוך דמתניתא כל אנון דאתו בגלגולא דנשמתין יכלין לאקדמא ברחמי זונגא דלהון. ועל האי אתערו חברייא. (אין נושאים נשים במועד אבל מקדשין) שפא יקדמונו אחר ברחמים. ושפיר קאמרו אחר דייקא, ועל כן קשין זונגין קמיה דקודשא בריך הוא. ועל כלא (פנים) ודאי כי ישרים דרכי יי כתיב.

מה' אשה משפלת, הבן אדם יורש אותה מעם הקדוש ברוך הוא

המלאך הגאל אתי מפל רע יברך את הנערים וגו'. רבי חייא פתח ואמר, (משלי יט) בית והון נחלת אבות. וכי נחלת אבות

בזוהר פרשת ויחי (דף רכח): המלאך הגואל אותי מפל רע יברך את הנערים וגו'. רבי חייא פתח ואמר, (משלי

הם, וְהָרִי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נֹתֵן הַכֹּל לְבָנֵי אָדָם? אֵלָּא, פִּיּוֹן שְׁמוּרִישׁ בֵּית וּמְמוֹן לְבֵן הָאָדָם, לְפַעֲמִים יוֹרִישׁ הַכֹּל לְבָנוֹ, וַיְהִי הַיְרֶשֶׁת הָאֲבוֹת, אָבֶל וּמַה' אִשָּׁה מִשְׁפָּלַת, מִשּׁוּם שֶׁהָאִשָּׁה, כְּשִׁינֶרֶשׁ אוֹתָהּ הֵבֵן אָדָם, הוּא יוֹרֵשׁ אוֹתָהּ מֵעַם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שֶׁהָרִי לֹא יוֹרֵשׁ אוֹתָהּ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְבֵן הָאָדָם אֵלָּא כְּשִׁמְכִרְיָזִים עָלָיו בְּרַקִּיעַ.

יט) בֵּית וְהוֹן נִחְלַת אָבוֹת, וְכִי נִחְלַת אָבוֹת אֵינְהוּ, וְהָא קוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא יְהִיב כֹּלָּא לְבַר נֶשׁ. אֵלָּא, דְּכִינּוֹן דְּאַחְסִין בֵּיתָא לְבַר נֶשׁ וּמְמוֹנָא, לְזַמְנִין דִּיחֲסִין כֹּלָּא לְבַרְיָה, וַיְהִי אַחְסִנָּא דְּאָבוֹת. אָבֶל וּמַי? אִשָּׁה מִשְׁפָּלַת, בְּגִין דְּאַתְתָּא, כַּד אַחְסִין לָהּ בַר נֶשׁ, מֵעַם קוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא אַחְסִין לָהּ, דְּהָא לֹא יַחְסִין לָהּ קוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא לְבַר נֶשׁ, אֵלָּא כַּד מְכִרְיָזִין עָלֶיהָ בְּרַקִּיעָא.

הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְזוּג זְווגִים עַד שֶׁלֹּא בָּאוּ לְעוֹלָם

שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְזוּג זְווגִים עַד שֶׁלֹּא בָּאוּ לְעוֹלָם. וְכִשְׁזָכוּ בְּנֵי אָדָם לְפִי מַעֲשֵׂיהֶם, כִּךְ נֹתְנִים לָהֶם אִשָּׁה, וְהַכֹּל גְּלוּי לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְלְפִי מַעֲשֵׂים שֶׁל צְדִיקִים כִּךְ מְזוּג זְווגִים.

דְּקוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא מְזוּג זְווגִין, עַד לֹא יִיתוֹן לְעַלְמָא. וְכַד זָכוּ בְּנֵי נֶשׁא לְפּוּם עוֹבְדֵיהוֹן, הָכִי יְהִיב לוֹן אַתְתָּא, וְכֹלָּא אַתְגְּלִיין קַמִּיהַ דְּקוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא, וְלְפּוּם עוֹבְדִין דְּזַפְאִין, הָכִי מְזוּג זְווגִין.

וּמַה' אִשָּׁה מִשְׁפָּלַת.

וְלְפַעֲמִים שְׁעוֹלִים בְּמֵאזְנִים, וּמִסְטָה אוֹתוֹ הָאִישׁ דְּרָכוֹ, עוֹלָה זְווגוֹ לְאַחַר עַד שִׁיכְשִׁיר מַעֲשָׂיו, וְכִשְׁיכְשִׁיר מַעֲשָׂיו אוֹ שְׂמַגִּיעַ זְמוֹנוֹ, נִדְּחָה אִישׁ מִפְּנֵי אִישׁ, וּבָא זֶה וְלֹקַח אֶת שְׁלוֹ. וְזֶה קִשָּׁה לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מֵהַכֹּל, לְדַחוּת אִישׁ מִפְּנֵי אִישׁ אַחֵר, וְלִכְּן הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הוּא נֹתֵן אִשָּׁה לְבֵן הָאָדָם, וּמְמוֹנוֹ בְּאִים הַזְּווגִים. וְלִכְּן וּמַה' אִשָּׁה מִשְׁפָּלַת.

בְּזוּהַר פִּרְשַׁת וַיְחִי (דף רכח): וְלְזַמְנִין דְּקָא סְלִיקוּ בְּקִלְטִין, וְאַסְטִי הָהוּא בַר נֶשׁ אֶרְחִיָּה, סְלִיק זְווגִיָּה לְאַחְרָא, עַד דִּיכְשֵׁר עוֹבְדֵי, וְכַד יְכַשֵׁר עוֹבְדֵי, אוֹ דְּמַטִּי זְמוּנִיָּה, אַתְדַּחִי גְּבַר מְקַמִּי גְּבַר, וְאַתִּי הָאִי וְנִטִּיל דִּילִיָּה. וְדָא קִשִּׁי קַמִּי קוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא מְכֹלָּא לְדַחִיָּא בַר נֶשׁ מְקַמִּי גְּבַרָא אַחְרָא, וּבְגִין כִּךְ קוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא אֵיהוּ יְהִיב אַתְתָּא לְבַר נֶשׁ, וּמְגִיָּה אַתִּיין זְווגִין. וְעַל דָּא וּמַי? אִשָּׁה מִשְׁפָּלַת.

לִכְּן הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נֹתֵן הַכֹּל לְבֵן הָאָדָם. וְאַם תֵּאמַר, אִשָּׁה מִשְׁפָּלַת וְלֹא אַחְרַת בֵּא רָאָה, אַף עַל גַּב שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְזַמֵּן טוֹב לְאָדָם לְתַת לוֹ, וְהוּא מִסְטָה דְּרָכוֹ מֵעַם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא

בְּגִין כִּךְ, קוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא יְהִיב כֹּלָּא לְבַר נֶשׁ. וְאִי תִימָא אִשָּׁה מִשְׁפָּלַת וְלֹא אַחְרָא. תָּא חֲזִי, אַף עַל גַּב דְּקוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא אֲזַמֵּין טְבָאן לְבַר נֶשׁ לְמִיָּהֵב לִיָּה, וְהוּא אֲסִי אֶרְחִיָּה מֵעַם קוֹדֶשׁא

לצד אחר מאותו צד אחר שַׁנְדֵּבֵק בו יבא לו מה שַׁיבֵּא, בְּכֹל [כל] הקטרוגים וְכֹל הַרְעוּת, וְלֹא בְּאִים אֵלָיו מִן הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֵלָּא מְאוֹתוֹ צַד רַע שַׁנְדֵּבֵק בו בְּאוֹתָם מַעֲשִׂים שְׁעֵשָׂה.

בְּרִיךְ הוּא לְגַבֵּי סֹטְרָא אַחְרָא, מִתְּהוּא סֹטְרָא אַחְרָא דְּאַתְדַּבֵּק בֵּיהּ, יִיְתִי לִיהּ מֵאֵן דְּיִיְתִי, בְּכֹל (ג"א כל) קֹטְרוּגִין, וְכֹל בִּישׁוּן, וְלֹא אֶתְיִין לִיהּ מַעַם קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אֵלָּא מִתְּהוּא סֹטְרָא בִּישָׁא דְּאַתְדַּבֵּק בֵּיהּ, בְּאִינוּן עוֹבְדִין דְּעֵבֵד.

כְּשֶׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מִתְרַצָּה, הוּא מְזַמֵּן לוֹ אִשָּׁה שֶׁהִיא מְשַׁכֶּלֶת

וְעַל זֶה, אִשָּׁה שֶׁאִינָהּ מְשַׁכֶּלֶת, קָרָא עַל זֶה שְׁלֵמוֹה, (קהלת ז) וּמֵצֵא אֲנִי מִרַם מְמוֹנֵת אֶת הָאִשָּׁה, מִשּׁוּם שֶׁחֲטָאֵי הָאָדָם הוּא מוֹשֵׁף עָלָיו בְּאוֹתָם מַעֲשִׂים שְׁעֵשָׂה. וְלָכֵן, כְּשֶׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מִתְרַצָּה בְּאָדָם מִשּׁוּם מַעֲשָׂיו הַכְּשָׁרִים, הוּא מְזַמֵּן לוֹ אִשָּׁה שֶׁהִיא מְשַׁכֶּלֶת, וּפּוֹדְהוּ בְּפִדוּת מִתּוֹךְ הַצַּד הָאֲחֵר.

וְעַל דָּא, אֶתְתָּא דְּלֹא אִיְהִי מְשַׁכֶּלֶת, קָרָא עַל דָּא שְׁלֵמוֹה, (קהלת ז) וּמוֹצֵא אֲנִי מִרַם מְמוֹנֵת אֶת הָאִשָּׁה. בְּגִין דְּחֻבּוּי דְּבַר נָשׁ, הוּא מְשִׁיף עָלֶיהָ, בְּאִינוּן עוֹבְדִין דְּעֵבֵד. וְעַל דָּא כַּד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֶתְרַעֵי בֵּיהּ בְּבַר נָשׁ, בְּגִין עוֹבְדוּי דְּכְשָׁרָן, אִיהוּ אֲזַמֵּן לִיהּ אֲנָתוּ דְּאִיְהִי מְשַׁכֶּלֶת, וּפְרִיק לִיהּ בְּפוּרְקָן, מִגּוֹ סֹטְרָא אַחְרָא.

הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בּוֹרֵא עוֹלְמוֹת, וּמִי הֵם? זְוֹגֵי בְּנֵי הָאָדָם

וּמְאוֹתוֹ הַיּוֹם וְהַלְאָה, הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בּוֹרֵא עוֹלְמוֹת, וּמִי הֵם? זְוֹגֵי בְּנֵי הָאָדָם. שְׁהֵרִי מְאוֹתוֹ הַזְּמַן הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְזוּג זְוֹגִים וְאוֹמֵר: בַּת פְּלוֹנִי לְפְלוֹנִי. וְאֵלוּ הֵם הָעוֹלְמוֹת שֶׁהוּא בּוֹרֵא.

בְּזוהר פֵּרֶשֶׁת לך לך (דף פט): וּמִתְּהוּא יוֹמָא וְלִהְלֵאָה קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּרִי עֲלָמִין. וּמֵאֵן אֲנוּן, זְוֹגִין דְּבְנֵי נְשָׂא. דְּהָא מִתְּהוּא זְמַנָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְזוּג זְוֹגִין וְאוֹמֵר בַּת פְּלוֹנִי לְפְלוֹנִי. וְאֵלִין אֲנוּן עֲלָמִין דְּהוּא בְּרִי.

יֵשׁ לְשִׁתְּףָ אֶת הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וְשִׁכְיֵנְתוּ בְּחִדּוֹתוֹ

אֲבָל מִי שֶׁמְשַׁתְּףָ אֶת הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וְשִׁכְיֵנְתוּ בְּחִדּוֹתוֹ, אִם יבא מְקַטְרַג לְקַטְרַג בְּאוֹתָהּ חִדּוּהּ, הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וְשִׁכְיֵנְתוּ מְשַׁתְּףָ בְּאוֹתוֹ צַעַר. מִה כְּתוּב בּוֹ? (שם סג) בְּכֹל צָרְתָם לוֹ צָר. וּבְמַה? מִשּׁוּם שֶׁעֲמוּ אֲנָכִי בְּצָרָה.

בְּזוהר פֵּרֶשֶׁת פִּנְחָס (דף רי"ט): אֲבָל מֵאֵן דְּשִׁתְּפִי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְשִׁכְיֵנְתִּיהּ בְּחִדּוּהּ דִּילֵיהּ, אִם יִיְתִי מְקַטְרַגָּא לְקַטְרַגָּא בְּהִיא חִדּוּהּ. קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְשִׁכְיֵנְתִּיהּ מְשַׁתְּףָ בְּהִיא צַעְרָא. מִה כְּתוּב בֵּיהּ (ישעיה סג) בְּכֹל צָרְתָם לוֹ צָר. וּבְמָאִי. בְּגִין (תהלים צא) דְּעֲמוּ אֲנָכִי בְּצָרָה.

הקדוש ברוך הוא עוקר אביו ואמו מגן עדן ומביאם עמו לאותה חדנה

ומנין לנו שיש להם לישראל לשתף את הקדוש ברוך הוא ושכינתו בחדונתם? (משום שאינה שמוחה, אלא בשתפות שלו מאלו) שכתוב (תהלים קמט) 'שמח ישראל בעשיו. אותה חדנה של ישראל אינה, אלא בעשיו. בעשיו? בעשיו צריך לו לכתב! אלא אלו הקדוש ברוך הוא ושכינתו, ואביו ואמו. שאף על גב שמתו, הקדוש ברוך הוא עוקרם מגן עדן ומביאם עמו לאותה חדנה, לקחת חלק של חדנה עם הקדוש ברוך הוא ושכינתו, כמו שצאמר (איוב מ) העשו יגש חרבו.

ומנין, דאית לון לישראל לשתפא לקודשא בריהוה ושכינתיה בחדנה דלהון. (בגין דלאו איהו חדוה, אלא בשותפות דיליה מאלין) דכתיב, (שם קמט) 'שמח ישראל בעשיו. ההוא חדנה דישראל לאו איהו, אלא בעשיו. בעושיו, בעושו מבעי ליה. אלא אלן קודשא בריהוה ושכינתיה, ואביו ואמו, דאף על גב דמיתו, קודשא בריהוה הוא אעקר לון מגן עדן, ואיתי לון עמיה ליהוה חדנה, לנטלא חולקא דחדנה עם קודשא בריהוה ושכינתיה. כמה דאתא אמר (איוב מ) העושו יגש חרבו.

בכמה מיני נגונים צריכים ישראל לעורר אותם למטה, בשירות ותשבחות, בכל מיני נגון

שכינה היא מעשה בראשית, ובארוהו, אין דורשין במעשה בראשית בשנים. משום שענפי האילן הם פרודים מלמעלה בכנפי החיות והן לימין, אדנ"י לשמאל. חתן לימין, פלה לשמאל. כאשר מביאים אותה לחפה, בכמה מיני נגונים צריכים ישראל לעורר אותם למטה, בשירות ותשבחות, בכל מיני נגון, בתפלה הנה הם באים לחפה.

בזוהר פרשת פנחס (דף רכ"ו): שכינתא איהי מעשה בראשית, ואוקמוה, אין דורשין במעשה בראשית בשנים. בגין דענפין דאילנא, אינון פרודות מלמעלה בכנפי חיון, ידנ"ד לימינא, אדנ"י לשמאלא. חתן לימינא, פלה לשמאלא. כד אתיין לה לחופה, בכמה מיני נגונא, צריכין ישראל לאתערא לון לתתא, בשירות ותשבחות, בכל מיני נגונא בצלותא, הא קא אתיין לחופה.

צריך לברך אותן בשבע ברכות, שהן שבע ברכות של קריאת שמע

וצריכים ישראל לתת קדושין לפלה מהחתן בקשירת תפלה של יד, להיותה קשורה לו, ולעטר אותם בתפלין של ראש, שהיא פאר. זהו שכתוב (יחזקאל כד) פארך חבוש עליך. ושלש כריכות של

בזוהר פרשת פנחס (דף רכ"ו): וצריכין ישראל למיהב קדושין לפלה. מחתנא, בקשורא דתפלה דיד, למיהוי קשירא ליה, ולעטרא לון בתפלין דרישא, דאיהו פאר, הדא הוא דכתיב,

רצועה פנגד שלש קדשות, שהן קדוש קדוש קדוש, (רצועה) קדשה לך ישלשו. וצריך לברך אותן בשבע ברכות, שהן שבע ברכות של קריאת שמע בשחר שתיים לפניך ואחת לאחריה, ובערב שתיים לפניך ושתיים לאחריה.

(יחזקאל כד) פארך חבוש עליך. ותלת פריכין דרצועה, לקבל ג' קדושות, דאינון קדוש קדוש קדוש, (רצועה) קדושה לך ישלשו. וצריך לברכא לון בשבע ברכאן, דאינון שבע ברכות דקריאת שמע, בשחר שתיים לפניך ואחת לאחריה. ובערב שתיים לפניך ושתיים לאחריה.

כלה בחפה, שהיא בצורת פנפי מצוה, הבלוף והמלכה ותכלת ולבן - לבושי המלך

וכלה בחפה, שהיא בצורת פנפי מצוה, בציציות מזהבות, ותכלת ולבן, כסא דין וכסא רחמים, כלול זה בזה. וכמה קשרים וקליות סביבה, בכמה מרגליות ואבנים יקרות מלאות סגולות, סובבים אצלו פדמות פעמונים ורמונים של לבושי המלך והמלכה, שהם ארבעה בגדי לבן וארבעה בגדי זהב, מצד של שני שמות יהו"ה אדנ". כשמו כן כסאו, כן חפתו, כן לבושו. רשום שמו בכל פאשר רוצה לעלות בהיכל להיות שם חתן בכלתו בח"י ברכות התפלה, שהיא (בהיכל להתיחד שם בתפלה בח"י ברכות של הצדיק שהוא) כמראה הקשת.

בזוהר פרשת פנחס (דף רכ"ו): וכלה בחופה, דאיהי בדיוקנא דכנפי מצוה, בציציות מזהבות, ותכלת ולבן, כסא דין וכסא רחמים, כליל דא בדא. וכמה קשרים וקליות, סחריניה. בכמה מרגלאן ואבנין יקריין, מליין סגולות, סחרין לגביה, כדיוקנא דזגין ורמונין, דלבושי מלכא ומטרוניתא, דאינון ד' בגדי לבן, וד' בגדי זהב, מסטרא דתרין שמהן, ידנ"ד אדנ", כשמו כן כסאו, כן חופתו, כן לבושו. רשים שמהי בכלא, כד בעי לאעלא בהיכליה, למהוי תמן חתן בכלתיה, בח"י ברכאן דצלותא, דאיהי (נ"א בהיכלא ליחדא תמן בצלותא בח"י ברכאן דצדיק דאיהו) כמראה הקשת.

בשבת אין דוי הסר, כי אין בשבת

ובשבת, כשהדין לא נמצא להיות נצח והוד כלל חסדים, אומר רצה והחליצנו, להיות שניהם, (ישעיה נד) חסדי דוד הנאמנים, ועל זה אל תהי צרה ויגון וכו', שהרי רצה ומודים הם חסדי דוד, ושם שלום שאמרנו בתפלה בברכת עושה שלום במרומינו הוא ברחמינו יעשה שלום עלינו.

בזוהר פרשת תרומה (דף קס"ט): ובשבת דלא אשתכח דינא, למהוי נצח והוד כלל חסדים, אומר רצה והחליצנו למהוי (ויחי ר"ט): תרנייהו, (ישעיה נה) חסדי דוד הנאמנים, ועל דא אל תהי צרה ויגון וכו', דהא רצה ומודים, אינון חסדי דוד, ושם שלום דקאמרן בצלותא, בברכת עושה שלום במרומינו הוא ברחמינו יעשה שלום עלינו.

ועשית את הקרשים למשכן עצי שטים עמדים - אלו הקרשים עומדים בתקוני כלה וסובבים סביב החפה

פתח הוא על השלחן ואמר, ועשית את הקרשים למשכן עצי שטים עמדים. כתוב כאן עמדים, וכתוב שם (ישעיהו) שרפים עמדים. מה להלן שרפים, אף כאן גם שרפים. אלו הקרשים עומדים בתקוני כלה וסובבים סביב החפה, להשרות באותה חפה רוח עליונה (סוד עליון). כמו כן הפלה למטה צריך לתקן חפה לכסותה בתקוני יפי לכבוד כלה אחרת שבאה לשרות שם בשמחה לכלה התחוננה.

בזוהר פרשת תרומה (דף קס"ט): פתח איהו על פתורא ואמר, (שמותכו) ועשית את הקרשים למשכן עצי שטים עמדים. כתיב הָכָא עוֹמְדִים. וכתִּיב הָתָם (ישעיהו ו) שָׂרְפִים עוֹמְדִים. מה להלן שָׂרְפִים, אוף הָכָא נְמִי שָׂרְפִים. אֵלִין קָרְשִׁים קִיָּמָן בְּתַקוּנֵי דְכֻלָּה, וְסַחְרִין סַחְרָנָא דְחוּפָה, לְמִשְׁרֵי בְּהֵיא חוּפָה רוּחַ עֲלֵאָה, (נ"א רוא עלאה) כְּגוּוֹנָא דָא כֻלָּה לְתַתָּא, אֲצַטְרִיף לְתַקְנָא חוּפָה לְחוּפָאָה בְּתַקִּינוּ שְׁפִירו, לִיקְרָא דְכֻלָּה אַחְרָא, דְּאֵתִיא לְמִשְׁרֵי תַמְן בְּחֻדְוָה, לְכֻלָּה תַתָּאָה.

כמו במילה של הברית למטה צריך לתקן כסא אחר ביפי לבעל הקנאה של אות הברית שבא לשם. אף בכל חפה צריך תקוני יפי לכסות את החפה לכבוד הפלה

ומשום כבוד אותה הפלה העליונה צריך לעשות כסוי של יפי בכל תקוני יפי, לזמן את הפלה העליונה לאותה שמחה. כמו זה בכל מילה של הברית למטה צריך לתקן כסא אחר ביפי לבעל הקנאה של אות הברית שבא לשם. אף כאן בכל חפה צריך תקוני יפי לכסות את החפה לכבוד הפלה סתם.

ובגין יקרא דהיא כלה עלאה, אצטריך למעבד חופאה דשפירו, בכל תקוני דשפירו, לזמנא לכלה עלאה, להיא חדוה. כְּגוּוֹנָא דָא בְּכָל גְזִירו דְבְרִית לְתַתָּא, אֲצַטְרִיף לְאֵתְקְנָא כְּסֵא אַחְרָא בְּשְׁפִירו, (הקדמה י"ג): לְמִאֲרֵי קְנָאָה דְבְרִית קִיָּמָא דְאֵתִי תַמְן. אוף הָכָא בְּכָל חוּפָה, אֲצַטְרִיף תַקוּנֵי שְׁפִירו, לְחוּפָאָה לְחוּפָה לִיקְרָא דְכֻלָּה סְתָם.

כשעולה בשבע ברכות, אז נקראת פלה. ונכללת באותן שבע ברכות כמו שלמעלה.

שהרי זו כמו שזו עומדת. זו עולה בשבע ברכות, וזו עולה בשבע ברכות. וכשעולה בשבע ברכות, אז נקראת פלה. ולכן אסור לשמש בה עד שנכללת באותן שבע ברכות כמו שלמעלה.

דהא דא, כְּגוּוֹנָא דָדָא קִיָּמָא. דָא סִלְקָא בְּשַׁבַּע בְּרַכָּאן, וְדָא סִלְקָא בְּשַׁבַּע בְּרַכָּאן. וכד סִלְקָא בְּשַׁבַּע בְּרַכָּאן כְּדִין אַקְרִי כֻלָּה. ועל דָא אָסִיר לְשַׁמְשָׂא בְּהָ עַד דְּאֵתְכִילִילַת בְּאִינוּן שַׁבַּע בְּרַכָּאן, כְּגוּוֹנָא עֲלֵאָה.

שבע ברכות יורשת הפלה מרוח (מסוד) עליונה

אותן שבע ברכות יורשת הפלה מרוח (מסוד) עליונה, מקום שכל הברכות שופעות משם. שש ברכות הן שהפלה מתברכת מהן, ואתה אמרת שהן שבע? אלא השביעית היא שמקימת את כלן.

בזוהר פרשת תרומה (דף קס"ט): אינון שבע ברכאן, ירתא כלה, מרוחא (נ"א מרזא) עלאה, (דף קס"ט): אתר דכל ברכאן נגדין מתמן. שית ברכאן אינון דכלה אתברכא מנניהו, ואת אמרת דאינון שבע. אלא שביעאה איהו דקא מקיים כלא.

רב הברכות על היין למה? אלא שהוא הצד שמשמח את הכל על אותו יין שמשמר בענביו תמיד

רב הברכות על היין למה? אלא שהוא הצד שמשמח את הכל על אותו יין שמשמר בענביו תמיד. ומשום כך הברכה הראשונה של אותן השבע היא סוד של היין, יין עושה פרי (שמחה) בין למעלה בין למטה. גפן נוטלת הכל, ומוציאה פרי לעולם, והתעוררות של שמחה היא משמאל, שפתוב (שירב) שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני. ואתו עץ חיים עושה פרות ונצנים (באותה גפן) בהתעוררות הזו, וזוהי הברכה הראשונה של הכל. (בורא פרי הגפן).

רובא דברכאן על היין אמאי. אלא דאיהו סטרא דחדי לכלא, על ההוא יין דאתנטיר בענבוי דדיר. ובגין כך ברכה קדמאה דאינון שבע, איהו רזא דיין, יין עביד פרי (ס"א חידו) בין לעילא בין לתתא. גפן נטיל כלא, ואפיק איבא לעלמא, ואתערו דחדנה שמאלא איהו, דכתבי, (שיר השירים ב) שמאלו תחת לראשי ולבתי וימינו תחבקני. ויהוא אילנא דחיי עביד פירין ואיבין (ס"א בההוא גפן) באתערוותא דא, ודא איהי ברכה קדמאה דכלא. (בורא פרי הגפן).

השניה, שהכל ברא לכבודו, הסוד של הברית הקדושה, שמחת החבור, שנוטל את כל הברכות מסוד הימין לעשות פרות באותה גפן, שהרי בראשונה אותו פרי (שמחה) יורד מלמעלה דרך האיברים, ושופע לברית הקדושה להשפיעה באותה הגפן, וזה מצד הימין, שהרי אין פרי נמצא אלא בימין. השמאל מתעורר והימין עושה.

תניינא שהכל ברא לכבודו, רזא דברית קדישא, חדנה דחבורא, דנטיל כל ברכאן מרזא דימינא, למעבד איבין בההוא גפן, דהא בקדמיתא ההוא פרי (נ"א חידו) נחית מלעילא, ארח שויפין, ונגיד לברית קדישא, לנגדא ליה בההוא גפן, ודא מסטרא דימינא, דהא לית איבא משתכחא אלא בימינא. שמאלא אתער וימינא עביד.

השלישית היא יוצר האדם

אחר כך נכלל השמאל בימין והימין בשמאל להיות סוד של אדם, ולכן השלישית היא יוצר האדם. ועל זה יעקב, שהוא עמוד האמצעי, דמותו של אדם הוא ה'ה'.

לבתר כליל שמאלא בימינא, וימינא בשמאלא, למהני רזא דאדם. ובגין כך תליתאה איהו יוצר האדם. ועל דא יעקב, דאיהו עמודא דאמצעייתא, דיוקנא דאדם הנה.

הרביעית היא עמוד אחד של ירך ימין. החמישית (שוש תשיש ותגל עקרת הבית בשמחה הרביעית היא עמוד אחד של ירך ימין. החמישית שוש תשיש ותגל עקרת הבית בשמחה בקבוץ וכוונס בניה מארבעת צדדי העולם, וזה סוד של ירך אחרת שמתחברת בדרך שמאל ללכת ולכנס את כל הצדדים, וכוונס הבנים, ואהבה להכניסם בין הברכים.

רביעאה, איהו עמודא חדא, דירכא ימינא. חמישאה, שוש תשיש ותגל עקרה דביתא, בחדוה בקבוץ וכנישו דבנהא, מארבע סטרי עלמא, ודא רזא דירכא אחרא, דאתחבר בירכא שמאלא, למיזל ולמיכנש לכל סטרי, וכנישו דבגין, ורחימו, למיעל לון בין ברין.

ובאותם השנים שהנביאים שורים בתוכם, שמחת עקרת הבית. מה הטעם? משום שהרי שתי ערבות לא עושות נצנים ופרות, וכוונס הבנים אליהם הם פרות ונצנים שלהם, ולא מעירים פנוס של בניה אליה, רק בנביאים.

ובאינון תרין, דנביאים שריין בגווייהו, חדוה דעקרא דביתא. מאי טעמא. בגין דהא שתי ערבות, לא עבדין איבא ופירין, וכנישו דבגין לגבייהו, אינון פירין ואיבין דלהון, ולא אתערו כנישו דבנהא לגבהא, בר בנביאים.

ברכה ששית שמח תשמח רעים האהובים, מקום של רצון ושמחה ואחנה נמצאים

ברכה ששית שמח תשמח רעים האהובים, מקום של רצון ושמחה ואחנה נמצאים, העמוד של כל העולם שנקרא צדיק, וצדיק וצדק הם רעים ואהובים שלא יזים זה מזה. עד כאן שש ברכות שפלה מתברכת מהן.

שתייתאה שמח תשמח רעים האהובים, אתר דרעותא וחדוה ואחנה אשתכח, עמודא דכל עלמא דאקרי צדיק, וצדיק וצדק רעים ואהובים אינון, דלא אתעדון דא מן דא. עד הכא שית ברקאן, דכלה אתברכת מנייהו.

הברכה השביעית מקימת הכל, להיות הפלה שלמות הכל.

הברכה השביעית מקימת הכל, ומהשביעית הזו הכל מתברכים ודאי, כלל של עשר אמירות, משום שזו

שביעאה איהו מקיים כלא, ומהאי שביעאה מתברקאן כלא ודאי, כללא דעשר אמירן, בגין דדא,

כוללת מעלה ומטה, ולכן כלולים בזו עשרה מיני שמחה: ששון, שמחה, חתן, (וכלה, גילה, דיצה, אהבה, ואחזה, שלום) וכלה, אהבה, אחרה, גילה, רנה, דיצה, חדוה, שלום וריעות, למהני פלה שלימו דכלא.

כליל עילא ותתא. ועל דא כליל בהאי, י זיני דחדוה, ששון, שמחה, חתן, (ס"א וכלה, גילה, דיצה, אהבה, ואחזה, שלום) וכלה, אהבה, אחרה, גילה, רינה דיצה, חדוה, שלום וריעות, למהני פלה שלימו דכלא.

אשריהם ישראל שהם זכו למטה כמו שלמעלה

אשריהם ישראל שהם זכו למטה כמו שלמעלה, עליהם כתוב (שמואל ב ז) ומי כעמך פישראל גוי אחד בארץ. שמחו כלם פל אותו יום בדברי תורה, וכל בני העיר עשו אותו ראש עליהם. ליום אחר קמו רבי יוסי ורבי חייא, וברכו אותם והלכו לדרכם.

זכאין אינון ישראל, דאינון זכו לתתא, כגונוא דלעילא. עלייהו כתיב, (שמואל ב ז) ומי כעמך פישראל גוי אחד בארץ. חדו פלהו כל ההוא יומא במלין דאורייתא, וכל בני מתא עבדו ליה רישא עלייהו. ליומא אחרא, קמו רבי יוסי ורבי חייא וברכו לון, ואזלו לארחייהו.

אשה עד שלא מזדווגת נקראת בת פלוני

ותהו האשה ותלד בן. האשה ודאי, כמו שנאמר (בראשית ב) לזאת יקרא אשה. בהתחלה בת לוי, כך הוא בודאי. וכי בת לוי בהתחלה וכעת אשה? אלא כך למדנו, אשה עד שלא מזדווגת נקראת בת פלוני. אחר שהזדווגת נקראת אשה. וכאן בת ואשה, הכל בדרגה אחת היא.

בזוהר פרשת שלח לך (דף קע"ד): ותהו האשה ותלד בן. האשה ודאי, כמה דאת אמר (בראשית ב) לזאת יקרא אשה. בקדמיתא בת לוי, הכי הוא ודאי. וכי בת לוי בקדמיתא, והשתא אשה. אלא הכי אוליפנא, אתתא עד לא אזדווגת, אתקריאת בת פלוני, בתר דאזדווגת. אתקרי אשה, והכא, בת ואשה, כלא בחד דרגא הוא.

שאשה נקראת על שם בעלה

את האדם, הרי בארנו, אבל זכר ונקבה כאחד, [ולא היו] נפרדים להיות פנים בפנים. מה כתוב? עפר מן האדמה. עכשו עומד להתקין. בא תראה, כשאשה מתחברת בבעלה, היא נקראת על שם בעלה. איש אשה. צדי"ק צד"ק. הוא עפר והיא עפר. [ואז] הוא צבי והיא

בזוהר פרשת בראשית (דף מט): את האדם הא אוקימנא. אבל דכר ונוקבא כחדא (ד"א ולא היו) מתפרשן למהני אפיין באפיין. מה כתיב עפר מן האדמה השתא קיימא לאתקנא. תא חזי אתתא כד אתחברת בבעלה, אתקריאת על שם בעלה, איש אשה, צדי"ק צד"ק,

צְבִיָּה, כְּמוֹ שְׁנֵאמֹר (יחזקאל כ) צְבִי הִיא לְכֹל
הָאָרְצוֹת.

אִיהוּ עוֹפֵר וְאִיהִי עֹפֶר. (ד"א ל"ג) (וכדין)
אִיהוּ צְבִי וְאִיהִי צְבִיָּה (ד"א כמא דאת אמר)
(יחזקאל כ) צְבִי הִיא לְכֹל הָאָרְצוֹת.

הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּרַךְ אוֹתָם, כְּחֶזֶן שְׁמִבְרַךְ אֶת הַכֹּלָה בְּשִׁבְעַת בְּרָכוֹת.

בְּאֵרָא, בְּשַׁעָה שְׁנִכְנְסָה (שהתתקנה) אֶצֶל
אָדָם, הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּרַךְ אוֹתָם, זְהוּ
שְׁכָתוֹב (שם א) וְיִבְרַךְ אוֹתָם אֱלֹהִים, כְּחֶזֶן
שְׁמִבְרַךְ אֶת הַכֹּלָה בְּשִׁבְעַת בְּרָכוֹת. מִכָּאן
לְמַדְנוּ, חֲתָן וְכֹלָה, כִּינּוּן שְׁמֵת־בְּרָכִים
בְּשִׁבְעַת בְּרָכוֹת, נִדְבָקִים יַחַד, כְּמוֹ דְגָמָא
שְׁלִמְעָלָה.

בְּזוּהַר פֵּרֶשֶׁת תּוֹרִיעַ (דף מ"ד): תָּא חֲזִי,
בְּשַׁעָתָא דְאִתְכַנְּשׁ (ס"א דאתתקנת)
לְגַבֵּי אָדָם, קוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא בְּרִיךְ לוֹן,
הִדָּא הוּא דְכְתִיב, (בראשית א) וְיִבְרַךְ
אוֹתָם אֱלֹהִים. כְּחֶזֶן דְּמִבְרַךְ לְכֹלָה בְּשִׁבְעַת
בְּרָכוֹת. מִכָּאן אוֹלִיפְנָא, חֲתָן וְכֹלָה, כִּינּוּן
דְּאִתְבְּרָכִין בְּשִׁבְעַת בְּרָכוֹת אִתְדְּבָקִין כְּחֻדָּא,
כְּדוּגְמָא דְלַעֲיִלָּא.

הַנוּשָׂא אִשָּׁה בְּלֹא שִׁבְעַת בְּרָכוֹת כְּאֵלוּ גוֹזֵל אֶת הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וְאֵת כְּנִסְתּוֹ יִשְׂרָאֵל

שֵׁם שְׁנִינּוּ, כָּל הַנְּהִנְהָ מִן הָעוֹלָם הִזָּה בְּלֹא
בְּרָכָה, כְּאֵלוּ גוֹזֵל אֶת הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
וְאֵת כְּנִסְתּוֹ יִשְׂרָאֵל, שְׁכָתוֹב גוֹזֵל אֲבִיו
וְאִמּוֹ וְגו'. כָּל הַנְּהִנְהָ מִן הָעוֹלָם הִזָּה, כָּלֵל
זֶה הוּא הָאִשָּׁה. מִי שְׁנִדְבַק בְּאִשָּׁה לְהַנּוֹת
מִמֶּנָּה, וְאָף עַל גַּב שְׁהִיא פְּנוּיָה, וְנִהְנְהָ
מִמֶּנָּה בְּלֹא בְּרָכָה, כְּאֵלוּ גוֹזֵל אֶת הַקְדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא וְאֵת כְּנִסְתּוֹ יִשְׂרָאֵל. מָה הַטַּעַם?
מִשּׁוּם שֶׁהַזְּוִיג שְׁלֵהֶם הוּא בְּשִׁבְעַת בְּרָכוֹת.
וְמָה עַל פְּנוּיָה כִּף מִי שְׁנִדְבַק בְּאִשְׁתּוֹ שֶׁל
אַחַר, שְׁעוֹמֵד כְּמוֹ שְׁלִמְעָלָה, בְּזוּיִג שֶׁל
שִׁבְעַת בְּרָכוֹת, עַל אַחַת כְּמָה וְכְמָה.

בְּזוּהַר פֵּרֶשֶׁת תּוֹרִיעַ (דף מ"ה): תְּמַן
תְּנִינּוּ, כָּל הַנְּהִנְהָ מִן הָעוֹלָם
הִזָּה בְּלֹא בְּרָכָה, כְּאֵלוּ גוֹזֵל לְקוֹדֶשׁא
בְּרִיךְ הוּא וְכְנִסְתּוֹ יִשְׂרָאֵל, דְּכְתִיב גוֹזֵל
אֲבִיו וְאִמּוֹ וְגו'. כָּל הַנְּהִנְהָ מִן הָעוֹלָם
הִזָּה, כָּלֵל דָּא, אִיהוּ אִינְתוּ. מֵאֵן דְּאִתְדְּבַק
בְּאִנְתוֹ לְמַהְנִי מְנָה, וְאָף עַל גַּב, דְּאִיהִי
פְּנוּיָה, וְאִהְיֵי מְנָה בְּלֹא בְּרָכָה, כְּאֵלוּ גוֹזֵל
קוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא וְכְנִסְתּוֹ יִשְׂרָאֵל. מֵאִי
טַעַמָּא, בְּגִין דְּזוּיִגָּא דְלַהוֹן, בְּשִׁבְעַת
בְּרָכוֹת הוּא. וְמָה עַל פְּנוּיָה כִּף, מֵאֵן
דִּיתְדְּבַק בְּאִנְתוֹ דְאַחְרָא, דְקָאִים כְּגוּוּנָא
דְלַעֲיִלָּא, בְּזוּיִגָּא דְזִי בְּרָכוֹת, עַל אַחַת
כְּמָה וְכְמָה.

אֵין מְבָרְכִים שִׁבְעַת בְּרָכוֹת אֶלָּא לְבַתּוּלָה שְׁנִקְרָאת כְּלָה

וַיֹּאמְרוּ כָּל הָעָם אֲשֶׁר בְּשַׁעַר וְהַזְקֵנִים עֲדִים
יְתֵן ה' אֶת הָאִשָּׁה הַבָּאָה אֶל בֵּיתָךְ כְּרַחֵל
וְכִלְאָה וְגו' (רות ד). מִכָּאן שְׁאֵין מְבָרְכִים שִׁבְעַת
בְּרָכוֹת אֶלָּא לְבַתּוּלָה שְׁנִקְרָאת כְּלָה, שְׁכָתוֹב

בְּזוּהַר זוּהַר חֲדָשׁ (מדרש רות דף פח: פט).
(רות ד) וַיֹּאמְרוּ כָּל הָעָם אֲשֶׁר
בְּשַׁעַר וְהַזְקֵנִים עֲדִים יְתֵן ה' אֶת הָאִשָּׁה
הַבָּאָה אֶל בֵּיתָךְ כְּרַחֵל וְכִלְאָה וְגו'. מִכָּאן,

דַּאִין מְבַרְכִין שְׁבַע בְּרָכוֹת, אֲלֵא לְבַתּוּלָה שְׁנֵקְרָאת כְּלָה. דְּכַתִּיב, (ישעיה סב) כִּי יִבְעַל בַּחּוּר בְּתוּלָה וְגו', וּמְשׁוֹשׁ חֲתָן וְגו'.

(ישעיה סב) כִּי יִבְעַל בַּחּוּר בְּתוּלָה וְגו', וּמְשׁוֹשׁ חֲתָן וְגו'.

אָבֵל אֶלְמֵן וְאֶלְמָנָה, מְבַרְכִין לְהוּ כְּעֵין שְׁבַעַה בְּרָכוֹת. כְּעֵנִין בּוֹעֵז וְרוּת. דְּאָמַר ר' חֲנִינָא בּוֹעֵז וְרוּת אֶלְמֵן וְאֶלְמָנָה הוּו, וּבְרָכוּ לָהּ כְּעֵין שְׁבַעַה בְּרָכוֹת, דְּשִׁבַּח בְּתוּלָה עַל בְּעוּלָה בְּבָרְכוֹת וּבְמַתְנוּת. זֹו נִקְרָאת כְּלָה, וְזֹו לֹא נִקְרָאת כְּלָה, וְזֹו לֹא נִקְרָאת כְּלָה, דְּכַתִּיב כִּי יִבְעַל כּו' וּמְשׁוֹשׁ חֲתָן עַל כְּלָה.

אָבֵל אֶלְמֵן וְאֶלְמָנָה מְבַרְכִים אוֹתָם כְּעֵין שְׁבַעַה בְּרָכוֹת, כְּעֵנִין בּוֹעֵז וְרוּת. (שאמר רבי חנינא, בעז ורות) אֶלְמֵן וְאֶלְמָנָה הִיוּ, וּבְרָכוּ אוֹתָהּ כְּעֵין שְׁבַעַה בְּרָכוֹת, שְׁשִׁבַּח בְּתוּלָה עַל בְּעוּלָה בְּבָרְכוֹת וּבְמַתְנוּת. זֹו נִקְרָאת כְּלָה, וְזֹו לֹא נִקְרָאת כְּלָה, שְׁכַתּוּב כִּי יִבְעַל בַּחּוּר בְּתוּלָה יִבְעָלוּךְ בְּנִיךְ וּמְשׁוֹשׁ חֲתָן עַל כְּלָה.

שְׁבַעַה בְּרָכוֹת שְׁבַרְכוּ לְבוֹעֵז

כְּעֵין שְׁבַעַה בְּרָכוֹת שְׁבַרְכוּ לְבוֹעֵז. מֵאֵן אֵינּוּן, הִדָּא הוּא דְּכַתִּיב, וְיֹאמַר כָּל הָעָם אֲשֶׁר בְּשַׁעַר וְכָל הַזְּקֵנִים עֲדִים. א', יִתֵּן ה' אֶת הָאִשָּׁה יִתֵּן ה' אֶת הָאִשָּׁה הַבָּאָה אֶל בֵּיתְךָ. ב', כְּרַחֵל ג', וְכִלְאָה. ד', אֲשֶׁר בְּנוֹ שְׁתִּיחֶן אֶת בֵּית יִשְׂרָאֵל. ה', וְעֵשָׂה חֵיל בְּאֶפְרַתָּה. ו', וְקָרָא שֵׁם בְּבֵית לְחָם. ז', וַיְהִי בֵּיתְךָ כְּבֵית פְּרָץ.

כְּעֵין שְׁבַעַה בְּרָכוֹת שְׁבַרְכוּ לְבוֹעֵז. מֵהֵם? זֶהוּ שְׁכַתּוּב וְיֹאמְרוּ כָּל הָעָם אֲשֶׁר בְּשַׁעַר וְכָל הַזְּקֵנִים עֲדִים. א' יִתֵּן ה' אֶת הָאִשָּׁה הַבָּאָה אֶל בֵּיתְךָ. ב' כְּרַחֵל. ג' וְכִלְאָה. ד' אֲשֶׁר בְּנוֹ שְׁתִּיחֶם אֶת בֵּית יִשְׂרָאֵל. ה' וְעֵשָׂה חֵיל בְּאֶפְרַתָּה. ו' וְקָרָא שֵׁם בְּבֵית לְחָם. ז' וַיְהִי בֵּיתְךָ כְּבֵית פְּרָץ.

וּבְגִין יִקְרָא, מְבַרְכִין בּוֹרָא פְּרִי הַגֶּפֶן לְאֶלְמֵן וְלְאֶלְמָנָה כְּבַתּוּלָה. וְכוֹלְלִין בְּרָכָה זֹו בְּאֶמְצַע. וּלְכַסּוּף חוֹתָם הַמְּבַרְךָ, אֲשֶׁר בְּרָא שְׁשׁוֹן וְשִׁמְתָה חֲתָן וְכִלְאָה וְגו', מְשׁוֹם יִקְרָא דִּידְהוּ, דְּאִית בֵּיה עֵשָׂרָה אֲמוּנִים, כְּנִגְדַּ עֵשָׂרָה מְאֻמְרוֹת שְׁבָהֶן נְבָרָא הָעוֹלָם.

וּבְשִׁבִיל הַכְּבוֹד מְבַרְכִים בּוֹרָא פְּרִי הַגֶּפֶן לְאֶלְמֵן וְלְאֶלְמָנָה כְּבַתּוּלָה, וְכוֹלְלִים בְּרָכָה זֹו בְּאֶמְצַע, וּלְכַסּוּף חוֹתָם הַמְּבַרְךָ: אֲשֶׁר בְּרָא שְׁשׁוֹן וְשִׁמְתָה חֲתָן וְכִלְאָה וְגו', מְשׁוֹם הַכְּבוֹד שְׁלָהֶם, שְׁיֵשׁ בּוֹ עֵשָׂרָה אֲמוּנִים (אֲמוּנִים), כְּנִגְדַּ עֵשָׂרָה מְאֻמְרוֹת שְׁבָהֶם נְבָרָא הָעוֹלָם.

רַבִּי יוֹדָאֵי אָמַר, שְׁבַעַה אֵינּוּן, שְׁשׁוֹן וְשִׁמְתָה חַד. חֲתָן תְּרִי. וְכִלְאָה תְּלַת. גִּילָה וְרִינָה ד'. דִּיצָה וְחֲדָוּהָ חֲמִשָּׁ. אֶהְבָּה וְאַחֲרָה שֵׁשׁ. שְׁלוֹם רְרִיעוֹת שְׁבַעַה.

רַבִּי יוֹדָאֵי אָמַר, שְׁבַעַה הֵם. שְׁשׁוֹן וְשִׁמְתָה שְׁנַיִם. אַחַד. חֲתָן שְׁנַיִם. וְכִלְאָה גִילָה וְרִינָה אַרְבַּעַה. דִּיצָה וְחֲדוּהָ חֲמִשָּׁה. אֶהְבָּה וְאַחֲרָה שֵׁשׁ. שְׁלוֹם וְרַעוּת שְׁבַעַה. שְׁלֹשָׁה. אֶהְבָּה וְאַחֲרָה שְׁלוֹם וְרַעוּת שְׁבַעַה.

עשרה כנגד מאמרות שבהם נברא העולם

רבי חנינא, פריש כל חד וחד על קיומיה, ששון חד. שמחה ב'. חתן ג'. וכלה ד'. ומוסיף, גילה ה'. דיצה ו'. אהבה ז'. ואחנה ח'. שלום ט'. ורעות י'. שהרי הם עשרה כנגד מאמרות שבהם נברא העולם. ויש בכרחה זו חמשה קולות שבהם נתנה התורה, וכלם יורשת כלה בתולה בכרכות, שהרי היא ראויה, ואלמנה אינה ראויה.

כמו שלחתן יש רצון ותשוקה של הפלה לתת לה אוצרות ומתנות, ולכן והוא [הקב"ה] כחתן יצא מחפתו

מי שנוטל את השמש, כמי שנוטל את כל הדרגות, משום שהשמש הוא אהל שנוכלל בהם ונוטל הכל, והוא מאיר לכל אותם הגונים של האורות שלמטה. ולכן והוא כחתן יצא מחפתו - באור והתנוצצות של כל האורות הגנוזים. שכלם בתשוקה, ברצון שלם, נותנים לו רצונם ואורם, כמו שלחתן יש רצון ותשוקה של הפלה (של כלם) לתת לה אוצרות ומתנות, ולכן והוא כחתן יצא מחפתו.

בזוהר פרשת תרומה (דף קל"ז): מאן דנטיל לשמשא, כמאן דנטיל לכלהו דרגין. בגין דשמשא איהו אהל דאתכליל בהון, ונטיל כלא, ואיהו נהיר לכל אינון גווי נהורין לתתא. ועל דא והוא כחתן יוצא מחפתו, בנהירו ונציצו דכל נהורין גניזין, דכלהו בתיאובתא ברעותא שלים, יהבי ליה רעותייהו ונהירו דלהון, כמה דלחתן אית רעו ותיאובתא דכלה (נ"א דכלהו) למיהב לה נבזבזן ומתנן. ועל דא והוא כחתן יוצא מחפתו.

כל אותם שאוכלים על שלחן חתן וכלה, כלם נותנים להם אוצרות ומתנות.

אמר רבי יצחק, לא היו [אלא] ימים מועטים עד שפגשתי אותו האיש, ובנו הקטן עמו. אמרתי לו, איפה בנך האחר? אמר לי, עשיתי לו הלולא, ונשאר עם אשתו. פיון שהפיר אותי, אמר לי, חייך שלא הזמנתי אותך לחתנת בני משום שלשה דברים: אהד שלא ידעתי בך ולא הפרתי אותך, שפך מזמינים את האדם כפי כבודו, ואולי אתה איש גדול ויפגם

בזוהר פרשת ויצא (דף קמ"ט): אמר רבי יצחק, לא הוו [אלא] יומין זעירין, עד דאערענא בההוא בר נש ובריה זעירא עמיה. אמנא ליה, אן הוא ברך אחרא. אמר לי, עבידנא ליה הלולא ואשתאר בדביתהו. פיון דאשתמודע בי, אמר ליה חייך, דלא זמיננא לך להלולא דברי, בגין תלת מלין. חד, דלא ידענא בך ולא אשתמודענא לך, דהכי מזמנין

כבודך. ואחד אולי אתה הולך לדרךך
בכפזון ולא אטריח עליך. ואחד שלא
תתביש לפני אנשי החבורה, שדרךנו
שכל אותם שאוכלים על שלחן חתן
וכלה, כלם נותנים להם אוצרות ומתנות.
אמרתי לו, הקדוש ברוך הוא ידון אותך
לטוב. אמרתי לו, מה שמך? אמר לי,
צדוק הקטן. באותה שעה למדתי ממנו
שלישה עשר [תריסר] סודות עליונים
בתורה, ומבנו שלישה, אחד בנבואה,
ואחד [ושנים] בחלום.

ליה לבר נש כפום יקריה, ודילמא אנת
גברא רבא, ואפגים יקרך. וחד, דילמא
אנת אזיל בארתך בבהילו, ולא אטרח
עלך. וחד, דלא תכסיף קמי אנשי
דחבורא. דאורחא דילן, דכל אינון
דאכלי לפתורא דחתן וכלה, פלהו יחבי
נבזבזן ומתנן לון. אמנא ליה, קודשא
ברוך הוא ידן לך לטב. אמנא ליה, מה
שמך, אמר ליה צדוק זוטא. בההוא
שעתא, אוליפנא מניה, חליסר (נ"א
תריסר) זין עלאין באורייתא, ומן בריה
תלת, חד בנבואה, וחד (נ"א ותרין)
בחלמא.

ויביאו את המשכן אל משה, כמו שמביאים פלה לבית החתן

למה ויביאו אל המשכן? משום שהרי
באותה שעה היה הזוג של משה
להזדוג, ועל זה ויביאו את המשכן אל
משה, כמו שמביאים פלה לבית החתן.
משום שבראשונה צריך להכניס את
הפלה לחתן, כמו שנאמר (דברים כב) את
בתי נתתי לאיש הזה לאשה. ואחר כך
הוא יבא אליה, שכתוב (בראשית ל) ויבא
אליה. וכתוב (במדבר יז) ויבא משה אל
אהל העדות.

בזוהר פרשת פקודי (דף רל"ה): אמאי
ויביאו את המשכן. בגין דהא
בההיא שעתא, הוה זוגא דמשה
לאזדוגא, ועל דא ויביאו את המשכן
אל משה, כמה דאיתי פלה לבי חתן.
בגין דהא בקדמיתא אצטריך לאעלא
לכלה לגבי חתן, כמה דאת אמר (דברים
כב) את בתי נתתי לאיש הזה לאשה.
ולכתר איהו (רל"ח): ייתי לגבה, דכתיב
ויבא אליה. וכתוב (במדבר יז) ויבא משה
אל אהל העדות.

וכאן מה פתוב? ולא יכל משה לבא אל
אהל מועד כי שכן עליו הענן וגו'. מה
הטעם? משום שהיא הייתה מתתקנת,
כאשה הזו שמתתקנת ומתקשטת
לבעלה, ובאותה שעה שהיא מתקשטת,
לא ראוי לבעלה להכנס אליה. ועל כן,
ולא יכל משה לבא אל אהל מועד כי
שכן עליו הענן. משום כך, ויביאו את
המשכן אל משה. עוד מה פתוב? וירא
משה את כל המלאכה וגו'.

והבא מה פתיב, ולא יכל משה לבא אל
אהל מועד כי שכן עליו הענן
וגו'. מאי טעמא. בגין דהות איהי
מתתקנא, פהאי אתתא דאתתקנת
ואתקשטת לגבי בעלה, ובההיא שעתא
דאיהי קא מתקשטת, לא אתחזי לבעלה
לאעלא לגבה. ועל דא ולא יכל משה
לבא אל אהל מועד כי שכן עליו הענן
בגין כך ויביאו את המשכן אל משה.
עוד מה פתיב וירא משה את כל
המלאכה וגו'. (רל"א) (דף רל"ה)

צָרִיכִים אָבָא וְאִמָּא שֶׁל הַכֶּלֶה לְהַכְנִיסָהּ בְּרִשּׁוֹתָיו שֶׁל הַחֲתָן

וַיְבָאָה אֶל הָאָדָם, מִכָּאן לְמַדְנוּ שְׂצָרִיכִים אָבָא וְאִמָּא שֶׁל הַכֶּלֶה לְהַכְנִיסָהּ בְּרִשּׁוֹתָיו שֶׁל הַחֲתָן, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כב) אֵת בִּתִּי נִתַּתִּי לְאִישׁ הַזֶּה וְגו'. מִכָּאן וְאֵילָף בַּעֲלָה יָבוֹא אֵלֶיהָ, שֶׁהָרִי הַבֵּית הוּא שְׂעָלָה, שְׂכָתוֹב (בראשית כט) וַיָּבֹא אֵלֶיהָ. וַיָּבֹא גַם אֶל רַחֵל. בַּהֲתַחֲלָה וַיְבָאָה אֶל הָאָדָם, שְׂעַד כָּאֵן יֵשׁ לְאָבָא וְלְאִמָּא לְעִשׂוֹת, אַחַר כֵּן הוּא יָבֹא אֵלֶיהָ, וְכָל הַבֵּית שְׂעָלָה הוּא, וַיִּטֹּל רִשּׁוֹת מִמֶּנָּה.

בְּזוּהַר פֵּרֶשֶׁת בְּרִאשִׁית (דף מט): וַיְבָאָה אֶל הָאָדָם. מִהֵכָּא אֲוֹלִיפְנָא דְבַעְאָן אָבָא וְאִמָּא דְכֶלֶה לְאִעֲלָה בְּרִשּׁוֹתֶיהָ דְחֲתָן. כְּמָא דְאֵת אָמֵר, (דברים כב) אֵת בִּתִּי נִתַּתִּי לְאִישׁ הַזֶּה וְגו'. מִכָּאן וְאֵילָף בַּעֲלָה יִיְתִי לְגַבְהָ, דְהָא בֵּיתָא דִּילָהּ הוּא דְכִתִּיב, (בראשית כט) וַיָּבֹא אֵלֶיהָ. וַיָּבֹא גַם אֶל רַחֵל, בְּקִדְמִיתָא וַיְבָאָה אֶל הָאָדָם דְּעַד הֵכָּא אֵית לְאָבָא וְלְאִמָּא לְמַעֲבַד, לְבַתֵּר אֵיהוּ יִיְתִי לְגַבְהָ וְכָל בֵּיתָא דִּילָהּ הוּא, וַיִּטֹּל רִשּׁוֹת מִמֶּנָּה.

מִי שְׂמִשְׂיָא אֵת בִּתּוֹ, עַד שְׂלֵא תִכְנַס לְבַעֲלָהּ, אָבִיהָ וְאִמָּהּ מִתְקַנִּים אוֹתָהּ וְנוֹתְנִים לָהּ כָּל מַה שְׂצָרִיךְ

וַיְבָאָה אֶל הָאָדָם מִשּׁוּם שְׂלֵא צָרִיכָה לְהַמְצֵא לְבִדְדָהּ, אֶלָּא לְהַתְּפַלֵּל וּלְהַתְּחַבֵּר בַּתּוֹרָה שְׂבַכְתָּב. כִּיּוֹן שֶׁהַתְּחַבְּרָה עִמּוֹ, הוּא יְזוֹן אֶתָּה וַיִּתְּקֵן אוֹתָהּ וַיִּתֵּן לָהּ מַה שְׂצָרִיךְ, הִינּוּ מַה שְׂכָתוֹב וְאֵת הָאָרְצִי, וְהָרִי בְּאֶרְצוֹ. מִכָּאן לְמַדְנוּ, שְׂמִי שְׂמִשְׂיָא אֵת בִּתּוֹ, עַד שְׂלֵא תִכְנַס לְבַעֲלָהּ, אָבִיהָ וְאִמָּהּ מִתְקַנִּים אוֹתָהּ וְנוֹתְנִים לָהּ כָּל מַה שְׂצָרִיךְ. כִּיּוֹן שֶׁהַתְּחַבְּרָה בְּבַעֲלָהּ, הוּא יְזוֹן אוֹתָהּ וַיִּתֵּן לָהּ מַה שְׂצָרִיךְ.

בְּזוּהַר פֵּרֶשֶׁת בְּרִאשִׁית (דף מח): וַיְבָאָה אֶל הָאָדָם. בְּגִין דְּלֵא בַּעֲיָא לְאִשְׁתְּפַחָא בְּלַחֲוּדָהּ אֶלָּא לְאִתְּפַלְלָא וּלְאִתְּחַבְּרָא בַּתּוֹרָה שְׂבַכְתָּב. כִּיּוֹן דְּאִתְּחַבְּרַת בְּהִדְיָה הוּא יְזוֹן לָהּ וַיִּתְּקֵן לָהּ וַיִּתֵּן לָהּ מַה דְּאִצְטְרִיךְ הִינּוּ דְכִתִּיב וְאֵת הָאָרְצִי וְהָא אֲוִקִימָנָא. מִכָּאן אֲוִלִיפְנָא מֵאֵן דְּאִנְסִיב בְּרִתִּיהָ עַד לֵא תִיעוּל לְבַעֲלָהּ, אָבוּהָ וְאִמָּהּ מִתְקַנִּין לָהּ וַיְהִיבִין לָהּ כָּל מַה דְּאִצְטְרִיךְ, כִּיּוֹן דְּאִתְּחַבְּרַת בְּבַעֲלָהּ הוּא יְזוֹן לָהּ וְהוּא יִתֵּן לָהּ מַה דְּבַעֲיָא.

בְּאֵרָא, בַּתְּחִלָּה כְּתוּב וַיְבִין ה' אֱלֹהִים אֵת הַצֵּלֶע, שְׂאָבָא וְאִמָּא הַתְּקִינוּ לָהּ [בַּעֲשָׂרִים וָאַרְבַּעַה קְשׁוּטִים, וַיְבִיאָהּ בְּגִמְטְרִיא עֶשְׂרִים וָאַרְבַּע]. וְאַחַר כֵּן וַיְבָאָה אֶל הָאָדָם. [וְהַכְּנִיס אֹתָהּ בַּחֲמִשָּׁה קוֹלוֹת, (יִרְמִיָּה כח) קוֹל שְׁשׁוֹן וְקוֹל שְׂמִחָה קוֹל חֲתָן וְקוֹל כָּלָה קוֹל מִצְהָלוֹת חֲתָנִים] לְהַתְּקַשֵּׁר הַכָּל כְּאִחְדָּא וּלְהַתְּחַבֵּר אַחְדָּא בְּאִחְדָּא. וְהוּא נוֹתֵן [לָהּ] מַה שְׂצָרִיךְ.

תָּא חֲזִי, בְּקִדְמִיתָא כְּתִיב וַיְבִין יי אֱלֹהִים אֵת הַצֵּלֶע. דְּאָבָא וְאִמָּא אִתְּקִינוּ לָהּ (בכ"ד קְשׁוּטִין. וַיְבִיאָהּ בְּגִי כ"ד) וּלְבַתֵּר וַיְבָאָה אֶל הָאָדָם (וַעֲלָא לִיָּה בַּחֲמִשׁ קִלִּין (יִרְמִיָּה כח) קוֹל שְׁשׁוֹן וְקוֹל שְׂמִחָה קוֹל חֲתָן וְקוֹל כָּלָה קוֹל מִצְהָלוֹת חֲתָנִים) לְאִתְּקַשְׂרָא כְּלָא כְּחֻדָּא וּלְאִתְּחַבְּרָא חֻדָּא בְּחֻדָּא. וְהוּא יְהִיב (לִיָּה) מַה דְּאִצְטְרִיךְ.

מי שלא נשא, משרה את כנסת ישראל בחוץ, והיא לא משתתפת עמו

אמר לו רבי פנחס, אל תאמר שהם השאירו אותה בחוץ, אלא שכןסת ישראל לא נקשרה על ידיהם. שהרי בכל מקום שאין נמצא זכר ונקבה, כנסת לא שורה ביניהם כלל. משום כך הזהיר את הפהנים, שכתוב בזאת יבא אהרן אל הקדש, שימצא זכר ונקבה. ועל פן לא יכנס הפהן לקדש עד שינשא, כדי שישתתף עם הקשר של כנסת ישראל. שמי שלא נשא, משרה את כנסת ישראל בחוץ, והיא לא משתתפת עמו, ועל פן נמצאה אצלם באותו יום ערבוביה. ויהי ביום השמיני. רבי יוסי פתח ואמר, (שיר ט) כשושנה בין החוחים כן רעיתי בין הבנות. כשושנה בין החוחים זו כנסת ישראל, והרי פשוטה שהקדוש ברוך הוא משבח את כנסת ישראל, וחביבותו של הקדוש ברוך הוא כנגדה להדבק בה.

בזוהר פרשת שמיני (דף ל"ז): אמר ליה רבי פנחס, לא תימא דאינון שארו לה לבר, אלא כנסת ישראל לא אתקשרא על ידיהו. דהא בכל אתר דלא אשתכח דכר ונוקבא, כנסת ישראל לא שריא בינייהו כלל. בגין כך אזהר לכהני, דכתיב בזאת יבא אהרן אל הקדש, דישתכח דכר ונוקבא. ועל דא לא ייעול כהנא לקודשא, עד דיתנסיב. בגין דישתתף בקשורא דכנסת ישראל. דמאן דלא אנסיב, שארי לה לכנסת ישראל לבר, והיא לא אשתתפא בהדיה, ועל דא אשתכח ערבוביא בהווא יומא לגבייהו. (ויקרא ט) ויהי ביום השמיני, רבי יוסי פתח ואמר, (שיר השירים ב) כשושנה בין החוחים כן רעיתי בין הבנות. כשושנה בין החוחים, דא כנסת ישראל, והא אוקמוה דקודשא בריך הוא משבח לה לכנסת ישראל, וחביבותא דקודשא בריך הוא לקבלהא, לאתדבקא בה.

מי שנושא, צריך לשבח את הקדוש ברוך הוא ולשבח את כנסת ישראל

ועל פן, מי שנושא, צריך לשבח את הקדוש ברוך הוא ולשבח את כנסת ישראל, שהרי שנינו, בכל צריך להראות מעשה, כמו שאדם נדבק עם בת זוגו וחביבותו כנגדה, כשבא לעבד לפני המלך הקדוש, הוא מעורר זוג אחר, שהרי הקדוש ברוך הוא, חביבותו להדבק בכנסת ישראל, ומי שמעורר הדבר, הקדוש ברוך הוא מברך אותו, וכנסת ישראל מברכת אותו, והרי נתבאר.

ועל דא, מאן דאנסיב, בעי לשבחא ליה לקודשא בריך הוא, ולשבחא לה לכנסת ישראל, דהא תנינן בכלא בעי לאחזאה עובדא, כמה דאיהו בר נש מתדבק בבת זוגיה, וחביבותא דיליה לקבלה, כד אתי למפלח קמי מלכא קדישא, הוא אתער זוגא אחרא, דהא קודשא בריך הוא חביבותא דיליה לאתדבקא בכנסת ישראל, ומאן דאתער מלה, קודשא בריך הוא מברך ליה, וכנסת ישראל מברכא ליה, והא אתמר.

מאחר שהאדם נושא אשה, אז נקרא עבד ה'

ואמר רבי יהודה, מאחר שהאדם נושא אשה, אז נקרא עבד ה', מפני שלבו פנוי מלהסתכל בעברה ובנשים ומלתור אחר לבבו ועיניו, כמו שנאמר (במדבר טו) ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם וגו'. לפיכך צריך אדם להשתדל לכונן בית בראש, ולעשות ישוב בבית.

בזוהר זוהר חדש (פרשת בראשית):
ואמר רבי יהודה, מאחר שהאדם נושא אשה, אז נקרא עבד ה', מפני שלבו פנוי מלהסתכל בעבירה ובנשים, ומלתור אחר לבבו ועיניו, כמה דאף אמר (במדבר טו) ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם וגו'. לפיכך צריך אדם להשתדל לכונן בית בראש, ולעשות ישוב בבית.

הקדוש ברוך הוא. קדם בנה בית וכוננו, וזמן כל הפרנסה והמזונות קדם שיבא אדם לעולם.

וממי אתה למד, מהקדוש ברוך הוא. קדם בנה בית וכוננו, וזמן כל הפרנסה והמזונות קדם שיבא אדם לעולם. וברא את העולם בראש, שהוא הבית. וזמן כל הפרנסה האריך? ברא את הבהמות, ואת החיות, ואת העופות והדגים הצמחים והאילנות, שהם זמון כל הפרנסה. לאחר שהכין הבית והפרנסה, הביא את האדם, וברא אותו ואת אשתו, והולידו בנים ועשו ישוב בבית. ועל כן נאמר בראשית, בית ראש. כאשר תבין באותיות, תמצא ב"ת ראש. וכן התחילה התורה בראשית, כלומר בית ראשית, והכל ענין אחד.

וממי אתה למד, מהקדוש ברוך הוא. קדם בנה בית וכוננו, וזמן כל הפרנסה והמזונות, קדם שיבא אדם לעולם. האריך. ברא את העולם בראש, שהוא הבית. וזמן כל הפרנסה האריך. ברא את הבהמות, ואת החיות, ואת העופות והדגים הצמחים והאילנות, שהם זמון כל הפרנסה. לאחר שהכין הבית והפרנסה, הביא את האדם, וברא אותו ואת אשתו והולידו בנים ועשו ישוב בבית. ועל כן נאמר בראשית, בית ראש. כאשר תבין באותיות, תמצא ב"ת ראש. וכן התחילה התורה בראשית, כלומר בית ראשית, והכל ענין אחד.

צריך האדם להשתדל בדרך ארץ, ולעשות עתים לתורה, מפני שיגיעת שניהם משפחת עון.

ועם כל זה צריך האדם להשתדל בדרך ארץ, ולעשות עתים לתורה, ולהיות עמלו בשתי הדרכים האלו, מפני שיגיעת שניהם משפחת עון. ושמו יאמר אדם: הריני בן אבות העולם, ממשפחה גדולה, איני ראוי לעשות מלאכה ולא להתבזות.

ועם כל זה צריך האדם להשתדל בדרך ארץ, ולעשות עתים לתורה, ולהיות עמלו בשני הדרכים האלו, מפני שיגיעת שניהם משפחת עון. ושמו יאמר אדם הריני בן אבות העולם, ממשפחה גדולה, איני ראוי לעשות

אָמַר לוֹ: שׁוֹטָה, כָּבֵר קַדְמוֹךָ יוֹצְרֶךָ, שְׁנֵאָמַר בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ, וְהוּא עָשָׂה מְלָאכָה קִדְּם שְׁבָאֵת לְעוֹלָם. וּמִנֵּינָן לָנוּ? שְׁנֵאָמַר (בראשיתב) מְכַל מְלֹאכְתּוֹ אֲשֶׁר בְּרָא אֱלֹהִים לַעֲשׂוֹת. קָרָא אוֹתָהּ מְלָאכָה. וְכֵן (סם) וַיִּשְׁבַּת בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מְכַל מְלֹאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה.

מְלָאכָה וְלֹא לְהַתְּבַזּוֹת. אָמַר לוֹ, שׁוֹטָה, כָּבֵר קַדְמוֹךָ יוֹצְרֶךָ, שְׁנֵאָמַר בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ, וְהוּא עָשָׂה מְלָאכָה קוֹדֵם שְׁבָאֵת לְעוֹלָם. וּמִנָּא לָן. שְׁנֵאָמַר (בראשית ב) מְכַל מְלֹאכְתּוֹ אֲשֶׁר בְּרָא אֱלֹהִים לַעֲשׂוֹת. קָרָא אוֹתָהּ מְלָאכָה. וְכֵן (סם) וַיִּשְׁבַּת בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מְכַל מְלֹאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה.

כָּל מִי שֶׁלֹּא קָרָא קְרִיאַת שְׁמַע בְּעוֹנְתָהּ, הוּא בְּנֵדוּי כָּל אוֹתוֹ הַיּוֹם.

רַבִּי יִצְחָק וְרַבִּי יְהוּדָה הָיוּ הוֹלְכִים בְּדֶרֶךְ. הִגִּיעוּ לְאוֹתוֹ מְקוֹם שֶׁל כָּפַר סְכַנִּין, שֶׁהָיָה שָׁם רַב הַמְּנוּנָא סְבָא. הִתְאַרְחוּ אֶצְלֵהוּ, וְהוּא שֶׁהָיָה לָהּ בֵּן אֶחָד קָטָן, וְכָל הַיּוֹם הָיָה בְּבֵית הַסֵּפֶר. אוֹתוֹ יוֹם עָלָה מִבֵּית הַסֵּפֶר וּבָא הַבֵּיתָה, רָאָה אֶת אוֹתָם הַחֲכָמִים. אָמְרָה לוֹ אִמּוֹ, הִתְקַרְב לְגַבְרִים הַעֲלִיזוֹנִים הַלְלוּ וְתַרְוִיחַ מֵהֶם בְּרִכּוֹת. קָרַב אֲלֵיהֶם, וְעַד שֶׁלֹּא קָרַב, חִזַּר לְאַחוֹר. אָמַר לְאִמּוֹ, אֵינִי רוֹצֵה לְקָרַב אֲלֵיהֶם, שֶׁהָיָה יוֹם זֶה לֹא קָרָאוּ קְרִיאַת שְׁמַע, וְכָף לְמִדּוּנֵי, כָּל מִי שֶׁלֹּא קָרָא קְרִיאַת שְׁמַע בְּעוֹנְתָהּ, הוּא בְּנֵדוּי כָּל אוֹתוֹ הַיּוֹם.

בְּזוּהַר פֵּרַשְׁת בַּלֵּק (דף קפ"ו): רַבִּי יִצְחָק וְרַבִּי יְהוּדָה הָיוּ אֲזָלִי בְּאוֹרְחָא, מְטוּ לְהֵהוּא אֲתֵר דְּכָפַר סְכַנִּין, דְּהָוָה תַּמָּן רַב הַמְּנוּנָא סְבָא, אֶתְאַרְחוּ בְּאַתְתָּא דִּילֵיהּ, דְּהָוָה לָהּ בְּרָא חָדָא זְעִירָא, וְכָל יוֹמָא הָוָה בְּבֵי סְפָרָא, הֵהוּא יוֹמָא סְלִיק מִבֵּי סְפָרָא, וְאַתָּא לְבֵיתָא, חָמָא לוֹן לְאַלִּין חֲכִימִין. אָמַר לֵיהּ אִמִּיהּ, קָרִיב לְגַבֵּי אֵלִין גּוּבְרִין עֲלִאִין וְתַרְוּחַ מְנַיִיהוּ בְּרִכְאָן. קָרִיב לְגַבֵּייהוּ, עַד לֹא קָרִיב, אֶהְדֵּר לְאַחוֹרָא. אָמַר לֵיהּ לְאִמִּיהּ, לֹא בְּעִינָא לְקָרְבָא לְגַבֵּייהוּ. דְּהָא יוֹמָא דָּא לֹא קָרוּ קְרִיאַת שְׁמַע, וְהָכִי אוֹלְפֵי לִי, כָּל מֵאן דְּלֹא קָרִי קְרִיאַת שְׁמַע בְּעוֹנְתָהּ, בְּנֵדוּי הוּא כָּל הַהוּא יוֹמָא.

מִי שֶׁעוֹסֵק בְּמִצְוָה - פְּטוּר מֵהַמִּצְוָה

שְׁמַעוּ אֵינּוֹן, וְתוֹוְהוּ, אָרִימוּ יְדֵייהוּ וּבְרִיכוּ לֵיהּ. אָמְרוּ וַדַּאי חָכִי הוּא. וְיוֹמָא דָּא אֲשֶׁתְּדַלְנָא בְּהַדֵּי חֲתָן וְכֻלָּהּ, דְּלֹא הָוָה לוֹן צְרִכֵיהוּ, וְהוּוּ מִתְאַחֲרָן לְאַדְוּוּגָא, וְלֹא הָוָה בְּרַגְשׁ לְאַשְׁתְּדֵלָא עֲלֵייהוּ, וְאַנָּן אֲשֶׁתְּדַלְנָא בְּהוּ, וְלֹא קָרִינָן קְרִיאַת שְׁמַע בְּעוֹנְתָהּ, וּמֵאן דְּאַתְעַסֵּק בְּמִצְוָה, פְּטוּר מִן הַמִּצְוָה.

שְׁמַעוּ אֵינּוֹן, וְתוֹוְהוּ, אָרִימוּ יְדֵייהוּ וּבְרִיכוּ לֵיהּ. אָמְרוּ וַדַּאי חָכִי הוּא. וְיוֹמָא דָּא אֲשֶׁתְּדַלְנָא בְּהַדֵּי חֲתָן וְכֻלָּהּ, דְּלֹא הָוָה לוֹן צְרִכֵיהוּ, וְהוּוּ מִתְאַחֲרָן לְאַדְוּוּגָא, וְלֹא הָוָה בְּרַגְשׁ לְאַשְׁתְּדֵלָא עֲלֵייהוּ, וְאַנָּן אֲשֶׁתְּדַלְנָא בְּהוּ, וְלֹא קָרִינָן קְרִיאַת שְׁמַע בְּעוֹנְתָהּ, וּמֵאן דְּאַתְעַסֵּק בְּמִצְוָה, פְּטוּר מִן הַמִּצְוָה.

יִדְעַתִּי כְּשֶׁקָרַבְתִּי אֲלֵיכֶם. תָּמָהוּ. יָשְׁבוּ,
נָטְלוּ יְדֵיהֶם וְכָרְכוּ פֶת.

אָמְרוּ לֵיהּ, בְּרִי, בְּמָה יִדְעַת. אָמַר לֵיהּ,
בְּרִיחָא דְלְבוּשֵׁיכּוֹ יִדְעָא, כַּד קָרִיבְנָא
לְגַבֵּיכּוֹ. תְּוֹהוּ. יָתְבוּ, נָטְלוּ יְדֵייהוּ
וְכָרְיכוּ רַפְתָּא.

**שְׁלֹשָׁה דְבָרִים צָרִיף אָדָם לַעֲשׂוֹת בְּדַרְכֵי הָעוֹלָם, וְאֵלוֹ הֵן: לְבָנוֹת בַּיִת מוֹשָׁבוֹ, וְלִטַּע
כָּרֶם לְהַתְּפָנֵס בוֹ, וְאַחַר כֵּן לְקַחַת לוֹ אִשָּׁה**

רַבִּי יוֹחָנָן פֶּתַח, (משלי כג) בְּחֻמְהָ יִבְנֶה
בַּיִת שְׁלֹשָׁה דְבָרִים צָרִיף אָדָם לַעֲשׂוֹת
בְּדַרְכֵי הָעוֹלָם, וְאֵלוֹ הֵן: לְבָנוֹת בַּיִת
מוֹשָׁבוֹ, וְלִטַּע כָּרֶם לְהַתְּפָנֵס בוֹ, וְאַחַר
כֵּן לְקַחַת לוֹ אִשָּׁה, וְלִהְיוֹת לְבָנִים,
לְפָרְנָסָם בָּהֶם. וְלֹא כְּדָרְךָ הַשּׁוֹטִים,
הַלּוֹקְחִים אִשָּׁה בְּתַחֲלָה, וְאַחַר כֵּן נוֹטְעִים
כָּרֶם, וְאַחַר כֵּן בּוֹנִים בַּיִת.

בְּזוּהַר זוהר חדש (פרשת בראשית דף ד:):
ר' יוֹחָנָן פֶּתַח, (משלי כד) בְּחֻמְהָ
יִבְנֶה בַּיִת, שְׁלֹשָׁה דְבָרִים צָרִיף אָדָם
לַעֲשׂוֹת בְּדַרְכֵי הָעוֹלָם, וְאֵלוֹ הֵן: לְבָנוֹת
בַּיִת מוֹשָׁבוֹ, וְלִטַּע כָּרֶם לְהַתְּפָנֵס בוֹ,
וְאַחַר כֵּן לְקַחַת לוֹ אִשָּׁה, וְלִהְיוֹת לְבָנִים,
לְפָרְנָסָם בָּהֶם. וְלֹא כְּדָרְךָ הַשּׁוֹטִים,
הַלּוֹקְחִים אִשָּׁה בְּתַחֲלָה, וְאַחַר כֵּן
נוֹטְעִים כָּרֶם, וְאַחַר כֵּן בּוֹנִים בַּיִת.

כָּל הַלּוֹקֵחַ לוֹ אִשָּׁה וְאֵין לוֹ בְּתַחֲלָה בְּמָה שְׂיִוְכַל לְפָרְנָסָה, הֲרִי זֶה חֲפָשִׁי מִן הַמְּצוּוֹת

כִּי זֶה שָׂאָמַר רַבִּי סִימוֹן, כָּל הַלּוֹקֵחַ לוֹ
אִשָּׁה וְאֵין לוֹ בְּתַחֲלָה בְּמָה שְׂיִוְכַל
לְפָרְנָסָה, הֲרִי זֶה חֲפָשִׁי מִן הַמְּצוּוֹת,
כַּמְתִּים הַנִּקְרָאִים חֲפָשִׁים, שְׂנֵאָמַר (תהלים
פח) בַּמְתִּים חֲפָשִׁי. וְלָמָּה נִקְרָא חֲפָשִׁי?
לְפִי שֶׁהוּא חֲפָשִׁי מִן הַמְּצוּוֹת, מִפְּנֵי שֶׁלֹּא
יִוְכַל לְהַשְׁתַּדֵּל בְּעַבּוּדַת בּוֹרָאוֹ, אֲלֵא
בְּעַבּוּדַת אִשְׁתּוֹ.

כִּי הָא דְאָמַר רַבִּי סִימוֹן, כָּל הַלּוֹקֵחַ לוֹ
אִשָּׁה, וְאֵין לוֹ בְּתַחֲלָה בְּמָה שְׂיִוְכַל
לְפָרְנָסָה, הֲרִי זֶה חֲפָשִׁי מִן הַמְּצוּוֹת,
כַּמְתִּים הַנִּקְרָאִים חֲפָשִׁים, שְׂנֵאָמַר (תהלים
פח) בַּמְתִּים חֲפָשִׁי. וְלָמָּה נִקְרָא חֲפָשִׁי.
לְפִי שֶׁהוּא חֲפָשִׁי מִן הַמְּצוּוֹת, מִפְּנֵי שֶׁלֹּא
יִוְכַל לְהַשְׁתַּדֵּל בְּעַבּוּדַת בּוֹרָאוֹ, אֲלֵא
בְּעַבּוּדַת אִשְׁתּוֹ.

**מְצוּהָ (טו) זֶה שְׁחַתָּן יִשְׁמַח בְּאִשְׁתּוֹ שָׁנָה אַחַת, שְׁכָתוּב נִקִּי יִהְיֶה לְבֵיתוֹ שָׁנָה אַחַת.
וְאוֹתָם שָׁנִים עֶשֶׂר חֲדָשִׁים הֵם מִשְׁלָה, שֶׁהֲרִי שָׁנָה הִיא כְּלָה**

כִּי יִקַּח אִישׁ אִשָּׁה חֲדָשָׁה לֹא יֵצֵא בְּצַבָּא
וְגו'. וְשִׂמְחָתָא אֶת אִשְׁתּוֹ אֲשֶׁר לָקַח (דברים
כח). מְצוּהָ (טו) זֶה שְׁחַתָּן יִשְׁמַח בְּאִשְׁתּוֹ
שָׁנָה אַחַת, שְׁכָתוּב נִקִּי יִהְיֶה לְבֵיתוֹ שָׁנָה
אַחַת. וְאוֹתָם שָׁנִים עֶשֶׂר חֲדָשִׁים הֵם
מִשְׁלָה, שֶׁהֲרִי שָׁנָה הִיא כְּלָה, וְאֵין כְּלָה
פָּרַט בְּשָׁנִים עֶשֶׂר חֲדָשִׁים, שְׁכָתוּב (מלכים

בְּזוּהַר פרשת כי תצא (דף רע"ח): כִּי
יִקַּח אִישׁ אִשָּׁה חֲדָשָׁה לֹא יֵצֵא
בְּצַבָּא וְגו'. וְשִׂמְחָתָא אֶת אִשְׁתּוֹ אֲשֶׁר לָקַח.
פְּקוּדָא (טו) דָּא, חַתָּן לְמַחְדֵּי בְּאַתְתִּיהּ
שְׂתָא חַד, דְּכָתִיב נִקִּי יִהְיֶה לְבֵיתוֹ שָׁנָה
אַחַת. וְאֵינוֹן י"ב יְרַחֲיִן אֵינוֹן מְדִילָהּ.
דְּהָא שָׁנָה אִיהִי כְּלָה, וְלִית כְּלָה בַר בִּי"ב

א ז) עומד על שני [ם] עֶשֶׂר בְּקָר. והואיל ואין תקון הכלה, רק בשנים עֶשֶׂר, צריך החתן לשמחה ולבייתה, לה ולתקוניה, כמו שלמעלה. ועל זה פתוב ביעקב (בראשית כח) וַיִּקַּח מֵאֲבְנֵי הַמָּקוֹם. אבני המקום היו שתיים עשרה, ומי שמשמח פלה משמח את עלמותיה, ועלמותיה היו שתיים עשרה. והפל הוא סוד של שנה. לכן צריך חתן לשמח באשתו שנה אחת.

ירחין, דכתיב, (מלכים א ז) עומד על שנים עֶשֶׂר בְּקָר. והואיל ולית תקונא דכלה, בר ב"ב, אצטריך חתן למחדי לה, ולבייתה, לה ולתקוניה, כגוונא דלעילא. ועל דא יעקב פתיב ביה, (בראשית כח) וַיִּקַּח מֵאֲבְנֵי הַמָּקוֹם. אבני המקום י"ב הוו, ומאן דחדי לכלה, חדי לעולימתהא, (דף רע"ח:) ועולימתן י"ב הוו. וכלא איהו רזא דשנה. בגין כף אצטריך לחתן למחדי באתתיה שנה אחת.

ושמח את אשתו. וישמח את אשתו לא כתוב, אלא ושמח, ישמח את הכלה. כמו זה אין שמחה לכלה אלא בגופה ותקוניה

והרי בארו, שחדנה זו אינה שלו, אלא שלה, שפתוב ושמח את אשתו. וישמח את אשתו לא כתוב, אלא ושמח, ישמח את הכלה. כמו זה אין שמחה לכלה אלא בגופה ותקוניה. ומי משמח אותם? צדיק. ועל זה נקי יהיה לביתו. נקי שלא יעמל בדברי העולם, שיהיה בו רצון לשמח אותה. נקי מהכל. נקי ממסים ומארנוניות וממס גלגלת. נקי שלא יצא לצבא להלחם בקרבות. להמצא חדנה מעלה ומטה, ולעורר חדנה למעלה. אשרי העם הקדוש שרבונם שמח בהם. אשריהם בעולם הזה, ואשריהם בעולם הבא.

והא אוקימנא, דחדנה דא, לאו דיליה היא, אלא דילה. דכתיב ושמח את אשתו. וישמח את אשתו לא כתיב, אלא ושמח, יחדי לכלה. כגוונא דא, לאו חדו לכלה, בר בגופא ותקוניהא. ומאן חדי לון. צדיק. ועל דא נקי יהיה לביתו. נקי, דלא יעמול במלי דעלמא, דיהא ביה רענא למחדי לה. נקי מפלא. נקי למסין ולא רנונין וגולגלתיין. נקי דלא יפוק לחילא לאגחא קרבא. לאשתכחא חדנה עילא ותמא, ולא תערא חדנה לעילא. זכאין עמא קדישא, דמאריהון חדי בהון, זכאין אינון בהאי עלמא, וזכאין אינון בעלמא דאתי.

מי שמתחבר זכר ונקבה, נקרא אדם, ואז ירא חטא

אמר רבי יהודה, והרי שנינו, אדם כלל זכר ונקבה. אמר לו, ודאי כף זה בכלל של אדם, שמי שמתחבר זכר ונקבה, נקרא אדם, ואז ירא חטא. ולא עוד, אלא ששורה בו ענוה. ולא עוד, אלא ששורה בו חסד. ומי שלא נמצא זכר ונקבה, אין בו לא יראא ולא ענוה ולא חסידות.

בזוהר פרשת נשא (דף קמ"ה): אמר רבי יהודה, והא תנינן אדם כללא דדכר ונקבא. אמר ליה ודאי הקא הוא, בכללא דאדם, דמאן דאתחבר דכר ונקבא, אקרי אדם, וכדין דחיל חטאן. ולא עוד אלא שריא ביה ענוה. ולא עוד אלא דשריא ביה חסד. ומאן דלא

ומשום כך נקרא אדם כלל הכל. וכיון שנקרא אדם, שורה בו חסד, שכתוב (שם פט) אמרתי עולם חסד יבנה וגו'. ולא יכול להבנות אם לא נמצא זכר ונקבה.

אשתכח דכר ונוקבא, לא הוו ביה לא יראה ולא ענוה ולא חסידות. ובגין כך אקרי אדם כללא דכלא, וכיון דאקרי אדם, שרייא ביה חסד, דכתיב, (תהלים פט) אמרתי עולם חסד יבנה וגו'. ולא כיל לאתבנאה, אי לא אשתכח דכר ונוקבא.

האדם הוא פלג גופא כשנושא אשה הוא שלם

אמר רבי שמעון, כמו שבארנו כך זה, שאדם נמצא שנתחלק. מה הטעם? כדי לקבל עמו בת זוגו שיעשו גוף אחד ממש. כשימינה, נמצא שנתחלק. מה הטעם? כדי לקבל עמו שמאל. וכך זה הכל, אחד באחד. ועל זה באחד מכה ומרפא. זהו שכתוב ימינה ה' תרעץ אויב.

בזוהר פרשת ויחי (דף רכת): אמר רבי שמעון, כמה דאוקימנא הכי הוא, דבר נש אשתכח דאתפלג. מאי טעמא. בגין לקבלא עמיה בת זוגיה, דיתעבידו חד גופא ממש. כד ימינה, אשתכח דאתפלג. מאי טעמא. בגין לקבלא עמיה שמאלא. והכי הוא כלא, חד בחד. ועל דא, בחד מחי ומסי, הדא הוא דכתיב ימינה יי' תרעץ אויב.

אב ואם יש לנשמה, כמו שיש אב ואם לגוף בארץ.

מה משמע? משמע שאותם צדיקים, עד שלא ירדו לעולם, נודעים הם למעלה לגבי הכל, וכל שכן משה. ומשמע שנשמות הצדיקים נמשכות ממקום עליון, כמו שבארנו. וסוד הדבר למדנו, שמשמע שאב ואם יש לנשמה, כמו שיש אב ואם לגוף בארץ.

בזוהר פרשת שלח לך (דף קע"ד): מאי משמע. משמע דאינון זכאין, עד דלא נחתו לעלמא, אשתמודען אינון לעילא לגבי כלא, וכל שכן משה. ומשמע דנשמתהון דצדיקייא, אתמשך מאתר עלאה, כמה דאוקימנא. ורזא דמלה אוליפנא, דמשמע דאב ואם אית לנשמתא, כמה דאית אב ואם לגופא, בארעא.

בין למעלה בין למטה, הכל בא ונמצא מזכר ונקבה

ומשמע שבכל הצדדים, בין למעלה בין למטה, הכל בא ונמצא מזכר ונקבה. והרי בארו הסוד, שכתוב (בראשית א) תוצא הארץ נפש חיה. הארץ זו כנסת ישראל.

ומשמע דבכל סטרין, בין לעילא, בין לתתא, מדכר ונוקבא כלא אתיא ואשתכח. והא אוקמוה רזא דכתיב, (בראשית א) תוצא הארץ נפש חיה. הארץ, דא כנסת ישראל. נפש חיה,

נפשא דאדם קדמא עלאה, כמה נפש חיה נפש אדם הראשון העליון, כמו
דאתמר. אתא רבי אבא ונשקיה, אמר שנתבאר. בא רבי אבא ונשקו. אמר,
ודאי שפיר קא אמרת, והקא הוא כלא. ודאי נאה אמרת, ופאן הוא הכל.

